

မာတိကာ

အကျဉ်းချုပ်xii

ဝေါဟာရအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ.....xiv

၁။ နိဒါန်း ၁

 ၁.၁။ ရည်ရွယ်ချက် ၁

 ၁.၂။ မြန်မာ့စီးပွားရေးတွင် စိုက်ပျိုးရေး၏ အရေးပါမှု..... ၂

 ၁.၃။ စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ရှိစေရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှု ၅

 ၁.၃.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အာဆီယံဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူညီချက်အတွက် ကတိကဝတ်..... ၅

 ၁.၃.၂။ အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုဧရိယာ (ACFTA)..... ၇

 ၁.၃.၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ CMEC နှင့် LMC တို့တွင် ပါဝင်မှု ၈

 ၁.၃.၄။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်ရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ၁၃

 ၁.၃.၅။ အာဆီယံ-ကနေဒါ လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ၁၄

 ၂။ စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မူဝါဒနှင့် မဟာဗျူဟာ ၁၆

 ၂.၁။ စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမဟာဗျူဟာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစီအစဉ် (ADSP) ၁၆

 ၂.၂။ မြန်မာ့ဆန်စပါးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးမဟာဗျူဟာ (MRSDS) ၁၆

 ၂.၃။ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ (NES) ၁၇

၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် အဖွဲ့ အစည်းဆိုင်ရာ စီစဉ်နေရာချထားမှု ၁၈

၄။ တွက်ချက်သည့် နည်းလမ်းများ..... ၂၁

 ၄.၁။ ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု ၂၁

 ၄.၂။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းနှင့် အရည်အသွေးယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု ၂၁

 ၄.၃။ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage-RCA)..... ၂၂

 ၄.၄။ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ (သို့မဟုတ်) ပို့ကုန်အလားအလာ ၂၃

 ၄.၅။ SWOC Analysis ဖြင့် ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု ဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များ လေ့လာခြင်း..... ၂၄

၅။ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ အစီရင်ခံစာများကို အကဲဖြတ်ခြင်းအကျဉ်းချုပ်- စီမံကိန်း တွင် လေ့လာရန်ရွေးချယ်ထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ရှိသော လယ်ယာထွက်ကုန် များ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး..... ၂၆

၅.၁။ ဆန်စပါး..... ၂၇

၅.၁.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု..... ၂၇

၅.၁.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ဆန်စပါး၏ အရေးပါမှု ၂၈

၅.၁.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု..... ၃၀

၅.၁.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှု..... ၃၂

၅.၁.၅။ ဆန်စပါး တန်ဖိုးကွင်းဆက်..... ၃၃

၅.၁.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ..... ၃၇

၅.၁.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး ၃၉

၅.၁.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် ၄၄

၅.၁.၉။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis) ၅၂

၅.၂။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း..... ၅၃

၅.၂.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု..... ၅၃

၅.၂.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန် ဈေးကွက်တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ အရေးပါမှု..... ၅၅

၅.၂.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု..... ၅၆

၅.၂.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် တင်ပို့မှု..... ၅၇

၅.၂.၅။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ဖိုးကွင်းဆက် ၅၉

၅.၂.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ..... ၆၁

၅.၂.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး ၆၂

၅.၂.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် ၆၄

၅.၂.၉။ စိန်ခေါ်မှုများ နှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis) ၆၈

၅.၃။ ပဲတီစိမ်း..... ၆၉

၅.၃.၁။ မြန်မာ့စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု..... ၆၉

၅.၃.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန် ဈေးကွက်တွင် ပဲတီစိမ်း၏ အရေးပါမှု ၇၀

၅.၃.၃။ မြန်မာနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ၇၁

၅.၃.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် တင်ပို့မှု..... ၇၁

၅.၃.၅။ ပဲတီစိမ်း၏ တန်ဖိုးကွင်းဆက်..... ၇၂

၅.၃.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ.....၇၃

၅.၃.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး၇၃

၅.၃.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်၇၅

၅.၃.၉။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ.....၇၆

၅.၃.၁၀။ ပဲတီစိမ်းတင်ပို့မှု၏ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း၇၈

၅.၃.၁၁။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage (RCA) and Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA))၇၉

၅.၄။ ပဲပုပ် ၈၀

၅.၄.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု.....၈၀

၅.၄.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ပဲပုပ်၏ အရေးပါမှု၈၁

၅.၄.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ၈၂

၅.၄.၄။ ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုနှင့် တင်ပို့မှု.....၈၅

၅.၄.၅။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ.....၈၅

၅.၄.၆။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး၈၆

၅.၄.၇။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်၈၈

၅.၄.၈။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ၏ ဈေးကွက်ဝယ်လိုအား ၉၂

၅.၄.၉။ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ကွင်းဆက် (ထုတ်လုပ်သူ-ပြည်တွင်းပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူ-တင်ပို့သူ) ၉၃

၅.၄.၁၀။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC Analysis)၉၄

၅.၅။ ဖရဲသီး..... ၉၆

၅.၅.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု.....၉၆

၅.၅.၂။ ဖရဲသီး၏ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပဈေးကွက်တွင် အရေးပါမှု၉၇

၅.၅.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး.....၉၈

၅.၅.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် တင်ပို့မှု၉၉

၅.၅.၅။ ဖရဲသီး တန်ဖိုးကွင်းဆက်၉၉

၅.၅.၆။ ထုတ်လုပ်မှု၊ တင်ပို့မှု၏ စိန်ခေါ်မှုများ ၁၀၀

၅.၅.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး ၁၀၁

၅.၅.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်၁၀၂

၅.၅.၉။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis) ၁၀၆

၅.၆။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း..... ၁၀၆

၅.၆.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု ၁၀၆

၅.၆.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ထုတ်ကုန်၏ အရေးပါမှု..... ၁၀၈

၅.၆.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ၁၁၀

၅.၆.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှု..... ၁၁၁

၅.၆.၅။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တန်ဖိုးကွင်းဆက် (ထုတ်လုပ်သူ-ပြည်တွင်းဈေးကွက်-တင်ပို့သူ)
၁၁၄

၅.၆.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် တင်ပို့ရောင်းချမှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ ၁၁၆

၅.၆.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး..... ၁၂၁

၅.၆.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် ၁၂၆

၅.၆.၉။ စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC Analysis) ၁၃၄

၆။ မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များနှင့် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်များ ၁၃၇

၆.၁။ အဓိကအချက်များ ၁၃၇

၆.၂။ ဆန်စပါး..... ၁၃၈

၆.၂.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ..... ၁၃၈

၆.၂.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက် ၁၄၀

၆.၃။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း..... ၁၄၂

၆.၃.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ..... ၁၄၂

၆.၃.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက် ၁၄၅

၆.၄။ ပဲတီစိမ်း ၁၄၈

၆.၄.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ..... ၁၄၈

၆.၄.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက် ၁၄၉

၆.၅။ ပဲပုပ် ၁၅၀

၆.၅.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ..... ၁၅၀

၆.၅.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက် ၁၅၁

၆.၆။ ဖရဲသီး..... ၁၅၃

၆.၆.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ..... ၁၅၃

၆.၆.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက် ၁၅၄

၆.၇။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း..... ၁၅၅

၆.၇.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ..... ၁၅၅

၆.၇.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက် ၁၅၇

၇။ ကိုးကားချက်များ ၁၆၁

ဇယားများ

ဇယား (၁) GDP တွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေး၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောကဏ္ဍတို့၏ ပါဝင်မှု (At Constant Producers' Prices) ၂

ဇယား (၂) မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်များ တင်ပို့မှု ၄

ဇယား (၃) စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ ဦးစီးဌာနများမှ လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှု..... ၁၂

ဇယား (၄) ၂၀၁၀-၂၀၁၁ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း နယ်စပ်နှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်း ကုန်သွယ်မှုများမှတစ်ဆင့် ဆန်နှင့်ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု ၂၉

ဇယား (၅) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု (ဧပြီမှ မတ်)..... ၃၀

ဇယား (၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဆန်တင်ပို့မှု (၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ) ၃၂

ဇယား (၇) ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဆန် (HSC:၁၀၀၆) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)..... ၄၀

ဇယား (၈) အာရှဒေသ ဆန် (HSC:၁၀၀၆) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)..... ၄၀

ဇယား (၉) အာရှတိုက်၏ ဆန် (HSC:၁၀၀၆) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ၄၁

ဇယား (၁၀) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန် (HSC:၁၀၀၆) တင်သွင်းမှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)..... ၄၂

ဇယား (၁၁) အာရှတိုက်၏ ဆန်ကွဲ (HSC:၁၀၀၆၄၀) တင်ပို့မှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ၄၃

ဇယား (၁၂) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်ကွဲ (HSC: ၁၀၀၆၄၀) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) .. ၄၄

ဇယား (၁၃) မြန်မာ့ဆန် (HSC: ၁၀၀၆) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) တွက်ချက်ထားမှု (၂၀၂၃ ခုနှစ်)..... ၄၄

ဇယား (၁၄) မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: ၁၀၀၆၄၀) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) တွက်ချက်ထားမှု (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ၄၅

ဇယား (၁၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ စပါးသီးနှံအထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ)..... ၄၆

ဇယား (၁၆) မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ဆန်အဓိကတင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၏ ဆန် (HSC:၁၀၀၆) FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်) ၄၆

ဇယား (၁၇) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ဆန် (HSC: ၁၀၀၆) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ၄၇

ဇယား (၁၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ဆန်ကွဲ (HSC:၁၀၀၆၄၀) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း ၄၈

ဇယား (၁၉) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ဆန်ကွဲ (HSC: ၁၀၀၆၄၀) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price) ၄၈

ဇယား (၂၀) ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာ့ဆန် (HSC: ၁၀၀၆) ၏ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာ ၄၉

ဇယား (၂၁) ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: ၁၀၀၆၄၀) ၏ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ .၅၀

ဇယား (၂၃) မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: ၁၀၀၆၄၀) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)၅၁

ဇယား (၂၄) မြန်မာနိုင်ငံရှိ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးရေးဇုန်၊ အထွက်နှုန်းနှင့် ထုတ်လုပ်မှု (၂၀၁၂-၂၀၁၃ မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃)၅၄

ဇယား (၂၅) မြန်မာနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: ၁၀၀၅) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်).....၅၈

ဇယား (၂၆) အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေ ၆၃

ဇယား (၂၇) ၂၀၂၃ ခုနှစ် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: ၁၀၀၅) ၏ National Protection Rate.....၆၄

ဇယား (၂၈) မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း အထွက်နှုန်းနှိုင်းယှဉ်ချက် (တန်/ဟက်တာ).....၆၅

ဇယား (၂၉) ၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC:၁၀၀၅) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ချက် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်).....၆၅

ဇယား (၃၀) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: ၁၀၀၅) တင်ပို့မှု အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းအခြေအနေ နှိုင်းယှဉ်ချက် (FOB ဈေးနှုန်း)၆၆

ဇယား (၃၁) ၂၀၂၃ ခုနှစ် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: ၁၀၀၅) ၏ ပို့ကုန်အလားအလာ.....၆၇

ဇယား (၃၂) မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)၆၈

ဇယား (၃၃) ၂၀၂၃ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုတွင် ပဲတီစိမ်းပါဝင်မှု၇၀

ဇယား (၃၄) ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS: ၀၇၁၃၃၁) တင်သွင်းမှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၇၄

ဇယား (၃၅) ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS: ၀၇၁၃၃၁) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၇၄

ဇယား (၃၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS: ၀၇၁၃၃၁) ကို အများဆုံးတင်သွင်းသော အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်).....၇၅

ဇယား (၃၇) မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS:၀၇၁၃၃၁) ၏ Nominal Protection Rate(NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်).....၇၆

ဇယား(၃၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ နှစ်အလိုက်ထုတ်လုပ်မှု (တန် သန်းပေါင်း)၇၆

ဇယား (၃၉) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲအထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ)၇၇

ဇယား (၄၀) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ (HSC: ၀၇၁၃၃၁) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ချက် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)၇၇

ဇယား (၄၁) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ပဲတီစိမ်း (HSC: ၀၇၁၃၃၁) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ချက် (FOB ဈေးနှုန်း).....၇၈

ဇယား (၄၂) မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ (HSC: ၀၇၁၃၃၁) ၏ ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ...၇၉

ဇယား(၄၃) မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ (HS: ၀၇၁၃၃၁) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)၈၀

ဇယား (၄၄) မြန်မာ့ပဲပုပ် နှစ်အလိုက် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု (ဟတ်တာ/တန် ထောင်ပေါင်း)၈၁

ဇယား (၄၅) ၂၀၂၃-၂၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲမျိုးစုံတင်ပို့မှု ၈၂

ဇယား (၄၆) အာရှရှိ ပဲပုပ် (HS: ၁၂၀၁) တင်သွင်းမှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်).....၈၃

ဇယား (၄၇) အာရှရှိ ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) တင်ပို့မှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၈၄

ဇယား (၄၈) မြန်မာနိုင်ငံ ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) တင်သွင်းမှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၈၄

ဇယား (၄၉) အာရှဒေသ ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) တင်သွင်းမှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၈၆

ဇယား (၅၀) အာရှဒေသ ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) တင်ပို့မှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၈၇

ဇယား (၅၁) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) အများဆုံး တင်သွင်းသည့် အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်).....၈၈

ဇယား (၅၂) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) လက်ကားဈေးနှုန်းများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၈၈

ဇယား (၅၃) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်).....၈၉

ဇယား (၅၄) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲပုပ်အထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ).....၈၉

ဇယား (၅၅) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ပဲပုပ် FOB ဈေးနှုန်းများ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)
.....၉၀

ဇယား (၅၆) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားသော အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သော ပဲပုပ် (HSC:၁၂၀၁) ၏
အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းနှိုင်းယှဉ်ချက် (FOB).....၉၀

ဇယား (၅၇) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၉၁

ဇယား (၅၈) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: ၁၂၀၁) ၏ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA) နှင့် အချိုးညီသော အားသာချက်
(RSCA)..... ၉၂

ဇယား (၅၉) အာရှနိုင်ငံများ၏ ဖရဲသီး (HSC: ၀၈၀၇၁၁) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)
.....၁၀၁

ဇယား (၆၀) အာရှနိုင်ငံများတွင် ဖရဲသီး (HSC: ၀၈၀၇၁၁) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)..၁၀၂

ဇယား (၆၁) မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC:၀၈၀၇၁၁) ၏ Nominal Production Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)....၁၀၃

ဇယား (၆၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ဖရဲသီး (HSC: ၀၈၀၇၁၁) ထုတ်လုပ်မှု၁၀၃

ဇယား (၆၃) အာရှနိုင်ငံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ဖရဲ၏ FOB ဈေးနှုန်း/တန် နှိုင်းယှဉ်ချက်.....၁၀၄

ဇယား (၆၄) မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ဖရဲသီး (HSC: ၀၈၀၇၁၁) ၏
အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB ဈေးနှုန်း)၁၀၄

ဇယား (၆၅) မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC: ၀၈၀၇၁၁) ၏ ပို့ကုန်အလားအလာ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)..... ၁၀၅

ဇယား (၆၆) မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC: ၀၈၀၇၁၁) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA နှင့် RSCA)
..... ၁၀၅

ဇယား (၆၇) နှစ်အလိုက် ရေထွက်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ (တန်)..... ၁၀၆

ဇယား (၆၈) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်လုပ်ငန်းမှ ထုတ်လုပ်သည့် အဓိက ငါးမျိုးစိတ်များ/ အုပ်စုများ၏
ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ (တန်)..... ၁၀၇

ဇယား (၆၉) နှစ်အလိုက် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှု တန်ချိန်နှင့်တန်ဖိုး..... ၁၀၉

ဇယား (၇၀) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့မှုအခြေအနေ.....၁၁၁

ဇယား (၇၁) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း အမျိုးမျိုးဖြင့် ရေထွက်ပစ္စည်းများကို နှစ်စဉ်ပြည်ပတင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ.....၁၁၂

ဇယား (၇၂) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ပစ္စည်းများ၏ တင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ.....၁၁၃

ဇယား (၇၃) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ် ပြည်ပသို့ အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ပစ္စည်း (၁၀) မျိုး၁၁၃

ဇယား (၇၄) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို အဓိကကုန်သွယ်သည့် နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချသည့် ပမာဏနှင့် ပို့ကုန်တန်ဖိုးများ.....၁၂၁

ဇယား (၇၅) အာရှတိုက်၏ ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ၁၂၂

ဇယား (၇၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၁၂၃

ဇယား (၇၇) အာရှဒေသရှိ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:၀၃၀၂) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)..... ၁၂၄

ဇယား (၇၈) မြန်မာနိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:၀၃၀၂) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ၁၂၄

ဇယား (၇၉) မြန်မာနိုင်ငံမှ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:၀၃၀၃) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၁၂၅

ဇယား (၈၀) မြန်မာ့ငါးရှင်အရှင် (HSC: ၀၃၀၁၉၂) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)၁၂၇

ဇယား (၈၁) မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: ၀၃၀၁) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်).....၁၂၇

ဇယား (၈၂) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (USD/Ton)၁၂၈

ဇယား (၈၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:၀၃၀၁) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)၁၂၈

ဇယား (၈၄) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ အဓိကတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:၀၃၀၂) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (USD/Ton).....၁၂၉

ဇယား (၈၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:၀၃၀၂) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)၁၃၀

ဇယား (၈၆) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ အဓိကတင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:၀၃၀၃) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (USD/Ton)၁၃၀

ဇယား (၈၇) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:၀၃၀၃) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း.....၁၃၁

ဇယား (၈၈) မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA နှင့် RSCA).....၁၃၃

ပုံများ

- ပုံ (၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်စီးဆင်းပုံ..... ၃၅
- ပုံ (၂) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်စပါးကို ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ခြင်း ၃၉
- ပုံ (၃) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်ကွဲကို ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ခြင်း..... ၃၉
- ပုံ (၅) ဖရဲသီး တန်ဖိုးကွင်းဆက်..... ၁၀၀

ဤလေ့လာအကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် မူဝါဒအကြံပြုချက်များသည် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအတွက် စိုက်ပျိုးစီးပွားပညာရှင်များ ရေးသားပြုစုထားသော မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များဖြစ်သည့် ဆန်စပါး၊ ပဲတီစိမ်း၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ပဲပုပ်၊ ဖရဲသီးနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး သုတေသနပြုလေ့လာခြင်းများအပေါ် အခြေခံ၍ “မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်များ တန်ဖိုးကွင်းဆက် ထောက်ပံ့ရေး လန်ချန်း-မဲခေါင်နိုင်ငံများနှင့်ပူးပေါင်း၍ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ခြင်းစီမံကိန်း” ၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် ရေးသားပြုစုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသုတေသနစာတမ်းတွင် ပါရှိသော အချက်အလက်များ၊ သုံးသပ်ချက်များသည် သုတေသနပညာရှင်အဖွဲ့၏ အလုံးစုံတာဝန်ယူမှုဖြင့် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များကို ကောက်ယူဆန်းစစ်၍ သုတေသနပြု ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပြီး မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကိုမှ ကိုယ်စားပြု ရေးသားထားခြင်းမဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အကျဉ်းချုပ်

ဤသုတေသနလေ့လာမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအရ အရေးပါသော ဆန်၊ အစေ့ထုတ် ပြောင်း၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲပုပ်၊ ဖရဲသီး၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း စသည့် လယ်ယာထွက်ကုန်များ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်းရှိမှု၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို သုံးသပ်လေ့လာ ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ လယ်ယာထွက် ကုန်များ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိစေရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုဒေသ (ACFTA) ကို ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ACFTA မူဘောင်အောက်ရှိ သဘောတူညီချက်များသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အကျိုးသက်ရောက်စေပြီး လက်ရှိတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံပြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ရေးမိတ်ဖက်နိုင်ငံဖြစ်သလို အဓိကကုန်တင်သွင်းသော နိုင်ငံလည်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် လန်းချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် (LMC) တွင် အရေးပါသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။ LMC သည် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီ အစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး တရုတ်၊ မြန်မာ၊ ထိုင်း၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဗီယက်နမ် စသည့် အဖွဲ့ဝင် (၆) နိုင်ငံ ပါဝင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား လယ်ယာထွက်ကုန်များ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့ စေရေးအလို့ငှာ ဆန်/ဆန်ကွဲ၊ ပိုးအိမ်ခြောက်၊ ကျွဲ/နွားအရင်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ငှက်ပျော၊ သဘာဝဖမ်းဆီး ရေထွက်ကုန်နှင့် မွေးမြူရေး ရေထွက်ကုန်များ၊ ပဲပုပ်၊ နာနတ်သီး စသည့် အပင်ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေး ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (SPS Protocol) (၉) ခုကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန်အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) တို့အကြား လက် မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လယ်ယာကဏ္ဍဆိုင်ရာ မူဝါဒကို ထုတ်ပြန် ခဲ့ပြီး ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိရေး၊ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် ပို့ကုန်တိုးမြှင့်ရေးတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ဈေးကွက်၊ တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ပို့ကုန်မူဝါဒများကို အလေးပေး ဖော်ပြထားပါသည်။ ဆန်စပါးပို့ကုန် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းသည် ဒေသတွင်း၌ ခိုင်မာအားကောင်းမှု ရှိပါသည်။ ဆန်တင်ပို့ရေးဆိုင်ရာ SPS Protocol ကို မြန်မာနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC တို့အကြား လက်မှတ်ရေးထိုးထား ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဆန်တင်ပို့မှုသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ဆန်တင် ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၄၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပါသည်။ အလားတူစွာပဲ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက ဆန်ကွဲတင်သွင်းသော နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၇၉) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။

မြန်မာ့ဆန်သည် အခြားသော ဆန်တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများနှင့် ဆန်ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာ့ဆန်ကွဲကို ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ မလေးရှား စသည့် ဥရောပ နှင့် အာရှနိုင်ငံများသို့ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိစွာ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ခိုင်မာအားကောင်းမှုသည် ရေရှည်တည်တံ့နိုင်ပါသည်။ အခြားသော ဆန်တင်ပို့သည့် အာရှ နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရန် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု တိုးမြှင့်ရန် လိုအပ်သလို ဆန်အရည်အသွေး မြှင့်တင်ရန်လည်း

ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် ပြည်တွင်းတိရစ္ဆာန်အစာအပေါ် အဓိက မှီခိုနေရပြီး ပို့ကုန်အလားအလာရှိသော သီးနှံလည်းဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ ရေး SPS Protocol ကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC တို့ အကြား ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၏ (၄၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ပြည်တွင်းတိရစ္ဆာန်အစာအတွက် အဓိက အသုံးပြုပြီး ကျန်ရှိသည့် (၆၀) ရာခိုင်နှုန်း ခန့်ကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့ပါသည်။ အာဆီယံလွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံ သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကတည်းက နယ်စပ်မှတစ်ဆင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို အကောက်ခွန် ကင်း လွတ်ခွင့်ဖြင့် တင်ပို့နိုင်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်သွင်းမှု (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့လည်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့ရန် အလားအလာရှိပါသည်။ မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် ပို့ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိပြီး အာရှနိုင်ငံများတွင် အကျိုးအမြတ် မြင့်မားစွာ ရရှိနေပါသည်။ ပဲတီစိမ်းသည် နိုင်ငံစီပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် အဓိကပို့ကုန် ဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်အဖြစ် အရေးပါသော သီးနှံဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ခိုင်မာ အားကောင်းပြီး အာရှဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်အလားအလာ ရှိပါသည်။ ပဲပုပ်သည် ပြည်တွင်းမွေးမြူရေးကဏ္ဍ ကို ထောက်ပံ့ရန်၊ တိရစ္ဆာန်အစာအတွက် ပြည်ပမှ ပဲပုပ်ဖတ်တင်သွင်းမှု လျှော့ချရန်နှင့် ပိုလျှံမှုများကို အိမ်နီး ချင်းနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် အလားအလာကောင်းများ ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ပဲပုပ်ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှတွင် အကြီးဆုံး ပဲပုပ်တင်သွင်းသောနိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ ဖရဲသီးကို နယ်စပ်မှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့တင်ပို့သလို ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့လည်း တင်ပို့ပါသည်။ ဖရဲသီး တင်ပို့မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ကောင်းစွာရှိသော်လည်း ဈေးကွက်မတည်ငြိမ်မှု ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ရေငန်ငါးလုပ်ငန်း ထုတ်လုပ်မှုအမြင့်ဆုံးနိုင်ငံများ၌ အဆင့် (၁၈) နေရာတွင် ရှိပြီး ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်း ထုတ်လုပ်မှုအများဆုံးနိုင်ငံများတွင် အဆင့် (၄) နေရာ၌ ရပ်တည်နေပါသည်။ နိုင်ငံ အတွက် ဝင်ငွေများစွာ ရှာဖွေပေးနိုင်သော အခွင့်အလမ်းများရှိပြီး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အမယ်စုံထုတ်လုပ်ရန် အခွင့်အလမ်းကောင်းများ ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၁၀) ရာခိုင် နှုန်းခန့်ကို ပြည်ပတင်ပို့ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို တရုတ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်သို့ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း အမျိုးပေါင်း (၂၀) ကျော်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေ ကြောင်း၊ လေကြောင်းနှင့် နယ်စပ်တို့မှ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအရှင်နှင့် ငါးရှဉ့်တို့သည် ပို့ကုန် ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း အခြားသော ရေထွက်ကုန်များ ပို့ကုန်ဈေးကွက် တွင် အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းကောင်းစွာရရှိရေး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။ ရေထွက် ကုန်ပစ္စည်းများ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် လျှပ်စစ်မီးနှင့် လောင်စာဆီ ပုံမှန်ထောက်ပံ့နိုင်မှု မရှိခြင်း၊ အရည်အသွေးကောင်း ငါးအစာနှင့် ငါးသားပေါက် ထောက်ပံ့မှု လုံလောက်မှုမရှိခြင်း၊ တန်ဖိုးမြင့်ရေထွက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်ရန် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် များ မရှိခြင်း၊ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် အစားအစာဘေးကင်းလုံခြုံရေး၊ ကောင်းမွန်သော ထုတ်လုပ်မှု အလေ့အကျင့်များ (GMP) အတွက် အဆင့်မြင့် နည်းပညာသင်တန်းများလိုအပ်ခြင်း စသည့် အဓိက စိန်ခေါ်မှု များ ရှိနေဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဝေါဟာရအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

AMD	စက်မှုလယ်ယာဦးစီးဌာန
ASEAN	အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း
CITES	မျိုးဆက်ပျက်သုန်းလုဆဲ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် သစ်ပင်ပန်းမန်များ နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း
DAR	စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန
DOA	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန
DOF	ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန
DOP	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန
EU	ဥရောပသမဂ္ဂ
FAO	ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့
FOB	သင်္ဘောတင်ပြီးသည့်အဆင့်ထိ ဈေးနှုန်း
GAA	ကမ္ဘာ့ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်
GACC	တရုတ်နိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန် အထွေထွေ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့
GMP	ကောင်းမွန်သော ထုတ်လုပ်မှုအလေ့အကျင့်များ
IPM	ဘက်စုံပိုးမွှားကာကွယ်နှိမ်နင်းရေးစနစ်
IWUMD	ဆည်မြောင်းနှင့် ရေအသုံးချမှုစီမံခန့်ခွဲရေးဦးစီးဌာန
MFF	မြန်မာနိုင်ငံငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်
MOALI	စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
MOC	စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
MOCR	သမဝါယမနှင့် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးဝန်ကြီးဌာန
MOEP	လျှပ်စစ်ဝန်ကြီးဌာန
MOGE	စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန
MOPF	စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန
MRF	မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်
MPBMSMA	မြန်မာနိုင်ငံ ပဲမျိုးစုံ၊ ပြောင်းနှင့် နှမ်းကုန်သည်များအသင်း
SEAFDEC	အရှေ့တောင်အာရှ ငါးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗဟိုဌာန
SPS	အပင်နှင့် ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေး

၁။ နိဒါန်း

၁.၁။ ရည်ရွယ်ချက်

လေ့လာမှုအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအရ အရေးပါသော ကုန်စည် (၆) မျိုးဖြစ်သည့် ဆန်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲပုပ်၊ ဖရဲသီးနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပါဝင်ပါသည်။ လေ့လာမှုအစီရင်ခံစာသည် လန်ချန်း-မဲခေါင်နိုင်ငံများ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို အဓိက လေ့လာဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုတေသနစာတမ်းသည် ဆန်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲပုပ်၊ ဖရဲသီးနှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်သုတေသန အစီရင်ခံစာများ၏ အရေးပါသော အချက်အလက်များကို အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာမှုအစီရင်ခံစာများ၏ ရလဒ်များအပေါ် အခြေခံ၍ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းနှင့် အတားအဆီးများကို လေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ ထို့ပြင် စိုက်ပျိုးရေးထွက် ကုန်များ၏ ပို့ကုန်ကဏ္ဍ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း တိုးမြှင့်စေရန်နှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူ ချောမွေ့စေရေး မြှင့်တင်နိုင်ရန် မူဝါဒဆိုင်ရာ ထောက်ခံချက်များကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ သုတေသနများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာသည့် ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (က) ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများမှ လက်တွေ့ကျင့်သုံး ဆောင်ရွက်နေသော တည်ဆဲမူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်၊
- (ခ) မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ၏ ဈေးနှုန်း၊ ထုတ်လုပ်မှု၊ ဈေးကွက်နှင့် အရည်အသွေး ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းများကို အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရန်၊
- (ဂ) စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ (ဆန်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲပုပ်၊ ဖရဲသီး၊ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း) ၏ ပို့ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ နှိုင်းယှဉ်အကျိုးကျေးဇူးနှင့် အဆိုပါ ကုန်စည်များအား တင်ပို့နေသော နိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာများကို လေ့လာရန်၊
- (ဃ) စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ၏ ကုန်သွယ်မှု စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အလို့ငှာ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် လက်ရှိ ကုန်သွယ်မှု မဟာဗျူဟာများနှင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရေး အစီအစဉ်များအပေါ် မူဝါဒဆိုင်ရာ ထောက်ခံချက်များ အကြံပြုတင်ပြရန်။

ဤသုတေသနလေ့လာခြင်းမှ အဓိက အကျိုးကျေးဇူးရရှိမည့်သူများမှာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လန်ချန်း-မဲခေါင်နိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ ကုန်သည်များ၊ လုပ်ငန်းရှင်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဤစီမံကိန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော အစိုးရအရာရှိများအနေဖြင့် နိုင်ငံစုံနှင့် နှစ်နိုင်ငံ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ၊ လေ့လာရေးခရီးစဉ်များမှတစ်ဆင့် အတွေ့အကြုံ ဗဟုသုတများ၊ စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် သုံးသပ်အကဲဖြတ်ခြင်း ကျွမ်းကျင်မှုများ ရရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ

ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိလာပြီး တောင်သူများအနေဖြင့်လည်း ဝင်ငွေတိုးပွားလာကာ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဘဝနေထိုင်မှု ရရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ အချုပ်အားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လန်ချန်း-မဲခေါင် နိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များမှတစ်ဆင့် မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ၏ ဈေးကွက်ဖူလုံမှု တိုးမြှင့်လာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၁.၂။ မြန်မာ့စီးပွားရေးတွင် စိုက်ပျိုးရေး၏ အရေးပါမှု

သီးနှံကဏ္ဍ၊ မွေးမြူရေးကဏ္ဍ၊ ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများ ပါဝင်သော စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကြီးသည် မြန်မာ့စီးပွားရေးတွင် မရှိမဖြစ်အရေးပါသော ကဏ္ဍကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ပြည်တွင်း စိုက်ပျိုးရေးအခြေခံ စက်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် ကုန်ကြမ်းနှင့် အခြားသွင်းအားစုများရရှိရေး အဓိကဇာစ်မြစ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ လယ်ယာကဏ္ဍ ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး (စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေး၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့်သစ်တော) သည် စုစုပေါင်း ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှု (GDP) ၏ (၂၃.၇) ရာခိုင်နှုန်းကျော် ပါဝင်လျက် ရှိပါသည်။^၁ လယ်ယာကဏ္ဍတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း (၆၀.၇) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ဖန်တီးပေးနိုင်ခဲ့ပြီး ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုအတွက် အရေးပါသော ဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၁) GDP တွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေး၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောကဏ္ဍတို့၏ ပါဝင်မှု (At Constant Producers' Prices)

ဘဏ္ဍာနှစ်	GDP (ကျပ်သန်း)				GDP တွင် ပါဝင်မှု (%)			
	လယ်ယာ	သား/ငါး	သစ်တော	စုစုပေါင်း	လယ်ယာ	သား/ငါး	သစ်တော	စုစုပေါင်း
၂၀၁၄-၁၅	၁၁,၁၁၃,၀၂၃	၄,၅၂၉,၃၂၆.၄	၁၂၆,၄၃၂.၆	၁၅,၇၆၈,၇၇၁.၃	၂၁.၁	၈.၆	၀.၂	၂၉.၉
၂၀၁၅-၁၆	၁၁,၃၅၇,၄၁၃.၂	၄,၈၂၀,၃၃၄.၈	၁၂၈,၄၂၉.၉	၁၆,၃၀၆,၁၇၇.၉	၂၀.၁	၈.၅	၀.၂	၂၈.၉
၂၀၁၆-၁၇	၁၁,၂၆၁,၆၆၀.၅	၄,၉၁၇,၆၃၈.၂	၅၁,၆၃၃.၇	၁၆,၂၃၀,၉၃၂.၄	၁၈.၈	၈.၂	၀.၁	၂၇.၁
၂၀၁၇-၁၈	၁၁,၁၂၇,၂၂၂.၂	၅,၀၉၉,၅၀၁.၉	၆၆,၈၃၃.၂	၁၆,၄၃၉,၂၅၇.၃	၁၇.၇	၈.၀	၀.၁	၂၅.၈
၂၀၁၈-၁၉	၁၂,၈၉၂,၁၉၄.၀	၆,၉၀၈,၂၄၂.၀	၇၁,၉၁၃.၉	၁၉,၈၇၂,၃၄၉.၉	၁၄.၅	၇.၇	၀.၁	၂၂.၃
၂၀၁၉-၂၀	၁၂,၉၃၆,၁၆၆.၄	၇,၁၉၃,၀၂၄.၈	၆၇,၈၉၃.၈	၂၀,၁၉၇,၀၈၅.၀	၁၄.၁	၇.၈	၀.၁	၂၂.၀
၂၀၂၀-၂၁	၁၂,၉၄၅,၅၃၅.၅	၇,၄၀၉,၅၀၂.၈	၅၁,၆၂၉.၄	၂၀,၄၀၆,၆၆၇.၇	၁၅.၀	၈.၆	၀.၁	၂၃.၆
၂၀၂၁-၂၂	၁၀,၃၉၅,၆၈၇.၆	၄,၂၂၀,၁၆၇.၂	၁၈,၉၅၀.၈	၁၄,၆၃၄,၈၀၅.၆	၁၈.၃	၇.၄	၀.၁	၂၅.၈
၂၀၂၂-၂၃	၁၃,၅၉၈,၆၉၃.၉	၇,၈၀၀,၈၅၅.၂	၃၈,၇၇၉.၆	၂၁,၄၃၈,၃၂၈.၇	၁၅.၀	၈.၆	၀.၁	၂၃.၇

ဇာစ်မြစ်။ မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးစာရင်းအင်းအချက်အလက် (ဗဟိုစာရင်းအင်းအဖွဲ့၊ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန)

သမိုင်းကြောင်းအရ ဖွံ့ဖြိုးဆဲစီးပွားရေးလမ်းကြောင်းတွင် လယ်ယာကဏ္ဍ သိသိသာသာကျဆင်းမှုသည် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ရိုက်ခတ်စေသော အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ လယ်ယာကဏ္ဍ GDP ပါဝင်မှုအချိုးသည် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၂၉.၉) ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ရာမှ တဖြည်းဖြည်းကျဆင်းခဲ့ပြီး ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၂၂.၀) ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း လယ်ယာကဏ္ဍ GDP ပါဝင်မှု အချိုးသည် ပုံမှန်ပြန်လည်တိုးတက်လာခဲ့ရာ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၂၃.၇) ရာခိုင်နှုန်းထိ

^၁ မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေး စာရင်းအင်းအချက်အလက် (၂၀၁၄-၂၀၁၅ မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ထိ၊ ဗဟိုစာရင်းအင်းအဖွဲ့၊ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန)

မြင့်တက် ခဲ့ပါသည်။ တန်ဖိုးအားဖြင့် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကျပ်သန်း (၁၅,၇၆၈,၇၇၁.၃) သန်းရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကျပ်သန်း (၂၁,၄၃၈,၃၂၈.၇) သန်းထိ တိုးမြှင့်လာခဲ့ပါသည်။^၂

၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ (၅၅.၇) သန်းခန့်နှင့် နှစ်စဉ်လူဦးရေတိုးပွားနှုန်း (၁.၃၀) ရာခိုင်နှုန်းရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။^၃ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူ အိမ်ထောင်စု (၇.၁၇) သန်းခန့် ရှိပြီး အဆိုပါ အိမ်ထောင်စုများသည် နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းစိုက်ပျိုးဧရိယာ ဧက (၁၆၇) သန်း (ဟက်တာ ၆၈ သန်း) အနက် ဧက (၃၃.၁၇) သန်း (ဟက်တာ ၁၃.၄ သန်း) ကို အမှန်တကယ် စိုက်ပျိုးနေကြသူများ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပျမ်းမျှလယ်ယာပိုင်ဆိုင်မှုမှာ (၂.၃) ဟက်တာ (၅.၈ ဧက) ဖြစ်ပြီး အဆိုပါအရွယ်အစားသည် သေးငယ်သည်ဟု ထင်ရသော်လည်း အိန္ဒိယ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဂျပန်နိုင်ငံတို့၏ ပျမ်းမျှအရွယ်အစားထက် ပိုကြီးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အဆိုပါအရွယ်အစားသည် သတိပြုစရာဖြစ်သော်လည်း တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်း အတာဖြင့် ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ် စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသော တောင်သူအိမ်ထောင်စုအများစုသည် စုစုပေါင်း စိုက်ပျိုးမြေဧရိယာ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့်ရှိသော လယ်ယာမြေများတွင် တစ်ကွက်လျှင် (၂) ဟက်တာ (၅ ဧက) အောက်ထိ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နေကြကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ကျန်ရှိသည့် (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းသော လယ်သမားများသည် လယ်ယာမြေ (၄.၁) ဟက်တာ (၁၀ ဧက) မှ (၄၁) ဟက်တာ (၁၀၀ ဧက) ထိ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြပါသည်။^၄

နှစ်စဉ် ဆန်တင်ပို့မှုပမာဏသည် တန်ချိန် (၁.၂) သန်းဝန်းကျင်တွင် ရပ်တန့်နေသော်လည်း ဆန်ကွဲ တင်ပို့မှုပမာဏသည် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၄၉၀,၂၀၀) မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၈၇၄,၀၀၀) ထိ တိုးတက်လာပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့သည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက ဆန်တင်သွင်းသော နိုင်ငံများဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့သည် ကျန် အာရှနိုင်ငံများတွင် ဆန်တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ ဖြစ်ပါသည်။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်တင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို အာဖရိကနှင့် ဥရောပနိုင်ငံများက လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ကာလများအတွင်း ဆန်တင်ပို့မှုတိုးမြှင့်လာခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်တင်ပို့မှု တိုးမြှင့်ရေးကို ဦးစားပေး စဉ်းစားစရာ ဖြစ်စေပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုသည် အိမ်နီးချင်း တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့၏ ဝယ်လိုအား တိုးမြှင့်လာမှုကြောင့် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၂၀၅,၀၀၀) တင်ပို့နိုင်ခဲ့ရာမှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁,၉၁၁,၆၀၀) ထိ အကောင်းဆုံးပုံစံဖြင့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မတ်ပဲတင်ပို့မှုသည် နှစ်စဉ် တန်ချိန် (၆၂၀,၀၀၀) ဖြင့် ပုံမှန်တင်ပို့နေသော်လည်း ပဲတီစိမ်းတင်ပို့မှုသည် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၂၃၄,၆၀၀) တင်ပို့နိုင်ခဲ့ရာမှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၆၉၁,၅၀၀) ထိ တိုးမြှင့်တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။^၅

^၂ မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေး စာရင်းအင်းအချက်အလက်၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန
^၃ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ခုနှစ် လူဦးရေအပေါ် အခြေခံ၍ ခန့်မှန်းတွက်ချက်ပါသည်။
^၄ မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေး စာရင်းအင်းအချက်အလက်၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန
^၅ ဗဟိုစာရင်းအင်းအဖွဲ့၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန

ဇယား (၂) မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်များ တင်ပို့မှု

အမျိုးအမည်	ယူနစ်	၂၀၁၈-၁၉	၂၀၁၉-၂၀	၂၀၂၀-၂၁	၂၀၂၁-၂၂ (ဧပြီ-မတ်)	၂၀၂၂-၂၃ (ဧပြီ-မတ်)
၁။ ဆန်နှင့်ဆန်ထွက်ပစ္စည်း						
ဆန်	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၃၈၇.၀၈ ၁၂၁၈.၀	၄၂၄.၉၁ ၁၂၈၆.၀	၃၀၂.၈၈ ၇၄၆.၀	၄၃၄.၆၂ ၁၂၂၇.၃	၅၀၃.၄၃ ၁၂၂၀.၁
ဆန်ကွဲ	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၁၃၀.၄၉ ၄၉၀.၂	၂၂၇.၆၆ ၈၄၅.၈	၁၆၁.၅၈ ၄၈၃.၆	၂၂၆.၇၈ ၇၂၅.၅	၃၀၅.၄၁ ၈၇၄.၄
၂။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၄၄.၈၂ ၂၀၅.၀	၁၂၅.၅၄ ၅၉၅.၈	၆၂.၈၂ ၂၆၀.၂	၁၉၆.၀ ၇၈၉.၆	၅၉၃.၀၄ ၁၉၁၁.၆
၃။ ပဲမျိုးစုံ						
မတ်ပဲ	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၃၂၅.၆၆ ၆၈၆.၇	၄၃၆.၉၈ ၅၉၅.၈	၅၁၅.၈၃ ၆၆၅.၁	၅၀၆.၆၀ ၆၈၇.၂	၅၃၁.၅၈ ၆၅၀.၁
ပဲတီစိမ်း	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၁၇၃.၅၉ ၂၃၄.၆	၂၂၄.၀၁ ၂၆၃.၆	၂၃၆.၄၂ ၂၆၀.၄၀	၄၈၀.၁၂ ၆၀၀.၇	၄၈၉.၁၅ ၆၉၁.၅
ပဲပုပ်	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	* **	၄.၃၅ ၁၁.၄	၂.၅၉ ၄.၁	၁.၂၄ ၂.၀	- -
၄။ ရေထွက်ပစ္စည်း						
ငါး	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၁၄၉.၃၂ ၁၀၇.၉	၁၈၉.၁၀ ၁၂၂.၅	၂၁၃.၇၉ ၁၁၈.၈	၂၇၆.၂၁ ၁၄၃.၄	၃၉၅.၈၆ ၃၄၆.၇
ပုစွန်	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၆၉.၃၆ ၁၁.၅	၅၇.၇၂ ၈.၈	၅၇.၉၂ ၉.၈	၇၂.၀၁ ၁၉.၃	၉၂.၈၆ ၂၄.၆
ပင်လယ်ငါးဆီဖောင်း အခြောက်	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၀.၅၇ ၀.၅	၀.၁၃ ၀.၁	၀.၈၂ ၀.၂	၀.၈၈ ၀.၂	၁.၄၃ ၀.၂
ငါးခြောက်	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၄.၁၅ ၂.၁	၆.၀၈ ၂.၃	၉.၉၃ ၄.၈	၁၃.၀၆ ၈.၀	၅.၃၈ ၂.၇
ကဏန်း	USD (သန်း) တန် (၀၀၀)	၃၅.၂၉ ၄.၁	၃၇.၁၂ ၃.၈	၆၅.၁၁ ၁၀.၃	၅၄.၈၇ ၉.၅	၉၄.၀၇ ၁၉.၅
အခြား	USD (သန်း)	၃၄.၉၉	၄၃.၀၂	၄၂.၄၇	၃၄.၅၂	၁၂၆.၈၀

စာစ်မြစ်။ မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေး စာရင်းအင်းအချက်အလက် (ဗဟိုစာရင်းအင်းအဖွဲ့၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန)
 *USD (၀.၀၀၅) သန်းအောက်၊ **တန်ချိန် (၀.၀၅) အောက်

ပဲပုပ်တင်ပို့မှုပမာဏသည် သိသိသာသာ ကျဆင်းနေခဲ့သော်လည်း မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်း ကဏ္ဍသည် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များအတွင်း တိုးတက်နေပါသည်။ ငါး၊ ပုစွန်၊ ငါးခြောက်၊ ပင်လယ်ငါးဆီဖောင်း အခြောက်၊ ကဏန်းနှင့် အခြား ထွက်ကုန်များအပါအဝင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့မှုပမာဏသည် နှစ်စဉ် တိုးတက်နေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် ရေငန်နှင့် ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်းဟူ၍ နှစ်ပိုင်း ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ ရေငန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတွင် ကမ်းနီး၊ ကမ်းလွန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်း တွင် မွေးမြူရေးငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် လိုင်စင်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၂၁

ခုနှစ် စာရင်းများအရ ဖမ်းဆီးငါးလုပ်ငန်းသည် တစ်နိုင်ငံလုံး ငါးထုတ်လုပ်မှု၏ (၈၁) ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းသည် (၁၉) ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်နေပါသည်။^၆

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သွင်ပြင်လက္ခဏာများကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် လယ်ယာကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် များစွာသင့်လျော်ပြီး သီးနှံစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအနေဖြင့် လယ်ယာကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်ဟု ယူဆချက်အရ လယ်ယာကဏ္ဍ၏ ကောင်းမွန်သောလုပ်ဆောင်မှုသည် နိုင်ငံစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့် အခြေခံအကြောင်းအရာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် နှောင်းပိုင်းက ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအပြီး စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွေ့အကြုံမှ ရရှိခဲ့သော သင်ခန်းစာများကို အများဆုံးအသုံးပြုနိုင်ရန်နှင့် အနာဂတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တည်တံ့စွာ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ မဟာဗျူဟာများနှင့် လုပ်ဆောင်ရန် အစီအစဉ်များကို ရေးဆွဲချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

၁.၃။ စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ရှိစေရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု

၁.၃.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အာဆီယံဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူညီချက်အတွက် ကတိကဝတ်

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ အာဆီယံအဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ပြီးချိန်တွင် အာဆီယံအဖွဲ့၏ ဒေသတွင်းတိုးတက်ရေးနှင့် လုံခြုံတည်ငြိမ်ရေးအတွက် ချမှတ်ထားသော အလုံးစုံသော ရည်ရွယ်ချက်များကို ပံ့ပိုးကူညီရန်၊ အစားအစာဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေးကို ချမှတ်ထားသော မူဝါဒဝန်းကျင်အောက်တွင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍပါဝင်မှုနှင့် နိုင်ငံ၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို အခြေခံကာ ပံ့ပိုးကူညီဆောင်ရွက်ရန် ကတိပြုခဲ့ရပါသည်။ မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် ၎င်း၏ လယ်ယာကဏ္ဍကို ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာသို့ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပြီး ၎င်း၏ အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ ဘုံသဘောတူညီသည့် ထိရောက်သော အခွင့်အရေးပေးမှုအစီအစဉ် (Common Effective Preferential Tariff-CEPT) ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့ရပါသည်။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်ရောက်ရေး သဘောတူညီချက်ကို ကတိကဝတ် ပြုခဲ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ တပြေးညီဖြစ်မှုသည် အာဆီယံလွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုဧရိယာအောက်တွင် ရှင်းလင်းတိကျစွာ ဖော်ပြထားသော ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဒေသအတွင်း ကုန်စည်လွတ်လပ်စွာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်နိုင်မှုကို ရရှိစေရန်နှင့် ၎င်းမှတစ်ဆင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အတားအဆီးများ လျှော့ချရန်၊ စီးပွားရေးဆက်သွယ်မှုများ ပိုမိုနက်နဲလာစေရန်၊ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်မှုဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များ လျော့နည်းစေရန်၊ ကုန်သွယ်မှု ပိုမိုမြင့်တင်

^၆ Fishery country profile: Myanmar, SEAFDEC

ရန်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကြီးမားသောဈေးကွက်နှင့် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ် ရရှိလာစေရန် ရည်ရွယ်၍ အာဆီယံကုန်စည် ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်ကို (ASEAN Trade in Goods Agreement- ATIGA) ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၆ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ATIGA သည် CEPT-AFTA သဘောတူစာချုပ်နှင့် အခြားသက်ဆိုင်သည့် အာဆီယံစီးပွားရေး သဘောတူညီချက်များနှင့် ညွှန်ကြားချက် များအောက်တွင် တည်ရှိပြီး သတ်မှတ်ချက်များကို တိုးတက်အောင်မြင်စွာ ပေါင်းစည်း၍ ဖွဲ့စည်းထားသော ရလဒ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးသည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အဓိက မောင်းနှင်အား တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အာဆီယံဒေသတွင်း တစ်ခုတည်းသောဈေးကွက်နှင့် ထုတ်လုပ်မှုအခြေခံ ဖြစ်လာစေရန် ဒေသတွင်းပေါင်းစည်းမှုကို ပံ့ပိုးကူညီပေးပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပပြုလုပ် ခဲ့သော (၃၈) ကြိမ်မြောက် အာဆီယံစီးပွားရေးဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေး (38th AEM Meeting) ကာလ အတွင်း စီးပွားရေးဝန်ကြီးများသည် အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ပူးပေါင်းအတိုင်ပင်ခံ ကော်မတီ (ATF-JCC) ကို ဖွဲ့စည်းရန် သဘောတူညီခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါ ကော်မတီသည် အာဆီယံဒေသ တွင်း ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးကို ပိုမိုအလေးပေး ဆောင်ရွက်ရန်၊ ကုန်စည်ကူးသန်း ပို့ဆောင် မှုစရိတ်များ လျှော့ချခြင်း၏ အဓိက လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ထင်ဟပ်စေရန်၊ ထုတ်ကုန်များ၏ ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ထုတ်လုပ်မှုကွန်ရက် တည်ထောင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ATF-JCC တွင် အောက်ပါ အရေးပါသော နယ်ပယ်များ ပါဝင်ပါသည်-

- (က) ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအပါအဝင် အာဆီယံ၏ သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအလိုက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ခ) အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ဆောင်ရွက်ချက်များအပေါ် သတင်းအချက် အလက် အပြန်အလှန်ဖလှယ်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ချက်များ၊ ထောက်ပြချက်များ သို့မဟုတ် အဆိုပြုချက်များ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန် ပုဂ္ဂလိကနယ်ပယ်၊ ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံ တကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်များအပါအဝင် ပါဝင်ပတ် သက်သူများနှင့် ဆက်သွယ်ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၊
- (ဂ) အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ညွှန်းကိန်းများနှင့်ယှဉ်၍ နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းအဆင့်များတွင် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ဆောင်ရွက်မှု၏ စွမ်းဆောင် ရည်ကို တိုင်းတာနိုင်ရန်နှင့် တိုးတက်လာစေရန် ATF နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအလိုက် အဖွဲ့အစည်းများက လုပ်ဆောင်နေသော ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများ/ အစီအစဉ်များ၏ အကောင်အထည်ဖော်မှုကို စောင့်ကြည့်ခြင်း၊
- (ဃ) အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ဆောင်ရွက်ချက်များ မြန်ဆန်စွာနှင့် အထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ပံ့ပိုးကူညီပေးခြင်း။^၇

^၇ ၃၈ ကြိမ်မြောက် အာဆီယံစီးပွားရေးဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေး

ဖော်ပြပါအခြေအနေများအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လယ်ယာကဏ္ဍနှင့် ထုတ်ကုန်များ၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို တိုးတက်လာစေရန်အတွက် လယ်ယာကဏ္ဍကြီး၏ ကဏ္ဍခွဲတစ်ခုချင်းစီနှင့် အကောင်အထည်ဖော်နေသော ဒေသများနှင့် စီးပွားရေးအရ သက်ဆိုင်ရာ အဓိကကုန်စည်များကို ကျယ်ပြန့်နက်နဲသော ဗဟုသုတ ရှိစေရန်နှင့် နားလည်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါ ဗဟုသုတနှင့် နားလည်နိုင်စွမ်းတို့သည် လယ်ယာကဏ္ဍအား ကောင်းမွန်စွာစီမံခန့်ခွဲနိုင်ပါမည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်များနှင့် ကုန်သွယ်ရေးအခွင့်အလမ်းများကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များမှ မြင့်မားသော အကျိုးအမြတ်များ ရရှိစေနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၁.၃.၂။ အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုဧရိယာ (ACFTA)^၁

အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ဘက်စုံစီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မူဘောင်သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါ မူဘောင်သဘောတူညီချက်သည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ACFTA ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။

စားသုံးသူဈေးကွက်အရွယ်အစားအရ ACFTA သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံး လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုဧရိယာ ဖြစ်ပါသည်။ ACFTA တွင် ၂၀၀၄ ခုနှစ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော ကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်ဖြစ်သည့် အာဆီယံ-တရုတ် ကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ် (ACTIGA) ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါ သဘောတူစာချုပ်တွင် အကောက်ခွန်လျှော့ချခြင်းနှင့် ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကို သတ်မှတ်ထားသည်။ ထိုနည်းလမ်းများအရ ကုန်စည်လိုင်းများကို အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအတွင်း ပုံမှန်လျှော့ချပေးရမည့် ကုန်စည်အုပ်စုများ (Normal Track) သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းရှင်များအား ကာကွယ်ပေးရန်အတွက် အလေးအနက်ထား ဖြေလျှော့ပေးရမည့် ကုန်စည်အုပ်စုများ (Sensitive Track) ဟူ၍ ခွဲခြား ထားပြီး ထိုအုပ်စုများအောက်ရှိ ကုန်စည်များသည် သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်ဇယားအတိုင်း အကောက်ခွန်နှုန်းလျှော့ချရန် သို့မဟုတ် ဖယ်ရှားရန် ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ဝန်ဆောင်မှုကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် အာဆီယံ-တရုတ် ဝန်ဆောင်မှုကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (ACTISA) ကိုလည်း ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ သဘောတူညီချက်သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား အမျိုးမျိုးသော ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍများတွင် ဝန်ဆောင်မှုကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ လေးစားမှုနှင့်အတူ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် လုပ်ဆောင်မှုများ ရေရှည်အဆုံးသတ်ရေးနှင့် သဟဇာတဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ACFTA အောက်ရှိ တတိယမြောက် အဓိကသဘောတူစာချုပ်မှာ ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော အာဆီယံ-တရုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသဘောတူစာချုပ်ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး အဆင်ပြေသော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု ဖန်တီးပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ကုမ္ပဏီများအတွက် တရုတ်နိုင်ငံရှိ တိုးတက်လာသော အခွင့်အလမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်စေရေး ပြိုင်ဆိုင်မှုအခင်း

^၁ အမျိုးသားစိုက်ပျိုးရေးနှင့် မြေယာဦးစီးဌာန၊ စာမျက်နှာ ၄၈

အကျင်းတစ်ရပ် ပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်မှုသည် အဖွဲ့ဝင်နှစ်ဖက်လုံးမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်သူပိုင်သိမ်းယူခြင်းများအပေါ် ခွဲခြားမှုမရှိသော ဆက်ဆံမှုနှင့် ဆုံးရှုံးမှုများအတွက် လျော်ကြေးငွေပေးချေမှုများအပါအဝင် တရားမျှတပြီး တန်းတူညီမျှသော ဆက်ဆံမှုကို အာမခံနိုင်စေသည့် အချက်များ ပါဝင်ပါသည်။

ACFTA မူဘောင်အောက်ရှိ အဆိုပါ သဘောတူညီချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ရောင်ပြန်ဟပ်စေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံပြီးလျှင် တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး သွင်းကုန်များအတွက် အရေးပါသော ဇာစ်မြစ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။

၁.၃.၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ CMEC နှင့် LMC တို့တွင် ပါဝင်မှု

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး သမိုင်းကြောင်းအရ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သည် အခြေခံအဆောက်အအုံ စီမံကိန်းများ၊ ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအပါအဝင် အမျိုးမျိုးသော စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအကြား အဓိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နယ်ပယ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (က) **အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး** - တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး မြှင့်တင်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါသည့် ကားလမ်း၊ ရထားလမ်းနှင့် ဆိပ်ကမ်းများ စသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေပါသည်။
- (ခ) **ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု** - မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ကုန်သွယ်မှုအရ အထူးသဖြင့် တွင်းထွက်ပစ္စည်းများနှင့် သစ်ကဲ့သို့သော သဘာဝသယံဇာတများအတွက် အရေးပါသော ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် စွမ်းအင်၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍများတွင်လည်း တိုးချဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနေကြပါသည်။
- (ဂ) **နယ်စပ်စီးပွားရေးဇုန်များ** - နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုနှင့် စီးပွားရေးဖလှယ်မှုများ မြှင့်တင်နိုင်ရန် နယ်စပ်စီးပွားရေးဇုန်များကို တည်ထောင်ထားကြပါသည်။ အဆိုပါဇုန်များသည် နယ်စပ်တစ်လျှောက် ကုန်စည်နှင့် လူဝင်ထွက်မှုများ လွယ်ကူစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။
- (ဃ) **ရပ်ဝန်းနှင့် ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း** - မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရပ်ဝန်းနှင့် ပိုးလမ်းမစီမံကိန်းတွင် အဓိက ပါဝင်သူတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းစီမံကိန်းသည် အာရှနှင့် အခြားဒေသများတစ်လျှောက် ဒေသတွင်း ပေါင်းစည်းဆက်နွယ်မှုများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ကို မြှင့်တင်ပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် လန်ချန်း-မဲခေါင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (LMC) တွင် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ အဆိုပါ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ (၆) နိုင်ငံ (တရုတ်၊ မြန်မာ၊ ထိုင်း၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား နှင့် ဗီယက်နမ်) ပါဝင်ပါသည်။ LMC သည် ပေါင်းစည်းဆက်နွယ်မှု၊ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းဆောင်ရည်၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊

ရေဇာစ်မြစ်စီမံခန့်ခွဲမှု၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေး စသည့် နယ်ပယ်စုံတွင် ဘက်စုံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

LMC တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည် အောက်ပါ အကြောင်းအရင်းများကြောင့် ဖြစ်ပါသည်-

- (က) **ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အရေးပါမှု** - တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှအကြား မြန်မာနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမြောက် တည်ရှိမှုသည် ၎င်းအား LMC ကဲ့သို့ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တွင် အရေးပါသူတစ်ဦး ဖြစ်စေပါသည်။ ၎င်း၏ပါဝင်မှုသည် အရှေ့နှင့် အရှေ့တောင်အာရှ အကြား ပေါင်းစည်းဆက်နွယ်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း ချိတ်ဆက်မှုများကို တိုးမြှင့် စေပါသည်။
- (ခ) **ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများ** - မြန်မာနိုင်ငံသည် LMC မူဘောင်အောက်ရှိ ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများနှင့် အစပျိုးမှုများမှ အကျိုးအမြတ် ရရှိနေပါသည်။ အဆိုပါ စီမံကိန်းများသည် အခြေခံအဆောက်အအုံ တိုးမြှင့်ရေး၊ လယ်ယာကုန်ထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်စေရန်၊ ကားလမ်းနှင့် ရထားလမ်းများမှတစ်ဆင့် ပေါင်းစည်းဆက်နွယ်မှု မြှင့်တင်ရန်၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။
- (ဂ) **ရေအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှု** - မဲခေါင်မြစ်၏ မြစ်ကမ်းပါးနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ အနေဖြင့် LMC မူဘောင်အောက်ရှိ ရေအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆွေးနွေးမှုများနှင့် စီမံကိန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရပါသည်။ ရေလွှမ်းမိုးမှု ထိန်းချုပ်ရေး၊ ရေခန်းခြောက်မှု စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ရေအရင်းအမြစ်များ စဉ်ဆက်မပြတ် အသုံးပြုနိုင်ရေး စသည့် ကိစ္စရပ်များကို အလေးထား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရပါသည်။
- (ဃ) **စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု** - မြန်မာနိုင်ငံသည် LMC ပလက်ဖောင်းကို အသုံးပြုပြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို တိုးတက်လာစေရန်နှင့် စွမ်းအင်၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကုန်စည်ထုတ်လုပ်မှုကဲ့သို့သော အဓိကကဏ္ဍများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ဆွဲဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ LMC သည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသော ပူးတွဲ စီမံကိန်းများနှင့် အစပျိုးမှုများအတွက် ပလက်ဖောင်း တစ်ခုအဖြစ် ထောက်ပံ့ပေးလျက် ရှိပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင် ပါဝင်မှုသည် ဒေသတွင်း ပေါင်းစည်းမှု၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် မဲခေါင်ဒေသခွဲကို သက်ရောက်စေသော နယ်နိမိတ်ဖြတ်ကျော် ပြဿနာများအပေါ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လိုစိတ်ရှိကြောင်းကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား လယ်ယာထွက်ကုန်များ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအလို့ငှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိ တရုတ်နိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) နှင့် အောက်ပါ အပင်ပိုးမွှားရောဂါ ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (SPS Protocol) (၉) စောင်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပိုမိုမြှင့်တင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်-

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရန် စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပိုးမွှားကင်းစင်ရေး သဘောတူစာချုပ် (၁၇-၁-၂၀၂၀)
- (၂) မြန်မာနိုင်ငံမှ အပူပေးစနစ်ဖြင့် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားသော ပိုးအိမ်ခြောက်များ တင်ပို့ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၁၇-၁-၂၀၂၀)
- (၃) မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မည့် ကျွဲ၊ နွားများအတွက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ကြည့်ရေးနှင့် ကျန်းမာရေးလိုအပ်ချက်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၁၇-၁-၂၀၂၀)
- (၄) မြန်မာနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသို့ တရားဝင်တင်ပို့ရန် အပင်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (၃၁-၁-၂၀၂၂)
- (၅) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငှက်ပျောသီးကို တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသို့ တရားဝင်တင်ပို့ရန် အပင်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (၁-၄-၂၀၂၂)
- (၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မည့် သဘာဝမှဖမ်းဆီးရရှိသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ စစ်ဆေးခြင်း၊ ကူးစက်ရောဂါ ကာကွယ်ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး လိုအပ်ချက် သဘောတူစာချုပ် (၁၅-၉-၂၀၂၃)
- (၇) မြန်မာနိုင်ငံမှ မွေးမြူရေးရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရေး အတွက် ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၁၅-၉-၂၀၂၃)
- (၈) မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲပုပ်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရန် အပင်ပိုးမွှားရောဂါ ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (၆-၁၁-၂၀၂၄)
- (၉) မြန်မာနိုင်ငံမှ နာနတ်သီးကို တရုတ်နိုင်ငံသို့တင်ပို့ရန် အပင်ပိုးမွှားရောဂါ ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (၆-၁၁-၂၀၂၄)

ထို့ပြင် နှစ်နိုင်ငံသည် အခြားသော မက္ကဒေးမီးယား၊ ကန်စွန်းဥ၊ စပါး၊ ပီလောပီနံ၊ ထောပတ်သီး၊ ကျွဲကောသီး၊ သံပရာသီး၊ ကွမ်းသီးစိမ်း၊ စားသုံးနိုင်သောရေသတ္တဝါစသည့် စိုက်ပျိုးသီးနှံများနှင့် ရေထွက်ကုန်များကိုလည်း SPS Protocol များ ချုပ်ဆိုနိုင်ရေး ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးလျက်ရှိသော အခြား SPS Protocol များ လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးပါက ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသည် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုကို သိသိသာသာ တိုးမြှင့်စေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးသည် လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ငါးနှစ်စီမံကိန်း (၂၀၂၃-၂၀၂၇) တွင် အစီအစဉ်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်နေပါသည်။ LMC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား အဓိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နယ်ပယ်များမှာ- (၁) အဖွဲ့ဝင် (၆) နိုင်ငံအကြား အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များ တည်ထောင်ရန်၊ (၂) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အရည်အသွေးပြည့်မီပြီး ဘေးကင်းလုံခြုံသော စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်အစာဖြစ်သော ကောက်ရိုးများ တင်ပို့နိုင်ရေး တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်၊ (၃) အီလက်ထရောနစ် SPS လက်မှတ်များ ထုတ်ပေးရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်နေကြသော အခွင့်ရစီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများ

(Authorized Economic Operators-AEOs) အား အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ရန်နှင့် (၄) စံချိန်စံညွှန်းသတ်မှတ်ချက်များ ဖလှယ်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး၊ conformity assessment နယ်ပယ်များတွင် သတင်းအချက်အလက် ဖလှယ်ရေးနှင့် ဈေးကွက်ရရှိရေးအတွက် မူဝါဒနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရေး ခိုင်မာအား ကောင်းလာစေရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်မှု စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်း (၁၀၆) ခုအား လက်ခံရရှိဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများဖြစ်သည့် ထိုင်း၊ လာအို၊ ဗီယက်နမ်၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့နှင့် ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက် (၃) စောင်ကိုလည်း လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။^၉

LMC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်များ၏ အချက်များမှာ (၁) နှစ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုဆက်ဆံရေး ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန်၊ (၂) ပို့ကုန်၊ သွင်းကုန်နှင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ လိုင်စင်ထုတ်ပေးရေးကိစ္စရပ်များတွင် လွယ်ကူချောမွေ့စေရန်၊ (၃) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွင်း အကောက်ခွန်နှုန်းထားများ၊ အခွန်နှင့် အကောက်ခွန်ကြီးကြပ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိစေရေး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်၊ (၄) စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများမှ ကုန်တင်သင်္ဘောများဝင်ရောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ထွက်ခွာခြင်းတို့တွင် အခြားစာချုပ်ဝင်မဟုတ်သော နိုင်ငံများအား ပေးအပ်ထားသည့် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများအတိုင်း အခွင့်အရေးတန်းတူပေးအပ်ရန်၊ (၅) ကုန်စည်များ ကုန်သွယ်မှုပြုရန်အတွက် ငွေကြေးရောင်း/ ဝယ်ရာတွင် ငွေပေးချေမှုအား လုံးအား နှစ်ဖက်အစိုးရများက လက်ခံနိုင်သော လဲလှယ်နိုင်သည့် ငွေကြေးဖြစ်စေရန်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

လန်ချန်း-မဲခေါင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်းများတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (က) အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်း (၂၀၁၇) တွင် စီမံကိန်း (၁၀) ခု၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၄) သန်းရှိခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးရေး၊ ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေး၊ သုတေသန၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရေအရင်းအမြစ်၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးကဏ္ဍတို့ ပါဝင်ပါသည်။
- (ခ) အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်း (၂၀၁၈) တွင် စီမံကိန်း (၁၉) ခု၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇.၃) သန်းရှိခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးရေး၊ ရေအရင်းအမြစ်၊ ပညာရေး၊ သုတေသန၊ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးရေး၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး၊ သတင်းအချက်အလက်၊ စွန့်ခွဲတီထွင်လုပ်ငန်းများ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေး၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး၊ အမျိုးသမီးများ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍများ ပါဝင်ပါသည်။
- (ဂ) အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်း (၂၀၂၀) တွင် စီမံကိန်း (၂၂) ခု၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၃) သန်းရှိခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးရေး၊ ရေအရင်းအမြစ်၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု၊ သုတေသန၊ သတင်း

^၉ စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန

အချက်အလက်၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လူ့အရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကဏ္ဍများ ပါဝင်ပါသည်။

- (ဃ) အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်း (၂၀၂၁) တွင် စီမံကိန်း (၂၁) ခု၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၁) သန်းရရှိခဲ့ပြီး လုံခြုံရေး၊ လုပ်ငန်းခွင်ပညာရေး၊ လူ့အရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် စီမံခန့်ခွဲရေး၊ တိရစ္ဆာန်ရောဂါကာကွယ်ဆေး ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ သစ်တော၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍတို့ ပါဝင်ပါသည်။
- (င) အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်း (၂၀၂၂) တွင် စီမံကိန်း (၂၀) ခု၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅.၀) သန်းရရှိခဲ့ပြီး ယဉ်ကျေးမှု၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေး၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၊ တိုင်းရင်းသားရေးရာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရေးကဏ္ဍများ ပါဝင်ပါသည်။
- (စ) အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်း (၂၀၂၃) တွင် စီမံကိန်း (၁၄) ခု၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၈) သန်းရရှိခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးရေး၊ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေး၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းကဏ္ဍများ ပါဝင်ပါသည်။

အဆိုပါစီမံကိန်းများသည် မဲခေါင်ဒေသရှိ အနည်းဆုံး အဖွဲ့ဝင်သုံးနိုင်ငံကို အကျိုးအမြတ် ဖြစ်ထွန်းစေပြီး မဲခေါင်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေသော စီမံကိန်းများ ဖြစ်ပါသည်။

လန်ချန်း-မဲခေါင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်အောက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံမှ အထူးရန်ပုံငွေတစ်ရပ်ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး နှစ်စဉ် အမျိုးသားစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် မဲခေါင်နိုင်ငံများအား ခွင့်ပြုပေးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိ နှစ်စဉ်အဆိုပြုခဲ့ပြီး ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ရေအရင်းအမြစ်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေး၊ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး၊ သစ်တော၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းကဏ္ဍတို့တွင် စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိ လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေ စီမံကိန်း (၃၉) ခု၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၃.၃၂) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၃) စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ ဦးစီးဌာနများမှ လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှု

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

စဉ်	ခုနှစ်	စီမံကိန်း အရေအတွက်	တန်ဖိုး	အကောင်အထည်ဖော်သည့်ဌာန
၁	၂၀၁၇	၅	၁.၀၉	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

၂	၂၀၁၈	၉	၄.၁၇	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်းဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေး တက္ကသိုလ်
၃	၂၀၂၀	၆	၂.၂၉	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်
၄	၂၀၂၁	၄	၁.၅၁	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန
၅	၂၀၂၂	၇	၁.၈၃	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်းဦးစီးဌာန၊ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်
၆	၂၀၂၃	၄	၁.၂၉	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်၊ စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန
၇	၂၀၂၄	၄	၁.၁၄	မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ်
	စုစုပေါင်း	၃၉	၁၃.၃၂	

ဇာစ်မြစ်။ စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့်ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန

စာရင်းဇယားများအရ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် တန်ဖိုးအမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၀) ဘီလီယံကျော် (ပို့ကုန် (၁၅.၃၆) ဘီလီယံ၊ သွင်းကုန် (၁၄.၆၈) ဘီလီယံ) ရှိပါသည်။ အဆိုပါတန်ဖိုးအနက် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉.၈) ဘီလီယံရှိပြီး စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်မှုတန်ဖိုး၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့် ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅.၂) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ လယ်ယာထွက်ကုန် တင်ပို့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅.၄၃) ဘီလီယံရှိပြီး စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန် (၄.၆၂) ဘီလီယံ၊ မွေးမြူရေးထွက်ကုန် (၀.၀၂) ဘီလီယံ၊ ရေထွက်ကုန် (၀.၇၉) ဘီလီယံ အသီးသီး ပါဝင်ပါသည်။^{၁၀}

၁.၃.၄။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်ရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့သည် (၂၀၂၉) ကီလိုမီတာရှည်လျားသည့် နယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်လျက်ရှိသည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသည့်အားလျော်စွာ နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုများ အပြန်အလှန် ပြုလုပ်လျက်ရှိကြရာ ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ကုန်သွယ်မှုပမာဏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂.၁) ဘီလီယံဖြင့် အမြင့်ဆုံးသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ် ကုန်သွယ်မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉.၂၈) ဘီလီယံရှိပြီး ၎င်းပမာဏမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာနှင့် စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်မှုပမာဏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၃.၉၇) ဘီလီယံ၏ (၂၇) ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အဓိကတင်ပို့သည့် ပို့ကုန်များမှာ သဘာဝသယံဇာတပစ္စည်းများဖြစ်သော ရေနံ၊ သဘာဝဓါတ်ငွေ့၊ သစ်နှင့် တွင်းထွက်သတ္တုများ၊ လယ်ယာထွက်ကုန်များဖြစ်ကြသော ဆန်စပါး၊ ပဲမျိုးစုံ၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ဖရုံ သခွား၊ အသား၊ ငါးပုစွန် ရေထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံဘက်မှ စက်ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၊ လူသုံးကုန်များ၊ ဓါတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးများ တင်သွင်းကြပါသည်။ ပို့ကုန်နှင့် သွင်းကုန် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက လွန်ခဲ့သည့် (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ခုနှစ်

^{၁၀} “မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်များ တန်ဖိုးကွင်းဆက်ထောက်ပံ့ရေး လန်ချန်း-မဲခေါင်နိုင်ငံများနှင့်ပူးပေါင်း၍ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ခြင်း” စီမံကိန်းအဆိုပြုလွှာ

မှလွဲ၍ ကျန်နှစ်များအားလုံးတွင် ပို့ကုန်တန်ဖိုးထက် သွင်းကုန်တန်ဖိုးက ကျော်လွန်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

တရုတ်-မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံ (China-Myanmar Economic Corridor - CMEC) ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် နားလည်မှုစာချုပ်ချုပ်ဆိုပြီးနောက် တရုတ်-မြန်မာ ရေနံနှင့်ခါတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း၊ ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်း၊ တရုတ်-မြန်မာ နိုင်ငံတကာမီးရထားလမ်းစီမံကိန်း စသည့် စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုများ ရေရှည်တွင် ပိုမိုတိုးတက်လာမည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိရာတွင် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလကုန်အထိ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (FDI) အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၂) ဘီလီယံအား လုပ်ငန်းစီမံကိန်းပေါင်း (၆၄၃) ခု ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ခွင့်ပြုချက်ရရှိပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ခွင့်ပြုပမာဏ စုစုပေါင်း၏ (၂၃.၅၆) ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် နိုင်ငံများတွင် ဒုတိယမြောက်အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ယခုကဲ့သို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကြောင့် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၁.၃.၅။ အာဆီယံ-ကနေဒါ လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ^{၁၁}

အာဆီယံနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံတို့သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် အာဆီယံ-ကနေဒါ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ကို စတင်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန် သဘောတူခဲ့ကြပါသည်။ အာဆီယံနှင့် ကနေဒါတို့မှ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးမှူးအနေဖြင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလမှစတင်ကာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ အကြိမ်ကြိမ် ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံအနေဖြင့် အာဆီယံ-ကနေဒါ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအတွက် (၁၂) ကြိမ်မြောက် ကုန်သွယ်ရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုကော်မတီ (Trade Negotiation Committee-TNC) ဆွေးနွေးပွဲကို အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျာကာတာမြို့၌ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၆ ရက်မှ ၇ ရက်အထိ ဦးဆောင်ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆုံး အကြိမ် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများတွင် လုပ်ငန်းအဖွဲ့အစည်းအဝေး (၇) ကြိမ် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အရေးကြီးနယ်ပယ်များဖြစ်သည့် အပင်ပိုးမွှားရောဂါ ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ နည်းပညာအတားအဆီးများ၊ ဝန်ဆောင်မှုကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ မူပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ ဥပဒေနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ မူဘောင်ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခဲ့ကြပါသည်။ အာဆီယံ-ကနေဒါ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်၏ လုပ်ငန်းအဖွဲ့အားလုံးတွင် ပါဝင်သောအချက်များ သဘောတူညီချက်ရရှိရေး ဆွေးနွေးမှုများကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် အပြီးသတ်ဆွေးနွေးရန် လျာထားကြောင်း သိရပါသည်။

အာဆီယံ-ကနေဒါ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်သည် ဒေသနှစ်ခုလုံး၏ လယ်ယာထုတ်ကုန်များ ကုန်သွယ်မှုအပေါ် သိသိသာသာ အကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

လယ်ယာထုတ်ကုန်များ ကုန်သွယ်မှု

^{၁၁} အာဆီယံ-ကနေဒါ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက် ဆွေးနွေးမှုများ၊ ဘန်ကောက်၊ ၁၅-၁၇၊ ၂၀၂၅

- (က) **အကောက်ခွန်လျှော့ချရေး** - လယ်ယာထွက်ကုန်များဖြစ်သည့် အစေ့အဆန်များ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ၊ သစ်သီးဝလံများ၊ အသား၊ နို့ထွက်ပစ္စည်းများနှင့် ပင်လယ်စာများအား အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံတို့အကြား ကုန်သွယ်မှုပြုရာတွင် အကောက်ခွန်ကို အနိမ့်ဆုံး သို့မဟုတ် သုညရာခိုင်နှုန်း ကောက်ခံမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆန်မွှေး၊ ပဲတီစိမ်း၊ အပူးပိုင်းဒေသထွက် သစ်သီးဝလံများနှင့် ပင်လယ်စာများကို ကနေဒါနိုင်ငံသို့ အကောက်ခွန်ကို အနိမ့်ဆုံး သို့မဟုတ် သုညရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တင်ပို့နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ကနေဒါနိုင်ငံမှ ဂျုံ၊ ပဲပုပ် (soybean cake) နှင့် နို့ထွက်ပစ္စည်းများ ပြန်လည်တင်သွင်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။
- (ခ) **ဈေးကွက်ရရှိရေး** - ဈေးကွက်ရရှိမှု တိုးမြှင့်လာခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများအတွက် အဓိက အကျိုးအမြတ်ရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တောင်သူလယ်သမားများအနေဖြင့် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ကောင်းစွာဖွံ့ဖြိုးပြီး စိုက်ပျိုးရေးဈေးကွက်သို့ အလွယ်တကူ ဝင်ရောက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။
- (ဂ) **အကောက်ခွန်မဟုတ်သော ကုန်သွယ်မှုအတားအဆီးများ** - သဘောတူညီချက်သည် အကောက်ခွန် လျှော့ချရေးအပြင် အကောက်ခွန်မဟုတ်သော အတားအဆီးများဖြစ်သည့် အစားအစာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် အရည်အသွေးပြည့်မီရေးအတွက် အရေးပါသော အပင်ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အလေးထားဆောင်ရွက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စံသတ်မှတ်ချက်များကို သဟဇာတဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် ဒေသနှစ်ခုလုံးမှ တောင်သူများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် မလိုလားအပ်သော နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများနှင့် အတားအဆီးများမရှိဘဲ လယ်ယာထုတ်ကုန်များကို လွယ်ကူချောမွေ့စွာ တင်ပို့နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မူဝါဒနှင့် မဟာဗျူဟာ

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော လယ်ယာကဏ္ဍမူဝါဒအရ မူဝါဒရည်မှန်းချက်မှာ “အားလုံးပါဝင် နိုင်ငံပြီး ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော၊ အစားအစာနှင့် အာဟာရလုံလောက်မှုရှိသော၊ ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မာသော စိုက်ပျိုးရေးစနစ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်လာစေပြီး တောင်သူလယ်သမားများနှင့် ကျေးလက်နေ ပြည်သူများ၏ လူမှုစီးပွားရေးဘဝ ကောင်းမွန်ရေးနှင့် အနာဂတ် အမျိုးသားစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ကူညီပံ့ပိုး နိုင်ရေး” ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်ယာကဏ္ဍမူဝါဒ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ အစား အစာ အာဟာရလုံလောက်ရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး မြှင့်တင်ပေးရန်၊ ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်အရ သီးနှံ အမယ်စုံ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းဖြင့် ထုတ်လုပ်မှု မြင့်မားလာပြီး လုပ်ကွက်ငယ်တောင်သူများ ဝင်ငွေတိုးပွား လာစေရန်နှင့် နိုင်ငံတကာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော ပုဂ္ဂလိကလယ်ယာစီးပွား လုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် ပို့ကုန်တင်ပို့မှု မြှင့်တင်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။^{၂၂} မူဝါဒကဏ္ဍခွဲများအနက် ဈေးကွက်၊ တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန် ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ပို့ကုန်မူဝါဒများသည် ထုတ်လုပ်မှုယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး နှင့် ပို့ကုန်မြှင့်တင်ရေးတို့ကို အထူးပြုဖော်ပြထားပါသည်။

၂.၁။ စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမဟာဗျူဟာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစီအစဉ် (ADSP)

လယ်ယာကဏ္ဍမူဝါဒ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု မဟာဗျူဟာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစီအစဉ် (ADSP) ကို ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။ ADSP ၏ ရည်ရွယ် ချက်မှာ အားလုံးပါဝင်သော၊ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော၊ အစားအစာနှင့် အာဟာရလုံလောက်သော၊ ရာသီဥတုဒဏ် ကြံ့ကြံ့ခိုင်ခိုင်သော၊ ရေရှည်တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ်လာစေပြီး တောင်သူလယ်သမားများနှင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏ လူမှုစီးပွားရေးဘဝ ကောင်းမွန်ရေးနှင့် အနာဂတ် အမျိုးသားစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုတွင် ကူညီပံ့ပိုးနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

၂.၂။ မြန်မာ့ဆန်စပါးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးမဟာဗျူဟာ (MRSDS)^{၂၃}

စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအောက်တွင် နိုင်ငံတကာ ဆန်စပါးသုတေသန အဖွဲ့ (IRRI)၊ ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့၏ နည်းပညာပံ့ပိုးကူညီမှုများဖြင့် မြန်မာ့ဆန်စပါးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးမဟာဗျူဟာ (MRSDS) ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။ MRSDS သည် လယ်ယာကုန်ထုတ်စွမ်းအား မြှင့်မားရေး၊ စပါးစိုက်တောင်သူများ ဝင်ငွေတိုးပွားရေးနှင့် မြန်မာ့ဆန်စပါးလုပ်ငန်း၏ နိုင်ငံတကာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးတို့ကို အလေး ထားရေးဆွဲခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ MRSDS တွင် ဆန်စပါးကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရမည့် အချက် (၁၀) ချက်ကို အလေးထားဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းအချက်များမှာ (၁) ရေရှည်တည်တံ့သော ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်လာစေရန်၊ (၂) စက်မှုလယ်ယာစနစ် တိုးတက်လာစေရန်၊ (၃) ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန်၊ (၄) ထိရောက်မှုရှိပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော သဘာဝအရင်းမြစ် စီမံခန့်ခွဲရေး၊ (၅) ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်ဆုံးရှုံးမှုလျော့ချရေး၊ (၆) ငွေကြေးအရင်းအနှီး တိုးမြှင့်ရရှိရေး၊ (၇) စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး၊ (၈) စိုက်ပျိုးရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတိုးမြှင့်ရေး၊ (၉) ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးထုတ် လုပ်မှုနှင့် ဈေးကွက်တွင် အရည်အသွေးထိန်းချုပ်ရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံစေရေးနှင့် (၁၀) ဆန်စပါးသုတေ သနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မြှင့်တင်ရေးတို့ ဖြစ်ပါသည်။

^{၂၂} ဒုတိယအကြိမ် ငါးနှစ်ကာလတို လယ်ယာကဏ္ဍမူဝါဒနှင့် စီမံကိန်း၊ ၂၀၁၆၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန

^{၂၃} မြန်မာ့ဆန်စပါးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးမဟာဗျူဟာ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၅

၂.၃။ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ (NES)^{၁၄}

စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ဦးဆောင်ကာ ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဝန်ကြီးဌာနနှင့်အတူ GIZ အဖွဲ့၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု၊ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုဗဟိုဌာန (ITC) ၏ နည်းပညာအကူအညီတို့ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ (National Export Strategy- NES) ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပို့ကုန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မြှင့်တင်ရေးနှင့် မြန်မာ့ထုတ်ကုန်များ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ရှိစေရေး ဖြစ်ပါသည်။ ဦးစားပေးကဏ္ဍ (၁၃) ခုနှင့် အထောက်အကူပြုကဏ္ဍ (၄) ခု ခွဲခြားပြီး မြန်မာ့ပို့ကုန်များ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်သို့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ဝေတင်ပို့နိုင်ရေး သင့်လျော်ခိုင်မာသော မဟာဗျူဟာများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ NES တွင် ဖော်ပြထားသော ဦးစားပေးကဏ္ဍများမှာ ဆန်နှင့် ဆန်ထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်း၊ ပဲမျိုးစုံနှင့် ဆီထွက်သီးနှံလုပ်ငန်း၊ ရေထွက်ကုန်လုပ်ငန်း၊ ရော်ဘာလုပ်ငန်း၊ အထည်အလိပ်နှင့် အဝတ်အထည်လုပ်ငန်း၊ အစားအစာပြုပြင်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း၊ လတ်ဆတ်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံလုပ်ငန်း၊ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်း၊ လျှပ်စစ်နှင့် လျှပ်စစ်သုံးစက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်း၊ တွင်းထွက်ကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်း၊ လက်မှုပစ္စည်းလုပ်ငန်း၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်း၊ ဒီဂျစ်တယ်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းကဏ္ဍတို့ဖြစ်ပါသည်။ အထောက်အကူပြုကဏ္ဍများမှာ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်ရေး၊ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုနှင့် စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်မှုကဏ္ဍများ၊ အရည်အသွေးစီမံခန့်ခွဲမှုကဏ္ဍနှင့် ကုန်သွယ်မှု သတင်းအချက်အလက် ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍ၊ ကုန်သွယ်မှုလျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဆန်စပါးနှင့် ပဲမျိုးစုံတို့သည် NES ၏ မဟာဗျူဟာများတွင် ဦးစားပေးချမှတ်ထားသည့် ကဏ္ဍများဖြစ်ပြီး ဤသုတေသနစာတမ်းပါ ကုန်စည်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အကြံပြုတင်ပြရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ၏ ကောင်စီနှင့် ကော်မတီများတွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနမှ အောက်ပါ အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ်ပါဝင်ပြီး လုပ်ငန်းစဉ်များ အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

စဉ်	ကောင်စီ/ကော်မတီ/ကဏ္ဍ	ရာထူး	တာဝန်
၁။	အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးကောင်စီ	ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး	အဖွဲ့ဝင်
၂။	အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပို့ကုန်မြှင့်တင်ရေးကော်မတီ	ဒုတိယဝန်ကြီး (မွေးမြူရေး) ဒုတိယဝန်ကြီး (စိုက်ပျိုးရေး)	အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့ဝင်
၃။	- ဆန်စပါးကဏ္ဍ - ပဲမျိုးစုံနှင့် ဆီထွက်သီးနှံကဏ္ဍ - ရော်ဘာလုပ်ငန်းကဏ္ဍ - သစ်သီးဝလံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်ကဏ္ဍများ	ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန	အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်
၄။	ရေထွက်ကုန်လုပ်ငန်းကဏ္ဍ	ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန	အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်

^{၁၄} မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ (၂၀၁၅-၂၀၁၉)

၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စီစဉ်နေရာချထားမှု

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်များနှင့်အညီ စီးပွားရေးမူဝါဒများနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းစနစ်များကို ဘက်စုံပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ (WTO)၊ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (ASEAN)၊ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော် ကဏ္ဍစုံနည်းပညာနှင့် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် (BIMSTEC) တို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် ပြည်တွင်းစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုကို မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။^{၁၅} အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အာဆီယံသို့ ပို့ကုန်တင်ပို့မှုသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံပြီးလျှင် ဒုတိယမြောက်အဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တင်ပို့မှု၏ (၃၃) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ အာဆီယံသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အရေးပါသော သွင်းကုန်ဇာစ်မြစ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း သွင်းကုန်ပမာဏ၏ (၄၅) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။^{၁၆}

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်ကတည်းက အကောက်ခွန်နှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အထွေထွေ သဘောတူညီချက် (GATT) ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်း ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ (WTO) အဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးသည့်နောက်တွင်လည်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက်ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာအစိုးရသည် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့၏ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာအစိုးရသည် အမျိုးသားအဆင့် ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ဆက်စပ် အဆင့်မြင့် ကော်မတီများကို စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးနှင့် စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာနတို့က ဥက္ကဋ္ဌနှင့် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဦးဆောင်ကာ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အသီးသီး ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါကော်မတီတွင် ဌာနအသီးသီးမှ အဖွဲ့ဝင် (၁၉) ဦးပါဝင်ပြီး လုပ်ငန်းအဖွဲ့များဖြစ်သည့် (၁) ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာနမှဦးဆောင်သည့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပွင်းလင်းမြင်သာရှိမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရေးအဖွဲ့၊ (၂) အကောက်ခွန်ဦးစီးဌာနမှဦးဆောင်သည့် ပြတင်းတစ်ပေါက်စနစ်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရေးအဖွဲ့၊ (၃) အကောက်ခွန်ဦးစီးဌာနမှ ဦးဆောင်သည့် ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရေးအဖွဲ့၊ (၄) စားသုံးသူရေးရာဦးစီးဌာနမှ ဦးဆောင်သည့် စမ်းသပ်စစ်ဆေးမှု ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရေးအဖွဲ့များ၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ဒုတိယသမ္မတ ဦးဆောင်သည့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီကို ကုန်သွယ်ရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍအား အားပေးမြှင့်တင်ရန် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပွင်းလင်းမြင်သာမှု ရှိစေရန်နှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ပတ်ဝန်းကျင် မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် အမျိုးသားအဆင့်

^{၁၅} မြန်မာ့ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် ASTFI လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း၏ ရလဒ်များ၊ အခန်း ၇၊ Doan Thi Thanh and Pa Pai ဇူလိုင် ၂၀၂၁
^{၁၆} နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုဗဟိုဌာန၊ ၂၀၁၈

ကုန်သွယ်မှုဘဏ္ဍာတိုက် (National Trade Repository-NTR) ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့်အညီ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး မြှင့်တင်ရန်အတွက် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့၏ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ချောမွေ့စေရေး သဘောတူညီချက်နှင့် အာဆီယံစီးပွားရေး အသိုက်အဝန်း ထုတ်ပြန်ချက်များအရ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများစွာကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။^{၁၇}

ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး လေ့လာမှုများကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် နှစ်လယ်ပိုင်းအတွင်း အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း၍ အချက် (၇) ချက်ဖြစ်သည့် (၁) ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များအပေါ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် သတင်းအချက်အလက်၊ (၂) ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက် မှုနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု၊ (၃) လုပ်ငန်းစဉ်များ ရိုးရှင်းလွယ်ကူစေရေးနှင့် ထုတ်ပြန်ရေး၊ (၄) ပို့ကုန်/ သွင်းကုန် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး၊ (၅) သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး၊ (၆) နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ကုန်စည်ကူးပြောင်းမှုများ လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် (၇) အီလက်ထရောနစ် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (e-commerce) တို့အပေါ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

လေ့လာဆန်းစစ်မှုများထဲမှ တွေ့ရှိချက်အကျဉ်းချုပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (က) အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကုန်သွယ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက် များကို ပုံမှန် အဆင့်မြှင့်တင်သင့်ပါသည်။
- (ခ) အကောက်ခွန်ဆက်သွယ်ရေးဌာနကို ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ စုံစမ်းမှုများအတွက် (၂၄) နာရီပတ်လုံး ဖွင့်လှစ်ပေးသင့်ပါသည်။
- (ဂ) ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများအား စည်းရုံးဆွဲဆောင်ခြင်း၊ အင်္ဂလိပ်စာကျွမ်းကျင်မှု၊ သတင်း အချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းသည် အမျိုးသား အဆင့် ကုန်သွယ်မှုဘဏ္ဍာတိုက် (NTR) ကို အထောက်အကူပြုစေပါသည်။
- (ဃ) နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် စာရွက်စာတမ်းမလိုအပ်သော ကုန်သွယ်မှုကို အပြည့်အဝ အကောင် အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် အဖွဲ့အစည်းများအကြား အမျိုးသားအဆင့် ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အချို့သော အစိုးရအဖွဲ့အစည်း များသည် လျှောက်လွှာနှင့် အတည်ပြုချက်များအတွက် ၎င်းတို့၏ အီလက်ထရောနစ် စနစ်ကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။
- (င) ပြတင်းတစ်ပေါက်စနစ် လုပ်ငန်းလည်ပတ်နိုင်ရေး အမြန်ဆုံး ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ သို့မှ သာ ကုန်စည်ရှင်းလင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ လုပ်ဆောင်မှု တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံ တော်အဆင့် စာရွက်စာတမ်းမလိုအပ်သော ကုန်သွယ်မှု အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ကူညီ ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။
- (စ) အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်သာမက ဌာနဆိုင်ရာ အချင်းချင်း လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ နယ်စပ်ဒေသရှိ အဖွဲ့အစည်း

^{၁၇} မြန်မာ့ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် ASTFI လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း၏ ရလဒ်များ၊ အခန်း ၇ Doan Thi Thanh and Pa Pai ဇူလိုင် ၂၀၂၁

များအတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်များကို အဓိက ကုန်စည် ဝင်/ထွက်ဂိတ်များတွင် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ အဆိုပါအစီအစဉ်ကို ကုန်စည် ဝင်/ထွက်ဂိတ်များအားလုံး လိုက်နာဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

- (ဆ) ကုန်စည်ကူးပြောင်းရေးစနစ် အကောင်အထည်ဖော်ရေးကို ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ အကောက်ခွန်ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ကုန်စည်ကူးပြောင်းစနစ်၏ ဥပဒေရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော်လည်း ရန်ပုံငွေမရှိခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများ နည်းပါးခြင်း၊ ခေတ်မီပြီး လိုအပ်သောဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမရှိခြင်း၊ ကုန်စည်ကူးပြောင်းရေးအတွက် အသိပညာပေးမှု မလုံလောက်ခြင်း စသည့် အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားရန် ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအခက်အခဲများကို ပါဝင်ပတ်သက်သူများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ခြင်း၊ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ဖြင့် ကျော်လွှားနိုင်ပါသည်။

လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းရလဒ်များ၏ အကျဉ်းချုပ်နှင့် အကြံပြုချက်များကို သုတေသနအစီရင်ခံစာတွင် လေ့လာ နိုင်ပါသည်။^{၁၀}

အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) သည် တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရ၏ အကောက်ခွန်ဌာန ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါဌာနသည် ကုန်စည်တင်သွင်းမှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် ကုန်စည်မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ကုန်စည် အဝင်/အထွက်များ စစ်ဆေးခြင်းများနှင့် အခြားကိစ္စရပ်များကို တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော GACC အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် (၂၄၈) နှင့် (၂၄၉) တို့အရ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အစားအသောက် (၁၈) မျိုး တင်ပို့လိုသော လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် တင်ပို့လိုသော ကုန်စည်များကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်မှစ၍ အွန်လိုင်းမှ ဖြစ်စေ၊ အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းထားသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းမှဖြစ်စေ မှတ်ပုံတင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါ မှတ်ပုံတင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန် (၁၀) မျိုး၊ ရေထွက်ကုန် (၄) မျိုး၊ မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်နှင့် တိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်းများအတွက် မြန်မာနိုင်ငံမှ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ အခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားသော အဖွဲ့အစည်း (၃) ခုမှာ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာနနှင့် ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနတို့ ဖြစ်ပါသည်။ စားသောက်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဖြည့်စွက်အစားအစာများအတွက် အခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားသော အဖွဲ့အစည်းများမှာ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ အစားအသောက်နှင့် ဆေးဝါးကွပ်ကဲမှုဦးစီးဌာန ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအစားအသောက် ကုန်စည် (၁၈) မျိုးမှလွဲ၍ အခြားသော ကုန်စည်များအတွက် GACC သို့ အွန်လိုင်း (<http://cifer.singlewindow.cn>) မှတစ်ဆင့် တိုက်ရိုက် မှတ်ပုံတင်လျှောက်ထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

^{၁၀} အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ညွှန်းကိန်းများ အတွဲ-၂အခန်း ၇၊ မြန်မာ၊ Pa Pai စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန

၄။ တွက်ချက်သည့် နည်းလမ်းများ

၄.၁။ ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု

ဤလေ့လာမှုတွင် အသုံးပြုထားသည့် "ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်သည် ပြည်တွင်းဈေးနှုန်းနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးနှုန်းများအရ ဖော်ပြထားသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကုန်စည်တစ်ခု၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းသည် ၎င်းကုန်စည်ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ် သို့မဟုတ် ထုတ်လုပ်သည့်နိုင်ငံ စသည့် အချက်များစွာအပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။

သို့ပါ၍ ကုန်စည်တစ်ခု၏ အပြောင်းအလဲမရှိသော ပြည်တွင်းဈေးနှုန်းသည် အခြား ယှဉ်ပြိုင်စီးပွားရေးများ၏ ဈေးနှုန်းနှင့်ညီမျှခြင်း (သို့မဟုတ်) ပိုမိုသည့်အခါတွင် ထိုကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုတွင် စီးပွားရေးအရ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ဤအချက်ကို သင်္ချာညီမျှခြင်းဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ပါသည်-

(၁) $P_m \leq P_w$

ယင်းတွင်

(၂) P_w သည် ကုန်ပစ္စည်းဝယ်ယူသည့်နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းလက်ကားဈေး (Wholesale Price) ကို ယှဉ်ပြိုင်ဈေးနှုန်းအဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။

(၃) P_m သည် ဝယ်ယူသောနိုင်ငံသို့အရောက် ထွက်ကုန်တင်ပို့သည့်ဈေးနှုန်း (CIF Price) ဖြစ်ပါသည်။

P_m နှင့် P_w တို့အကြား ခြားနားခြင်းဖြင့် Norminal protection rate (NPR) ကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

(၄) $NPR = P_m / P_w$

NPR သည် ဆန်းစစ်လေ့လာထားသော ကုန်ပစ္စည်း၏ ပြည်တွင်းဈေးကွက်ပေါက်ဈေးကို လွှမ်းမိုးသည့် အစိုးရမူဝါဒများ၊ ဝင်ရောက်ထိန်းချုပ်မှုများနှင့် အခြားအခြေအနေများ၏ သက်ရောက်မှုကို ဖော်ညွှန်းပါသည်။

၄.၂။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းနှင့် အရည်အသွေးယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု

ရွေးချယ်ထားသည့်ကုန်စည်၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို ရှင်းလင်းရာတွင် ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းနှင့် အရည်အသွေးသည် အရေးကြီးသော အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့် ညွှန်းကိန်းများ ဖြစ်ပါသည်။ တောင်သူများသည် ထုတ်ကုန်ပမာဏကို တိုးတက်ထုတ်လုပ်နိုင်စေသော နည်းပညာတိုးတက်မှုများက နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ၎င်းတို့၏ ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုကို တိုးတက်စေသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ သီးနှံတစ်မျိုးအပေါ် တောင်သူလယ်သမားများ၏ အထွက်နှုန်းရရှိမှုနှင့် အခြားနိုင်ငံများမှ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သော သက်ဆိုင်ရာသီးနှံများ၏ အထွက်နှုန်းရရှိမှုကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအားဖြင့် သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ ပြည်တွင်းထုတ်ကုန်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော ကုန်ပစ္စည်းများ၏ အရည်အသွေးကိုလည်း အခြားထုတ်လုပ်သည့်နိုင်ငံများ၏ အရည်အသွေးနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်ပစ္စည်း (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် တူညီသည့်ကုန်ပစ္စည်းအား ထုတ်လုပ်သော အခြားနိုင်ငံ၏ (FOB) ဈေးနှုန်းကို ပိုင်းခြားခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သည့် အစေ့အဆန်သည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သည့် အစေ့အဆန်ထက် ဈေးကြီးပြီး အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် ထိုကုန်ပစ္စည်းသည် အခြားနိုင်ငံများမှ ထုတ်လုပ်သည့် ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတူညီကြောင်း ယူဆနိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် (၁) ထက်ငယ်ပါက ထိုကုန်ပစ္စည်းသည် အခြားနိုင်ငံများမှ ထုတ်လုပ်သည့် ကုန်ပစ္စည်းထက် ဈေးချိုပြီး အရည်အသွေးညံ့သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့် ထုတ်လုပ်နိုင်မှုသည် ရရှိသောအကျိုးအမြတ်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်အချိုး (BCR) ၏ အတက်အကျကို ဖော်ပြသောအရာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံများအကြား ထုတ်လုပ်နိုင်မှုဆိုင်ရာ အားသာချက်များသည် အခြေခံအုတ်မြစ် တစ်ခုဖြစ်လာသည်။ ထုတ်လုပ်နိုင်မှုအပေါ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် လယ်ယာလုပ်ငန်း၏ ဝင်ငွေအပေါ် အကျိုးအမြတ်များစွာ ပေးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤသုတေသနတွင် နိုင်ငံအလိုက် သီးနှံအထွက်နှုန်းများကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၄.၃။ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage-RCA)

နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Comparative Advantage - RCA) သည် ရီကာဒီရန် (Ricardian) ၏ ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ သီအိုရီအပေါ် အခြေခံထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသီအိုရီအရ နိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်မှုပုံစံများသည် ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း ကွာခြားချက်များကို ဖြစ်စေသည်။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း ကွာခြားချက်များကို တိုင်းတာဖော်ပြရန် ခက်ခဲသော်လည်း ကုန်သွယ်မှုအချက်အလက်များကို RCA အသုံးပြု၍ လွယ်ကူစွာ တွက်ချက်နိုင်ပါသည်။

RCA အညွှန်းကိန်းသည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပို့ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို အလုံးစုံအခြေအနေနှင့် ပထမအဆင့်ခန့်မှန်းရန် အသုံးပြုနိုင်သော်လည်း RCA တွင် အကောက်ခွန်များ (Tariffs)၊ အကောက်ခွန် မဟုတ်သော အတားအဆီးများ (Non-tariff measures) ၊ အစိုးရထောက်ပံ့ကြေးများ (Subsidies) နှင့် အခြားအချက်များ စသည်များကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်ထားခြင်းမရှိကြောင်း သတိပြုသင့်ပါသည်။

နိုင်ငံ A ၏ စုစုပေါင်းပို့ကုန်အားလုံးတွင် ပို့ကုန် *i* တင်ပို့ခြင်းအချိုးသည် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ ပို့ကုန် *i* စုစုပေါင်း တင်ပို့သည့် ပမာဏအချိုးထက် ပိုမိုမြင့်မားသောအခါတွင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ RCA ကို ဖော်ပြပါ ဖော်မြူလာဖြင့် တွက်ချက်နိုင်ပါသည်-

$$RCA_{Ai} = \frac{\frac{X_{Ai}}{\sum_{j \in P} X_{Ai}}}{\frac{X_{Wi}}{\sum_{j \in P} X_{Wi}}}$$

- ယင်းတွင်
- P = ထုတ်ကုန်အားလုံး၏ အစု
- X_{Ai} = နိုင်ငံ A ၏ ပို့ကုန် *i* တင်ပို့သည့် ပမာဏ

- X_{wi} = ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ ပို့ကုန် i စုစုပေါင်း တင်ပို့သည့် ပမာဏ
- $\sum_{j \in P} X_{Aj}$ = နိုင်ငံ A ၏ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် ပမာဏ
- $\sum_{j \in P} X_{wj}$ = ကမ္ဘာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် ပမာဏ

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခုအတွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်သည် $RCA > ၁$ ဖြစ်လျှင် ထိုနိုင်ငံသည် အဆိုပါကုန်ပစ္စည်းကို ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှထက် ပိုမိုထုတ်လုပ်နိုင်ပြီး၊ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် ထုတ်လုပ်သူနှင့် တင်ပို့သူဟု ယူဆနိုင်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ကုန်ပစ္စည်း (i) တွင် ထင်ရှားသော နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် ရှိပါက ထိုကုန်ပစ္စည်းတွင် ပို့ကုန်အားသာချက်ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ RCA တန်ဖိုးမြင့်မားလေလေ ထိုကုန်ပစ္စည်းတွင် ပို့ကုန်စွမ်းရည် ပိုမိုအားကောင်းလေလေ ဖြစ်ပါသည်။

ယူဆချက် (၁)	$၀ < RCA \leq ၁$	နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် မရှိပါ။
ယူဆချက် (၂)	$၁ < RCA \leq ၂$	နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် အားနည်းခြင်း။
ယူဆချက် (၃)	$၂ < RCA \leq ၄$	အလယ်အလတ် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက်။
ယူဆချက် (၄)	$၄ < RCA$	ခိုင်မာသော နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်။

Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA) အညွှန်းကိန်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်ပစ္စည်းအစုအတွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA) ၏ လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး RCA_{ir} သည် နိုင်ငံ r မှ ကုန်စည် i အတွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်ကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ အရေအတွက်ပြု နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်ကို ဖော်ပြရာတွင် RSCA ကို ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။

RSCA အညွှန်းကိန်းသည် (-၁) မှ (+၁) အတွင်းရှိသော တန်ဖိုးများ ဖြစ်ပါသည်။ SRCA တန်ဖိုး (+၁) ဖြစ်လျှင် နိုင်ငံများ၏ ကုန်ပစ္စည်းနှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မြင့်မားပြီး SRCA တန်ဖိုး (-၁) ဖြစ်လျှင် ကုန်ပစ္စည်း နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် လျော့နည်းပါသည်။

$$RSCA_{ir} = \frac{RCA_{ir} - 1}{RCA_{ir} + 1}$$

၄.၄။ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ (သို့မဟုတ်) ပို့ကုန်အလားအလာ

“ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ (Trade Potential)” ၏ အညွှန်းကိန်းဆိုသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံမှ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် အခြားပို့ကုန်တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများတွင် ကြုံတွေ့နေရသည့် တင်ပို့နိုင်မှု အလားအလာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုအဆင့်ကို တိုင်းတာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းဖော်ပြချက်အတွက် အခြေခံသဘောတရားမှာ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု နိမ့်ကျပြီး ကုန်သွယ်မှုစွမ်းရည် မြင့်မားခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများအတွက် ပို့ကုန်တင်ပို့ခြင်းမှ အကျိုးအမြတ်များရရှိနိုင်သော အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။

“ပို့ကုန်အလားအလာ (Export Potential)” ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံ၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တင်ပို့မှု တန်ဖိုးနှင့် ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တင်သွင်းမှုတန်ဖိုးများအနက် အနိမ့်ဆုံးတန်ဖိုး

(lower value) နှင့် တစ်နှစ်တာအတွင်း ထိုနိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံအကြား အမှန်ကုန်သွယ်ခဲ့သည့် တန်ဖိုး (actual trade) ကို ခြားနားထားသည့် တန်ဖိုးဖြစ်ပါသည်။ ဤသဘောတရားတွင် တင်ပို့မှုနှင့် တင်သွင်းမှုကို နိုင်ငံ၏ ရောင်းလိုအားနှင့် ဝယ်လိုအားအဖြစ် ယူဆပါသည်။ တစ်နှစ်တာအတွင်း ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခု၏ ကုန်သွယ်မှု အလားအလာကို အောက်ပါညီမျှခြင်းဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်-

$$\text{တစ်နှစ်တာအတွင်း ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ} = \text{အနိမ့်ဆုံး (နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာ့တင်ပို့မှုနှင့် ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာ့တင်သွင်းမှု) - အမှန်ကုန်သွယ်မှု}$$

ဤအညွှန်းကိန်းသည် နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံအကြား အမှန်ကုန်သွယ်မှုနှင့်ဆက်စပ်၍ အမြင့်ဆုံးဖြစ်နိုင်ချေ (maximum possibility) ကိုသာ ခန့်မှန်းပေးနိုင်သည်ကို သတိပြုရပါမည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ကုန်ပစ္စည်း တစ်ခုကို ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် တင်ပို့ခြင်းတွင် ရင်ဆိုင်နေရသည့် ရောင်းလိုအားအကန့်အသတ်များ (supply side constraints) ကို ထည့်သွင်း၍ တွက်ချက်ထားခြင်း မရှိပါ (Division of Market Development, ITC, ၂၀၁၄)။ ၎င်းကို “ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ” နှင့် “ပို့ကုန်အလားအလာ” ဟူသည့် စကားလုံးများဖြင့် အပြန်အလှန် အစားထိုး အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

၄.၅။ SWOC Analysis ဖြင့် ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု ဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များ လေ့လာခြင်း

SWOC Analysis ဆိုသည်မှာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်နှင့် အခွင့်အလမ်းအသစ်များ မည်သို့ဖော်ဆောင်ရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အထောက်အကူ ဖြစ်စေသော အစီအစဉ်ရေးဆွဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ “SWOC” ဆိုသည်မှာ အားသာချက်များ (Strengths)၊ အားနည်းချက်များ (Weaknesses)၊ အခွင့်အလမ်းများ (Opportunities) နှင့် စိန်ခေါ်မှုများ (Challenges) ကို ဆိုလိုပါသည်။ SWOC Analysis ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမည့် လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ပါဝင်နေသော အကြောင်းအရာများကို ပြည့်စုံစွာ နားလည်မြင်သာ အောင် ပြုလုပ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်သည် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေဖြင့် မဟာဗျူဟာ တည်ဆောက်သည့်အခန်းကဏ္ဍ၌ အကြံဉာဏ်ကောင်းများ ရရှိစေနိုင်ပြီး ထိုသို့သော အကျိုးရလဒ်များ ရရှိရန် အတွက် SWOC Analysis ကို သေချာစွာ ပြင်ဆင်ထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

SWOC Analysis ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်း ဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာတစ်ခုကို တည်ဆောက်နိုင်ပါသည်။ မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ သုံးသပ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက် ရာတွင် လိုအပ်သောအဆင့်များမှာ အတွင်းပိုင်းနှင့် အပြင်ပိုင်းအချက်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်း (ယေဘုယျ အားဖြင့် လူသိများသည့် 2x2 matrix ပုံစံအသုံးပြု၍)၊ အရေးကြီးဆုံးအချက်များကို ရွေးချယ်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အတွင်းပိုင်းနှင့် အပြင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အချက်များအကြား ဆက်နွယ်မှုများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါ သည်။ လျော်ညီအောင်ပြုလုပ်ခြင်း (Matching) နှင့် ပြောင်းလဲအသုံးပြုခြင်း (Converting) သည် SWOC Analysis အသုံးပြုရာတွင် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အားသာချက်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို သင့် လျော်ကိုက်ညီအောင်ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်အားသာမှု ရရှိစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ စိန်ခေါ်မှုများ သို့မဟုတ် အားနည်းချက်များကို အခွင့်အလမ်းအဖြစ် ပြောင်းလဲအသုံးပြုခြင်းသည် အခြားမဟာဗျူဟာ ဖြစ်ပါသည်။

ဤနည်းလမ်းများဖြင့် ပြင်ပအကြောင်းအရာများ (စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ) နှင့် အတွင်းပိုင်း အကြောင်းအရာများ (အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ) ကို လေ့လာသုံးသပ်ပြီး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၊ ဌာနတစ်ခု သို့မဟုတ် အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုအတွက် မဟာဗျူဟာတစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။

SWOC Analysis သည် ရိုးရှင်းသော်လည်း ကျယ်ပြန့်လှသော နည်းဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်ပြီး လုပ်ငန်း အစီအစဉ်တစ်ခု၏ အားနည်းချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကိုသာမက အားသာချက်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများ ကိုလည်း ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်၊ ရည်မှန်းချက်၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် နည်းဗျူဟာများအတွက် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ သုံးသပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာတွင်လည်း လေ့လာဆန်းစစ်သည့် ကိရိယာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

နည်းပညာအကူအညီပေးသည့် စီမံကိန်းအတွက် ရည်ရွယ်ထားသော အဓိကအောင်မြင်မှုမှာ တံခါး ဖွင့်ဈေးကွက်များနှင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုစနစ်နှင့် ကိုက်ညီသော စနစ်တစ်ခုကို မိတ်ဆက်ခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ဤလေ့လာမှုအတွင်း ကုန်စည်အမျိုးအစားအချို့ကို ရွေးချယ်ကာ ဈေးကွက်အခြေပြုပြီး တစ်သမတ် တည်းသော နည်းဗျူဟာဖြင့် သုံးသပ်ထားပါသည်။ ကုန်စည်ရွေးချယ်သည့် စံနှုန်းများတွင် (က) နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှုအတွင်း ဦးစားပေးထားသော ကုန်စည်များ၊ (ခ) ဒေသတွင်း ပြိုင်ဆိုင်မှုဖိအားများ ခံနိုင်ရည်ရှိ သည့် အလားအလာရှိသော ကုန်စည်များနှင့် (ဂ) ကာလလတ်နှင့် ရေရှည်ကာလအတွင်း အရေးပါလာနိုင် သည့် ကုန်စည်များ ဖြစ်ပါသည်။

ဤလေ့လာမှုသည် တည်ဆဲဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ပြည်တွင်းပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်သော အကျိုးရလဒ်များကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ပြီး ဒေသခွဲနိုင်ငံ များ၏ နိုင်ငံတကာယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုစွမ်းအားကို တိုးမြှင့်စေကာ ဒေသဆိုင်ရာ အတူတကွဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ရည်မှန်းချက်ကို နားလည်သဘောပေါက်စေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၅။ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ အစီရင်ခံစာများကို အကဲဖြတ်ခြင်းအကျဉ်းချုပ်- စီမံကိန်း တွင် လေ့လာရန်ရွေးချယ်ထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ရှိသော လယ်ယာထွက်ကုန် များ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး

“မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်များ တန်ဖိုးကွင်းဆက်ထောက်ပံ့ရေး လန်ချန်း-မဲခေါင် နိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်း၍ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု မြှင့်တင်ခြင်းစီမံကိန်း” ကို လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအောက်ရှိ နိုင်ငံများအကြား အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုတွင် စီမံကိန်းမှ လေ့လာရန် ရွေးချယ်ထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ရှိသော လယ်ယာထွက်ကုန်များ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်းအားနှင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးကို မြှင့်တင်ရန်ရည်ရွယ်ကာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယခုလေ့လာမှုကို ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များက ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး စီမံကိန်းတွင် လေ့လာရန် ရွေးချယ်ထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ရှိသော လယ်ယာထွက်ကုန်ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် ဆန်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲပုပ်၊ ဖရဲနှင့် ရေထွက်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို ခြုံငုံမိမိ မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဤလေ့လာမှုမှတစ်ဆင့် အဆိုပါကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့မှု တိုးမြှင့်လာစေရန် အတွက် ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်များအတွင်း ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့မှု ရှိစေရေးအတွက် ထိရောက်သော နည်းလမ်းကောင်းများ ရှာဖွေလာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါသီးနှံများ၏ ထုတ်လုပ်နိုင် စွမ်းအား တိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုကို မြှင့်တင်ရန်ပံ့ပိုးပေးခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အဓိကကျလှ ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်တင်ပို့မှု ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် တန်ဖိုးမြင့်ဆန်ဈေးကွက်ကို သိမ်းပိုက်ထားသည့် ထိုင်း နှင့် ဗီယက်နမ်ကဲ့သို့ ဒေသတွင်း ယှဉ်ပြိုင်မှုများ ပြင်းထန်နေပါသည်။ ဆန်စပါးကြိတ်ခွဲလုပ်ငန်းများတွင် ငွေအလုံးအရင်းဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် စိတ်ပါဝင်စားမှု လျော့နည်းခြင်းနှင့် အခြားသော ကန့်သတ်ချက်များ ရှိခြင်းတို့ကြောင့် အဆိုပါလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုရရှိရန် အကန့်အသတ်များ ရှိနေပါသည်။ ပြည်တွင်း မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အခြားစက်မှုလုပ်ငန်းများသည် ပြည်တွင်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းထွက်ရှိမှု စုစုပေါင်း ၏ ထက်ဝက်ခန့်ကို သုံးစွဲကြပြီး ကျန်ရှိသော အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့ကြပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံမွေးမြူရေးအဖွဲ့ချုပ်၏ အစီရင်ခံစာအရ ပြည်တွင်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းထုတ်လုပ်မှုသည် ကြက်ဘဲမွေးမြူ ရေးကဏ္ဍတွင် အစာပါဝင်မှု စုစုပေါင်း၏ (၃၅-၄၅) ရာခိုင်နှုန်းကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဲတီစိမ်း သည် ဆန်စပါးပြီးပါက ပြည်ပသို့ အဓိကတင်ပို့သော လယ်ယာထွက်ကုန်များထဲတွင် အရေးပါဆုံး သီးနှံများ ထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့ပဲတီစိမ်း ထုတ်လုပ်တင်ပို့သော နိုင်ငံများတွင်လည်း ဦးဆောင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါ သည်။ သို့သော် ဈေးကွက်နှင့် ဈေးနှုန်းမတည့်ငြိမ်မှုများ၊ ပဲတီစိမ်းတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်မှု ဆိုင်ရာ အတားအဆီးများနှင့် အခြားပဲတီစိမ်းတင်ပို့သော နိုင်ငံများ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုများ စသည်တို့ကြောင့် အဆိုပါကဏ္ဍတွင် စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် ပြည်တွင်း လိုအပ်ချက်များ အထူးသဖြင့် တိရစ္ဆာန်နှင့် ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ပြည့်မီအောင် ဖြည့်ဆည်း မပေးနိုင်သဖြင့် ပြည်ပမှတင်သွင်းမှုကိုသာ အဓိကအားထားနေရပါသည်။ ဖရဲသည် ပြည်တွင်းစားသုံးမှု လုံလောက်မှု ရှိသည့်အတွက် ပိုလျှံသည်များကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများမှတစ်ဆင့် အမြောက်အမြား တင်ပို့နေရသော သီးနှံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဖရဲကဏ္ဍသည် မြေယာအသုံးချမှုများ၊

သွင်းအားစုသုံးစွဲမှုများ၊ စိုက်ပျိုးနည်းစနစ်များနှင့် ဈေးနှုန်းအတက်အကျများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်များ၊ ပုပ်သိုးလွယ်သည့် သီးနှံဖြစ်သည့်အတွက် သိုလှောင်သိမ်းဆည်းမှုစနစ်များ စသည်တို့ကြောင့် အခက်အခဲ အတားအဆီးများ ရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍကို ရေချိုနှင့် ရေငန်ငါးလုပ်ငန်းဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲခြားထားပါသည်။ ရေငန် ငါးလုပ်ငန်းတွင် ကမ်းနီးနှင့် ကမ်းဝေးငါးလုပ်ငန်းများ ပါဝင်ပြီး ရေချိုငါးလုပ်ငန်းတွင် မွေးမြူရေး ရေလုပ်ငန်း (Aquaculture)၊ အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်း (Leasable) နှင့် လိုင်စင်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း (Open Fisheries) တို့ ပါဝင် ကြပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးလုပ်ငန်း ကဏ္ဍတွင် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည် (၈၁) ရာခိုင်နှုန်း၊ ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းသည် (၁၉) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး ပါဝင်နေပါသည်။^{၁၉} ကုန်းတွင်းပိုင်း ရေချိုသယံဇာတ ဧရိယာဟက်တာ (၈.၁) သန်းရှိသည့်အနက် ဟက်တာ (၁.၃) သန်းသာ အမြဲတမ်းရရှိနိုင်သော ရေချိုအရင်း အမြစ်များဖြစ်ပြီး ကျန်ဧရိယာများမှာ ရာသီအလိုက် ရေလွှမ်းမိုးထားသော ဧရိယာများ ဖြစ်ကြပါသည်။ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ၊ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် ကပ္ပလီပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် (၂,၁၃၈) ကီလိုမီတာရှည်လျားသော ရေငန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း သီးသန့်စီးပွားရေးဇုန် ရှိပါသည်။ နိုင်ငံ၏ ရေနေသယံဇာတများ ပေါကြွယ်ဝခြင်းကြောင့် ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် နိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးတို့အတွက် အရေးပါ လှပါသည်။

ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များသည် ရွေးချယ်ထားသည့် ကုန်စည်များ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုအလားအလာများကို လေ့လာဆန်းစစ်ရန်အတွက် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုစွမ်းရည် အကဲဖြတ်ခြင်း၊ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်၊ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာနှင့် SWOC analysis စသည့်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကာ ရလဒ်များကို အစီရင်ခံတင်ပြသည့် စာတမ်းများကို ပြင်ဆင်ခဲ့ကြ ပါသည်။ ယခုအခန်းတွင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ အစီရင်ခံစာများမှ အဓိကတွေ့ရှိချက် ရလဒ်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။

၅.၁။ ဆန်စပါး

၅.၁.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု

စိုက်ပျိုးသီးနှံများအနက် စပါးသီးနှံသည် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် နိုင်ငံစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွက် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း စပါးရိတ်သိမ်း ဧရိယာ စုစုပေါင်းဟက်တာ (၇.၀၅) သန်းရှိသည့်အနက်မှ စပါးတန်ချိန် (၂၇.၄၄) သန်း ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး အထွက်နှုန်းအနေဖြင့် တစ်ဟက်တာလျှင် (၃.၉) တန်ထွက်ရှိခဲ့ပါသည် (စိုက်/မွေး/ဆည်၊ ၂၀၂၂)။ ဆန်စပါး သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်တစ်ခုဖြစ်ပြီး လယ်ယာထွက်ကုန်တန်ဖိုး စုစုပေါင်း၏ (၄၃) ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးကို ပံ့ပိုးထောက်ပံ့ပေးလျက် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးမြေဧရိယာ ထက်ဝက် ကျော်တွင် ဆန်စပါးကို စိုက်ပျိုးထားရှိပြီး လူဦးရေ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းအထက်သည် ဆန်စားသုံးကြသူများ ဖြစ် ပါသည်။ ထို့အပြင် သီးနှံစိုက်ပျိုးဧရိယာများအားလုံး၏ (၃၅.၇) ရာခိုင်နှုန်းသည်လည်း စပါးစိုက်ဧရိယာများ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆန်ကို ပြည်တွင်းစားသုံးရန်အတွက်သာမက နှစ်စဉ် ပြည်ပတင်ပို့ရန် အတွက်

^{၁၉} Fishery sector SEAFDEC ၂၀၂၃ country profile: Myanmar

ပါ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကြသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကသီးနှံတစ်ခုအဖြစ် အရေးပါလျက် ရှိပါသည်။ လုပ်သားပါဝင်နှုန်းမှာလည်း ဆန်စပါးကဏ္ဍတွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်ပြီး လယ်ယာအိမ်ထောင်စုဝင်ငွေ၏ လေးပုံ သုံးပုံနီးပါးသည် စပါးစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများမှ ရရှိခဲ့ပါသည် (စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၁၆)။ ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း၊ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ပို့ကုန်ဝင်ငွေ တို့၏ ရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် စီးပွားရေးအရ အရေးပါပါသည်။

ပို့ကုန်မြှင့်တင်ရေးအတွက် ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲကို အခြေခံသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုများသည် အမျိုးသား ပို့ကုန် မဟာဗျူဟာ၏ အဓိကဦးစားပေးကုန်စည်များတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ဆန်တင်ပို့မှုမြှင့်တင်ရေး မဟာ ဗျူဟာ၏ မျှော်မှန်းချက်သည် “ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ဝင်ငွေတိုးပွားလာစေရေးအတွက် အရည်အသွေးမြင့်မားပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်မည့် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် ဆန်စပါးထုတ်လုပ်ရေးနှင့် တင်ပို့ရေး” ဖြစ်ပါသည်။

၅.၁.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ဆန်စပါး၏ အရေးပါမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆန်စပါးသည် ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက်အတွက် အရေးပါသော ထုတ် ကုန်တစ်ခုဖြစ်ပြီး တောင်သူများ၏ လူမှုစီးပွားဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးတို့အတွက် လည်း အလွန်အရေးပါသော သီးနှံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဆန်စပါးသည် မြို့ပြနေအိမ်ထောင်စုများအတွက် နေ့စဉ်လိုအပ်သော အာဟာရစုစုပေါင်း၏ (၇၃) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကျေးလက်နေအိမ်ထောင်စုများအတွက် (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ပံ့ပိုးပေးသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အဓိကစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည် (CSO, ၂၀၂၂)။

စပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းမှရရှိသော အဓိက ဘေးထွက်ပစ္စည်းများမှာ ဆန်၊ ဆန်ကွဲနှင့် ဖွဲနုတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးမြင့် ဆန်ကွဲနှင့် ဖွဲနုများကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်သော်လည်း ထုတ်ကုန် အများစုကို ပြည်တွင်း၌သာ ရောင်းချလေ့ရှိကြပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် အရည်အသွေးနိမ့် ဆန်ကွဲ များကို ခေါက်ဆွဲပြုလုပ်ရန်အတွက် အသုံးပြုသော ဆန်မှုန့်များကဲ့သို့သော စားသောက်ကုန်ပစ္စည်းများ အဖြစ် ဆက်လက်ပြုလုပ်ရောင်းချကြပြီး အနိမ့်ဆုံးအဆင့် ဆန်ကွဲကို ဝက်စာအဖြစ် ရောင်းချကြပါသည်။ ဆန်ကွဲနှင့် ဖွဲနုများကို တိရစ္ဆာန်စာအဖြစ် အဓိကရောင်းချကြပြီး စပါးခွံများကို အစားအသောက် ရောင်းချသူ များအတွက် ဈေးသက်သာသော လောင်စာဇာစ်မြစ်အဖြစ်လည်း ရောင်းချကြပါသည်။

ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ကြိုက်နှစ်သက်မှု အများဆုံးသော ဆန်အမျိုးအစားများမှာ မီးခိုးအုပ်စု (အုပ်စု E) တွင်ပါဝင်သော ပေါဆန်း၊ ဧည့်မထအုပ်စု (အုပ်စု A) တွင် ပါဝင်သော ဧရာမင်းနှင့် လက်ရွေးစင်အုပ်စု (အုပ်စု B) တွင် ပါဝင်သော မနောသုခတို့ ဖြစ်ကြပါသည် (Theingi Myint et al., ၂၀၁၆)။ ပြည်ပသို့ အဓိက တင်ပို့သည့် ဆန်အမျိုးအစားများမှာ သေးသွယ်ပြီး ဆန်လုံးရှည်သော အရောင်ကြည်လင်သည့် ဧည့်မထဆန် (အုပ်စု A) အမျိုးအစားများ ဖြစ်ပါသည် (World Bank, ၂၀၁၄)။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်အလားအလာကို လေ့လာ ကြည့်ရာတွင် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဈေးကွက်သည် မီးခိုးအုပ်စုဝင် ပေါဆန်း၊ ပေါဆန်းမွှေး၊ လုံးသွယ်မွှေးနှင့် ဇီရာဆန်အမျိုးအစားများကို နှစ်သက်ကြပြီး ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှာ လက်ရွေးစင်အုပ်စုဝင် ဆင်းသုခဆန်ကို ကြိုက်နှစ်သက်ကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (Khaing Khaing Htwe, ၂၀၁၉)။ ပြည်တွင်း

ပြည်ပဈေးကွက်အတွက် လက်ရှိ လူကြိုက်အများဆုံးသော ဆန်မျိုးများမှာ မီးခိုးအုပ်စု (အုပ်စု E)၊ ဧည့်မထ အုပ်စု (အုပ်စု A) နှင့် လက်ရွေးစင်အုပ်စု (အုပ်စု B) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲများကို ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ သို့ ပင်လယ်ရေကြောင်းမှတစ်ဆင့် တင်ပို့ပြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၊ တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေး စခန်းများမှတစ်ဆင့် တင်ပို့ပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ဆန်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ အဓိက တင်ပို့ခဲ့ပြီး ဆန်တန်ချိန် (၃၆၅,၀၀၀) တန်နှင့် ဆန်ကွဲတန်ချိန် (၄၁၁,၃၂၉) တန်ကျော် တင်ပို့နိုင် ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါနှစ်တွင် ဘယ်လ်ဂျီယံနိုင်ငံသို့ ဆန်ကွဲတန်ချိန် (၂၇၆,၄၃၈) တန်အထိ တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၄) ၂၀၁၀-၂၀၁၁ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း နယ်စပ်နှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်း ကုန်သွယ်မှုများမှတစ်ဆင့် ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု

စဉ်	ဘဏ္ဍာနှစ်	ပင်လယ်ရေကြောင်း (‘၀၀၀ တန်)	နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှု (‘၀၀၀ တန်)	စုစုပေါင်း (‘၀၀၀ တန်)
၁	၂၀၁၀-၂၀၁၁	၀.၅၄	-	၀.၅၄
၂	၂၀၁၁-၂၀၁၂	၀.၇၁	၀.၁၄	၀.၈၄
၃	၂၀၁၂-၂၀၁၃	၀.၆၁	၀.၈၅	၁.၄၅
၄	၂၀၁၄-၂၀၁၄	၀.၃၉	၀.၈၄	၁.၂၃
၅	၂၀၁၄-၂၀၁၅	၀.၄၇	၁.၃၄	၁.၈၁
၆	၂၀၁၅-၂၀၁၆	၀.၂၄	၁.၂၃	၁.၄၇
၇	၂၀၁၆-၂၀၁၇	၀.၆၉	၁.၀၆	၁.၇၅
၈	၂၀၁၇-၂၀၁၈	၁.၇၂	၁.၈၆	၃.၅၈
၉	၂၀၁၈-၂၀၁၉	၁.၇၁	၀.၆၅	၂.၃၆
၁၀	၂၀၁၉-၂၀၂၀	၂.၁၆	၀.၄၃	၂.၅၉
၁၁	၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁.၂၅	၀.၆၂	၁.၈၈
၁၂	၂၀၂၂-၂၀၂၃	၁.၈၃	၀.၄၃	၂.၂၆

စာစ်မြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအဖွဲ့ချုပ် (MRF)

၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ဆန်နှင့်ဆန်ကွဲတင်ပို့မှုများကို နှိုင်းယှဉ် ကြည့်ရာတွင် ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်သည် ဆန်နှင့်ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု အများဆုံးနှစ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး တန်ချိန် (၃.၅၈) သန်း တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည့်အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၁၄) ဘီလီယံရရှိခဲ့ပါသည် (ဇယား ၅)။

ဇယား (၅) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု (ဧပြီမှ မတ်)

ဘဏ္ဍာနှစ်	ဆန်		ဆန်ကွဲ		စုစုပေါင်း	
	တန်ချိန်	တန်ဖိုး (USD သန်း)	တန်ချိန်	တန်ဖိုး (USD သန်း)	တန်ချိန်	တန်ဖိုး (USD သန်း)
၂၀၁၇-၂၀၁၈	၂,၉၅၁,၈၀၈	၉၇၇	၆၃၈,၉၁၈	၁၆၅	၃,၅၉၀,၇၂၆	၁,၁၄၂
၂၀၁၈-၂၀၁၉	၁,၉၂၉,၈၄၂	၆၄၉	၄၅၁,၉၁၄	၁၃၀	၂,၃၈၁,၇၅၆	၇၇၉
၂၀၁၉-၂၀၂၀	၁,၉၀၈,၁၆၄	၅၈၁	၈၅၆,၅၈၁	၂၂၂	၂,၇၆၄,၇၄၅	၈၀၃
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁,၁၆၁,၅၂၉	၄၅၇	၈၈၇,၅၀၉	၂၈၄	၂,၀၄၉,၀၃၈	၇၄၁
၂၀၂၁-၂၀၂၂	၁,၃၀၄,၅၀၇	၄၆၀	၈၂၇,၇၂၆	၂၅၆	၂,၁၃၂,၂၃၃	၇၁၆
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၁,၃၂၇,၉၇၆	၅၁၉	၈၆၉,၅၃၅	၃၀၃	၂,၁၉၇,၅၁၁	၈၂၁

ခေတ်မီစီ။ Agribusiness Bulletin, ၂၀၂၃

၅.၁.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

ကုန်သွယ်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာ-တရုတ် နှစ်နိုင်ငံအကြား လယ်ယာကဏ္ဍ ကုန်သွယ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ နားလည်မှုစာချွန်လွှာ၊ ချောမွေ့သော ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့၊ နယ်စပ်စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဇုန် တည်ထောင်ခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်နှင့် မူဆယ်-ရွှေလီ နယ်စပ်စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဇုန်နှင့် ပတ်သက်သည့် နားလည်မှုစာချွန်လွှာစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုထားပါသည် (Nyi Nyi Aung, ၂၀၂၄)။

မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ရှိသော ဆန်များကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တရားဝင် တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရန်အတွက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ ကုန်ပစ္စည်းအရည်အသွေး ကြီးကြပ်စစ်ဆေးရေးနှင့် ပိုးမွှားကင်းစင်ရေး အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People's Republic of China-AQSIQ)တို့ အကြား စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပိုးမွှားကင်းစင်ရေး သဘောတူစာချုပ်အား လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပါသည်။

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် AQSIQ ကို အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (General Administration of Customs of the People's Republic of China - GACC) အဖြစ် ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းကာ မူလအကောက်ခွန်ကိစ္စရပ်များအပြင် AQSIQ မှ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်များကိုပါ ဆောင်ရွက်လာခဲ့ပါသည်။ ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အလွယ်တကူ တင်ပို့နိုင်ခဲ့သော ကုန်စည်အများစုသည် နယ်စပ်ဒေသများတွင် တရားမဝင်ကုန်သွယ်မှုများရှိနေသဖြင့် မူဝါဒနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပိုမိုတင်းကြပ်လာခြင်းကြောင့် SPS ဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို ပိုမိုတွေ့ကြုံ ခံစားလာရပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၊ AQSIQ နှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပိုးမွှားကင်းစင်ရေး သဘောတူစာချုပ်မှာ ဆန်တင်ပို့နိုင်ရန်အတွက်သာ ဖြစ်နေခဲ့ခြင်းကြောင့် ဆန်အပြင် ဆန်ကွဲအား ထပ်မံဖြည့်စွက်၍

စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပိုးမွှားကင်းစင်ရေး သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုနိုင်ရန် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) နှင့် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းခဲ့ကြပါသည်။ ထိုသို့ ညှိနှိုင်းမှုအရ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခွင့်ရရှိရန် စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပိုးမွှား ကင်းစင်ရေးသဘောတူစာချုပ်ကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာ နိုင်ငံ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) တို့အကြား လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါသဘောတူညီစာချုပ်အရ မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ ဆန်တင်ပို့မည့် ကုမ္ပဏီနှင့် ဆန်စက်များကို တရုတ်နိုင်ငံဘက်မှ အရည်အသွေးစစ်ဆေးခြင်းဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရေးနှင့် GACC တွင် မှတ်ပုံတင်နိုင်ရေးတို့အတွက် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပေကျင်းမြို့ရှိ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံရုံးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC သို့ ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲ တင်ပို့နိုင်ရေးအတွက် အဆိုပြုလျှောက်ထားမည့် ကုမ္ပဏီများ၏ ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲခြင်း၊ သိုလှောင်ခြင်း နှင့် တင်ပို့ခြင်းလုပ်ငန်းများအတွက် သဘောတူစာချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် GACC သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ ဆန်တင်ပို့မည့် ကုမ္ပဏီ (၄၃) ခု၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ကုမ္ပဏီ (၁၈) ခု၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကုမ္ပဏီ (၅၅) ခု၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ကုမ္ပဏီ (၉) ခုကို အရည်အသွေး ကြီးကြပ်စစ်ဆေးခြင်းဆိုင်ရာ အချက်များနှင့်အညီ အသိအမှတ်ပြု လက်ခံပေးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ အထိ GACC သို့ ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲ တင်ပို့မှုအတွက် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ကုမ္ပဏီပေါင်း (၁၂၅) ခု ရှိပါသည်။ မှတ်ပုံတင်လျှောက်ထားမှုအပေါ်မူတည်၍ အဆိုပါဆန်စက်များနှင့် ပြောင်းရွှေ့သိုလှောင်ရုံများကို ကွင်းဆင်း စစ်ဆေးမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး စိစစ်ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်နှင့်ဆန်ကွဲထုတ်ကုန်များအား အရည်အသွေး သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ တရုတ် နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နိုင်ရေးအတွက် မြန်မာ့ဆန်တင်ပို့ရေးလုပ်ငန်း ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့အတွက် နည်းပညာရပ် ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့ (Technical Working Group - TWG) ကို ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ပြင်ဆင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ နည်းပညာဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို SPS protocol နှင့်အညီ ဆန်နှင့် ဆန်ကွဲ တင်ပို့နိုင်ရေး အတွက် ဆန်တင်ပို့မည့်ကုမ္ပဏီများ ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ဆန်တင်ပို့ ရေး လုပ်ငန်းကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ကို အဖွဲ့ဝင် (၁၇) ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနတို့မှ အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ ဦးဆောင်ပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ နည်းပညာရပ်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့တွင် အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ် (MRF)၊ မြန်မာနိုင်ငံဆန်စက်လုပ်ငန်းရှင်များအသင်း (MRMA) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်ကုန်သည်များအသင်းတို့လည်း ပါဝင်ကြပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ အာရှ နိုင်ငံများသို့ ဆန်တင်ပို့မှုပမာဏ စုစုပေါင်း၏ (၄၅) ရာခိုင်နှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ အလားတူ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်ကွဲကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာလည်း တရုတ်နိုင်ငံပင်ဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံ များသို့ ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၇၉) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဆန်တင်ပို့မှု (၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ)

စဉ်	ခုနှစ်	တင်ပို့မှုပမာဏ (တန်)	တင်ပို့တန်ဖိုး (‘၀၀၀ USD)
၁	၂၀၁၄	၁,၂၄၂,၀၃၉	၄၆၈,၇၃၃
၂	၂၀၁၅	၁,၄၁၀,၄၁၀	၅၁၀,၄၉၂
၃	၂၀၁၆	၃၃၄,၇၄၄	၃၂၂,၉၀၈
၄	၂၀၁၇	၆၅၆,၃၃၀	၅၇၂,၅၁၄
၅	၂၀၁၈	၃၇၉,၂၀၇	၄၄၁,၆၃၉
၆	၂၀၁၉	၄၂၇,၆၆၃	၂၃၄,၀၇၂
၇	၂၀၂၀	၆၆၄,၉၂၃	၃၆၁,၉၁၄
၈	၂၀၂၁	၆၂၇,၄၅၀	၃၀၂,၀၁၅
၉	၂၀၂၂	၅၇၃,၈၅၄	၂၃၃,၀၅၃
၁၀	၂၀၂၃	၄၄၀,၁၅၈	၂၀၅,၇၉၈

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

၅.၁.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဂေဟစနစ်အရ စပါးစိုက်ပျိုးသည့်ဒေသများကို မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ အလယ်ပိုင်း မိုးနည်းဒေသ၊ ကမ်းရိုးတန်းဒေသနှင့် တောင်တန်းဒေသဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ စပါးအဓိက စိုက်ပျိုးသော မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများတွင် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး တို့ပါဝင်ပြီး အပူပိုင်းမိုးနည်းဒေသများတွင် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့ပါဝင်ပြီး တောင်တန်းဒေသများတွင်မူ အထက်ဖော်ပြပါဒေသများတွင် မပါဝင်သော ကျန်ဒေသများ ပါဝင်ကြပါသည်။ ဆန်စပါးထုတ်လုပ်မှု၏ (၈၃) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို မိုးရာသီတွင် ရိတ်သိမ်းကြပြီး ကျန် (၁၇) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို နွေရာသီတွင် ရိတ်သိမ်းကြပါသည်။ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၅၂.၂) ရာခိုင်နှုန်းကို မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ပြီး (၂၂.၂) ရာခိုင်နှုန်းကို အလယ်ပိုင်း မိုးနည်းဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ (၁၀.၆) ရာခိုင်နှုန်းကို ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ (၁၅.၂) ရာခိုင်နှုန်းကို တောင်တန်းဒေသတွင်လည်းကောင်း အသီးသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကြပါသည်။ မိုးစပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၄၈) ရာခိုင်နှုန်းကို မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ (၂၃.၉) ရာခိုင်နှုန်းကို အပူပိုင်းဒေသများတွင်လည်းကောင်း၊ (၁၂.၃) ရာခိုင်နှုန်းကို ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ (၁၅.၄) ရာခိုင်နှုန်းကို တောင်တန်းဒေသတွင်လည်းကောင်း အသီးသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကြပါသည်။ ထို့အတူ နွေစပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၇၁) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ (၂.၂) ရာခိုင်နှုန်းကို အပူပိုင်းဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ (၀.၄) ရာခိုင်နှုန်းကို ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ (၁၅.၄) ရာခိုင်နှုန်းကို တောင်တန်းဒေသတွင်လည်းကောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်စပါး အများဆုံး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သော ဒေသ (၉) ခုမှာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသ

ကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မွန်ပြည်နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

အာရှတိုက်အတွင်းရှိ လူဦးရေအများဆုံး နိုင်ငံများဖြစ်သော တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့သည် ဆန်ကို အဓိကထား စားသုံးကြသည့် နိုင်ငံများဖြစ်သည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အင်ဒိုနီးရှား၊ ဗီယက်နမ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်းနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည်လည်း ဆန်ကို အဓိကထား စားသုံးကြသည့်နိုင်ငံများ ဖြစ်သည့် အတွက် အာရှတိုက်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဆန်စားသုံးမှု အများဆုံးဒေသတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်နေခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်၏ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်စားသုံးမှုမှာ တန်ချိန် (၁၀,၃၀၀) ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဆောင် ရွက်ခဲ့သော စစ်တမ်းအစီရင်ခံစာအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တစ်နှစ်တာ ပျမ်းမျှဆန်စားသုံးမှုသည် (၁၅၅) ကီလိုဂရမ်ဖြစ်ပြီး ဒေသအလိုက် ကွဲပြားမှုရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ တစ်ဦးချင်း ဆန်စားသုံးမှုနှုန်းသည် မြို့ပြဒေသများတွင် (၁၃၃) ကီလိုဂရမ်၊ မြေယာမဲ့များတွင် (၁၆၀) ကီလိုဂရမ်နှင့် တောင်သူလယ်သမားများတွင် (၁၇၀) ကီလိုဂရမ်တို့ အသီးသီး ဖြစ်ကြပါသည်။

တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ပြည်သူများအားလုံး၏ ဆန်စားသုံးမှုသည် တစ်နှစ်လျှင် ဆန်တန်ချိန် (၈) သန်းခန့် ရှိပြီး မြို့ပြနေပြည်သူများသည် တစ်နှစ်လျှင် ဆန်တန်ချိန် (၂) သန်းနှင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများသည် တစ်နှစ်လျှင် ဆန်တန်ချိန် (၆) သန်းခန့် အသီးသီး စားသုံးကြပါသည် (Theingi Myint et al., ၂၀၁၆)။ မြန်မာ နိုင်ငံ၏ အောက်ပိုင်းဒေသများဖြစ်သော ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ပိုလျှံနေပြီး ချင်းပြည်နယ်၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် ဆန်စပါး ပြတ်လပ်မှုများရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလအထိ စိုက်ပျိုးထားရှိသော စပါးစိုက်ဧရိယာ ဧက (၁၇.၅၃) သန်းအတွက် မျိုးစပါး အဖြစ် ချန်လှပ်ရမည့် စပါးပမာဏမှာ တန်ချိန် (၅.၄) သိန်းရှိပြီး ရိတ်သိမ်းစဉ်ထွက်ရှိမည့် အလေအလွင့်မှာ တန်ချိန် (၁) သန်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျန်ရှိမည့် စပါးတန်ချိန်မှာ တန်ချိန် (၂၄.၂) သန်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ ကို ကြိုတင်ခွဲသန့်စင်ပါက ရရှိမည့်ဆန်မှာ တန်ချိန် (၉.၂) သန်း ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူဦးရေနှင့် အိမ်အ ကြောင်းအရာ သန်းခေါင်စာရင်းအရ တွက်ချက်ထားသော ပြည်တွင်းဆန်စားသုံးမှုမှာ တန်ချိန် (၃.၆) သန်း ဖြစ်သည့်အတွက် ပိုလျှံသောဆန်တန်ချိန် (၅.၁) သန်းကို ပြည်ပတင်ပို့နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည် (Agribusiness Bulletin, ၂၀၂၃)။

တွေ့ရှိချက်များအရ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတို့သည် ဆန်ပိုလျှံသော ဒေသ များဖြစ်ပြီး ချင်းပြည်နယ်၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့မှာ ဆန်ဖူလုံမှုမရှိသော ဒေသများဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

၅.၁.၅။ ဆန်စပါး တန်ဖိုးကွင်းဆက်

ဆန်စပါးကုန်သွယ်မှုနှင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုတို့အတွက် အဓိက အချက်အချာကျသော နေရာ များမှာ ပုသိမ်၊ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးတို့ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအနှံ့အပြားမှ ပိုလျှံဆန်များကို ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးတို့မှ တစ်ဆင့် ပြည်တွင်းစားသုံးရန်အတွက် အခြားဒေသများသို့ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချပေးကြပါသည်။

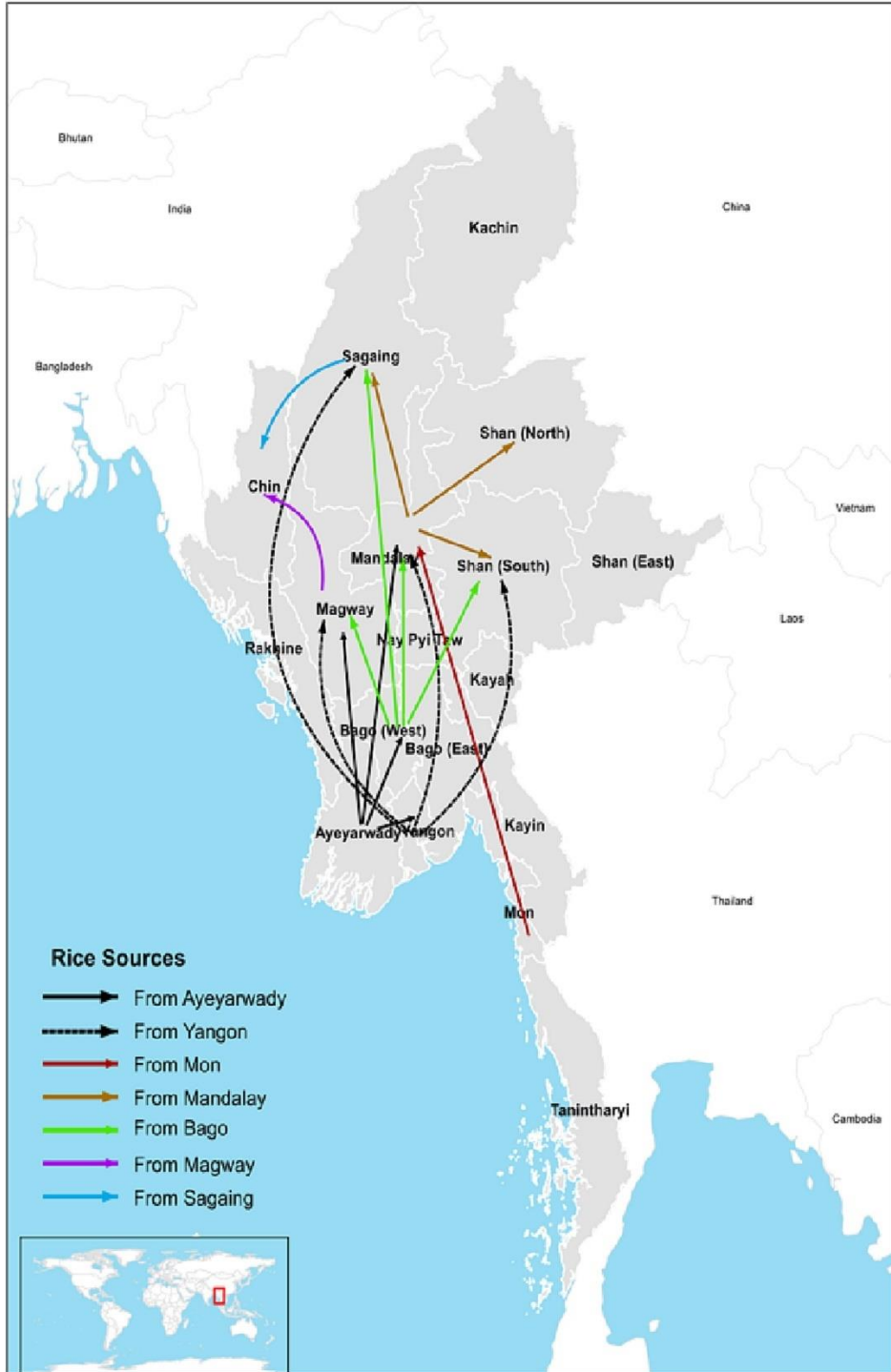
ဆန်စက်များသည် စပါးအဆင့်မှ စားသုံးသူများထံ ရောင်းချနိုင်သော သို့မဟုတ် ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်သော ဆန်များရရှိသည်အထိ ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲထုတ်လုပ်ပေးသောအရာများ ဖြစ်သည့်အတွက် တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော အရေးပါသည့်အရာများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဆန်စက်များသည် ဆန်စပါးအဓိကစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သော ဒေသများအနီးတွင် တည်ရှိနေပြီး ဆန်စက်အကြီးစားများမှာ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် အများဆုံးတည်ရှိနေပါသည်။

မန္တလေးသည် ပြည်တွင်းဆန် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုအတွက် အဓိက အချက်အချာကျသော နေရာတစ်ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်းနှင့် အထက်ပိုင်းဒေသများကို လိုအပ်သလို ချိတ်ဆက်ပေးသည့်အပြင် ဆန်စပါး အဓိကထွက်ရှိသော ဒေသများမှ ဆန်များကို စုစည်းပေးပြီး ဆန်လိုအပ်မှုရှိသော နေရာများကို ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးပေးပါသည်။ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးသည် မန္တလေးကဲ့သို့ ဗဟိုချက်မဟုတ်သော်လည်း အနီးအနားဒေသများမှ စုဆောင်းရရှိလာသော ဆန်များကို ပဲခူးမြို့မှတစ်ဆင့် အဝေးပြေးလမ်း၊ ရထားလမ်းများ အသုံးပြု၍ ရန်ကုန်လက်ကားဈေးကွက်သို့ ပို့ဆောင်ပေးပါသည်။ မွန်ပြည်နယ်ရှိ မော်လမြိုင်မြို့သည် အောက်ပိုင်း ကမ်းရိုးတန်းဒေသအတွက် အဓိက ဆန်ဈေးကွက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်သို့ မြဝတီမြို့မှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် ကော့ကရိတ်မြို့များမှတစ်ဆင့် တင်ပို့နိုင်ပါသည်။

ဆန်စပါးတန်ဖိုးကွင်းဆက်သည် တောင်သူများ စပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရန်အတွက် သွင်းအားစုများ (ဥပမာ- စိုက်ပျိုးရေးသုံးဓာတုပစ္စည်းများ၊ စက်ယန္တရားများ၊ မျိုးစေ့များ၊ ချေးငွေနှင့် ပညာပေးဝန်ဆောင်မှုများ) ထောက်ပံ့ပေးခြင်းမှ စတင်ပါသည်။ စပါးစိုက်ပျိုးရာတွင် မြေပြင်ခြင်း၊ မျိုးစေ့ချခြင်း၊ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ပေါင်းနှိမ်နင်းခြင်း၊ ဓာတ်မြေဩဇာနှင့် ပိုးသတ်ဆေးများအသုံးပြုခြင်း၊ ရိတ်သိမ်းခြွေလှေ့အခြောက်ခံခြင်း၊ သိုလှောင်ခြင်းနှင့် အိမ်စားသုံးရန် ချန်လှပ်ပြီး ပိုလျှံသည်များကို ရောင်းချခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဆန်စက်ပိုင်ရှင်များ၏ ငွေကြေးအထောက်အပံ့ဖြင့် ပွဲစားများသည် တောင်သူများထံမှ စပါးများကို ဝယ်ယူစုဆောင်းပြီး ဆန်စက်ပိုင်ရှင်များမှလည်း အခကြေးငွေဖြင့် ပြန်လည်ဝယ်ယူကာ ဆန်အဖြစ် ကြိတ်ခွဲထုတ်လုပ်ကြပါသည်။ ဆန်စက်ပိုင်ရှင်များသည် သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ကြိတ်ခွဲပြုပြင်ခြင်း၊ ထုတ်ပိုးခြင်းကဲ့သို့သော တန်ဖိုးမြှင့်တင်ပေးသည့် မတူညီသော လုပ်ငန်းစဉ်အမျိုးမျိုးကို ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ဆန်စက်ပိုင်ရှင်များသည် ဆန်များကိုသိုလှောင်ပြီး လက်ကားရောင်းချသူများထံ အဓိက ဖြန့်ဖြူးရောင်းချကြပါသည်။ ၎င်းနောက် လက်ကားရောင်းချသူများသည် ပြည်တွင်းစားသုံးသူများ သို့မဟုတ် ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချသူများကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန်အတွက် လက်လီရောင်းချသူများထံ ပြန်လည်ရောင်းချကြပါသည် (Wong and Wai, ၂၀၁၃)။

ကြိတ်ခွဲပြီးနောက်တွင် ဆန်ကို နိုင်ငံအနှံ့အပြားသို့ ပုံ (၁) ပါအတိုင်း ဖြန့်ချိပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံး စားသုံးကြပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အမျိုးသားအဆင့် ဆင်းရဲမှုနှုန်းနှင့် နေထိုင်မှုအခြေအနေ လေ့လာမှုစစ်တမ်းအရ အိမ်ထောင်စုများ ဆန်စားသုံးမှုနှုန်း၏ (၇၂) ရာခိုင်နှုန်းသည် ဈေးကွက်မှရရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသဖြင့် ၎င်းသည် တန်ဖိုးကွင်းဆက်၏ အရေးပါမှုကို ဖော်ပြနေပါသည်။ ထုတ်လုပ်နိုင်သော ဆန်ပမာဏ အများအပြားကို မြန်မာနိုင်ငံ အနောက်တောင်ပိုင်းမှ ရန်ကုန်မြို့ (လူဦးရေ ၅ သန်းကျော်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့) (သို့မဟုတ်) တောင်ပိုင်းရှိ ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့သို့ ကုန်းလမ်းဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ကြပါသည်။ ကျန်ရှိသောဆန်များကို ကုန်လမ်း သို့မဟုတ် ရေလမ်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ မန္တလေးမြို့ (လူဦးရေ ၁.၇ သန်းရှိသော မြန်မာ့ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့) သို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရန်အတွက်

ပို့ဆောင်ကြပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရာတွင် အများစုမှာ နယ်စပ်မြို့ဖြစ်သည့် မူဆယ်မှတစ်ဆင့် သယ်ယူပို့ဆောင်တင်ပို့ကြပါသည် (Proximity Design, ၂၀၁၆)။ ဆန်များကို ရန်ကုန်မြို့ရှိ ဆိပ်ကမ်းမှ တစ်ဆင့် သင်္ဘောများဖြင့် အခြားနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ကြပါသည်။

စာစ်မြစ်။ ထိလွယ်ရှလွယ်သော အခြေအနေတစ်ခုတွင် စိုက်ပျိုးရေးတန်ဖိုးကွင်းဆက်များ - မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်ကဏ္ဍကို လေ့လာခြင်း၊ ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ဇူလိုင်လ ၂၀၂၃

ပုံ (၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်စီးဆင်းပုံ

မြန်မာ့ဆန်စပါးတန်ဖိုးကွင်းဆက်သည် မပြည့်စုံဘဲ အားနည်းနေသောကြောင့် ထုတ်လုပ်မှုပိုင်းတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူ အားလုံးအတွက် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်မားနေပါသည်။ သွင်းအားစုအပိုင်းတွင် အရည်အသွေးမြင့် မျိုးစေ့များနှင့် သွင်းအားစုများထောက်ပံ့နိုင်ရေးသည် အဓိက ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သော ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍတွင်လည်း ထိရောက်မှု မရှိသော ဆန်စက်များ အများအပြားရှိနေပြီး ၎င်းဆန်စက်များ ကောင်းစွာလည်ပတ်နိုင်ရန် လျှပ်စစ်ဓာတ် အားများ လုံလောက်စွာမရရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အရေးကြီးသော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ်များ မြင့် တက်လာခြင်းသည် ရေကြောင်းနှင့် ကုန်လမ်းအခြေအနေများ ပျက်စီးယိုယွင်းလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော လေ့လာမှု (MOAI, 2015) အရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်စပါးတန်ဖိုးကွင်းဆက်သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကောင်းစွာ ပေါင်းစပ်နိုင်စွမ်းမရှိသောကြောင့် ၎င်း၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်သင့်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ အဆိုပါ တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ် လျှောက်တွင် မတူညီသော ကဏ္ဍများစွာရှိနေပြီး လယ်သမားတစ်ဦးချင်းမှသည် အကြီးစား လက်ကားရောင်း ချသူများနှင့် ပြည်ပတင်ပို့ ရောင်းချသူများအထိ အဆင့်ပေါင်းများစွာ ပါဝင်နေပါသည်။ ထိုသို့ အဆင့်ပေါင်း များစွာတွင် ချို့ယွင်းချက်များ ရှိနေခြင်းကြောင့် တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် ပါဝင်သူများအတွက် ကုန်ကျစရိတ် များသာ တဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်လာစေပါသည် (World Bank ၂၀၁၄; Raitzer et al., ၂၀၁၅; MOALI, ၂၀၁၅)။

စပါးစိုက်ပျိုးသော လုပ်ကွက်ငယ်တောင်သူများသည် မကြိတ်ခွဲရသေးသော စပါးများကို ကုန်သည် များထံသို့ မကြာခဏဆိုသလို တိုက်ရိုက်ရောင်းချလေ့ရှိကြပါသည် (World Bank, ၂၀၂၂)။ အချို့ဒေသများ တွင် စပါးဧရိယာ များပြားစွာ စိုက်ပျိုးထားသော တောင်သူများသည် ၎င်းတို့၏ စပါးများကို ပွဲစားများထက် ဆန်စက်များဆီသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချလေ့ရှိကြပါသည် (FAO, ၂၀၂၁)။ ကျေးရွာများမှ ကုန်သည်ပွဲစားများ သည် တောင်သူများနှင့် ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးရှိပြီး ကျေးရွာများမှ စပါးများကို စုဆောင်းကာ ကုန်သည် ကြီးများနှင့် ဆန်စက်များထံသို့ ပြန်လည်ရောင်းချကြပါသည် (IFPRI, ၂၀၂၃)။ မြို့ပြရှိ ကုန်သည်များသည် ကျေးရွာအသီးသီးမှ စပါးများကို စုဆောင်းပြီး အနီးနားမြို့များမှ လက်ကားရောင်းချသူများနှင့် ဆန်စက်များ သို့ ပြန်လည်ရောင်းချလေ့ရှိကြပါသည် (MRF, ၂၀၂၃)။ အသေးစားနှင့် အလတ်စား ဆန်စက်များသည် ကြိတ်ခွဲထားသောဆန်များကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်ဖြူးနိုင်သည့် ပြည်တွင်းလက်လီရောင်းချသူများနှင့် ကုန်သည်ကြီးများထံသို့ မကြာခဏ တိုက်ရိုက်ရောင်းချလေ့ရှိပါသည် (World Bank, ၂၀၂၂)။ အလတ်စားနှင့် အကြီးစားဆန်စက်များသည် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိပြီး အရည်အသွေးမြင့်ဆန်များကို လက်လီ၊ လက်ကားရောင်း ချသူများနှင့် မြို့ပေါ်ရှိ ဈေးကွက်များသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချကြပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်အများဆုံး တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး မြန်မာ့ဆန်ဈေးကွက် အတွက် အရေးပါသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်များကို တရားဝင်ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းများနှင့် မူဆယ်နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများမှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့လျက် ရှိပါ သည် (FAO, ၂၀၂၁)။ အခြားအရေးပါသော ဆန်တင်ပို့သည့်ဈေးကွက်မှာ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများဖြစ်ပြီး အရည်အသွေးမြင့်ဆန်များကိုသာ တင်သွင်းလေ့ ရှိပါသည်။ အနောက်အာဖရိကနိုင်ငံများသည် အရည် အသွေးနိမ့်ဆန်များကို အဓိကဝယ်ယူသူများဖြစ်သောကြောင့် ဆန်ကွဲနှင့် အရည်အသွေးနိမ့်ဆန်များကို

အဆိုပါနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ကြပါသည် (World Bank, ၂၀၂၂)။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်း အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများဖြစ်သော ဖိလစ်ပိုင်၊ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသို့လည်း ဆန်တင်ပို့လျက် ရှိပါသည်။

၅.၁.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ

ဝင်ငွေနည်းသော တောင်သူများသည် အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော ဓာတ်မြေဩဇာများ လိုအပ် သလို ဝယ်ယူနိုင်ရန် ပုံမှန်ငွေလုံးငွေရင်းချေးငွေနှင့် အသေးစား ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းတို့မှ ချေးငွေ ရရှိနိုင်ရန် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် သီးနှံအထွက်နှုန်း ကျဆင်းမှု ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ အထူးသဖြင့် ရေသွင်းစနစ်များ၊ ကုန်ထုတ်လမ်းများ ကောင်းမွန်မှုမရှိခြင်းကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ရေသွင်းစရိတ်များ မြင့်တက်လာခြင်းသည်လည်း တောင်သူများ၏ဝင်ငွေကို လျော့နည်းစေပါသည်။ အထွက်ကောင်းစပါးမျိုးများ၏ အရည်အသွေးပြည့်ဝ သော မျိုးစေ့ရရှိရန် ခက်ခဲခြင်းမှာလည်း တောင်သူများကြုံတွေ့နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ တောင်သူများသည် အရည်အသွေးအာမခံချက်ရှိသော မျိုးစေ့များကို မရရှိနိုင်သောကြောင့် ယခင်နှစ် စပါး ရာသီမှ သိမ်းဆည်းထားသည့် မိမိကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့များ သို့မဟုတ် အနီးအနားရှိ တောင်သူများထံမှရရှိသည့် မျိုးစေ့များကို အသုံးပြုနေရပါသည်။

အချို့သောတောင်သူများသည် ပိုးမွှားထိန်းချုပ်ရေးအတွက် ထောက်ခံအကြံပြုထားသော အရည် အသွေးမီ ပိုးသတ်ဆေးများကို သုံးစွဲခွင့် နည်းပါးပါသည် (FAO, ၂၀၂၃)။ ဓာတ်မြေဩဇာများ နည်းစနစ် မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုနိုင်မှု မရှိခြင်းသည်လည်း စပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်စေပါ သည်။ အခြားစိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာများနှင့် လိုအပ်သော လယ်ယာသုံး စက်ကိရိ ယာများ ဝယ်ယူခြင်းအတွက် လုံလောက်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ မရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် သိသာ ထင်ရှားလာသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများသည် လယ်ယာကဏ္ဍအတွက် အလုပ်သမားရှာဖွေရန် ပိုမိုခက်ခဲ စေမည်ဟု မျှော်မှန်းထားကြပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အရှေ့အာရှဒေသရှိ နိုင်ငံတကာသယ်ယူပို့ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်များသည် ပုံမှန် ထက် နှစ်ဆမှ လေးဆခန့် ပိုမိုမြင့်မားခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ အကျိုးဆက်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အခြား နိုင်ငံများတွင် မြေဩဇာတင်သွင်းမှုဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်မှုကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည် (IFPRI။ ၂၀၂၂)။ ထို့ကြောင့် တောင်သူများသည် စပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုများတွင် သွင်းအားစုဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်ခြင်းကို စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုတွင် အောက်ပါစိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း ကြုံတွေ့ရပါသည်-

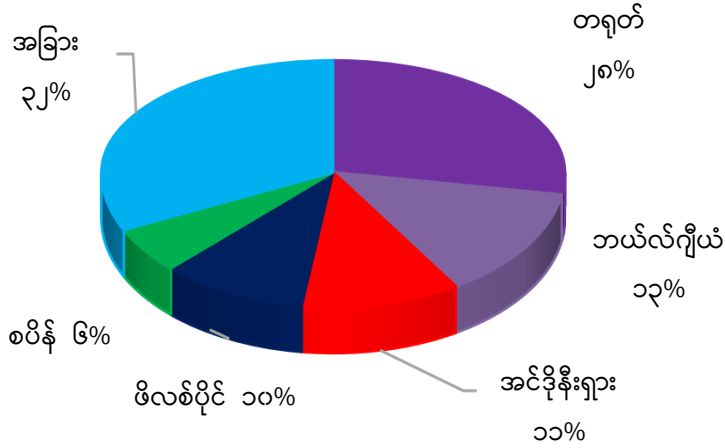
- (၁) ဈေးနှုန်းသင့်တင်သော သွင်းအားစုများလိုအပ်ခြင်းနှင့် လယ်ယာမြေများ စနစ်တကျ ဖော် ဆောင်နိုင်မှု အားနည်းခြင်း၊
- (၂) လယ်ယာလုပ်သား လိုအပ်ချက် မြင့်မားလာသော်လည်း စက်ယန္တရား အစားထိုး ဆောင်ရွက် နိုင်မှု အားနည်းခြင်း၊

- (၃) အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အထွက်နှုန်းနိမ့်ကျနေခြင်း၊
- (၄) သမားရိုးကျ စိုက်ပျိုးနည်းစနစ်များကိုသာ အားထားနေပြီး နည်းပညာသစ်များနှင့် ထိတွေ့လိုစိတ် နည်းပါးခြင်း၊
- (၅) တစ်နှစ်ပတ်လုံး စိုက်ပျိုးနိုင်ရန်အတွက် ရေပံပိုးပေးနိုင်မှုနှင့် ရေရရှိနိုင်မှု နည်းပါးခြင်း၊
- (၆) ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာများ ဖွံ့ဖြိုးမှုအားနည်းခြင်းနှင့် သုတေသနနှင့် ပညာပေးအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်မှုအားနည်းခြင်း၊
- (၇) လယ်ယာသုံးစက်ကိရိယာများအတွက် လုံလောက်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ မရှိခြင်း၊
- (၈) တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်အချင်းချင်း ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်း၊ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးအကူအညီများ လိုအပ်ခြင်း။

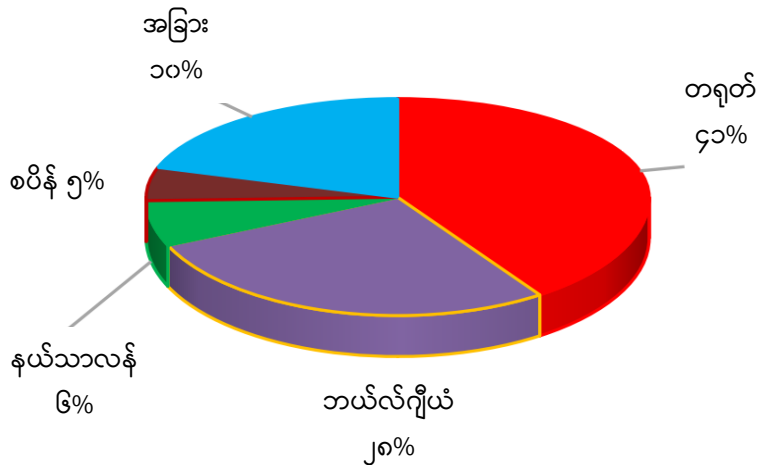
တွေ့ရှိရသော အခွင့်အလမ်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (၁) အရည်အသွေးကောင်း စပါးမျိုးစေ့များ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်သည့် မျိုးစေ့ခြံများရှိခြင်း၊
- (၂) အရည်အသွေးကောင်း စပါးမျိုးကွဲများ ပေါများစွာရှိခြင်း၊
- (၃) စပါးစိုက်ဧရိယာများ အများအပြားရှိခြင်းနှင့် စိုက်ဧရိယာတိုးချဲ့ရန်အတွက် မြေဧရိယာ အလုံအလောက်ရှိခြင်း၊
- (၄) တောင်သူများမှ အခြားသီးနှံများထက် စပါးစိုက်ပျိုးရန် ပိုမိုစိတ်ဝင်စားခြင်း၊
- (၅) ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ စပါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရေးတွင် လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံများ ရှိခြင်း၊
- (၆) အစိုးရ၏ ထောက်ပံ့မှုနှင့် သုတေသနပြု ဆန်းစစ်လေ့လာထားချက်များသည် အခြားသီးနှံများထက် ပိုမိုများပြားခြင်း၊
- (၇) အဓိကသီးနှံဖြစ်သည့်အတွက် ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက် အခိုင်အမာရှိခြင်း၊ ထိရောက်သော လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးစနစ်ဖြင့် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းနှင့် ဆန်စပါးနှင့်ပတ်သက်၍ အထောက်အကူပြု အဖွဲ့အစည်းများ ရှိပြီးဖြစ်ခြင်း၊
- (၈) ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွင် သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုအားကောင်းလာခြင်း။

၅.၁.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး

ပုံ (၂) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်စပါးကို ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ခြင်း

ပုံ (၃) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်ကွဲကို ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ခြင်း

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

ကမ္ဘာ့ဆန်တင်သွင်းမှုဈေးကွက်သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်းတန်ချိန် (၅၁.၁၇) သန်းအထိရှိခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၃.၃၆) ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ လူဦးရေ များပြားသည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၄၁) ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိသော ဆန်တန်ချိန် (၂.၆၀) သန်းကို တင်သွင်းပြီး ကမ္ဘာ့ဆန်တင်သွင်းမှု စုစုပေါင်း၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တတိယနေရာတွင် ရပ်တည် နေပါသည်။ (ဇယား-၇)

အာရှနိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်း ဆန်တင်သွင်းမှုတန်ချိန်မှာ (၂၄.၆၂) သန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၅.၆၅) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ တရုတ်၊ ဗီယက်နမ်၊ အီရတ်နှင့် ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံတို့သည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ဆန်တင်သွင်းမှုပမာဏ အများဆုံး နိုင်ငံများနေရာတွင် ရှိနေသကဲ့သို့ အာရှတိုက်တွင်လည်း တင်သွင်းမှုတန်ချိန် အများဆုံးနိုင်ငံများ ဖြစ်ပါသည်။ ဆန်တင်သွင်း သည့် အခြားနိုင်ငံများမှာ မလေးရှား (တန်ချိန် ၁.၄၁ သန်း)၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စု (တန်ချိန်

၀.၈၃ သန်း)၊ အီရန်နိုင်ငံ (တန်ချိန် ၀.၇၅ သန်း) နှင့် တူကီယဲနိုင်ငံ (တန်ချိန် ၀.၇၁ သန်း) တို့ဖြစ်ကြပြီး အဆိုပါ နိုင်ငံအသီးသီးသည် အာရှဒေသ ဆန်တင်သွင်းမှု၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်းမှ (၆) ရာခိုင်နှုန်းစီအထိ ပါဝင်နေပါသည် (UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃)။

ဇယား (၇) ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဆန် (HSC:1006) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်သွင်းမှုပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းမှုတန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	ကမ္ဘာဆန် တင်သွင်းမှု (%)
	ကမ္ဘာတင်သွင်းမှု စုစုပေါင်း	၅၁,၁၇၃,၁၂၃	၃၃,၃၅၉,၇၁၉	၁၀၀%
၁	ဖိလစ်ပိုင်	၃,၆၁၁,၀၂၄	၁,၆၃၅,၅၇၇	၇.၀၆%
၂	အင်ဒိုနီးရှား	၃,၀၆၂,၈၅၈	၁,၇၈၉,၀၂၄	၅.၉၉%
၃	တရုတ်	၂,၅၉၇,၃၁၆	၁,၄၀၇,၄၆၄	၅.၀၈%
၄	ဗီယက်နမ်	၂,၂၄၅,၃၉၃	၇၄၃,၄၂၁	၄.၃၉%
၅	အီရတ်	၁,၈၃၆,၇၄၀	၁,၃၃၉,၄၃၄	၃.၅၉%
၆	ဆော်ဒီအာရေဗျ	၁,၅၁၁,၆၃၁	၁,၅၃၅,၄၃၂	၂.၉%
၇	ဗီယက်နမ်	၁,၄၈၇,၆၄၃	၆၅၂,၇၈၈	၂.၉၁%
၈	မလေးရှား	၁,၄၀၈,၂၁၂	၈၁၉,၈၄၉	၂.၇၅%
၉	အမေရိကန်	၁,၃၃၈,၂၃၂	၁,၄၂၂,၅၁၉	၂.၆၂%
၁၀	အိုင်ဗရိကိုစ့်	၁,၃၀၇,၃၇၆	၇၂၂,၁၄၅	၂.၅၅%

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၈) အာရှဒေသ ဆန် (HSC:1006) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများ	တင်သွင်းမှု ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းမှု တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှု %
	အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း	၂၄,၆၁၆,၇၁၄	၁၅,၆၅၂,၁၈၇	၁၀၀%
၁	ဖိလစ်ပိုင်	၃,၆၁၁,၀၂၄	၁,၆၃၅,၅၇၇	၁၄.၆၇%
၂	အင်ဒိုနီးရှား	၃,၀၆၂,၈၅၈	၁,၇၈၉,၀၂၄	၁၂.၄၄%
၃	တရုတ်	၂,၅၉၇,၃၁၆	၁,၄၀၇,၄၆၄	၁၀.၅၅%
၄	ဗီယက်နမ်	၂,၂၄၅,၃၉၃	၇၄၃,၄၂၁	၉.၁၂%
၅	အီရတ်	၁,၈၃၆,၇၄၀	၁,၃၃၉,၄၃၄	၇.၄၆%
၆	ဆော်ဒီအာရေဗျ	၁,၅၁၁,၆၃၁	၁,၅၃၅,၄၃၂	၆.၁၄%
၇	မလေးရှား	၁,၄၀၈,၂၁၂	၈၁၉,၈၄၉	၅.၇၂%
၈	ယူအေအီး	၈၃၂,၀၉၆	၆၇၀,၀၀၇	၃.၃၈%
၉	အီရန်	၇၅၀,၃၀၁	၇၃၆,၃၅၃	၃.၀၅%
၁၀	တူကီယဲ	၇၁၄,၃၂၉	၄၈၅,၀၇၈	၂.၉၀%

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ဆန်တင်ပို့မှုပမာဏ စုစုပေါင်းတန်ချိန် (၄၁.၁၂) သန်း တင်ပို့ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆.၆၄) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ ဆန်တင်ပို့မှု ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး ဆန်တန်ချိန် (၁၇.၈၆) သန်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀.၄၆) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်တွင် ဆန်တင်ပို့မှု ဒုတိယအများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ဆန်တန်ချိန် (၈.၇၅) သန်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅.၁၂) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အာရှတိုက်အတွင်း ဆန်တင်ပို့မှု တတိယ အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ဆန်တန်ချိန် (၈.၁၃) သန်းကို တန်ဖိုးအမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၇၈) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည်လည်း ဆန်တန်ချိန် (၅.၇၆) သန်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၈၈) ဘီလီယံဖြင့် အာရှဒေသဆန်တင်ပို့မှု၏ (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ဈေးကွက်ဝေစု ရရှိထားပါသည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသည် ဆန်တန်ချိန် (၄.၅၆) သန်းဖြင့် ဈေးကွက်ဝေစု (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းကို ရရှိထားပြီး တရုတ်နိုင်ငံသည် ဆန်တန်ချိန် (၁.၆၃) သန်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဆန်တန်ချိန် (၁.၆) ဖြင့် ဈေးကွက်ဝေစု (၃.၈၈) ရာခိုင်နှုန်း ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ တူကီယိုနိုင်ငံ၊ စင်ကာပူနိုင်ငံနှင့် တရုတ်တိုင်ပေတို့၏ ဆန်တင်ပို့မှုပမာဏသည် အာရှဒေသ ဆန်တင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းထက် လျော့နည်းသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အဆိုပါ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအရ ကမ္ဘာ့ဆန်ဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းပေးနေသော အာရှနိုင်ငံများ၏ ဆန်တင်ပို့မှုဖြန့်ဖြူးမှုသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၉)။

ဇယား (၉) အာရှတိုက်၏ ဆန် (HSC:1006) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်ပို့မှု (%)
	အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း	၄၁,၁၆,၉၀၃	၂၆,၆၃၉,၃၉၀	၁၀၀%
၁	အိန္ဒိယ	၁၇,၁၆၄,၉၈၄	၁၀,၄၆၃,၀၁၆	၄၁.၇၅%
၂	ထိုင်း	၈,၇၄၇,၅၆၅	၅,၁၁၅,၉၁၉	၂၁.၂၇%
၃	ဗီယက်နမ်	၈,၁၃၀,၀၀၀	၄,၇၈၀,၀၀၀	၁၉.၇၇%
၄	ကမ္ဘောဒီးယား	၅,၇၅၆,၅၀၇	၁,၈၇၈,၉၉၅	၁၄.၀၀%
၅	ပါကစ္စတန်	၄,၅၆၀,၃၉၄	၂,၈၈၀,၉၀၇	၁၁.၀၉%
၆	တရုတ်	၁,၆၂၅,၈၈၉	၉၈၃,၇၅၀	၃.၉၅%
၇	မြန်မာ	၁,၅၉၅,၃၁၅	၇၄၃,၅၁၃	၃.၈၈%
၈	တူကီယို	၂၅၈,၀၁၆	၁၇၈,၄၂၅	၀.၆၃%
၉	စင်ကာပူ	၁၅၆,၇၉၇	၈၁,၉၂၄	၀.၃၈%
၁၀	တရုတ်တိုင်ပေ	၁၂၈,၇၄၈	၈၈,၆၉၀	၀.၃၁%

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ဆန်တန်ချိန် စုစုပေါင်း (၉၆၉,၉၆၆) တန်ကို တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၆၇.၀၅) သန်း ရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့ဆန်ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အခြားအာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ဆန်ပမာဏစုစုပေါင်း၏

(၄၅) ရာခိုင်နှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့သည့် ဆန်ပမာဏမှာ (၄၄၀,၁၅၈) တန်ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀၅.၈) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်တင်ပို့မှု၏ (၁၈) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ဆန်တန်ချိန် (၁၆၁,၈၆၈) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉၈.၅၇) သန်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဆန်တင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၁၇) ရာခိုင်နှုန်းကို ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့ပြီး ဆန်တန်ချိန် (၁၆၁,၈၆၈) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၆.၁၃) သန်း တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မလေးရှား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် တူကီယိုနိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်တင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းနေရပြီး မလေးရှားနိုင်ငံမှ (၅၂,၃၃၆) တန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှ (၅၁,၅၂၅) တန်နှင့် တူကီယိုနိုင်ငံမှ (၄၆,၉၆၆) တန် အသီးသီး တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်တင်ပို့နေသော အခြားနိုင်ငံများမှာ ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်း၊ ဟောင်ကောင်နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး မြန်မာ့ဆန်တင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းအောက်မှ (၂) ရာခိုင်နှုန်းအတွင်းစီသာ ရှိကြပါသည်။ အဆိုပါ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာ့ဆန်ကို အဓိကတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အဓိကဆန်ဈေးကွက်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၁၀) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန် (HSC:1006) တင်သွင်းမှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့ဆန် တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်သွင်းမှု (%)
	စုစုပေါင်း	၉၆၉,၉၆၆	၄၆၇,၀၅၃	၁၀၀%
၁	တရုတ်	၄၄၀,၁၅၈	၂၀၅,၇၉၈	၄၅.၃၈%
၂	အင်ဒိုနီးရှား	၁၇၅,၅၅၈	၉၈,၅၆၉	၁၈.၁၀%
၃	ဖိလစ်ပိုင်	၁၆၁,၈၆၈	၇၆,၁၃၁	၁၆.၆၉%
၄	မလေးရှား	၅၂,၃၃၆	၂၅,၄၈၅	၅.၄၀%
၅	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၅၁,၅၂၅	၂၀,၃၇၅	၅.၃၁%
၆	တူကီယို	၄၆,၉၆၆	၂၁,၈၁၁	၄.၈၄%
၇	ဗီယက်နမ်	၂၃,၅၅၉	၁၀,၇၀၄	၂.၄၃%
၈	ထိုင်း	၅,၁၇၉	၂,၀၆၅	၀.၅၃%
၉	ဟောင်ကောင်	၃,၇၉၄	၁,၇၈၉	၀.၃၉%
၁၀	စင်ကာပူ	၃,၇၇၀	၁,၇၈၄	၀.၃၉%

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ဆန်ကွဲတင်သွင်းမှု စုစုပေါင်းပမာဏသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၆.၄၁) သန်း ရှိခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း ဆန်ကွဲတင်သွင်းမှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၇၉) ဘီလီယံဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း အာရှနိုင်ငံများသည် ဆန်ကွဲတန်ချိန် စုစုပေါင်း (၁.၉၇) သန်းကို တင်သွင်းခဲ့ကြပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၅၄.၅၈) သန်း ရှိခဲ့ပါသည် (ဇယား ၁၁)။

ဇယား (၁၁) အာရှတိုက်၏ ဆန်ကွဲ (HSC:100640) တင်ပို့မှု အများဆုံး နိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ US\$)	တင်ပို့မှု (%)
	အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း	၄,၅၂၄,၇၅၀	၁,၉၃၆,၃၇၉	၁၀၀%
၁	ပါကစ္စတန်	၁,၀၄၁,၉၄၅	၄၀၉,၀၆၅	၂၃.၀၃%
၂	ထိုင်း	၁,၀၂၁,၆၅၆	၄၇၉,၇၂၄	၂၂.၅၈%
၃	အိန္ဒိယ	၉၇၁,၃၈၅	၃၂၉,၆၄၃	၂၁.၄၇%
၄	မြန်မာ	၇၁၃,၇၂၅	၃၀၁,၇၅၂	၁၅.၇၇%
၅	ဗီယက်နမ်	၇၀၉,၂၄၈	၃၄၈,၅၆၉	၁၅.၆၇%
၆	ကာဇက်စတန်	၃၃,၇၄၅	၁၃,၀၃၆	၀.၇၅%
၇	တူကီယဲ	၁၅,၆၆၀	၇,၈၉၂	၀.၃၅%
၈	ကမ္ဘောဒီးယား	၁၀,၆၄၇	၆,၀၆၇	၀.၂၄%
၉	လာအို	၄,၀၈၈	၂,၆၆၆	၀.၀၉%
၁၀	ဟောင်ကောင်	၁,၂၆၀	၈၁၂	၀.၀၃%

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

ပါကစ္စတန်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့သည် အာရှတိုက်၏ ဆန်ကွဲတင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး အာရှဒေသ ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၂၃) ရာခိုင်နှုန်းစီ အသီးသီးရှိပါသည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသည် ဆန်ကွဲတန်ချိန် (၁.၀၄) သန်းကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၀၉.၀၇) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဆန်ကွဲတန်ချိန် (၁.၀၂) သန်းကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၇၉.၇၂) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ထို့အတူ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည်လည်း ဆန်ကွဲတန်ချိန် (၉၇၁,၃၈၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၂၉.၆၄) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့သည် ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု ဈေးကွက်ဝေစု စုစုပေါင်း၏ (၁၆) ရာခိုင်နှုန်းစီ အသီးသီး ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး အဆိုပါနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆန်ကွဲ (၇၁၃,၇၂၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၀၁.၇၅) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပါသည် (UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃)။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများသို့ ဆန်ကွဲတန်ချိန် (၃၆၈,၈၀၆) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆၃.၉၁) သန်း ရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်ကွဲကို အဓိက တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့်ပမာဏ စုစုပေါင်း၏ (၇၉) ရာခိုင်နှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဆန်ကွဲတင်ပို့မှု ပမာဏမှာ (၂၉၀,၀၆၆) တန်ဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂၉.၆၆) သန်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာ့ဆန်ကွဲကို အဓိက ဝယ်ယူတင်သွင်းနေသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့သည်လည်း မြန်မာ့ဆန်ကွဲဈေးကွက်အတွက် အရေးပါကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၁၂)။

ဇယား (၁၂) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	ကုန်သွယ်ပတ်နိုင်ငံများ	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်ပို့မှု (%)
	စုစုပေါင်း	၃၆၈,၈၀၆	၁၆၃,၉၁၄	၁၀၀%
၁	တရုတ်	၂၉၀,၀၆၆	၁၂၉,၆၅၉	၇၈.၆၅%
၂	အင်ဒိုနီးရှား	၂၅,၅၅၈	၁၁,၁၃၄	၆.၉၃%
၃	ဖိလစ်ပိုင်	၂၄,၉၀၈	၁၀,၇၇၃	၆.၇၅%
၄	ဗီယက်နမ်	၂၀,၇၃၄	၉,၂၈၃	၅.၆၂%
၅	ထိုင်း	၅,၁၇၉	၂,၀၆၅	၁.၄၀%
၆	စင်ကာပူ	၁,၃၁၇	၅၄၀	၀.၃၆%
၇	မလေးရှား	၅၂၆	၁၉၁	၀.၁၄%
၈	ဟောင်ကောင်	၅၁၈	၂၆၉	၀.၁၄%

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃

၅.၁.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

❖ Nominal Protection Rate (NPR)

ဇယား (၁၃) မြန်မာ့ဆန် (HSC: 1006) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) တွက်ချက်ထားမှု (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာ့ဆန် ဝယ်ယူ တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	မြန်မာ့ဆန်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် CIF ဈေးနှုန်းများ (USD/Ton)	မြန်မာ့ဆန်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်းများ (USD/Ton)	
ဘယ်လ်ဂျီယံ	၄၅၂	၇၃၀	၀.၆၂
တရုတ်	၄၁၆	၆၁၉	၀.၆၇
ဟောင်ကောင်	၅၀၆	၆၂၀	၀.၈၂
မလေးရှား	၅၁၁	၃၆၅	၁.၄၀
ဖိလစ်ပိုင်	၁၁၀၁	၄၄၈	၂.၄၆
စင်ကာပူ	၅၀၅	၂၀၆၀	၀.၂၄
တူကီယဲ	၅၇၆	၂၈၃၅	၀.၂၀

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, FAOSTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

NPR တန်ဖိုးသည် (၁) နှင့် ညီမျှသည် (သို့မဟုတ်) (၁) အောက်ငယ်နေလျှင် ကုန်ပစ္စည်း၏ ထုတ်လုပ်မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီးလျှင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိဟု

ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့ဆန် (HSC: 1006) ကို ဥရောပနှင့် အာရှနိုင်ငံများဖြစ်သော ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ မလေးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ စင်ကာပူနှင့် တူကီယို စသည့်နိုင်ငံများသို့ အဓိကထား တင်ပို့လျက် ရှိပါသည်။ ထိုသို့ တင်ပို့ရာတွင် ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ စင်ကာပူနှင့် တူကီယိုနိုင်ငံများတွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် မြန်မာ့ဆန် (HSC: 1006) ၏ NPR တွက်ချက်ထားမှုများကို ဇယား (၁၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ဆန် (HSC: 1006) သည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ဆန်ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြား တင်ပို့ သည့် နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်တင်ပို့နိုင်သော်လည်း မလေးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့တွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် ပိုများနေခြင်းကြောင့် လက်ရှိကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြား တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်ပြိုင် ၍ အဆိုပါနိုင်ငံများ၏ ဆန်ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၁၄) မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) တွက်ချက်ထားမှု (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာ့ဆန် ဝယ်ယူ တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	မြန်မာ့ဆန်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် CIF ဈေးနှုန်းများ (USD/ton)	မြန်မာ့ဆန်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်းများ (USD/Ton)	
ဘယ်လ်ဂျီယံ	၄၄၇	၅၈၇	၀.၇၆
တရုတ်	၃၉၄	၁,၇၈၀	၀.၂၂
ဟောင်ကောင်	၅၀၆	၆၄၅	၀.၇၈
မလေးရှား	၃၉၀	၃၄၈	၁.၁၂

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, FAOSTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) ကို ဥရောပနှင့် အာရှနိုင်ငံများဖြစ်သော ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံများသို့ အဓိကတင်ပို့လျက် ရှိပါသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ တရုတ်နှင့် ဟောင် ကောင်တို့တွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသောကြောင့် မြန်မာ့ဆန်ကွဲကို လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ ဆန်ကွဲဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့်ပင် အခြားတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်၍ အဆိုပါနိုင်ငံများ၏ ဆန်ကွဲ ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့သော် မလေးရှားနိုင်ငံတွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် ကြီးနေသောကြောင့် မြန်မာ့ဆန်ကွဲသည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြားတင်ပို့သည့် နိုင်ငံ များနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဆန်ကွဲဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

❖ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးပိုင်းဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ

အောက်ဖော်ပြပါ ဇယား (၁၅) တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ ၏ စပါးအထွက်နှုန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ့စပါးအထွက်နှုန်းသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက် တာလျှင် (၃.၈၆) တန်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၃.၅၈) တန်အထိ တည်ငြိမ်နေခဲ့ပြီး တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာ

သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အချုပ်အားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၆.၈၁) တန်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၇.၀၈) တန်အထိ မြင့်တက်လာခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စပါး အထွက်နှုန်းသည်လည်း ပုံမှန်တိုးတက်လာကာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၃.၅၉) တန်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၄.၂၃) တန်အထိ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၁၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ စပါးသီးနှံအထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ)

ခုနှစ်	ကမ္ဘောဒီးယား	တရုတ်	အိန္ဒိယ	မြန်မာ	ပါကစ္စတန်	ထိုင်း
၂၀၁၄	၃.၀၈	၆.၈၁	၃.၅၉	၃.၉၁	၃.၆၃	၃.၀၆
၂၀၁၅	၃.၀၈	၆.၈၉	၃.၆၀	၃.၉၃	၃.၇၂	၂.၈၅
၂၀၁၆	၃.၂၁	၆.၈၆	၃.၇၄	၃.၈၈	၃.၇၇	၂.၉၇
၂၀၁၇	၃.၃၀	၆.၉၁	၃.၈၆	၃.၈၆	၃.၈၅	၃.၀၇
၂၀၁၈	၃.၃၅	၇.၀၃	၃.၉၆	၃.၉၂	၃.၈၄	၃.၀၄
၂၀၁၉	၃.၃၄	၇.၀၆	၄.၀၈	၃.၈၆	၃.၆၇	၂.၉၂
၂၀၂၀	၃.၃၅	၇.၀၄	၄.၀၇	၃.၈၇	၃.၇၉	၂.၉၀
၂၀၂၁	၃.၄၉	၇.၁၁	၄.၂၀	၃.၉၀	၃.၉၅	၂.၉၅
၂၀၂၂	၃.၅၂	၇.၀၈	၄.၂၃	၃.၅၈	၃.၆၉	၂.၉၉

စာစ်မြစ်။ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ CSO ၂၀၂၃

ဇယား (၁၆) မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ဆန်အဓိကတင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၏ ဆန် (HSC:1006) FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

ခုနှစ်	ဗီယက်နမ်	အိန္ဒိယ	ထိုင်း	ကမ္ဘောဒီးယား	ပါကစ္စတန်	တရုတ်	မြန်မာ
၂၀၁၄	၄၆၄	၇၀၈	၄၉၆	၆၆၇	၅၈၂	၉၀၃	၃၉၈
၂၀၁၅	၄၂၅	၅၈၀	၄၆၅	၆၁၂	၄၇၅	၉၃၄	၃၇၈
၂၀၁၆	၄၄၉	၅၃၆	၄၄၃	၅၇၁	၄၃၀	၈၈၈	၇၆၆
၂၀၁၇	၄၅၃	၅၈၄	၄၄၃	၅၆၅	၄၇၈	၄၉၉	၄၆၂
၂၀၁၈	၉၀၆	၆၃၁	၅၀၃	၇၃၂	၅၁၂	၄၂၅	၅၁၂
၂၀၁၉	၄၄၅	၆၉၃	၅၅၅	၇၅၈	၄၉၆	၃၈၅	၃၃၆
၂၀၂၀	၄၉၆	၅၄၆	၆၄၈	၇၁၉	၅၂၇	၃၉၈	၃၉၆
၂၀၂၁	၅၂၆	၄၅၂	၅၅၂	၆၆၅	၅၄၂	၄၂၃	၃၉၈
၂၀၂၂	၇၂၉	၄၈၄	၅၁၅	၆၄၈	၅၁၁	၄၆၇	၃၆၅
၂၀၂၃	၅၄၄	၅၈၆	၅၈၅	၃၂၆	၆၃၂	၆၀၅	၄၆၆

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၃.၆၃) တန်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် (၃.၉၆) တန်သို့ မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အထွက်နှုန်း (၃.၆၉) တန်သို့ ကျဆင်းသွားခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ

နှင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတို့သည် စပါးအထွက်နှုန်း အနည်းငယ်တိုးတက်လာခဲ့သော်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၂.၈၅) တန် ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အမြင့်ဆုံး (၃.၀၇) တန် သို့ ရောက်ရှိခဲ့ကာ တဖြည်းဖြည်း အထွက်နှုန်းကျဆင်းလာခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံများအကြား စပါးအထွက်နှုန်း ကွာခြားချက်များသည် စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာ၊ ရာသီဥတုအခြေအနေနှင့် ဆန်စပါးထုတ်လုပ်မှုကို မြှင့်တင် ရန် ရည်ရွယ်သည့် အစိုးရမူဝါဒများကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားဆန်တင်ပို့သော အာရှနိုင်ငံများ၏ ဆန် (HSC: 1006) အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးအခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၁၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည် အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့ဆန် (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ဆန် (FOB) ဈေး နှုန်းတို့ ခြားနားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သောဆန်သည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သောဆန်ထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေး ပိုကောင်း သည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ဆန်ဈေးနှုန်းနှင့် အရည်အသွေးတူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ (၁) ထက်ငယ်ပါက အခြားနိုင်ငံများ၏ ဆန်ဈေးနှုန်းထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည် အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဇယား (၁၇) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ဆန် (HSC: 1006) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

ခုနှစ်	ဗီယက်နမ်	အိန္ဒိယ	ထိုင်း	ကမ္ဘောဒီးယား	ပါကစ္စတန်	တရုတ်
၂၀၁၄	၀.၈၆	၀.၅၆	၀.၈၀	၀.၆၀	၀.၆၈	၀.၄၄
၂၀၁၅	၀.၈၉	၀.၆၅	၀.၈၁	၀.၆၂	၀.၇၉	၀.၄၀
၂၀၁၆	၁.၇၁	၁.၄၃	၁.၇၃	၁.၃၄	၁.၇၈	၀.၈၆
၂၀၁၇	၁.၀၂	၀.၇၉	၁.၀၄	၀.၈၂	၀.၉၇	၀.၉၃
၂၀၁၈	၀.၅၇	၀.၈၁	၁.၀၂	၀.၇၀	၁.၀၀	၁.၂၁
၂၀၁၉	၀.၇၅	၀.၄၉	၀.၆၁	၀.၄၄	၀.၆၈	၀.၈၇
၂၀၂၀	၀.၈၀	၀.၇၃	၀.၆၁	၀.၅၅	၀.၇၅	၁.၀၀
၂၀၂၁	၀.၇၆	၀.၈၈	၀.၇၂	၀.၆၀	၀.၇၃	၀.၉၄
၂၀၂၂	၀.၅၀	၀.၇၅	၀.၇၁	၀.၅၆	၀.၇၁	၀.၇၈
၂၀၂၃	၀.၈၆	၀.၈၀	၀.၈၀	၁.၄၃	၀.၇၄	၀.၇၇

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

ဇယား (၁၇) တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ အရည်အသွေးများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း နှိုင်းယှဉ်အညွှန်းကိန်းများ သည် (၁) ထက်ငယ်နေပြီး အဆိုပါအချက်သည် အထွက်နှုန်းမြှင့်တင်ရန်သာမက အာရှတိုက်မှ အခြား ဆန် တင်ပို့သော နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဆန်များ၏အရည်အသွေးကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေ ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ကြရမည်ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ပြနေပါသည်။

ဇယား (၁၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်ပို့သော ဆန်ကွဲ (HSC:100640) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

ခုနှစ်	ပါကစ္စတန်	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	မြန်မာ	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၄၁၆	၃၇၆	၃၀၀	၃၈၅	၃၈၈
၂၀၁၅	၃၆၅	၃၇၁	၂၈၁	၃၇၀	၃၂၃
၂၀၁၆	၃၄၆	၃၈၅	၂၇၈	၇၀၆	၃၆၈
၂၀၁၇	၄၀၈	၃၈၁	၃၀၃	၂၉၄	၃၆၁
၂၀၁၈	၃၈၇	၄၁၄	၃၀၉	၃၁၂	၄၀၄
၂၀၁၉	၃၂၉	၄၇၃	၂၉၁	၂၆၅	၃၉၈
၂၀၂၀	၃၃၆	၅၂၈	၂၉၇	၃၄၄	၄၉၀
၂၀၂၁	၃၆၆	၄၃၉	၂၈၇	၃၈၅	၄၅၀
၂၀၂၂	၃၃၁	၄၂၈	၃၀၉	၃၄၁	၃၇၂
၂၀၂၃	၃၉၃	၄၈၇	၃၃၉	၄၂၃	၄၉၁

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

ဇယား (၁၉) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

ခုနှစ်	ပါကစ္စတန်	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၀.၉၃	၁.၀၂	၁.၂၈	၀.၉၉
၂၀၁၅	၁.၀၁	၁.၀၀	၁.၃၂	၁.၁၄
၂၀၁၆	၂.၀၄	၁.၈၃	၂.၅၄	၁.၉၂
၂၀၁၇	၀.၇၂	၀.၇၇	၀.၉၇	၀.၈၁
၂၀၁၈	၀.၈၁	၀.၇၅	၁.၀၁	၀.၇၇
၂၀၁၉	၀.၈၀	၀.၅၆	၀.၉၁	၀.၆၆
၂၀၂၀	၁.၀၂	၀.၆၅	၁.၁၆	၀.၇၀
၂၀၂၁	၁.၀၅	၀.၈၈	၁.၃၄	၀.၈၆
၂၀၂၂	၁.၀၃	၀.၈၀	၁.၁၀	၀.၉၂
၂၀၂၃	၁.၀၈	၀.၈၇	၁.၂၅	၀.၈၆

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှဒေသမှ ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) တင်ပို့သည့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ပို့ကုန်အရည်အသွေးကို ဇယား (၁၉) တွင် နှိုင်းယှဉ်ပြသထားပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ဆန်ကွဲ (FOB) ဈေးနှုန်းများသည် ဆန်ကွဲတင်ပို့သော အခြားအာရှနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ဆန်ကွဲအရည်အသွေးသည် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက နိမ့်ကျနေ

ခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ပြည်ပဆန်ကွဲဈေးကွက်တွင် ရေရှည်တည်တံ့သော ဆန်ကွဲဈေးနှုန်းများ ရရှိစေရန်အတွက် ဆန်ကွဲအရည်အသွေးကို ထိန်းသိမ်းထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

❖ **မြန်မာ့ဆန် (HSC: 1006) ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာအား ဆန်းစစ်တွက်ချက်ခြင်း**

ဇယား (၂၀) သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သော ဆန် (HSC: 1006) ၏ ပို့ကုန်အလားအလာကို ပြသထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆန်တင်ပို့ရန်အတွက် ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ အကောင်းဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ တရုတ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံ တို့ ဖြစ်ပါသည်။ အခြား အလားအလာရှိသော ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ တူကီယဲ၊ ထိုင်း၊ ဟောင်ကောင်နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၂၀) ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာ့ဆန် (HSC: 1006) ၏ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများ	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့သည့် စုစုပေါင်း ပမာဏ(တန်)	ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှ ဝယ်ယူသည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန် သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ သို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (တန်)
ဘယ်လ်ဂျီယံ	၁,၅၉၅,၃၁၅	၆၈၁,၄၄၈	၂၁၄,၃၀၀	၄၆၇,၁၄၈
တရုတ်	၁,၅၉၅,၃၁၅	၂,၅၉၅,၃၁၅	၄၄၀,၁၅၈	၁,၁၅၅,၁၅၇
အင်ဒိုနီးရှား	၁,၅၉၅,၃၁၅	၃,၀၆၂,၈၅၇	၁၇၅,၅၅၈	၁,၄၁၉,၇၅၇
ဖိလစ်ပိုင်	၁,၅၉၅,၃၁၅	၃,၆၁၁,၀၂၃	၁၆၁,၈၆၈	၁,၄၃၃,၄၄၇
မလေးရှား	၁,၅၉၅,၃၁၅	၁,၄၀၈,၂၁၃	၅၂,၃၃၆	၁,၃၅၅,၈၇၇
ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁,၅၉၅,၃၁၅	၃၇၉,၄၂၇	၅၁,၅၂၅	၃၂၇,၉၀၂
တူကီယဲ	၁,၅၉၅,၃၁၅	၇၁၄,၃၂၈	၄၆,၉၆၆	၆၆၇,၃၆၂
ထိုင်း	၁,၅၉၅,၃၁၅	၁၅,၇၄၈	၅,၁၇၉	၁၀,၅၆၉
ဟောင်ကောင်	၁,၅၉၅,၃၁၅	၂၇၀,၄၄၁	၃,၇၉၄	၂၆၆,၆၄၇
စင်ကာပူ	၁,၅၉၅,၃၁၅	၄၃၄,၁၃၂	၃,၇၇၀	၄၃၀,၃၆၂

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သော ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) ၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှု အလားအလာအား ဇယား (၂၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ အကောင်းဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ တရုတ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပြီး အခြားအလားအလာရှိသော ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ ဗီယက်နမ်၊ စင်ကာပူ၊ ဟောင်ကောင်နှင့် မလေးရှား နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၂၁) ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) ၏ ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများ	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့သည့် စုစုပေါင်း ပမာဏ (တန်)	ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှ ဝယ်ယူ သည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ များသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်ကုန်သွယ် မှုအလား အလာ (တန်)
ဘယ်လ်ဂျီယံ	၇၃၃,၇၂၅	၃၄၃,၁၇၇	၂၀၀,၀၅၀	၁၄၃,၁၂၇
တရုတ်	၇၃၃,၇၂၅	၈၄၅,၅၉၇	၂၉၀,၀၆၆	၄၂၃,၆၅၉
အင်ဒိုနီးရှား	၇၃၃,၇၂၅	၃၄၅,၆၈၇	၂၅,၅၅၈	၃၂၀,၁၂၉
ဖိလစ်ပိုင်	၇၃၃,၇၂၅	၁၄၇,၇၀၉	၂၄,၉၀၈	၁၂၂,၈၀၁
မလေးရှား	၇၃၃,၇၂၅	၇,၄၃၆	၅၂၆	၆,၉၁၀
ဗီယက်နမ်	၇၃၃,၇၂၅	၄၀,၉၁၀	၂၀,၇၃၄	၂၀,၁၇၆
ဟောင်ကောင်	၇၃၃,၇၂၅	၁၁,၈၈၇	၅၁၈	၁၁,၃၆၉
စင်ကာပူ	၇၃၃,၇၂၅	၁၃,၉၀၀	၁,၃၁၇	၁၂,၅၈၃

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

❖ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage (RCA) and Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA))

ဇယား (၂၂) မြန်မာ့ဆန် (HSC: 1006) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA) (အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ဆန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ဆန်တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	*RCA	**RSCA
၂၀၁၄	၆၂၁.၃၁	၁၁,၄၅၁.၈၆	၂၆,၆၀၈.၃၀	၁၈,၈၅၆,၉၅၇.၆၃	၃၈.၄၅	၀.၉၅
၂၀၁၅	၆၁၁.၈၃	၁၁,၄၃၁.၇၉	၂၃,၂၅၀.၀၄	၁၆,၄၁၈,၀၆၃.၈၉	၃၇.၇၉	၀.၉၅
၂၀၁၆	၄၃၈.၉၄	၁၁,၆၇၂.၇၂	၂၀,၆၈၄.၈၈	၁၅,၉၂၄,၂၀၃.၆၅	၂၈.၉၅	၀.၉၃
၂၀၁၇	၁,၀၃၀.၈၂	၁၃,၈၇၇.၉၅	၂၄,၃၉၀.၀၈	၁၇,၅၆၃,၅၈၆.၂၀	၅၃.၄၉	၀.၉၆
၂၀၁၈	၈၃၃.၃၈	၁၆,၇၀၂.၁၆	၂၅,၉၈၄.၅၃	၁၉,၃၂၉,၀၅၀.၁၇	၃၉.၃၄	၀.၉၅
၂၀၁၉	၇၈၂.၄၃	၁၈,၁၁၇.၆၁	၂၄,၁၃၈.၇၉	၁၈,၇၆၁,၈၁၄.၉၂	၃၃.၅၇	၀.၉၄
၂၀၂၀	၇၇၃.၁၈	၁၆,၉၄၉.၇၆	၂၅,၆၃၃.၁၇	၁၇,၅၁၄,၉၆၈.၈၀	၃၁.၁၇	၀.၉၄
၂၀၂၁	၆၇၀.၇၀	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂၇,၄၈၉.၉၄	၂၂,၁၅၄,၀၅၄.၄၆	၃၅.၆၇	၀.၉၅
၂၀၂၂	၇၈၆.၈၄	၁၇,၀၈၄.၅၁	၃၀,၃၄၃.၃၄	၂၄,၇၁၉,၇၉၅.၆၀	၃၇.၅၂	၀.၉၅
၂၀၂၃	၇၄၃.၅၁	၁၄,၇၅၂.၉၉	၃၄,၃၅၃.၉၃	၂၃,၂၉၁,၀၇၂.၃၁	၃၄.၁၇	၀.၉၄

*RCA = Revealed Comparative Advantage, **RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

ဇယား (၂၂) တွင် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Comparative Advantage (RCA) နှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ခေါက်ချိုးညီ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA) တို့၏ တန်ဖိုးများအလိုက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ဆန် (HSC: 1006) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်ကို ပြသထားပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း RCA တန်ဖိုးများသည် (၄) ထက်များ နေပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်များသောကြောင့် မြန်မာ့ဆန်၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှိုင်းယှဉ်အား ကောင်းမွန်သည်ကို သိသိသာသာ တွေ့ရှိရပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ ၁၀ နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်ကို ဇယား (၂၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ RCA ၏တန်ဖိုးများသည် (၄) ထက် များနေပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်များသောကြောင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် မြန်မာ့ဆန်ကွဲများ ၏ နှိုင်းယှဉ် အားသာချက်မှာ သိသိသာသာမြင့်မားပါသည်။

ဇယား (၂၃) မြန်မာ့ဆန်ကွဲ (HSC: 100640) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)
(အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ဆန်ကွဲ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ဆန်ကွဲတင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	*RCA	**RSCA
၂၀၁၄	၉၁.၆၀	၁၁,၄၅၁.၈၆	၁,၆၆၁.၆၉	၁၈,၈၅၆,၉၅၇.၆၃	၉၀.၇၇	၀.၉၈
၂၀၁၅	၁၄၅.၇၀	၁၁,၄၃၁.၇၉	၁,၉၃၅.၈၉	၁၆,၄၁၈,၀၆၃.၈၉	၁၀၈.၀၉	၀.၉၈
၂၀၁၆	၉၂.၈၆	၁၁,၆၇၂.၇၂	၁,၆၃၈.၈၆	၁၅,၉၂၄,၂၀၃.၆၅	၇၇.၃၀	၀.၉၇
၂၀၁၇	၂၀၁.၃၇	၁၃,၈၇၇.၉၅	၁,၉၄၇.၆၂	၁၇,၅၆၃,၅၈၆.၂၀	၁၃၀.၈၅	၀.၉၈
၂၀၁၈	၁၃၈.၀၀	၁၆,၇၀၂.၁၆	၁,၇၆၈.၈၉	၁၉,၃၂၉,၀၅၀.၁၇	၉၀.၉၄	၀.၉၈
၂၀၁၉	၁၉၂.၅၅	၁၈,၁၁၇.၆၁	၁,၆၄၀.၆၉	၁၈,၇၆၁,၈၁၄.၉၂	၁၂၁.၅၃	၀.၉၈
၂၀၂၀	၂၆၈.၉၃	၁၆,၉၄၉.၇၆	၂,၀၅၁.၁၅	၁၇,၅၁၄,၉၆၈.၈၀	၁၃၅.၄၈	၀.၉၉
၂၀၂၁	၂၅၇.၈၈	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂,၈၀၄.၉၅	၂၂,၁၅၄,၀၅၄.၄၆	၁၃၄.၄၁	၀.၉၉
၂၀၂၂	၂၇၉.၁၆	၁၇,၀၈၄.၅၁	၃,၂၃၅.၂၆	၂၄,၇၁၉,၇၉၅.၆၀	၁၂၄.၈၅	၀.၉၈
၂၀၂၃	၃၀၁.၇၅	၁၄,၇၅၂.၉၉	၂,၆၃၄.၂၅	၂၃,၂၉၁,၀၇၂.၃၁	၁၈၀.၈၄	၀.၉၉

*RCA = Revealed Comparative Advantage, **RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage
 ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

၅.၁.၉။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis)

အားသာချက်	အားနည်းချက်
<ul style="list-style-type: none"> ကြိတ်ခွဲခြင်းနှင့် ဆန်အခြေခံ တန်ဖိုးမြှင့် ထုတ်ကုန်များကို ပံ့ပိုးပေးသည့် MSMEs လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ရာတွင် အစိုးရ၏ အားပေးမြှင့်တင်မှု၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုအားကောင်းပြီး မြန်မာ နိုင်ငံအတွက် စိတ်ချယုံကြည်ရသော ဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်ခြင်း၊ ကုန်ကြမ်း အလုံအလောက်ရရှိရန် ကန်ထရိုက်လယ်ယာ စနစ်ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးပြဿနာကြောင့် ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက် တွင် ဆန်လိုအပ်ချက်များ ရှိခြင်း၊ GACC နှင့် SPS Protocol ချုပ်ဆိုထားခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနမှ ဓာတ်ခွဲခန်း၏ စမ်းသပ်မှုများကို ISO/7025 အသိအမှတ်ပြုပြီးဖြစ်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> လျှပ်စစ်ဓါးလုံလောက်စွာ မရရှိခြင်း၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စား ဆန်စက်များ အဆင့်မြှင့် တင်ရန်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်မီ ဆန်စက်ကြီးများ ထူထောင်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဈေးကွက်သုတေသနနှင့် ထောက်ပံ့မှုကွင်းဆက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု စွမ်းဆောင်ရည် များ အားနည်းခြင်း၊ အရည်အသွေးပိုင်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်စွမ်းရှိ နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြု ဓာတ်ခွဲခန်းများ လိုအပ်ခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်စွမ်း မရှိခြင်း၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများ အဆင့်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ခြင်းနှင့် Warehouse Receipt Financing System မရှိခြင်း၊ ကုန်သွယ်မှုစီးဆင်းမှုချောမွေ့စေရန်အတွက် အဓိက လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ကွန်တိန်နာအလုံအလောက်မရှိခြင်း၊ စောင့်ဆိုင်းချိန် ကြာမြင့်ခြင်း၊ Forklift နှင့် အခြားအပူအအေးအတွက် ကုန်ကျစရိတ် များ မြင့်တက်လာခြင်း၊ စပါးအခြောက်ခံစက်များ မလုံလောက်ခြင်း၊ GACC နှင့် SPS Protocol ချုပ်ဆိုထားသော်လည်း နယ်မြေအခြေအနေများကြောင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး တွင် အခက်တွေ့နေခြင်း၊ သွင်းကုန်ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာခြင်း၊ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍတွင် ကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်မားခြင်း၊ လျော်ကြေးကိစ္စပြဿနာများသည် ပြန်လည်သန့်ရှင်း ရေးအတွက် ကုန်ကျစရိတ်ပိုများ နိုင်ခြင်း၊ စာရွက်စာတမ်းကိစ္စများတွင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာခြင်း၊
အခွင့်အလမ်းများ	စိန်ခေါ်မှုများ
<ul style="list-style-type: none"> ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက်များ ချဲ့ထွင်ခြင်း၊ ပြည်တွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အခွင့်အလမ်းများ တိုးမြှင့်လာရန် အလားအလာရှိခြင်း၊ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပိုမိုဆွဲဆောင် နိုင်ခြင်း၊ နည်းပညာရရှိနိုင်မှု တိုးမြှင့်လာစေခြင်း၊ အစိုးရအချင်းချင်း (G to G) သဘောတူညီချက်များရှိခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> မိုးရာသီတွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရန် ခက်ခဲခြင်း၊ လျှပ်စစ်ဓါး မရရှိခြင်းကြောင့် ကုန်ကျစရိတ် ကြီးမြင့်ခြင်း၊ ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင် ဒီဇယ်ဆီဖြင့် လည်ပတ်ရသည့်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ ကြီးမြင့်လာခြင်း၊

- စက်မှုဇုန်များတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးခြင်း၊
- နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ကုန်စည်ပို့ဆောင်မှုများမှာ မြန်ဆန်သော်လည်း နယ်စပ်အခြေအနေ မတည်ငြိမ်သောကြောင့် ရေကြောင်းဖြင့် ခက်ခဲစွာ ပို့ဆောင်ရခြင်း၊
- ဈေးနှုန်းအတက်အကျ ခန့်မှန်းချက်များနှင့် ဝယ်ယူသူများထံမှ မမျှော်လင့်ထားသော တုံ့ပြန်မှုများကြောင့် ဆုံးရှုံးမှုများရှိခြင်း၊
- ကမ္ဘာ့ဆန်ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း တိုးမြှင့်လာခြင်း၊
- ဆိပ်ကမ်းများ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် အထောက်အပံ့ပစ္စည်းများ အားနည်းခြင်းကြောင့် ကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်မားလာခြင်း၊

၅.၂။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း

၅.၂.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု

အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် ပြည်တွင်းတိရစ္ဆာန်စာ ဖူလုံမှုအတွက် အဓိကအားထားနေရသော သီးနှံတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး ပြည်ပတင်ပို့မှုအတွက် အလားအလာရှိသော သီးနှံတစ်မျိုးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ဧရိယာများ နှစ်စဉ်တိုးပွားလာသလို ထုတ်လုပ်မှုလည်း တိုးမြှင့်လျက်ရှိပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မွေးမြူရေးကဏ္ဍအတွက် အခြေခံကုန်ကြမ်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး မွေးမြူရေးအစာစပ်ရာတွင် ၎င်းကို (၄၀-၅၅) ရာခိုင်နှုန်းအထိ ထည့်သွင်းအသုံးပြုလေ့ ရှိကြပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတွင် ဆီသီးနှံများမှ ကြိတ်ခွဲထားသော ကြိတ်ဖတ်များကဲ့သို့ ပရိုတင်းဓာတ် အများအပြား မပါဝင်ပါ။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် ဆီကြိတ်ဖတ်များကဲ့သို့ အသားဓာတ်ပါဝင်မှုမများသော်လည်း ကစီဓာတ်အတွက် လိုအပ်ခြင်း၊ အစာစပ်ရာတွင် အဓိကအသုံးပြုသည့် ကုန်ကြမ်းဖြစ်ခြင်း၊ အခြားကုန်ကြမ်းများထက် ဈေးနှုန်းတွက်ချေကိုက်ပြီး ပြည်တွင်း၌ပင် အလွယ်တကူရရှိနိုင်ခြင်း၊ အစာစပ်စက်ရုံများ၏ သတ်မှတ်အရည်အသွေးနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပြည်တွင်း တိရစ္ဆာန်စာဈေးကွက်တွင် အသုံးများခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက အစေ့ထုတ်ပြောင်းစိုက်ပျိုးသော တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှာ ရှမ်းပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဒေသများ ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါဒေသများမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းထွက်ကုန်များကို ပြည်တွင်း၏ အဓိကဈေးကွက်များဖြစ်သော ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးဈေးကွက်များကို ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိပါသည်။ ရန်ကုန်ဈေးကွက်ကို ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်းဒေသများမှ အဓိက ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိပြီး မန္တလေးဈေးကွက်ကို ရှမ်းပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်တို့က အဓိက ပံ့ပိုးပေးနေကြပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း အဓိက ထွက်ရှိရာ ဒေသဖြစ်သော ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများသည် ပြည်တွင်းဈေးကွက်ထက် တရုတ်ဈေးကွက်သို့ အများအပြား တင်ပို့ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းဒေသတို့မှ ထွက်ရှိသော အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို တာချီလိတ်မြို့မှတစ်ဆင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အဓိက တင်ပို့ပါသည်။

ဇယား (၂၄) မြန်မာနိုင်ငံရှိ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးရေးဇုန်၊ အထွက်နှုန်းနှင့် ထုတ်လုပ်မှု
(၂၀၁၂-၂၀၁၃ မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃)

ခုနှစ်	စိုက်ပျိုးရေးဇုန် (‘၀၀၀ ဟက်တာ)	အထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ)	ထုတ်လုပ်မှု (‘၀၀၀ တန်)
၂၀၁၂-၂၀၁၃	၄၂၂	၃.၆၄	၁,၅၂၆
၂၀၁၃-၂၀၁၄	၄၄၁	၃.၇၀	၁,၆၂၆
၂၀၁၄-၂၀၁၅	၄၅၉	၃.၇၅	၁,၇၂၁
၂၀၁၅-၂၀၁၆	၄၇၂	၃.၇၉	၁,၇၇၉
၂၀၁၆-၂၀၁၇	၄၉၀	၃.၈၀	၁,၈၅၆
၂၀၁၇-၂၀၁၈	၅၀၄	၃.၈၇	၁,၉၃၆
၂၀၁၈-၂၀၁၉	၅၂၀	၃.၈၇	၂,၀၁၂
၂၀၁၉-၂၀၂၀	၅၁၉	၃.၉၀	၂,၀၁၃
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၅၅၇	၃.၉၁	၂,၁၀၆
၂၀၂၁-၂၀၂၂	၆၀၇	၃.၇၅	၂,၂၇၄
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၆၀၁	၃.၈၃	၂,၃၀၃

ဇာတ်မြစ်။ စီမံကိန်းဦးစီးဌာန ၂၀၂၂၊ CSO ၂၀၂၄

အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ၏ ပန်းတိုင်အထွက်နှုန်းမှာ တစ်ဟက်တာလျှင် (၅.၁၃) တန် ဖြစ်သော်လည်း ဆယ်နှစ်တာကာလအတွင်း တစ်ဟက်တာ၏ ပျမ်းမျှအထွက်နှုန်းမှာ (၃) တန်ခန့်သာ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ပြည်ပမှ ရရှိသော မျိုးစေ့အများစုကို စိုက်ပျိုးခြင်းများရှိသော်လည်း စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် မျိုးစေ့လုပ်ငန်းရှင်များ အနေဖြင့်လည်း ဒေသထွက် အရည်အသွေးကောင်းမျိုးစေ့များကို ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးလျက် ရှိပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်သည် ပြည်တွင်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းထုတ်လုပ်မှု၏ (၆၅) ရာခိုင်နှုန်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးသည် စုစုပေါင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၏ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်း၊ ကချင်ပြည်နယ်မှ (၅) ရာခိုင်နှုန်း၊ ကရင်ပြည်နယ်မှ (၄) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးမှ (၃) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အသီးသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်လျက် ရှိပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းထွက်ရှိမှု အနည်းဆုံးဒေသများမှာ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတို့ဖြစ်ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးခြင်း မရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရသည်။

CP မျိုးများဖြစ်သော CP-888၊ CP-808၊ CP-868၊ CP-222၊ CP-809 စသည့် အစေ့ထုတ်ပြောင်းမျိုးများကို ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဝယ်လိုအားကြောင့် အများစု စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန (DAR) မှ ထုတ်လုပ်သည့် ရေဆင်း-၃၊ ရေဆင်း-၄၊ ရေဆင်း-၁၀၊ ရေဆင်း-၁၁ နှင့် အခြားမျိုးစေ့များကိုလည်း စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရန် အပင်ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက် သဘောတူစာချုပ်အား မြန်မာနိုင်ငံ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) တို့အကြား ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါ

သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ပြည်တွင်း လိုအပ်ချက်ကို ပြည့်မီအောင်ဖြည့်တင်းနိုင်ရေးနှင့် ပြည်ပဈေးကွက်သို့ ပိုမို တင်ပို့နိုင်ရေးအတွက် အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးရေးဇယားများကို ပိုမိုတိုးချဲ့ စိုက်ပျိုးသွားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုသည် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁.၉၂) သန်းရှိပြီး ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁.၈၁) သန်းသို့ အနည်းငယ်ကျဆင်းခဲ့ပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို ပင်လယ်ရေ ကြောင်းဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ အဓိကတင်ပို့နေပြီး ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ကော့သောင်းနှင့် တာချီလိတ်နယ်စပ်စခန်း တို့မှ တင်ပို့ပါသည်။

၅.၂.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန် ဈေးကွက်တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ အရေးပါမှု

FAOSTAT ၏ အချက်အလက်များအရ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ် သော နိုင်ငံပေါင်း (၁၆၅) နိုင်ငံရှိပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံး နိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ဘရာဇီး၊ အာဂျင်တီးနားနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ (၅) နိုင်ငံ၏ ထုတ်လုပ်မှုသည် ကမ္ဘာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း ထုတ်လုပ်မှုတန်ချိန် (၁.၄) ဘီလီယံ၏ (၇၇) ရာခိုင်နှုန်း ခန့်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း ထုတ်လုပ်မှုသည် ကမ္ဘာ့အဆင့် (၄၅) နေရာတွင် ရပ်တည် လျက် ရှိပါသည်။

World Integrated Trade Solution (WITS) ၏ အချက်အလက်များအရ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၌ ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက်သို့ နိုင်ငံပေါင်း (၈၆) နိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတန်ချိန် (၁၉၂.၃၄) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေ ရိကန်ဒေါ်လာ (၄၉.၇) ဘီလီယံ တင်ပို့ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပြီး အဓိက တင်ပို့ခဲ့သောနိုင်ငံများမှာ ဘရာဇီး၊ အမေရိကန်၊ ယူကရိန်း၊ အာဂျင်တီးနားနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အစေ့ထုတ် ပြောင်းတင်ပို့သည့် နိုင်ငံများအနက် ကမ္ဘာ့အဆင့် (၁၆) တွင် ရပ်တည်နေပြီး အိန္ဒိယနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့သို့ အများဆုံး တင်ပို့နေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အစေ့ထုတ်ပြောင်းထုတ်လုပ်မှု၏ (၄၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ပြည်တွင်း တိရစ္ဆာန်အစာ ထုတ်လုပ်ခြင်းတွင် အဓိကအသုံးပြုကြပြီး ထုတ်လုပ်မှု၏ (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ပြည်ပတင်ပို့နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ပြည်ပသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုအနေဖြင့် ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုများသာမက ပင်လယ်ရေကြောင်းမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၉) နိုင်ငံ သို့ တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုသည် ၂၀၀၇-၂၀၀၈ နှင့် ၂၀၀၈-၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု ပမာဏ၏ (၉၇) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၄၅) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုသည် ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ စတင်ပြီး ပိုမိုများပြားခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှု၏ (၇၃) ရာခိုင်နှုန်းကို ထိုင်း နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့ပြီး ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၈၆) ရာခိုင်နှုန်းထိ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တိုးမြှင့်တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါ သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလမှစတင်ပြီး ဖိလစ်ပိုင်နှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများသို့ မြန်မာ့အစေ့ထုတ် ပြောင်း တင်ပို့မှုပမာဏ သိသိသာသာ မြင့်တက်လာခဲ့ပါသည်။

အာဆီယံ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက် (ASEAN Free Trade Agreement) ပေါ် မူတည်၍ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ နယ်စပ်မှတစ်ဆင့် ကုန်သွယ်ခွန်

ကင်းလွတ်ခွင့်ဖြင့် တင်သွင်းခွင့်ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်သွင်းမှု၏ (၉၅) ရာခိုင်နှုန်း ကျော်သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိက မှာယူတင်သွင်းနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့မှုအတွက် အလားအလာကောင်းသည့် ဈေးကွက်တစ်ခုဖြစ်လာနေသည်ကို တွေ့ရှိ ရပါသည်။ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှု တန်ချိန် (၀.၈၇) သန်းကျော်ရှိပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၉၆) သန်းကျော် ရရှိခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရသည် နိုင်ငံ၏လိုအပ်ချက်အဖြစ် အစေ့ ထုတ်ပြောင်း တန်ချိန် (၅၀၀,၀၀၀) တင်သွင်းခွင့်ပြုထားသောကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ရန် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အလားအလာကောင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။

၅.၂.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

နှစ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုလျင်မြန်ချောမွေ့စေရေး၏ မဏ္ဍိုင်လေးခုမှာ (၁) ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်း (ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူများ သိရှိအသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် အစိုးရ အနေဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ ထုတ်ပြန်ခြင်း)၊ (၂) ရိုးရှင်းလွယ်ကူခြင်း (မလိုလားအပ်သော ကုန်သွယ်မှု ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ နည်းလမ်းများကို ပယ်ဖျက်၍ ရိုးရှင်းလွယ်ကူအောင် ဆောင် ရွက်ခြင်း)၊ (၃) သဟဇာတဖြစ်ခြင်း (ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို နိုင်ငံတကာမှ ကျင့်သုံး နေသော ဥပဒေ၊ စံသတ်မှတ်ချက်၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် သဟဇာတဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း) နှင့် (၄) စံသတ်မှတ်ချက်ကိုက်ညီမှု (ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ အချက်အလက်များကို နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြု စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း) တို့ ဖြစ်ပါသည်။ မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ကုန်ပစ္စည်းများကို ကုန်သွယ်မှုပြုရာတွင် လွယ်ကူလျင် မြန်ချောမွေ့စေရန်အတွက် SPS Protocol များကို နှစ်နိုင်ငံ လက်မှတ်ရေးထိုးလျက် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ နှင့် တရုတ်နိုင်ငံ နှစ်နိုင်ငံအကြား SPS Protocol လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးဖြစ်သော ကုန်ပစ္စည်းများမှာ သီးနှံများ အနေဖြင့် ဆန်/ဆန်ကွဲ၊ ပိုးအိမ်ခြောက်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ငှက်ပျော၊ နာနတ်နှင့် ပဲပုပ်၊ အသား/ငါး ထွက်ကုန်ပစ္စည်းများတွင် ကျွဲနွားအရှင်၊ သဘာဝမှ ဖမ်းဆီးရရှိသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် မွေးမြူရေး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ပါသည်။

ကုန်သွယ်မှုလျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးကြောင့် အကျိုးကျေးဇူးရမည့် ကဏ္ဍများမှာ (၁) အစိုးရကဏ္ဍ (ကုန်သွယ်မှုအခွန် တိုးမြှင့်ရရှိခြင်း၊ အရင်းအမြစ်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ အသုံးပြုလာနိုင်ခြင်းနှင့် ကုန် သည်များမှ သတ်မှတ်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု မြင့်မားလာစေခြင်း)၊ (၂) ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ (ကြိုတင်ခန့်မှန်း တွက်ဆနိုင်စွမ်း မြင့်မားလာစေခြင်း၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုမြန်ဆန်လာစေခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်များကို လျော့ကျလာစေခြင်းနှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် MSME ပို့ကုန်များ၏ ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်းအား မြင့်မားလာစေခြင်း)၊ (၃) စီးပွားရေးကဏ္ဍ (ကုန်စည်တင်ပို့မှုနှုန်း မြင့်မားလာစေခြင်း၊ နိုင်ငံတ ကာဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအား တိုးမြှင့်လာစေခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှု တိုးတက်လာစေ ခြင်း)၊ နှင့် (၄) ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍ (ကုန်ကျစရိတ်နှင့် နှောင့်နှေးမှုများကို လျော့ချနိုင်ခြင်း၊ အကောက်ခွန် ခွင့်ပြုချက်များ ပိုမိုမြန်ဆန်စွာ ရရှိနိုင်ခြင်း၊ ထိရောက်မှု တိုးမြှင့်လာစေခြင်း) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

စားသုံးသူရေးရာဦးစီးဌာနမှ အစီရင်ခံတင်ပြမှုများအရ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ အကြား အစေ့ထုတ်ပြောင်း အချိန်မီတင်ပို့နိုင်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ (၁) စိုက်ပျိုး

ရေးဦးစီးဌာနက စိတ်ဝင်စားမှုအဆိုပြုလွှာ (Expression of Interest -EOI) ခေါ်ယူခြင်း၊ (၂) လျှောက်ထားလာသည့် ကုမ္ပဏီများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း သိုလှောင်ရုံ၊ အခြောက်ခံစက်နှင့် နေလှန်းကွင်းများကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကုန်စည်များ၏ အရည်အသွေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် စံချိန်စံညွှန်းကိုက်ညီမှုကို စစ်ဆေးပေးသော အဖွဲ့ (MITS) မှ မြေပြင် ကွင်းဆင်းစစ်ဆေးခြင်း၊ (၃) တရုတ်နိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မည့် ကုမ္ပဏီများ၏ သိုလှောင်ရုံများတွင် SPS Protocol ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု ရှိ/မရှိ စစ်ဆေးပြီး စစ်ဆေးတွေ့ရှိချက်များကို လုပ်ငန်းအဖွဲ့ (Working Task Force) သို့ တင်ပြခြင်း၊ (၄) လုပ်ငန်းအဖွဲ့မှ ရွေးချယ်အတည်ပြုပြီးသည့် ကုမ္ပဏီများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသိုလှောင်ရုံ၊ အခြောက်ခံစက်၊ နေလှန်းကွင်းများစာရင်းနှင့် စစ်ဆေးချက်မှတ်တမ်း (မူရင်း) များအား စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနသို့ ပေးပို့ခြင်း၊ (၅) စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနက ကုမ္ပဏီများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသိုလှောင်ရုံ၊ အခြောက်ခံစက်နှင့် နေလှန်းကွင်းများစာရင်းအား GACC Website တွင် တရားဝင် မှတ်ပုံတင်နိုင်ရန်အတွက် အသေးစိတ် အချက်အလက်များနှင့် နောက်ဆုံးစစ်ဆေးမှု အစီရင်ခံစာကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနသို့ တင်ပြခြင်း၊ (၆) စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေးအတွက် ကုမ္ပဏီများ၏ တရားဝင်မှတ်ပုံတင် ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များနှင့် စစ်ဆေးမှု အစီရင်ခံစာအား နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ပေးပို့ခြင်းနှင့် (၇) နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေးအတွက် ကုမ္ပဏီများ မှတ်ပုံတင်ပြုလုပ်ရာတွင် လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များနှင့် စစ်ဆေးမှုအစီရင်ခံစာအား GACC သို့ ပေးပို့ခြင်း အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၂.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် တင်ပို့မှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံသည် မွေးမြူရေးကဏ္ဍအတွက်သာမက ထုတ်လုပ်မှု၊ အသုံးပြုမှု၊ ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် ပြည်ပကုန်သွယ်မှု စသည့် အမျိုးမျိုးသော ကွင်းဆက်တစ်လျှောက်တွင် အရည်အသွေးကောင်းသော ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထုတ်လုပ်မှု၊ ဈေးကွက်၊ အသုံးပြုမှု၊ ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် ပြည်ပကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ မူဝါဒအပြောင်းအလဲများသည် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့် တောင်သူများအတွက် များစွာသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ထုတ်လုပ်မှု၊ စားသုံးမှု၊ ဈေးကွက်အနေအထားများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုများအား လေ့လာဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို အဓိကအားဖြင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင်ရှိသော ငါး၊ ဝက်၊ နွားနှင့် ကြက်စာ အစရှိသည့် တိရစ္ဆာန်စာများထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံကြီးများမှ အဓိက ဝယ်ယူအသုံးပြုလျက် ရှိပါသည်။ စက်ရုံအလုပ်ရုံ အရေအတွက်များလည်း တဖြည်းဖြည်း တိုးလာပါသည် (Mekong Business Initiative, ၂၀၁၇)။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို မွေးမြူရေးကဏ္ဍအတွက် အဓိက အသုံးပြုကြပြီး အစေ့ထုတ်ပြောင်းဝယ်လိုအားသည် မွေးမြူရေးကဏ္ဍတိုးတက်မှုနှင့် ယှဉ်တွဲနေပါသည် (Agribusiness Bulletin, ၂၀၂၃)။ ပြည်တွင်းတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို အဓိကအသုံးပြုသူမှာ တိရစ္ဆာန်အစာဖြစ်ပြီး (၄၀) မှ (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိပါသည်။

မွေးမြူရေးကဏ္ဍအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ အထွက်နှုန်းအရ တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် တန်ချိန် (၃) သန်းခန့်ထွက်ရှိရာ အဆိုပါသီးနှံအားလုံးကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ မွေးမြူရေးကဏ္ဍမှ မသုံးစွဲနိုင်ပေ။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို တိရစ္ဆာန်အစာအများစု အထူးသဖြင့် ကြက်စာအဖြစ် ပထမဦးစားပေး

အနေဖြင့် အသုံးပြုပါသည်။ ထို့ပြင် ပိုလျှံသော အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့မှုမှာ လည်း တိုးမြှင့်လာသဖြင့် တောင်သူများ ပိုမိုတိုးချဲ့ စိုက်ပျိုးလာကြပါသည်။^{၂၀} အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် မွေးမြူရေးအစာအတွက် အသုံးပြုသည့် ကုန်ကြမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပြီး အဆိုပါ ကုန်ကြမ်းများထဲတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း (၄၆.၉၄) ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်သည်။ (လယ်ယာ စီးပွားရေးသတင်းလွှာ၊ ၂၀၂၃)။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိရစ္ဆာန်အစာ ထုတ်လုပ်သည့်စက်ရုံများတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ချိန် (၁) သန်းခန့် အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပြီး ပိုလျှံသည်များကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။^{၂၁} မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ချိန် (၂.၃၀) သန်းခန့် ထွက်ရှိပြီး အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ချိန် (၀.၅၀) သန်းခန့် ကို ပြည်တွင်းတိရစ္ဆာန်အစာအတွက် အသုံးပြုမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပိုလျှံနေသည့် အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ချိန် (၁.၈၀) သန်းခန့်ကို ထိုင်း၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ် ကဲ့သို့သော ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့မည် ဖြစ်ပါသည်။ (Global New Light of Myanmar, ၂၀၂၄)။

ဇယား (၂၅) မြန်မာနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: 1005) တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၁,၂၂၂,၉၃၀	၄၅၃,၀၂၆	၁၀၀%
၁	ထိုင်း	၉၇၈,၁၀၆	၃၇၉,၃၈၉	၈၀%
၂	ဖိလစ်ပိုင်	၁၁၀,၄၃၃	၃၀,၀၅၃	၉%
၃	တရုတ်	၉၈,၉၃၇	၃၂,၉၄၇	၈%
၄	ဗီယက်နမ်	၁၉,၅၉၀	၅,၈၈၆	၂%
၅	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၅,၄၀၀	၄,၆၂၀	၁%
၆	တရုတ်တိုင်ပေ	၁၉၂	၅၀	၀%
၇	ဘရူနိုင်း	၁၂၀	၃၆	၀%
၈	စင်ကာပူ	၁၁၅	၃၃	၀%
၉	နီပေါ	၃၂	၁၀	၀%
၁၀	အိန္ဒိယ	၅	၂	၀%

ခေစ်မြစ်။ FOASTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတန်ချိန် (၁.၂၂) သန်း တင်ပို့ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၅၃.၀၃) သန်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၉၈၇,၁၀၆) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၇၉,၃၉) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ စုစုပေါင်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှု၏ (၉) ရာခိုင်နှုန်းကို ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းနေပြီး ပမာဏအားဖြင့် တန်ချိန် (၁၁၀,၄၃၃) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၀.၀၅) သန်းဖြင့် တင်

^{၂၀} Key Informant Interview (Traders) အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

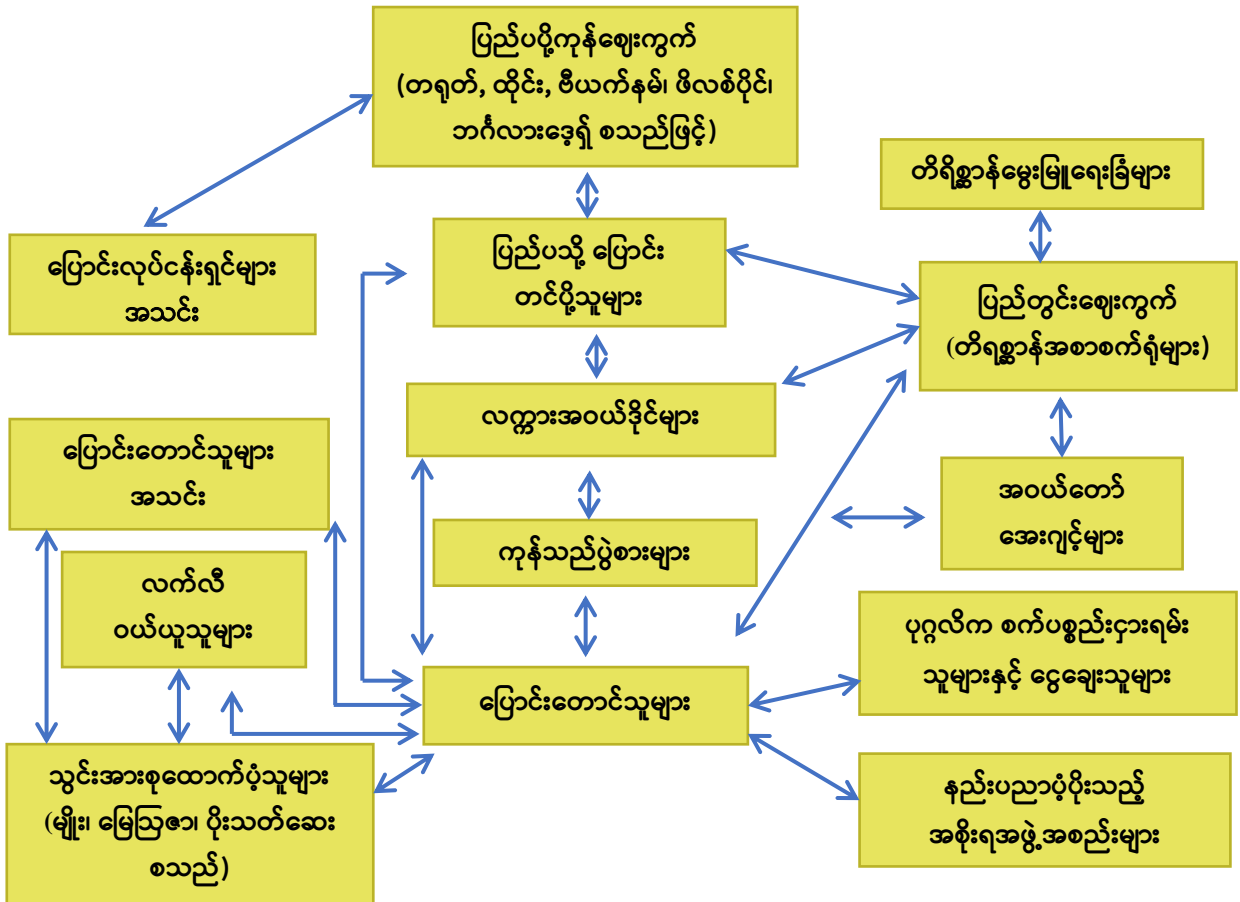
^{၂၁} Key Informant Interview (Officials) အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် (၉၈,၉၃၇) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၂.၉၅) သန်းဖြင့် မြန်မာ့အစေ့ ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့မှု၏ (၈) ရာခိုင်နှုန်းအား တင်သွင်းလျက် ရှိပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသို့ အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၅.၈၉) သန်းဖြင့် အစေ့ထုတ်ပြောင်းတန်ချိန် (၁၉,၅၉၀) တန်ကို တင်ပို့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၆၂) သန်းဖြင့် တန်ချိန် (၁၅,၄၀၀) တန်ကို တင်ပို့ပါသည်။ တရုတ်တိုင်ပေါ၊ ဘရူနိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ နီပေါနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံများသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုမှာ စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်း အောက်စီသာ ရှိပါသည်။ ဤအချက်အလက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ထိုင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံ တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းဈေးကွက်အတွက် အလွန်အရေးပါကြောင်း တွေ့ရပါသည် (ဇယား ၂၅)။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း (၁၉) နိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့ခဲ့ပြီး ၂၀၁၇-၂၀၁၈ မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း အဓိက တင်သွင်းသူ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှု အများဆုံးဖြစ်ခဲ့ပြီး တန်ချိန် (၂,၆၁၃,၀၀၀) ဖြင့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။

၅.၂.၅။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ဖိုးကွင်းဆက်

အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် ပြောင်းစိုက်တောင်သူများ၊ စိုက်ပျိုးရေးသွင်းအားစု ရောင်းချသူများ၊ နည်းပညာထောက်ပံ့ပေးသည့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်းအသင်းအဖွဲ့များ၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို လက်လီ/လက်ကား ဝယ်ယူသူများ၊ ပြည်ပသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများ တင်ပို့ ရောင်းချသူများနှင့် အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန် ထုတ်လုပ်သူများ အစရှိသည်တို့ပါဝင်၍ လုပ် ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

ပုံ (၄) အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ တန်ဖိုးကွင်းဆက်

မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းစိုက်တောင်သူများသည် သီးနှံထွက်ရှိချိန်တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ၏ ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် ၎င်းတို့ဒေသရှိ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံလက်လီဝယ်ယူသူများနှင့် ကုန်သည်ပွဲစားများထံသို့ရောင်းချ၍ အချို့သော တောင်သူများသည် လက်ကားခိုင်များထံ တိုက်ရိုက်ရောင်းချခြင်းများလည်း ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အခြားသော အစေ့ထုတ်ပြောင်းစိုက် တောင်သူများသည် ၎င်းတို့၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ချက်ချင်းမရောင်းချဘဲ သီးနှံဈေးကောင်းရရှိချိန်ကို စောင့်ဆိုင်းကာ ရန်ကုန်၊ မန္တလေးနှင့် တောင်ကြီးမြို့များရှိ တိရစ္ဆာန်အစာ ပြုလုပ်သည့်စက်ရုံများမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းအဝယ်တော်များနှင့် ချိတ်ဆက်ကာ ၎င်းတို့၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ရောင်းချကြပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းအဝယ်တော်များသည် အစေ့ထုတ်ပြောင်းစိုက် တောင်သူများထံမှ ဝယ်ယူထားသည့် အစေ့ထုတ်ပြောင်းဆံများကို ၎င်းတို့မြို့အနီးအနားရှိ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စုဆောင်းရေးစင်တာများသို့ ပို့ဆောင်ရောင်းချကြသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းအဝယ်တော်များသည် လုပ်ခနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်ကိုသာ ဝန်ဆောင်ခအဖြစ်ယူ၍ အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း အချို့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်းကုန်သည်များသည် တောင်သူများထံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ကိုယ်ပိုင်ငွေကြေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြင့် ဝယ်ယူထားပြီး အစေ့ထုတ်ပြောင်း ဈေးကောင်းရသည့်အချိန်မှသာ ပြန်လည်ရောင်းချကြပါသည်။

အစေ့ထုတ်ပြောင်းစိုက်တောင်သူများသည် ထုတ်ကုန်များကို အစေ့ထုတ်ပြောင်းပွဲစားများနှင့် လက်ကားကုန်စည်ခိုင်များတွင် ရောင်းချကြပါသည်။ လက်ကားရောင်းဝယ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ ဝယ်ယူစု

ဆောင်းထားသော အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ပြည်တွင်းဈေးကွက်ရှိ တိရစ္ဆာန်အစာစက်ရုံများသို့ ရောင်းချကြပြီး ပိုလျှံသော အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ပြည်ပတင်ပို့သူများထံ ရောင်းချကြပါသည်။ ပြည်တွင်း တိရစ္ဆာန်အစာစက်ရုံများမှ ထုတ်လုပ်သော ထုတ်ကုန်များကို နိုင်ငံအတွင်းရှိ မွေးမြူရေးခြံများတွင် တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုကြပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို မွေးမြူရေးအစာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပြီး အစေ့ထုတ်ပြောင်းဆီ (ဟင်းချက်ဆီ)၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်းဖူး ကစီဓာတ်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်းဖူး ဂလူးကိုစီစ် (အရည်/အမှုန့်)၊ ပြောင်းဖူးနှင့်ပြုလုပ်သော တစ်ဆင့်မြင့်အရည်၊ အီသနောလောင်စာ၊ ဘီယာချက်လုပ်ခြင်းနှင့် အခြားအရာများကဲ့သို့ တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များအဖြစ်လည်း ထုတ်လုပ်နိုင်သည်။

၅.၂.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ

စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှ ပြုလုပ်ခဲ့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ၏ ရိတ်သိမ်းပြီးနောက် ပိုင်း သီးနှံ၏ ဆုံးရှုံးမှုရာခိုင်နှုန်းအားလေ့လာခြင်း သုတေသနစာတမ်းအရ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ၏ ရိတ်သိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ခန့်မှန်းခြေ (၂၀-၃၀) ရာခိုင်နှုန်းအထိ ဆုံးရှုံးမှုများ ရှိသည်ဟု တွေ့ရှိရပါသည် (DAR, ၂၀၂၀)။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ရိတ်သိမ်းပြီးနောက် အချိန်ကြာမြင့်စွာ မိုးရွာသွန်းမှုကြောင့် (အထူးသဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်) တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းများ အခြောက်ခံခြေလှေ့ရာ၌ အခက်အခဲများကြုံတွေ့ရပြီး အစေ့ထုတ်ပြောင်းများ၏ စိုထိုင်းစများကာ မှီရောဂါကျရောက်သည့်ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်ပွားခဲ့ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရိတ်သိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း လုပ်ဆောင်သည့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် နည်းပညာများကိုလည်း အစေ့ထုတ်ပြောင်း အရည်အသွေးကျဆင်းမှုကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ထိရောက်စွာ အသုံးပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုတွင် ထိုင်းနိုင်ငံမှတင်သွင်းသော မျိုးများဖြင့် စိုက်ပျိုးမှုများနေသောကြောင့် မိမိတို့နိုင်ငံမှ ထုတ်လုပ်သော မျိုးများကို အသုံးပြု၍ စိုက်ပျိုးနိုင်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်သင့်ပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်းစိုက်ပျိုးခြင်းမှ အကျိုးကျေးဇူး အများဆုံး ရရှိနိုင်ရန်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့စေရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာဒေသအလိုက် သင့်လျော်သော အစေ့ထုတ်ပြောင်းမျိုးများကို ရွေးချယ်ခြင်း၊ ဓာတ်မြေဩဇာ စနစ်တကျ အသုံးပြုခြင်း၊ ပေါင်းပင်များ စနစ်တကျ ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် ထိရောက်သော အသေးစား လယ်ယာသုံးစက်ကိရိယာများ အသုံးပြုခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို သေချာစွာဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယခုအခါ တောင်သူလယ်သမားများသည် သီးနှံအထွက်နှုန်းကို ထိခိုက်စေသည့် သွင်းအားစုဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် မျိုးစေ့၊ ဓာတ်မြေဩဇာနှင့် စက်သုံးဆီဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်ခြင်း စသည့် ပြဿနာများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။

အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုအတွက် ငွေပေးချေမှုအဖြစ် ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ ဝယ်ယူသည့် ငွေပေးချေမှုစနစ်များသည် မြန်မာအစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့သူများကို တန်းတူရည်တူ ဆက်ဆံခဲ့ကြသော်လည်း နယ်စပ်မှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည့်အခါတွင် တရုတ်ဝယ်လက်များထံမှ ငွေပေးချေမှုအနေဖြင့် အခြားနိုင်ငံများနှင့် တန်းတူဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ ပေးရန်ငွေများချန်ထားခြင်းနှင့် ငွေကြေးခဝါချမှုများလည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။^{၂၂} လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပို့ကုန်ကဏ္ဍများတွင် ကြုံတွေ့နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများမှာ မျိုးစေ့နှင့် သွင်းအားစုဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်း၊ လုပ်အားခများ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့် လုပ်သားအင်အားရှားပါးမှုတို့ ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် အစေ့ထုတ်

^{၂၂} Key Informant Interview (Traders) အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပြောင်း တစ်တန်ထုတ်လုပ်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားခြင်းသည် ဈေးကွက်ပြိုင်ဆိုင်မှုအတွက် အဓိက အားနည်းချက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကုမ္ပဏီများသည် ငွေပေးချေမှု ဘဏ်စနစ်များ၊ မြင့်မားသော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ်များ၊ ဆိပ်ကမ်းတွင် အချိန်ကြာမြင့်စွာ စောင့်ဆိုင်းရမှုများနှင့် ပင်လယ်ရေ ကြောင်းဖြင့် ပို့ဆောင်ရသည့်အတွက် ပို့ဆောင်စရိတ်ကြီးမြင့်ခြင်း စသည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါ သည်။^{၂၃}

စီမံကိန်းအဖွဲ့၏ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းသို့ သွားရောက်ခဲ့သည့် လေ့လာရေးခရီးစဉ်မှ လေ့လာတွေ့ ရှိချက်များအရ ထိုင်းနိုင်ငံအနေဖြင့် နှစ်စဉ် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့မှ ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ မြန်မာ နိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ခြင်းအတွက် အကောက်ခွန် (၇၃) ရာခိုင်နှုန်းကို ကောက်ခံခြင်းဖြစ်ပြီး ကျန်သည့်လများတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့ခြင်းအတွက် (၀) ရာခိုင်နှုန်း ကောက်ခံကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ထိုင်းနိုင်ငံဘက်မှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုအပေါ် ရာသီအလိုက် အခွန်ကောက် ယူမှု အမျိုးအစားကို မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သည့်လုပ်ငန်းရှင်များ သတ်ပြုမိစေရန်အတွက် ထိုင်းနိုင်ငံမှ နှစ်စဉ် ထုတ်ပြန်ကြေညာပေးနေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုအပေါ် ရာသီအလိုက် အခွန် ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအား အာဆီယံဒေသတွင်း ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးများနှင့် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းအစည်း အဝေးများတွင် ထည့်သွင်းဆွေး နွေးသင့်ပါသည်။ မီးခိုးငွေပြဿနာကြောင့် တောင်ယာခုတ်ထွင် မီးရှို့သည့်စနစ်များဖြင့် စိုက်ပျိုးထားသည့် အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို ထိုင်းနိုင်ငံမှ တင်သွင်းခွင့်တားမြစ်ထားသည့်အတွက် ကုန်စည်တင်ပို့မှု လမ်း ကြောင်းများ နှောင့်နှေးခြင်း၊ သီးနှံအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းအတက်အကျကို ထိခိုက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ် စေပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်သွင်းသူများအနေဖြင့်လည်း တင်သွင်းခြင်းမပြုမီ သိုလှောင်ထားသော အစေ့ထုတ်ပြောင်းတွင် မီးခိုးမှုိုင်းတိုက်ခြင်းဆောင်ရွက်ထားသည့် အထောက်အထားများ တင်ပြရန် တောင်း ဆိုလျက် ရှိပါသည်။^{၂၄} ထို့ပြင် ပြည်တွင်းဈေးကွက် အတက်အကျနှင့် ငွေလဲလှယ်နှုန်းများ မြင့်တက်လာခြင်း တို့ကြောင့် ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် ကုန်ကျစရိတ်တိုးမြင့်လာမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသဖြင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းသည် လွန်ခဲ့သော (၅) နှစ်အတွင်း ပိုမိုခက်ခဲလာပါသည်။^{၂၅}

သီးနှံကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်စပါးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မဟာဗျူဟာနှင့် မြန်မာ့ပဲမျိုးစုံကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးမဟာဗျူဟာကို ရေးဆွဲခဲ့သော်လည်း ယခုအချိန် အထိ အစေ့ထုတ်ပြောင်း ထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်စေရေးအတွက် အစေ့ထုတ်ပြောင်းသီးနှံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မဟာဗျူဟာ ရေးဆွဲထားခြင်း မရှိသေးကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (DAR, ၂၀၁၉)။

၅.၂.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး

အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တတိယမြောက် ထုတ်လုပ်မှုအများဆုံးသီးနှံ ဖြစ်ပါသည် (လယ်ယာစီးပွားနှင့် ကုန်သွယ်မှုဌာနခွဲ၊ ၂၀၂၂)။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၆၅) နိုင်ငံရှိပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အစေ့ထုတ်ပြောင်းထုတ်လုပ်မှုမှာ တန်ချိန် (၁.၂၂) ဘီလီယံခန့်အထိ ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည် (USDA၊ ၂၀၂၄)။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပြောင်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများ

^{၂၃} Focus Group Discussion (Traders) အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
^{၂၄} Focus Group Discussion (Traders) တာချီလိတ်မြို့ အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
^{၂၅} Key Informant Interview (စီးပွားရေးသံမှူးများ) အစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးသပ်၍ ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆုံး (၁၀) နိုင်ငံမှာ အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ဘရာဇီး၊ ဥရောပသမဂ္ဂ (EU)၊ အာဂျင်တီးနား၊ အိန္ဒိယ၊ ယူကရိန်း၊ မက္ကဆီကို၊ ရုရှားနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၂၆) အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေ

စဉ်	နိုင်ငံ	အစေ့ထုတ်ပြောင်း ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ (တန်ချိန် သန်း)	
		၂၀၂၃	၂၀၂၂
၁	အမေရိကန်	၃၈၉.၆၉	၃၄၆.၇၀
၂	တရုတ်	၂၈၈.၈၄	၂၇၇.၂၀
၃	ဘရာဇီး	၁၂၂.၀၀	၁၃၇.၀၀
၄	ဥရောပသမဂ္ဂ (EU)	၆၁.၄၁	၅၂.၃၀
၅	အာဂျင်တီးနား	၅၀.၀၀	၃၆.၀၀
၆	အိန္ဒိယ	၃၇.၅၀	၃၈.၁၀
၇	ယူကရိန်း	၃၂.၅၀	၂၇.၀၀
၈	မက္ကဆီကို	၂၂.၇၀	၂၈.၁၀
၉	ရုရှား	၁၆.၆၀	၁၅.၈၀
၁၀	ကနေဒါ	၁၅.၄၂	၁၄.၅၀
၁၁	မြန်မာ	၂.၃၀	၂.၂၇

ဇစ်မြစ်။ CSO ၂၀၂၄၊ USDA ၂၀၂၄

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ၏ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၃၈၉.၆၉) သန်း၊ တရုတ်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၂၈၈.၈၄) သန်း နှင့် ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၁၂၂.၀၀) သန်း အသီးသီး ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု နိုင်ငံများစာရင်း၌ အဆင့် (၃၃) အဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည် (USDA၊ ၂၀၂၄)။

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အထွက်နှုန်း အများဆုံးနိုင်ငံများတွင် အစေ့ထုတ်ပြောင်းထွက်ရှိမှု အခြေအနေ များမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၃၈၉.၆၉) သန်း၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၌ တန်ချိန် (၂၈၈.၈) သန်း၊ ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် တန်ချိန် (၁၂၂) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း ထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံစာရင်းတွင် အဆင့် (၃၃) ၌ ရပ်တည်နေပါသည် (USDA, ၂၀၂၄)။

မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်များမှာ ထိုင်း၊ တရုတ်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ထိုင်းနိုင်ငံမှလည်းကောင်း၊ (၉) ရာခိုင်နှုန်းကို ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှလည်းကောင်း၊ (၈) ရာခိုင်နှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံမှလည်းကောင်း တင်သွင်းလျက် ရှိပါသည်။ ကျန်အစေ့ထုတ်ပြောင်း (၃) ရာခိုင်နှုန်းကို အခြားနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အဓိက အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်းသွင်းကုန်၏ (၄၅) ရာခိုင်နှုန်း

ရှိပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် သွင်းကုန်စုစုပေါင်း၏ (၂၇) ရာခိုင်နှုန်းကို အမေရိကန်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းပြီး ယူကရိန်းနိုင်ငံမှ (၂၁) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ (၁) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံသည် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း အဓိကတင်ပို့သူဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှု၏ (၃၄) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်သွင်းမှု၏ (၂၄) ရာခိုင်နှုန်း မှာ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံနှင့် (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းမှု များ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်သွင်းမှုအနက် (၈၉) ရာခိုင်နှုန်းကို မြန်မာ နိုင်ငံမှ အဓိကတင်သွင်းနေပြီး လာအိုနိုင်ငံမှ (၈) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှ (၃) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တင်သွင်းလျက် ရှိပါသည်။

၅.၂.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

❖ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း

မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: 1005) ၏ National Protection Rate (NPR) ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ပြုပြင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ NPR တန်ဖိုးသည် (၁) နှင့်ညီမျှသည် သို့မဟုတ် (၁) ထက်ငယ်နေလျှင် ကုန်ပစ္စည်း၏ ထုတ်လုပ်မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်စွမ်းရှိသည်ဟုဆိုနိုင်ပြီး NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီးလျှင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို အာရှနိုင်ငံများဖြစ်သည့် တရုတ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ စင်ကာပူနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ အဓိကထား တင်ပို့နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသို့ တင်ပို့ရာတွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရသောကြောင့် မြန်မာ့အစေ့ထုတ် ပြောင်းကို လက်ရှိ ကမ္ဘာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အဆိုပါ တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရာတွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

ဇယား (၂၇) ၂၀၂၃ ခုနှစ် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: 1005) ၏ National Protection Rate

မြန်မာနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်သွင်း သော နိုင်ငံများသို့ ရောင်းချ သည့် CIF ဈေးနှုန်း (တန်/USD)	အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်သွင်းသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်း (တန်/USD)	
တရုတ်	၃၃၈	၄၀၅	၀.၈၄
ဖိလစ်ပိုင်	၃၄၁	၃,၁၄၅	၀.၁၁
စင်ကာပူ	၆၆၁	၃,၂၂၀	၀.၂၁
ထိုင်း	၃၃၉	၁,၀၂၀	၀.၃၃

ရင်းမြစ်။ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

❖ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးပိုင်ဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု

ဇယား (၂၈) တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြား အာရှနိုင်ငံများ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း အစေ့ ထုတ်ပြောင်း အထွက်နှုန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း အထွက်နှုန်းသည် ၂၀၁၄

ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၃.၇၀) တန်မှ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် (၃.၇၈) တန်အထိ မြင့်တက်ခဲ့ပြီး နောက်နှစ်များတွင် အနည်းငယ်ကျဆင်းလာကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အခြားအာရှနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှလွဲ၍ တရုတ်၊ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့ထက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းအထွက်နှုန်းသည် နည်းပါးပါသည်။

ဇယား (၂၈) မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း အထွက်နှုန်းနှိုင်းယှဉ်ချက် (တန်/ဟက်တာ)

နှစ်	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	တရုတ်	မြန်မာ	ဖိလစ်ပိုင်	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၆.၉၂	၅.၈၁	၃.၇၀	၂.၉၈	၄.၂၅	၄.၄၁
၂၀၁၅	၆.၉၈	၅.၈၉	၃.၇၂	၂.၉၃	၄.၁၈	၄.၅၄
၂၀၁၆	၇.၃၀	၅.၉၇	၃.၇၅	၂.၉၁	၄.၃၈	၄.၅၅
၂၀၁၇	၇.၇၆	၆.၁၁	၃.၈၁	၃.၁၀	၄.၆၀	၄.၆၅
၂၀၁၈	၈.၂၁	၆.၁၀	၃.၈၂	၃.၀၉	၄.၆၀	၄.၇၂
၂၀၁၉	၈.၀၂	၆.၃၂	၃.၈၅	၃.၁၇	၄.၃၅	၄.၈၀
၂၀၂၀	၈.၅၁	၆.၃၂	၃.၈၅	၃.၁၈	၄.၄၅	၄.၈၅
၂၀၂၁	၈.၅၈	၆.၂၉	၃.၇၅	၃.၂၄	၄.၅၅	၄.၉၄
၂၀၂၂	၈.၉၁	၆.၄၄	၃.၇၅	၃.၂၇	၄.၅၇	၅.၀၀

ရင်းမြစ်။ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ CSO ၂၀၂၃

ဇယား (၂၉) ၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC:1005) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ချက် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

နှစ်	တူကီယဲ	အိန္ဒိယ	ပါကစ္စတန်	မြန်မာ	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၇၂၅	၂၃၅	၂၉၆	၂၉၂	၃၉၉
၂၀၁၅	၆၇၃	၂၃၉	၁၉၃	၂၆၉	၂၉၆
၂၀၁၆	၁,၁၀၃	၂၇၅	၂၂၀	၇၈၇	၃၀၄
၂၀၁၇	၄၄၅	၂၇၅	၂၂၅	၆၈၂	၃၇၇
၂၀၁၈	၇၅၀	၂၅၁	၁၅၂	၈၉၅	၂၁၅
၂၀၁၉	၂၅၁	၃၇၉	၂၂၀	၂၅၃	၁၈၅
၂၀၂၀	၃၀၇	၂၂၀	၁၉၅	၃၂၁	၁၉၈
၂၀၂၁	၄၇၂	၂၅၉	၂၃၃	၄၇၇	၂၆၂
၂၀၂၂	၄၆၉	၃၂၁	၂၉၀	၄၂၅	၃၀၄
၂၀၂၃	၂၉၈	၃၀၄	၂၃၈	၃၇၀	၃၄၁

ရင်းမြစ်။ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

❖ ပို့ကုန်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

ဇယား (၃၀) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: 1005) တင်ပို့မှု အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းအခြေအနေ နှိုင်းယှဉ်ချက် (FOB ဈေးနှုန်း)

နှစ်	တူကီယဲ	အိန္ဒိယ	ပါကစ္စတန်	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၀.၄၀	၁.၂၄	၀.၉၉	၀.၇၃
၂၀၁၅	၀.၄၀	၁.၁၂	၁.၃၉	၀.၉၁
၂၀၁၆	၀.၇၁	၂.၈၆	၃.၅၇	၂.၅၈
၂၀၁၇	၁.၅၄	၂.၄၈	၃.၀၄	၁.၈၁
၂၀၁၈	၁.၁၉	၃.၅၇	၅.၉၁	၄.၁၇
၂၀၁၉	၁.၀၁	၀.၆၇	၁.၁၅	၁.၃၇
၂၀၂၀	၁.၀၅	၁.၄၆	၁.၆၄	၁.၆၂
၂၀၂၁	၁.၀၁	၁.၈၄	၂.၀၅	၁.၈၂
၂၀၂၂	၀.၉၁	၁.၃၂	၁.၄၆	၁.၄၀
၂၀၂၃	၁.၂၄	၁.၂၂	၁.၅၆	၁.၀၉

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး ဆိုသည်မှာ မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြား နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ် အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် အခြားနှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်းထက် ဈေးပိုရပြီး အရည်အသွေးပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီလျှင် အခြား နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတူညီ သည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်းထက် မြန်မာ့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည့် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးနိမ့်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

❖ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: 1005) ၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ပို့ကုန်အလားအလာအား ဇယား (၃၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ အကောင်းဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ တရုတ်တိုင်ပေ တန်ချိန် (၁.၂၂) သန်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ တန်ချိန် (၁.၂၀) သန်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ တန်ချိန် (၁.၁၂) သန်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ အခြား အလားအလာရှိသော ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ များမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ တန်ချိန် (၀.၂၄) သန်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ တန်ချိန် (၀.၈၂) သန်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ တန်ချိန် (၀.၇၄) သန်းနှင့် ဘရူနိုင်းနိုင်ငံ တန်ချိန် (၀.၀၁) သန်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဇယား (၃၁) ၂၀၂၃ ခုနှစ် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း (HSC: 1005) ၏ ပို့ကုန်အလားအလာ

ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများ	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ ဝယ်ယူသည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	ပို့ကုန် အလားအလာ (တန်)
ထိုင်း	၁,၂၂၂,၉၃၀	၁,၃၅၄,၆၅၈	၉၇၈,၁၀၆	၂၄၄,၈၂၄
ဖိလစ်ပိုင်	၁,၂၂၂,၉၃၀	၉၃၁,၃၀၅	၁၁၀,၄၃၃	၈၂၀,၈၇၂
တရုတ်	၁,၂၂၂,၉၃၀	၂၇,၁၃၉,၉၇၆	၉၈,၉၃၆	၁,၁၂၃,၉၉၄
ဗီယက်နမ်	၁,၂၂၂,၉၃၀	၁၀,၁၁၄,၀၂၉	၁၉,၅၉၀	၁,၂၀၃,၃၄၀
ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁,၂၂၂,၉၃၀	၇,၅၅,၇၉၆	၁၅,၄၀၀	၇၄၀,၃၉၆
တိုင်ပေ-တရုတ်	၁,၂၂၂,၉၃၀	၄၂,၄၅,၁၆၁	၁၉၂	၁,၂၂၂,၇၃၈
ဘရူနိုင်း	၁,၂၂၂,၉၃၀	၁၄,၄၀၉	၁၂၀	၁၄,၂၈၉

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

❖ **ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage (RCA) and Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA))**

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အထိ (၁၀) နှစ်တာ ကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အခြေအနေများကို ဇယား (၃၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Comparative Advantage-RCA) နှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စနစ်တကျ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Symmetric Comparative Advantage-RSCA) ၏ တန်ဖိုးယူဆချက်များမှ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- ယူဆချက် (၁) RCA သို့မဟုတ် RSCA တန်ဖိုးသည် $(0 < RCA \leq 1)$ သို့မဟုတ် $(-1 < RSCA \leq 0)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မရှိပါ။
- ယူဆချက် (၂) RCA သို့မဟုတ် RSCA တန်ဖိုးသည် $(1 < RCA \leq 2)$ သို့မဟုတ် $(0 < RSCA \leq 0.33)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် နည်းပါသည်။
- ယူဆချက် (၃) RCA သို့မဟုတ် RSCA တန်ဖိုးသည် $(2 < RCA \leq 4)$ သို့မဟုတ် $(0.33 < RSCA \leq 0.6)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အလယ်အလတ် ရှိပါသည်။
- ယူဆချက် (၄) RCA သို့မဟုတ် RSCA တန်ဖိုးသည် $(4 < RCA)$ သို့မဟုတ် $(0.6 < RSCA)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် များပြားပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်

ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၃၂) မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

နှစ်	မြန်မာ့ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	RCA	RSCA
၂၀၁၄	၃၅၅.၇၅	၁၁,၄၅၁.၈၆	၃၂,၉၃၇.၉၁	၁၈,၈၅၆,၉၅၇.၆၂	၁၇.၇၈	၀.၈၉
၂၀၁၅	၃၄၀.၈၆	၁၁,၄၃၁.၇၉	၂၈,၆၈၈.၀၃	၁၆,၄၁၈,၀၆၃.၈၉	၁၇.၀၆	၀.၈၉
၂၀၁၆	၂၂၃.၄၅	၁၁,၆၇၂.၇၂	၂၉,၃၃၃.၁၄	၁၅,၉၂၄,၂၀၃.၆၅	၁၀.၃၉	၀.၈၂
၂၀၁၇	၃၀၄.၉၀	၁၃,၈၇၇.၉၅	၃၀,၂၉၂.၃၇	၁၇,၅၆၃,၅၈.၂၀	၁၂.၇၄	၀.၈၅
၂၀၁၈	၂၂၂.၄၈	၁၆,၇၀၂.၁၆	၃၃,၈၁၀.၅၅	၁၉,၃၂၉,၀၅၀.၁၇	၇.၆၂	၀.၇၇
၂၀၁၉	၂၃၆.၆၃	၁၈,၁၁၇.၆၁	၃၅,၈၃၇.၉၄	၁၈,၇၆၁,၈၁၄.၉၂	၆.၈၄	၀.၇၄
၂၀၂၀	၃၈၂.၇၄	၁၆,၉၄၉.၇၆	၃၆,၇၀၀.၆၈	၁၇,၅၁၄,၉၆၈.၈၀	၁၀.၇၈	၀.၈၃
၂၀၂၁	၆၁၅.၉၄	၁၅,၁၅၃.၄၁	၅၁,၉၁၀.၃၄	၂၂,၁၅၄,၀၅၄.၄၆	၁၇.၃၅	၀.၈၉
၂၀၂၂	၆၅၈.၃၈	၁၇,၀၈၄.၅၁	၆၂,၈၆၅.၉၁	၂၄,၇၁၉,၇၉၅.၆၀	၁၅.၁၅	၀.၈၈
၂၀၂၃	၄၅၃.၀၃	၁၄,၇၅၂.၉၉	၅၃,၀၆၈.၄၇	၂၃,၂၉၁,၀၇၂.၃၁	၁၃.၄၈	၀.၈၆

*RCA = Revealed Comparative Advantage, **RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၅.၂.၉။ စိန်ခေါ်မှုများ နှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis)

လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များနှင့် စစ်တမ်းများအရ မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရှိရပါသည်-

အားသာချက်	အားနည်းချက်
<ul style="list-style-type: none"> အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ဧရိယာများ များပြားလာခြင်း၊ လက်ရှိဈေးကွက်ပေါက်ဈေးအရ နိုင်ငံတကာ ဈေးကွက်များတွင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း မြင့်မားခြင်း၊ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် လိုအပ်ချက် မြင့်မားသော တရုတ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် နီးကပ်စွာ တည်ရှိနေခြင်း၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများကို နိုင်ငံ၏ နေရာအနှံ့အပြားတွင် စိုက်ပျိုးနိုင်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ထိုင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ နယ်စပ်ဒေသများရှိ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အခြေခံအဆောက်အအုံများ ကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ပြည်ပမှ တင်သွင်းသော စပ်မျိုးများကို ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စေရန်အတွက် အစေ့ထုတ်ပြောင်း မျိုးကောင်းမျိုးသန့် တိုးတက်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် သုတေသနများ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊

အားသာချက်	အားနည်းချက်
<ul style="list-style-type: none"> အစေ့ထုတ်ပြောင်း တိုးချဲ့ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရန် ရေမြေရာသီဥတု အခြေခံကောင်းများရှိခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> အစေ့ထုတ်ပြောင်း အရည်အသွေး ကောင်းမွန်စေရန် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာတွင် အားနည်းခြင်း၊ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ အာရှနိုင်ငံများရှိ အခြားမျိုးစေ့ထုတ်သော နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တစ်ယူနစ် ဧရိယာထုတ်လုပ်မှု နည်းပါးခြင်း၊ တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ပို့ကုန်ဝင်ငွေရရှိမှုအပေါ် နိုင်ငံခြားငွေ လဲလှယ်နှုန်း ဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှုများ မတည်ငြိမ်ခြင်း၊ သွင်းကုန်နိုင်ငံများ၏ အစေ့ထုတ်ပြောင်း အထွက်နှုန်း အမြင့်ဆုံးရာသီတွင် ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှ ကျင့်သုံးသည့် အကောက်ခွန် မြှင့်တက်ခြင်း သို့မဟုတ် ယာယီတင်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုမူဝါဒ အပြောင်းအလဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရခြင်း။
အခွင့်အလမ်း	စိန်ခေါ်မှု
<ul style="list-style-type: none"> ပြည်ပနိုင်ငံများမှ ဝယ်လိုအား မြင့်မားလာခြင်း၊ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းနှင့် အမြတ်အစွန်းသည် တောင်သူများအား ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်း၊ ဈေးကွက်သစ်များ ရရှိနိုင်ခြင်း။ မွေးမြူရေးနှင့် ငါးလုပ်ငန်းအတွက် ပြည်တွင်း အစာစပ်စက်ရုံများ၏ လိုအပ်ချက် မြှင့်တက်လာခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရန်အတွက် GACC တွင် မှတ်ပုံတင်ထားရှိနိုင်ခြင်း၊ ထိုင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ အစေ့ထုတ်ပြောင်းများ တင်ပို့ရာတွင် အကောက်ခွန် (၀) ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> အပြိုင်အဆိုင် တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ ပေါ်ထွန်းလာခြင်း၊ ကုန်သွယ်ဖက်များနိုင်ငံများမှ ကာကွယ်ထားသည့် ကုန်သွယ်မှုအတားအဆီးများကို ရင်ဆိုင်ရခြင်း၊ ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်မှုများ ကြုံတွေ့ရခြင်း၊ ဈေးနှုန်းမတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ငွေလဲနှုန်းများ မတည်ငြိမ်ခြင်း။

၅.၃။ ပဲတီစိမ်း

၅.၃.၁။ မြန်မာ့စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု

ပဲတီစိမ်းသည် ပို့ကုန်ဝင်ငွေရရှိသော အဓိက သီးနှံဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံအတွင်း သီးနှံစုံ စုစုပေါင်းစိုက်ဧရိယာ ဟက်တာ (၂၀.၈) သန်း ရှိသည့်အနက် (၆.၄) ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သော ဟက်တာ (၁.၃) သန်းအထိ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အားလုံး၌ ပဲတီစိမ်း စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးခြင်းနှင့် ပြည်ပ ပို့ကုန်မှ ပျမ်းမျှနှစ်စဉ် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ ရရှိခြင်းစသည့် နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း ပံ့ပိုးပေးပါသည်။

မြန်မာ့လယ်ယာကဏ္ဍ သီးနှံစိုက်ပျိုးမှုစနစ်တွင် ပဲတီစိမ်းကို ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် သီးနှံအမယ် စုံခွဲခြားစိုက်ပျိုးမှု (Crop Diversification) ကို ဖြစ်ထွန်းစေပြီး စပါးနှင့် အခြားနေ့စဉ်စားသုံး သီးနှံများအပေါ် မှီခိုအားထားနေခြင်းများကို လျှော့ချနိုင်မည်ဖြစ်ကာ ယင်းသီးနှံများသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်၊ ပိုးမွှား ရောဂါတို့ ကျရောက်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများ ကြုံတွေ့လာရပါက ဆုံးရှုံးမှုများလျော့နည်း သက်သာစေခြင်း၊ ဈေးကွက်မတည်ငြိမ်မှု၊ ဈေးနှုန်းကျဆင်းမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း အကျိုးဆက်များကိုလည်း လျော့ ပါးသက်သာစေမည်ဖြစ်ကာ နိုင်ငံစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပိုမိုတည်ငြိမ်လာစေနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်း များ ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၃၃) ၂၀၂၃ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုတွင် ပဲတီစိမ်းပါဝင်မှု

စဉ်	ပဲအမျိုးအမည်	စိုက်ပျိုးမှု (‘၀၀၀ ဟက်တာ)	ရိတ်သိမ်းမှု (‘၀၀၀ ဟက်တာ)	အထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ)	ထုတ်လုပ်မှု (တန်ချိန်)
၁	ပဲတီစိမ်း	၁,၃၂၃	၁,၃၁၆	၁.၄၂	၁,၈၆၅
၂	မတ်ပဲ	၉၉၃	၉၉၃	၁.၈၀	၁,၇၈၇
၃	ပဲစင်းငုံ	၄၃၉	၄၃၉	၁.၁၁	၄၈၆
၄	ကုလားပဲ	၃၉၆	၃၉၆	၁.၃၃	၅၂၇
၅	ဗိုလ်ကိတ်	၁၅၂	၁၅၂	၁.၃၄	၂၀၃
၆	ပဲလွမ်း	၁၄၁	၁၄၁	၁.၃၄	၁.၈၈
၇	ပဲပုပ်	၁၃၉	၁၃၉	၁.၅၁	၂၁၀
၈	ပဲကြီး	၁၁၄	၁၁၄	၁.၂၂	၁၃၉
၉	စွန်တာပြာ	၉၁	၉၁	၁.၂၀	၁၁၀
၁၀	အခြားပဲများ	၄၉၇	၄၉၇	၁.၁၅	၅၇၄
	စုစုပေါင်း	၄,၂၈၅	၄,၂၇၉	၁.၄၁	၆,၀၈၉

ဇစ်မြစ်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန

၅.၃.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပဖွဲ့ကုန် ဈေးကွက်တွင် ပဲတီစိမ်း၏ အရေးပါမှု

ပဲတီစိမ်းကို မိုးရာသီတွင် (၄၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဆောင်းရာသီတွင် (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ဖြင့် တစ်နှစ်ပတ် လုံး စိုက်ပျိုးထွက်ရှိနေခြင်းကြောင့် ဒေသအသီးသီးရှိ ဈေးကွက်များတွင် အရေးပါသော ကုန်စည်တစ်ရပ် အဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ဝန်း သီးနှံစိုက်ဧရိယာစုစုပေါင်း ဟက်တာ (၂၀.၈) သန်း အနက် ပဲတီစိမ်းစိုက်ဧရိယာ စုစုပေါင်းသည် (၆၄) ရာခိုင်နှုန်းကို လွှမ်းခြုံထားပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အားလုံးတွင် ဟက်တာပေါင်း (၁.၃) သန်း စိုက်ပျိုးပါသည်။

ပဲတီစိမ်းကို ဈေးကွက်များ၌ ပဲပင်ပေါက်အညောင့်ဖောက်ရန်၊ ချက်ပြုတ်စားသုံးရန်၊ အစားအ သောက်များ ပြုလုပ်ရန်၊ ပဲခွဲစက်များတွင် ကြိတ်ခွဲပြုပြင်ရန်နှင့် ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရန်တို့အတွက် ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားကြသည်။ ပြည်ပဈေးကွက်အနေဖြင့် တရုတ်၊ ဗီယက်နမ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ ဂျပန်၊ ဥရောပသမဂ္ဂ နိုင်ငံများမှာ အရေးကြီးသော ဈေးကွက်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယင်းဈေးကွက် များအနက် တရုတ်နိုင်ငံဈေးကွက်သည် မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းများ အများဆုံးတင်ပို့ရသော ဈေးကွက်ဖြစ်သည်။

ပြည်ပတင်ပို့သည့် ပဲတီစိမ်းအများစုမှာ ကုန်ကြမ်းအဖြစ် တင်ပို့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း အခွဲချိတ် အလုံး/အခြမ်း၊ အခွံပါ အလုံး/အခြမ်းဖြစ် တင်ပို့ခြင်းများလည်း ရှိပါသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သော ပဲတီစိမ်း အများစုမှာ ပဲပင်ပေါက် အညောင့်ဖောက်ရန်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။

၅.၃.၃။ မြန်မာနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

တရုတ်နိုင်ငံသို့ ကုန်စည်တင်ပို့မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၂၀၂၂ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှစတင်၍ GACC မှတ်ပုံ တင်ပြီးမှ စားသောက်ကုန်များ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်သွင်းခွင့်ပြုမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သဖြင့် မြန်မာ လုပ်ငန်းရှင်များအနေဖြင့် GACC မှတ်ပုံတင်များ ပြုလုပ်ခဲ့ကြရာ ၁-၁၂-၂၀၂၁ ရက်နေ့မှ ၂-၉-၂၀၂၄ ရက်နေ့ အထိ ကာလအတွင်း လုပ်ငန်းပေါင်း (၁,၆၀၈) ခုတို့က လျှောက်လွှာပေါင်း (၃,၂၅၃) စောင် ပေးပို့လျှောက် ထားခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း သိရှိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ပဲမျိုးစုံ၊ ပြောင်းနှင့် နှမ်းကုန်သည်များအသင်း၏ မှတ်တမ်း များအရ ပဲတီစိမ်းအပါအဝင် ပဲမျိုးစုံတင်ပို့ရန် GACC မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ကုမ္ပဏီစုစုပေါင်းမှာ (၃၂၆) ခုရှိ ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ဆန်/ဆန်ကွဲ၊ ပိုးအိမ်ခြောက်၊ ကျွဲ/နွားအရှင်၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ငှက်ပျော၊ ပဲပုပ်၊ နာနတ်သီး၊ သဘာဝဖမ်းဆီးနှင့် မွေးမြူရေး ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့ရေးအတွက် အပင်ပိုးမွှားရောဂါ ကင်းရှင်းရေး ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (SPS Protocol) (၉) ခုကို မြန်မာနိုင်ငံ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) တို့အကြား လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဆက်လက်၍ မက္ကဒေးမီးယား၊ ထောပတ်သီး၊ ပီလောပီနံ၊ ဒူးရင်းနှင့် စားသုံးနိုင်သော ရေသတ္တဝါ (အရှင်) များ စသည့် အလားအလာရှိသော ပို့ကုန်များအတွက် နှစ်နိုင်ငံ အကြား လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

၅.၃.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် တင်ပို့မှု

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲတီစိမ်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁.၅၄) သန်းရှိရာ မှ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁.၈၇) သန်းအထိ စံချိန်တင်တိုးတက် ထုတ်လုပ်လာနိုင်ရာ နှစ်စဉ် ထပ်တိုး တိုးတက်မှုနှုန်း (CAGR) သည် (၁.၉၆) ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ကာလ အတွင်း ပဲတီစိမ်း နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ ထုတ်လုပ်မှုမှာ တန်ချိန် (၁.၅၆) သန်းဖြစ်သော်လည်း ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ် ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ခုနှစ်အထိ သုံးနှစ်တာကာလတွင် (၁.၅၀) သန်းအောက် ကျဆင်းခဲ့ပြီး ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ထုတ် လုပ်မှုမှာ အမြင့်မားဆုံး ဖြစ်ပါသည်။

ပဲတီစိမ်း အခွံပါ/ အခွဲချိတ် အလုံး/အခြမ်း၊ အမှုန့်၊ မုန့်နှစ် (Paste) စသည်တို့ကို သမားရိုးကျ ပဲဟင်း၊ ပဲစွပ်ပြုတ်၊ အစားအသောက်မျိုးစုံ ချက်ပြုတ်ပြုပြင်စားသုံးကြသကဲ့သို့ ပဲပင်ပေါက်၊ ပဲကြာဆံ စသည်ဖြင့် လည်း ပြုလုပ်စားသုံးကြပါသည်။ ထို့အပြင် အသားတုနှင့် ဥများကဲ့သို့ အပင်ထွက်ပစ္စည်းအခြေခံ အစားအစာ များ ပြုလုပ်ခြင်းအပြင် အလှကုန်၊ ပရိုတင်းအမှုန့် (Protein Powder) ၊ Protein Concentrate ၊ Protein Isolate များ ထုတ်လုပ်အသုံးပြုခြင်းနှင့် တိရစ္ဆာန်အစားအစာများတွင် ထည့်သွင်းသုံးစွဲခြင်းများလည်း ရှိပါ သည်။

ပဲတီစိမ်းကို တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအားလုံးတွင် စိုက်ပျိုးလျက်ရှိပြီး အဓိကစိုက်ပျိုးသည့် တိုင်းဒေသကြီးများမှာ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး (၃၁ ရာခိုင်နှုန်း)၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး (၁၇ ရာခိုင်နှုန်း)၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး (၁၇ ရာခိုင်နှုန်း) နှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး (၁၃ ရာခိုင်နှုန်း) တို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲတီစိမ်း စိုက်ပျိုးထွက်ရှိမှုမှာ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း တန်ချိန် (၁.၈၇) သန်းခန့်ရှိပြီး ပြည်ပမှ တင်သွင်းမှု မရှိပေ။ ပဲတီစိမ်းအပါအဝင် မတူညီသော ပဲတစ်မျိုးစီ၏ နှစ်စဉ် တစ်ဦးချင်းစားသုံးမှုနှုန်းကို (၀.၆၅) ပြည်နှုန်းဖြင့် တွက်ချက်ပါက ပဲတီစိမ်း စားသုံးမှုတန်ချိန် (၁၆၅,၃၂၆) တန်ခန့်နှင့် အပိုအလျှံတန်ချိန် (၁.၇၀) သန်း ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် စာရင်းဇယားများအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲတီစိမ်း စိုက်ပျိုးထွက်ရှိမှုမှာ တန်ချိန် (၁.၈၇) သန်းခန့်ရှိပြီး ပြည်ပတင်ပို့မှုတန်ချိန် (၅၀၄,၀၀၀) နှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၃၆.၉) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်နှစ်အတွင်း ပဲတီစိမ်းတင်ပို့မှု အများဆုံးနှစ်မှာ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၇၃၄,၀၀၀) တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၅၅.၁) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။

၅.၃.၅။ ပဲတီစိမ်း၏ တန်ဖိုးကွင်းဆက်

ထုတ်လုပ်မှုမှ ပြုပြင်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ စားသုံးခြင်းနှင့် ပြည်ပတင်ပို့ခြင်းအထိ အကျုံးဝင်သော ခိုင်မာသည့် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာကွင်းဆက်များ (Market Chains) ရှိပါသည်။ ပဲတီစိမ်းသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပဲတီစိမ်းဈေးကွက်၏ နိုင်ငံတကာယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ ပြည်တွင်း၌ ပဲတီစိမ်းစားသုံးမှု နည်းပါးခြင်း၊ တန်ဖိုးမြင့်စားသောက်ကုန် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည် နည်းပါးခြင်းနှင့် ကုန်ကြမ်းသာ တင်ပို့နိုင်ခြင်းတို့သည် စိုက်ပျိုးသူများနှင့် သုံးစွဲသူများကြား ဈေးကွက်ဆိုင်ရာကွင်းဆက်တွင် ဝယ်လိုအားကွာဟမှုရှိကြောင်း ညွှန်ပြနေပါသည်။ ပဲတီစိမ်းစိုက် တောင်သူများအနေဖြင့် ဒေသရေမြေရာသီဥတုနှင့် ကိုက်ညီပြီး နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ဈေးကောင်းရရှိနိုင်မည့် အရည်အသွေးကောင်း ပဲတီစိမ်းများ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရန် ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲထုတ်လုပ်သူများ၊ ပြည်ပတင်ပို့သူများနှင့် ကွင်းဆက်မိမိ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိစိုက်ပျိုးသည့် ပဲတီစိမ်းစိုက် ဧရိယာများအရ ပဲတီစိမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အများဆုံးစိုက်ပျိုးသည့် ပဲအမျိုးအစားဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ကွင်းဆက်များချိတ်ဆက်မှုတွင် ဈေးနှုန်းများမှာ အရေးကြီးသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိရာ လယ်ယာသွင်းအားစု၊ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်၊ အလုပ်သမားခ၊ ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲမှုတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရရှိမှု၊ နိုင်ငံတကာသို့ တင်ပို့မှုတွင် ငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းထား စသည့် ပဲတီစိမ်းကဏ္ဍနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ဈေးနှုန်းပြောင်းလဲမှုများကို လေ့လာသုံးသပ် ဆောင်ရွက်သွားရန်လည်း လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်က ပဲတီစိမ်းကို နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးမှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ အဓိကတင်ပို့ခဲ့ပြီး ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ ပဲတီစိမ်းတင်ပို့မှု စုစုပေါင်းတန်ဖိုး၏ (၅၉) ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

၅.၃.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ

လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ စစ်တမ်းကောက်ယူ လေ့လာမှုများအရ မြန်မာ့ပဲတီစိမ်း၏ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အားသာချက်၊ အားနည်းချက် အခွင့်အလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ (SWOC) မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

အားသာချက်	အားနည်းချက်
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပဲတီစိမ်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်မှု ပိုမိုတိုးချဲ့နိုင်ခြင်း၊ ▪ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်သို့ တင်ပို့ရာတွင် အတွေ့အကြုံကောင်းများစွာရှိခြင်း၊ ▪ ကမ္ဘာ့ပဲတီစိမ်းစားသုံးမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသည့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံကြီးများနှင့် နီးကပ်စွာတည်ရှိနေခြင်း၊ ▪ အစိုးရ၏ ထောက်ပံ့အားပေးမှုရှိခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပိုမိုမြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ▪ စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာနှင့် မျိုးကောင်း မျိုးသန့်များ လိုအပ်ခြင်း၊ ▪ ထုတ်လုပ်မှု အားနည်းနေခြင်း၊ ▪ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ခြင်း။
အခွင့်အလမ်း	စိန်ခေါ်မှု
<ul style="list-style-type: none"> ▪ နိုင်ငံတကာ ပဲတီစိမ်းဝယ်လိုအား မြင့်တက်လာခြင်း၊ ▪ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့် တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များ တင်ပို့နိုင်ခြင်း၊ ▪ ဈေးကွက်သစ်များ ရရှိနိုင်ခြင်း၊ ▪ အမျိုးသားအာဟာရကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာနိုင်ခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ယှဉ်ပြိုင်တင်ပို့လာသည့်နိုင်ငံများ ပေါ်ထွက်လာခြင်း၊ ▪ ကုန်သွယ်မှု အတားအဆီးများကို ရင်ဆိုင်ရခြင်း၊ ▪ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ရင်ဆိုင်နေရခြင်း၊ ▪ ဈေးနှုန်းမတည်ငြိမ်ခြင်း။

၅.၃.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၆၂-၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် ပဲတီစိမ်းတန်ချိန် (၉,၄၈၅) တန်သာ ထုတ်လုပ်ခဲ့ရာမှ ၂၀၀၆-၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁.၁) သန်းကျော်နှင့် ၂၀၂၃-၂၄ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁.၈) သန်းကျော်အထိ မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပဲတီစိမ်းတင်ပို့မှု ထိပ်တန်းနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တန်ချိန်စုစုပေါင်း (၁.၈၃) သန်း တင်သွင်းခဲ့ပြီး တင်သွင်းမှုတန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၇၀) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲတန်ချိန် (၆၁၀,၃၅၅) ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၀၃.၃၆) သန်းဖိုး တင်သွင်းခဲ့ရာ အာရှဒေသ တင်သွင်းမှုအားလုံး၏ (၃၃) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်လျက် ရှိပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် အာရှ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ တင်သွင်းမှု၏ (၃၁) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသော တရုတ်နိုင်ငံသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၆၉.၆၂) သန်း တန်ဖိုးရှိသည့် ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တန်ချိန် (၅၇၂,၆၈၁) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အာရှဒေသ ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲတင်သွင်းမှု၏ (၇) ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည့် ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တန်ချိန် (၁၂၇,၀၈၁) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၄.၄၁) သန်းတန်ဖိုးရှိပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တင်သွင်းမှုတန်ချိန် (၁၁၇,၆၁၄) တန် (အာရှတင်သွင်းမှု၏ ၆ ရာခိုင်နှုန်း) ဖြင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တင်သွင်းတန်ချိန်ထက် လျော့နည်းသော်လည်း ကုန်သွယ်မှုတန်ဖိုးမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုများနေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုမှာ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၁.၁၆) သန်းရှိသော ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တန်ချိန် (၆၇,၄၄၄) တန်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံမှာ အမေရိကန်

ဒေါ်လာ (၅၈.၄၁) သန်းရှိသော တန်ချိန် (၆၅,၆၃၈) တန်တို့ကို တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ (၆၀,၄၈၀ တန်)၊ ဂျပန်နိုင်ငံ (၅၂,၄၇၃ တန်) နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံ (၅၀,၅၈၈ တန်) စသည့် နိုင်ငံအသီးသီးတို့ သည် အာရှ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ တင်သွင်းမှု၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီရှိပြီး တရုတ်တိုင်ပေသည် တန်ချိန် (၁၈,၁၀၃) ဖြင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းမှု ရှိခဲ့ကြပါသည် (ဇယား ၃၄)။

ဇယား (၃၄) ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS: 071331) တင်သွင်းမှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး (၀၀၀' USD)	တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း	၁,၈၃၁,၇၇၀	၁,၆၉၉,၈၆၁	၁၀၀%
၁	အိန္ဒိယ	၆၁၀,၃၅၅	၆၀၃,၃၅၆	၃၃%
၂	တရုတ်	၅၇၂,၆၈၁	၄၆၉,၆၁၉	၃၁%
၃	ဗီယက်နမ်	၁၂၇,၀၈၁	၈၄,၄၀၈	၇%
၄	အင်ဒိုနီးရှား	၁၁၇,၆၁၄	၁၁၈,၀၄၉	၆%
၅	ယူအေအီး	၆၇,၄၄၄	၅၁,၁၅၅	၄%
၆	ထိုင်း	၆၅,၆၃၈	၅၈,၄၁၁	၄%
၇	ဖိလစ်ပိုင်	၆၀,၄၈၀	၄၇,၉၉၈	၃%
၈	ဂျပန်	၅၂,၄၇၃	၉၆,၃၃၉	၃%
၉	မလေးရှား	၅၀,၅၈၈	၅၀,၈၇၃	၃%
၁၀	တရုတ်တိုင်ပေ	၁၈,၁၀၃	၁၉,၉၀၁	၁%

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၃၅) ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS: 071331) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့် နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး (၀၀၀' USD)	တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း	၁,၈၆၅,၀၃၄	၁,၅၄၂,၇၈၅	၁၀၀%
၁	မြန်မာ	၁,၂၈၃,၇၁၂	၁,၀၆၂,၄၂၆	၆၉%
၂	ဥဘောက်ကစ္စတန်	၁၇၁,၁၉၄	၁၃၉,၇၇၉	၉%
၃	အိုမန်	၁၄၇,၇၈၇	၂၀၈,၀၀၀	၈%
၄	တရုတ်	၇၄,၅၈၄	၁၃၃,၀၂၃	၄%
၅	အိန္ဒိယ	၇၁,၇၅၆	၈၄,၂၇၈	၄%
၆	ထိုင်း	၅၀,၉၈၁	၄၉,၅၄၀	၃%
၇	အင်ဒိုနီးရှား	၃၅,၇၉၉	၃၈,၂၅၆	၂%
၈	မလေးရှား	၁၉,၅၀၉	၁၉,၀၀၀	၁%
၉	တူကီယို	၅,၆၅၅	၅,၃၂၃	၀%
၁၀	ဗီယက်နမ်	၂၇၂၂	၂,၂၄၇	၀%

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HSC: 071331) တင်ပို့မှုပမာဏ စုစုပေါင်း တန်ချိန် (၁.၈၇) သန်း တင်ပို့ခဲ့ပြီး တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၅၄) ဘီလီယံ ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏ ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး အာရှဒေသ စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၆၉) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ ပို့ကုန်တန်ချိန် (၁.၂၈) သန်းကို အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၁.၀၆) ဘီလီယံဖြင့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၃၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS: 071331) ကို အများဆုံးတင်သွင်းသော အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	အာရှတိုက်တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့်တန်ဖိုး (၀၀၀' USD)	တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်း
	အာရှနိုင်ငံစုစုပေါင်း	၁,၂၇၀,၇၀၅	၁,၀၅၀,၉၉၇	၁၀၀%
၁	အိန္ဒိယ	၅၆၆,၁၄၃	၅၀၁,၉၄၅	၄၅%
၂	တရုတ်	၃၃၄,၃၅၂	၂၆၆,၉၃၈	၂၆%
၃	စင်ကာပူ	၁၃၀,၉၇၈	၈၉,၀၈၇	၁၀%
၄	ဗီယက်နမ်	၆၀,၅၃၈	၄၁,၇၃၆	၅%
၅	ပါကစ္စတန်	၃၆,၁၀၀	၃၃,၀၈၅	၃%
၆	ထိုင်း	၃၁,၁၄၂	၂၅,၂၃၆	၂%
၇	မလေးရှား	၂၉,၆၀၄	၂၄,၃၈၇	၂%
၈	ယူအေအီး	၂၃,၁၀၅	၁၉,၉၀၀	၂%
၉	ဂျပန်	၁၇,၈၂၆	၁၇,၄၆၇	၁%
၁၀	အင်ဒိုနီးရှား	၁၅,၄၂၅	၁၁,၈၈၅	၁%

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများသို့ ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တန်ချိန် (၁.၂၇) သန်း တင်ပို့ ခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၀၅) ဘီလီယံ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၄၅) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၅၆၆,၁၄၃) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၀၁,၉၄၅) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ တင်ပို့မှု၏ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းရှိသော တန်ချိန် (၃၃၄,၃၅၂) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆၆,၉၃၈) သန်းဖြင့် တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

၅.၃.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

မြန်မာ့ပဲတီစိမ်း၏ ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်မှုအခြေအနေကို အခြားအာရှနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရန် အတွက် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော လက်ကားဈေးနှုန်းများကို လေ့လာပါက မြန်မာ့ပဲတီစိမ်း ဈေးနှုန်း များသည် အာရှနိုင်ငံများအတွင်း အနည်းဆုံးဖြစ်ပြီး တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံများတွင် ဖေဖော်ဝါရီ လ၌ ဈေးအမြင့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ကာ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် နိုဝင်ဘာလ၌ ဈေးအမြင့်ဆုံး ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါ သည်။ မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းကို Nominal Protection Rate (NPR) ဖြင့် တွက်ချက်လေ့လာချက်များအရ မြန်မာ့

ပဲတီစိမ်းသည် ယူအေအီး၊ တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ပါကစ္စတန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့တွင် ကောင်းစွာယှဉ်ပြိုင်နိုင်သော်လည်း မလေးရှားနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၃၇) မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS:071331) ၏ Nominal Protection Rate(NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် CIF တန်ဖိုး (USD/တန်)	မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်း (USD/တန်)	
တရုတ်	၇၁၈	၁,၇၅၀	၀.၄၁
ဂျပန်	၁,၃၁၉	၃,၀၀၀	၀.၄၄
မလေးရှား	၁,၀၃၁	၉၇၁	၁.၀၆
ပါကစ္စတန်	၈၄၂	၁,၂၀၀	၀.၇၀
အိန္ဒိယ	၉၉၉	၁,၂၅၁	၀.၈၀
စင်ကာပူ	၁,၀၉၉	၇၈၈	၁.၄၀
ယူအေအီး	၁,၄၂၅	၉,၀၀၀	၀.၁၆

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

၅.၃.၉။ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ပဲတီစိမ်းထုတ်လုပ်မှုကို ဇယား (၃၈) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွန်ခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်အတွင်း ပဲတီစိမ်းထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အမြင့်ဆုံးတန်ချိန် (၃.၁၉) သန်းအထိ ရရှိခဲ့ပြီးနောက် နှစ်အလိုက် ကျဆင်းလာခဲ့ရာ ၂၀၂၂ ခုနှစ် တွင် တန်ချိန် (၂.၆၆) သန်းအထိ ကျဆင်းသွားပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးဖြစ်သည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၄.၂၃) သန်း ထုတ်လုပ်ခဲ့ရာမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၆.၆၁) သန်းအထိ စံချိန်တင် ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဇယား(၃၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ နှစ်အလိုက်ထုတ်လုပ်မှု (တန် သန်းပေါင်း)

ခုနှစ်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	မြန်မာ	ထိုင်း	တူဂီယဲ	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၁.၀၆	၄.၂၃	၀.၂၄	၃.၀၆	၀.၀၉	၀.၂၂	၀.၁၆
၂၀၁၅	၁.၁၁	၄.၂၆	၀.၂၇	၃.၁၉	၀.၀၈	၀.၂၄	၀.၁၇
၂၀၁၆	၁.၂၁	၅.၈၉	၀.၂၅	၃.၁၆	၀.၀၉	၀.၂၄	၀.၁၅
၂၀၁၇	၁.၃၃	၆.၃၄	၀.၂၄	၂.၈၆	၀.၀၉	၀.၂၄	၀.၁၆
၂၀၁၈	၁.၃၄	၆.၂၂	၀.၂၄	၂.၇၂	၀.၀၉	၀.၂၂	၀.၁၈
၂၀၁၉	၁.၃၅	၅.၃၁	၀.၂၀	၂.၇၂	၀.၀၉	၀.၂၃	၀.၁၇
၂၀၂၀	၁.၃၀	၅.၄၆	၀.၂၂	၂.၆၆	၀.၀၉	၀.၂၈	၀.၁၆
၂၀၂၁	၁.၃၀	၆.၁၂	၀.၂၁	၂.၆၉	၀.၀၉	၀.၃၁	၀.၁၅
၂၀၂၂	၁.၃၀	၆.၆၁	၀.၁၀	၂.၆၆	၀.၀၉	၀.၂၇	၀.၁၅

ရင်းမြစ်။ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ CSO ၂၀၂၃

ဇယား (၃၉) တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲတီစိမ်းအထွက်နှုန်းကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အမြင့်ဆုံးအထွက်နှုန်း (၀.၉၇) တန်နှုန်း ရရှိခဲ့ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အထွက်နှုန်းမှာ (၀.၄၁ မှ ၀.၄၂) တန်အတွင်း တည်ငြိမ်နေခဲ့သကဲ့သို့ တရုတ်နိုင်ငံ၌ (၁.၇၅ မှ ၁.၇၇) တန်တွင်လည်းကောင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၌ (၀.၇၆) တန်တွင်လည်းကောင်း အထွက်နှုန်းများ တည်ငြိမ်နေခဲ့ပါသည်။ တူကီယဲနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့တွင်မူ ပဲတီစိမ်းအထွက်နှုန်းများ အနည်းငယ် တိုးတက်လာခဲ့ရာ တူကီယဲနိုင်ငံတွင် (၂.၃၈) တန်မှ (၂.၇၈) တန်သို့လည်းကောင်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် (၁.၀၄) တန်မှ (၁.၂၂) တန်သို့လည်းကောင်း အသီးသီး တိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၃၉) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲအထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ)

ခုနှစ်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	မြန်မာ	ထိုင်း	တူကီယဲ	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၁.၇၅	၀.၄၂	၁.၁၈	၀.၉၅	၀.၇၆	၂.၃၈	၁.၀၄
၂၀၁၅	၁.၆၅	၀.၄၁	၁.၁၈	၀.၉၇	၀.၇၆	၂.၅၁	၁.၀၆
၂၀၁၆	၁.၆၄	၀.၄၁	၁.၁၃	၀.၉၆	၀.၇၆	၂.၆၅	၁.၀၃
၂၀၁၇	၁.၇၆	၀.၄၁	၁.၁၇	၀.၉၃	၀.၇၆	၂.၆၇	၁.၀၉
၂၀၁၈	၁.၇၇	၀.၄၁	၁.၂၂	၀.၉၃	၀.၇၆	၂.၅၉	၁.၂၅
၂၀၁၉	၁.၇၄	၀.၄၁	၁.၁၉	၀.၉၃	၀.၇၆	၂.၅၃	၁.၂၃
၂၀၂၀	၁.၇၄	၀.၄၂	၁.၀၃	၀.၉၃	၀.၇၆	၂.၇၁	၁.၂၂
၂၀၂၁	၁.၇၅	၀.၄၂	၀.၉၈	၀.၉၄	၀.၇၆	၂.၈၃	၁.၂၁
၂၀၂၂	၁.၇၇	၀.၄၂	၀.၉၄	၀.၉၃	၀.၇၆	၂.၇၈	၁.၂၂

စာစ်မြစ်။ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ CSO ၂၀၂၃

ဇယား (၄၀) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HSC: 071331) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ချက် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

ခုနှစ်	မြန်မာ	တရုတ်	အိန္ဒိယ	ထိုင်း	အင်ဒိုနီးရှား	မလေးရှား	တူကီယဲ	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၁,၁၇၂	၁,၉၇၈	၁,၄၁၂	၁,၃၀၁	၁,၀၁၆	၉၉၆	၁,၂၀၉	၁,၁၄၀
၂၀၁၅	၁,၃၈၃	၂,၁၂၄	၁,၅၆၀	၁,၂၀၉	၁,၀၁၆	၁,၂၇၄	၁,၉၂၆	၁,၀၃၈
၂၀၁၆	၁,၅၈၉	၁,၉၇၀	၁,၈၃၃	၁,၂၁၉	၁,၀၀၄	၁,၄၈၉	၂,၂၅၄	၁,၀၁၉
၂၀၁၇	၇၄၁	၂,၁၂၃	၁,၂၅၅	၁,၀၁၂	၁,၀၅၀	၁,၀၇၃	၁,၅၂၇	၉၀၀
၂၀၁၈	၅၄၆	၁,၇၇၆	၁,၀၇၉	၇၉၆	၉၃၁	၇၉၄	၈၃၂	၁,၂၆၄
၂၀၁၉	၇၄၈	၁,၆၅၅	၁,၁၄၃	၁,၀၃၃	၁,၀၁၅	၉၉၈	၈၅၇	၁,၂၃၇
၂၀၂၀	၈၉၇	၁,၆၆၁	၁,၃၂၀	၁,၁၅၉	၁,၀၆၁	၉၂၈	၉၃၄	၁,၀၃၉
၂၀၂၁	၈၆၂	၁,၉၉၆	၉၉၄	၁,၁၇၇	၁,၃၁၈	၈၆၉	၁,၀၀၉	၈၅၀
၂၀၂၂	၇၉၃	၂,၀၅၇	၁,၂၂၆	၁,၀၉၅	၁,၃၆၆	၁,၀၁၉	၁,၀၁၃	၈၀၀
၂၀၂၃	၈၂၈	၁,၇၈၄	၁,၁၇၅	၉၇၂	၁,၀၆၉	၉၇၄	၉၄၁	၈၂၅

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myanmartrade ၂၀၂၃

ဇယား (၄၀) တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲတီစိမ်း FOB ဈေးနှုန်းများကို အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြထားပါသည်။ လွန်ခဲ့သောဆယ်နှစ်အတွင်း ပျမ်းမျှဈေးနှုန်းများတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲတီစိမ်းဈေးနှုန်းသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှလွဲ၍ အခြားနိုင်ငံများထက် နိမ့်ကျသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄၁) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ပဲတီစိမ်း (HSC: 071331) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ချက် (FOB ဈေးနှုန်း)

ခုနှစ်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	ထိုင်း	အင်ဒိုနီးရှား	မလေးရှား	တူကီယံ	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၀.၅၉	၀.၈၃	၀.၉၀	၁.၁၅	၁.၁၈	၀.၉၇	၁.၀၃
၂၀၁၅	၀.၆၅	၀.၈၉	၁.၁၄	၁.၃၆	၁.၀၉	၀.၇၂	၁.၃၃
၂၀၁၆	၀.၈၁	၀.၈၇	၁.၃၀	၁.၅၈	၁.၀၇	၀.၇၀	၁.၅၆
၂၀၁၇	၀.၃၅	၀.၅၉	၀.၇၃	၀.၇၁	၀.၆၉	၀.၄၉	၀.၈၂
၂၀၁၈	၀.၃၁	၀.၅၁	၀.၆၉	၀.၅၉	၀.၆၉	၀.၆၆	၀.၄၃
၂၀၁၉	၀.၄၅	၀.၆၅	၀.၇၂	၀.၇၄	၀.၇၅	၀.၈၇	၀.၆၁
၂၀၂၀	၀.၅၄	၀.၆၈	၀.၇၇	၀.၈၅	၀.၉၇	၀.၉၆	၀.၈၆
၂၀၂၁	၀.၄၃	၀.၈၇	၀.၇၃	၀.၆၅	၀.၉၉	၀.၈၅	၁.၀၁
၂၀၂၂	၀.၃၉	၀.၆၅	၀.၇၂	၀.၅၈	၀.၇၈	၀.၇၈	၀.၉၉
၂၀၂၃	၀.၄၆	၀.၇၀	၀.၈၅	၀.၇၇	၀.၈၅	၀.၈၈	၁.၀၀

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

ဇယား (၄၁) တွင် ပဲတီစိမ်း တင်ပို့သော မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံ (၇) နိုင်ငံ၏ ပဲတီစိမ်း FOB ဈေးနှုန်းများကို ဖော်ပြထားသည်။ နှစ်အများစုတွင် ကိန်းဂဏန်းသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရသည့်အတွက် မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းသည် ဈေးနှုန်းသက်သာပြီး ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုရှိကြောင်း ဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းဈေးသည် ၂၀၁၄၊ ၂၀၁၅ နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်များတွင် ထိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှားနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများမှလွဲ၍ ကျန်နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၅.၃.၁၀။ ပဲတီစိမ်းတင်ပို့မှု၏ ကုန်သွယ်မှုအလားအလာအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း

မြန်မာ့ပဲတီစိမ်း၏ ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှု အလားအလာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲတီစိမ်းတင်ပို့ခဲ့သည့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံအပါအဝင် (၁၀) နိုင်ငံတို့အပေါ်အခြေခံ၍ ဆန်းစစ်တွက်ချက်ခဲ့ရာ တရုတ်နှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတို့သည် အလားအလာ အကောင်းဆုံးနိုင်ငံများအဖြစ် တွေ့ရှိရပြီး ဗီယက်နမ်၊ ယူအေအီး၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်၊ ထိုင်းနှင့် မလေးရှားတို့သို့ တင်ပို့ရန် အလားအလာကောင်းပြီး ပါကစ္စတန်နှင့် စင်ကာပူ နှစ်နိုင်ငံတို့မှာ အလားအလာမကောင်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ တွေ့ရှိချက်များကို ဇယား (၄၂) ဖြင့် အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား (၄၂) မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ (HSC: 071331) ၏ ကုန်သွယ်မှု အလားအလာ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများ	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှ ဝယ်ယူသည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ သို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပို့ကုန် အလားအလာ (တန်)
အိန္ဒိယ	၁,၂၈၃,၇၁၂	၆၁၀,၃၅၅	၅၆၆,၁၄၃	၄၄,၂၁၂
တရုတ်	၁,၂၈၃,၇၁၂	၅၇၂,၆၈၁	၃၃၄,၃၅၂	၂၃၈,၃၂၉
စင်ကာပူ	၁,၂၈၃,၇၁၂	၃,၈၇၈	၁၃၀,၉၇၈	(-) ၁၂၇,၁၀၀
ဗီယက်နမ်	၁,၂၈၃,၇၁၂	၁၂၇,၀၈၁	၆၀,၅၃၈	၆၆,၅၄၃
ပါကစ္စတန်	၁,၂၈၃,၇၁၂	၁၂,၀၂၆	၃၆,၁၀၀	(-) ၂၄,၀၇၄
ထိုင်း	၁,၂၈၃,၇၁၂	၆၅,၆၃၈	၃၁,၁၄၂	၃၄,၄၉၆
မလေးရှား	၁,၂၈၃,၇၁၂	၅၀,၅၈၈	၂၉,၆၀၄	၂၀,၉၈၄
ယူအေအီး	၁,၂၈၃,၇၁၂	၆၇,၄၄၄	၂၃,၁၀၅	၄၄,၃၃၉
ဂျပန်	၁,၂၈၃,၇၁၂	၅၂,၄၇၃	၁၇,၈၂၆	၃၄,၆၄၇
အင်ဒိုနီးရှား	၁,၂၈၃,၇၁၂	၁၁၇,၆၁၄	၁၅,၄၂၅	၁၀၂,၁၈၉

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၅.၃.၁၁။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage (RCA) and Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA))

ဆက်လက်၍ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဈေးကွက်၏ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များကို RCA - Revealed Comparative Advantage နှင့် RSCA - Revealed Symmetric Comparative Advantage တို့ကို အသုံးပြု၍ ဇယား (၄၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တန်ဖိုးနှင့် ပဲတီစိမ်းပို့ကုန်တန်ဖိုး အချိုးများကို မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကမ္ဘာ နှိုင်းယှဉ်ရရှိသော (၁၀) နှစ်တာအတွက် နှစ်အလိုက် RCA နှင့် RSCA များ တွက်ချက်ရရှိမှုအရ မြန်မာ့ပဲတီစိမ်း၏ RCA နှင့် RSCA မှာ (၁) ထက်ပိုနေခြင်းကြောင့် “နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် ရှိသည်” ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

ဇယား(၄၃) မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ (HS: 071331) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA and RSCA)

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

ခုနှစ်	မြန်မာ့ ပဲတီစိမ်းနှင့်မတ်ပဲ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ပဲတီစိမ်းနှင့် မတ်ပဲ တင်ပို့ သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	*RCA	**RSCA
၂၀၁၄	၇၄၃.၈၁	၁၁,၄၅၁.၈၆	၁,၂၇၁.၃၉	၁၈,၈၅၆,၉၅၇.၆၃	၉၆၃.၃၄	၁.၀၀
၂၀၁၅	၁,၀၁၂.၉၀	၁၁,၄၃၁.၇၉	၁,၆၄၄.၃၆	၁၆,၄၁၈,၀၆၃.၈၉	၈၈၄.၆၆	၁.၀၀
၂၀၁၆	၁,၁၁၃.၃၉	၁၁,၆၇၂.၇၂	၁,၈၂.၃၂	၁၅,၉၂၄,၂၀၃.၆၅	၈၃၃.၉၇	၁.၀၀
၂၀၁၇	၇၄၇.၂၈	၁၃,၈၇၇.၉၅	၁,၃၅၆.၄၀	၁၇,၅၆၃,၅၈၆.၂၀	၆၉၇.၂၄	၁.၀၀
၂၀၁၈	၅၆၈.၇၃	၁၆,၇၀၂.၁၆	၁,၂၃၅.၅၁	၁၉,၃၂၉,၀၅၀.၁၇	၅၃၂.၇၂	၁.၀၀
၂၀၁၉	၇၆၂.၀၀	၁၈,၁၁၇.၆၁	၁,၃၂၂.၀၈	၁၈,၇၆၁,၈၁၄.၉၂	၅၉၆.၈၆	၁.၀၀
၂၀၂၀	၁,၀၁၉.၇၈	၁၆,၉၄၉.၇၆	၁,၇၄၈.၁၀	၁၇,၅၁၄,၉၆၈.၈၀	၆၀၂.၈၂	၁.၀၀
၂၀၂၁	၁,၀၉၇.၄၉	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂,၀၃၇.၈၁	၂၂,၁၅၄,၀၅၄.၄၆	၇၈၇.၃၇	၁.၀၀
၂၀၂၂	၁,၁၂၉.၄၉	၁၇,၀၈၄.၅၁	၁,၉၀၄.၂၃	၂၄,၇၁၉,၇၉၅.၆၀	၈၅၈.၂၃	၁.၀၀
၂၀၂၃	၁,၀၆၂.၄၂	၁၄,၇၅၂.၉၉	၁,၉၀၆.၁၄	၂၃,၂၉၁,၀၇၂.၃၁	၈၇၉.၉၄	၁.၀၀

*RCA = Revealed Comparative Advantage, **RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၅.၄။ ပဲပုပ်

၅.၄.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပဲပုပ်သည် လက်ရှိစိုက်ပျိုးနေသော ပဲမျိုးစုံများအနက် သတ္တမမြောက် အများဆုံးစိုက်ပျိုးသည့် သီးနှံဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် မွေးမြူရေးကဏ္ဍအတွက် မြင့်မားစွာ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သော သီးနှံတစ်ခုဖြစ်ပြီး တိရစ္ဆာန်အစာအတွက် ပဲပုပ်ကြိတ်ဖတ်ကို ပြည်ပမှ နှစ်စဉ်တင်သွင်းနေရမှု လျော့ချနိုင်ရန်နှင့် ပြည်တွင်းလိုအပ်ချက်ထက် ပိုလျှံသော ပဲပုပ်ကို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့နိုင်ရန် အလားအလာကောင်းများ ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် သီးနှံဖြစ်ပါသည်။

ပဲပုပ်သီးနှံကို ရှမ်းပြည်နယ်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ ထွက်ရှိသောပဲပုပ်များကို ကုန်သွယ်ရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ဆီစက်ရုံများ၊ ပဲပုပ်အခြေခံ အစားအစာထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အခြားထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုကြပြီး တိရစ္ဆာန်အစာအဖြစ် ပဲပုပ်ကြိတ်ဖတ်များ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ပဲပုပ် (၂၂၉) တန်ကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ကာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၀.၂၀) သန်းမျှ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ပဲပုပ်သီးနှံစိုက်ပျိုးစနစ်သည် သီးနှံမျိုးစုံစိုက်ပျိုးရေးကို အားပေးမြှင့်တင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ပဲပုပ်တွင် ပရိုတင်းဓာတ် (၄၀) မှ (၄၅) ရာခိုင်နှုန်းအထိ အများဆုံးပါဝင်ပြီး စားသုံးဆီ (၁၉) မှ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းအထိပါဝင်ကာ အမျှင်ဓာတ်၊ ပိုတက်ဆီယမ်၊ ဖောလိတ်၊ မဂ္ဂနီဆီယမ်၊ သံဓာတ်နှင့် ဗီတာမင်ဓာတ်များ ကြွယ်ဝစွာ ပါဝင်သောကြောင့် အာဟာရပြည့်ဝမှုနှင့် အစားအစာဖူလုံရေးတို့ကို အထောက်အကူပြုပါသည်။ ပဲမျိုးရင်းဝင် အပင်တစ်မျိုးဖြစ်သော ပဲပုပ်သည် လေထုမှ နိုက်ထရိုဂျင်ဓာတ်ကို စုပ်ယူနိုင်ခြင်းကြောင့် ဓာတ်မြေဩဇာအသုံးပြုမှုကို လျှော့ချနိုင်ပြီး မြေဆီလွှာအာဟာရကို မြှင့်တင်ပေးကာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို အကျိုးပြုလျက် နိုင်ငံစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အားပြည့်ထောက်ကူပေးလျက် ရှိပါသည်။

၅.၄.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပဖို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ပဲပုပ်၏ အရေးပါမှု

ဇယား (၄၄) မြန်မာ့ပဲပုပ် နှစ်အလိုက် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု (ဟတ်တာ/တန် ထောင်ပေါင်း)

ခုနှစ်	မိုးရာသီ				ဆောင်းရာသီ				စုစုပေါင်း			
	စိုက်	ရိတ်	နှုန်း	ထွက်	စိုက်	ရိတ်	နှုန်း	ထွက်	စိုက်	ရိတ်	နှုန်း	ထွက်
၂၀၁၄-၁၅	၆၀	၆၀	၁.၄၆	၈၇	၉၂	၉၁	၁.၅၅	၁၄၂	၁၅၁	၁၅၁	၁.၅၃	၂၂၉
၂၀၁၅-၁၆	၅၇	၅၇	၁.၄၇	၈၃	၉၂	၉၂	၁.၅၆	၁၄၃	၁၄၉	၁၄၈	၁.၅၂	၂၂၆
၂၀၁၆-၁၇	၅၄	၅၄	၁.၄၇	၇၉	၈၉	၈၉	၁.၅၆	၁၃၉	၁၄၃	၁၄၃	၁.၅၃	၂၁၈
၂၀၁၇-၁၈	၅၁	၅၁	၁.၄၈	၇၅	၈၉	၈၉	၁.၅၅	၁၃၈	၁၄၀	၁၄၀	၁.၅၂	၂၁၃
၂၀၁၈-၁၉	၄၈	၄၈	၁.၄၉	၇၁	၉၁	၉၁	၁.၅၃	၁၃၉	၁၃၉	၁၃၉	၁.၅၁	၂၁၀
၂၀၁၉-၂၀	၄၇	၄၇	၁.၄၈	၇၀	၉၀	၉၀	၁.၅၃	၁၃၈	၁၃၇	၁၃၇	၁.၅၁	၂၀၈
၂၀၂၀-၂၁	၄၅	၄၅	၁.၄၈	၆၇	၈၆	၈၆	၁.၅၂	၁၃၂	၁၃၂	၁၃၁	၁.၅၁	၁၉၈
၂၀၂၁-၂၂	၄၅	၄၅	၁.၄၈	၆၆	၈၅	၈၅	၁.၅၂	၁၃၀	၁၃၀	၁၃၀	၁.၅၁	၁၉၆
၂၀၂၂-၂၃	၄၄	၄၄	၁.၄၆	၆၅	၈၈	၈၈	၁.၅၂	၁၃၄	၁၃၂	၁၃၂	၁.၅၀	၁၉၉
၂၀၂၂-၂၃	၄၆	၄၆	၁.၄၉	၆၉	၉၃	၉၃	၁.၅၂	၁၄၁	၁၃၉	၁၃၉	၁.၅၁	၂၁၀

ဇစ်မြစ်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန (မှတ်ချက်။ စိုက်- စိုက်ပျိုးမှု၊ ရိတ်- ရိတ်သိမ်းမှု၊ နှုန်း- အထွက်နှုန်း၊ ထွက်- ထွက်ရှိမှု)

ပဲပုပ်သီးနှံကို တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှလွဲ၍ အခြားတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အားလုံးတွင် စိုက်ပျိုးကြပြီး အထူးသဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်တို့တွင် အဓိကစိုက်ပျိုးကြပါသည်။ ပဲပုပ်ကုန်ကြမ်းကို ဒေသအလိုက် အစားအစာထုတ်ကုန် အမျိုးမျိုးအဖြစ် ပြုပြင်ထုတ်လုပ် သုံးစွဲကြပါသည်။ စိုက်ပျိုးဧရိယာ၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းကို မိုးရာသီတွင် စိုက်ပျိုးပြီး (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ဆောင်းရာသီတွင် စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ ပဲပုပ်သည် ဒေသအလိုက် ဈေးကွက်များတွင် အရေးပါသော ကုန်စည်တစ်ခု အဖြစ် ရပ်တည်နေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်ထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် (၂၂၉) တန်မှ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၁၉၆) တန်သို့ ကျဆင်းခဲ့ပြီး ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် (၂၁၀) တန်သို့ ပြန်လည် မြင့်တက်လာခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအနက် ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးရေးဇုန်နှင့် ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးဒေသမှာ ရှမ်းပြည်နယ် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အထွက်နှုန်းအမြင့်ဆုံးကို ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင် တွေ့ရှိရပြီး နေပြည်တော်သည် အထွက်နှုန်း အနိမ့်ဆုံးဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄၅) ၂၀၂၃-၂၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲမျိုးစုံတင်ပို့မှု

စဉ်	ပဲမျိုးစုံ	အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း			မက်ထရစ်တန်		
		ပင်လယ်ရေကြောင်း	နယ်စပ်	စုစုပေါင်း	ပင်လယ်ရေကြောင်း	နယ်စပ်	စုစုပေါင်း
၁	မတ်ပဲ	၇၂၁.၉၁၁	၂.၉၉၅	၇၂၄.၉၀၇	၇၈၁.၂၂၉	၂,၇၂၁	၇၈၃.၉၄၉
၂	ပဲတီစိမ်း	၂၉၇.၉၅၃	၃၈.၉၄၀	၃၃၆.၈၉၃	၄၄၆.၇၈၂	၅၇,၁၈၉	၅၀၃,၈၇၁
၃	ပဲစင်းငုံ	၁၉၈.၆၄၃	-	၁၉၈.၆၄၃	၂၀၇,၅၉၆	-	၂၀၇,၅၉၆
၄	စွန်တာနီ	၃၀.၉၀၈	၂၅.၈၈၃	၅၆.၇၉၁	၄၉,၀၄၆	၃၂,၃၀၂	၈၁,၃၄၇
၅	မြေထောက်ပဲ	၂၁.၄၇၈	၂၉.၀၁၂	၅၀.၄၉၀	၂၁,၃၅၈	၂၀,၈၁၆	၄၂,၁၇၅
၆	ပဲလွမ်း	၃၄.၀၆၇	၃.၄၁၁	၃၇.၄၇၈	၅၂,၅၁၁	၅,၅၆၀	၅၈,၀၇၀
၇	မြေပဲ	၁.၃၄၃	၂၃.၅၃၈	၂၄.၈၈၁	၁,၀၂၂	၁၆,၇၅၈	၁၇,၇၈၀
၈	ထောပတ်ပဲ	၁၅.၅၂၄	၈.၁၉	၂၃.၇၁၄	၁၅,၁၄၀	၇,၃၈၅	၂၂,၅၂၅
၉	ပဲပုပ်	၀.၂၀၀	-	၀.၂၀၀	၂၂၉	-	၂၂၉
၁၀	အခြားပဲမျိုးစုံ	၂၀.၈၃၁	၉.၄၁	၃၀.၂၄၁	၂၇,၇၂၆	၁၄,၆၇၉	၄၂,၄၀၆
စုစုပေါင်း		၁,၃၄၂.၈၅၈	၁၄၁.၃၈	၁,၄၈၄.၂၃၈	၁,၆၀၂,၆၃၈	၁၅၇,၄၁၀	၁,၇၆၀,၀၄၈

ဇစ်မြစ်။ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန

ယခင်က ပဲပုပ်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ အများအပြား တင်ပို့ခဲ့သော်လည်း လက်ရှိအချိန်တွင် ထိုင်း၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် အရေးပါသော ပို့ကုန်ဈေးကွက်များ ဖြစ်လာပါသည်။ တင်ပို့မှုအများစုမှာ ကုန်ကြမ်းပုံစံအဖြစ် ပဲပုပ်စိမ်းနှင့် အခွံခွာထားသော အဆံများအဖြစ် တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် စာရင်းဇယားများအရ ပဲပုပ်ထုတ်လုပ်မှုပမာဏမှာ တန်ချိန် (၂၁၀,၀၀၀) ရှိပြီး တင်ပို့မှုပမာဏမှာ တန်ချိန် (၂၂၉)၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၀.၂) သန်း ရှိပါသည်။ လွန်ခဲ့သော (၁၀) နှစ်အတွင်း ပဲပုပ်တင်ပို့မှုအမြင့်ဆုံးနှစ်မှာ ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ခုနှစ်ဖြစ်ပြီး တန်ချိန် (၁၂,၈၀၀) အထိ တင်ပို့နိုင်ခဲ့ကာ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၈၂) သန်း ရှိခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများသည် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်မှ ပဲပုပ်တန်ချိန် (၁၂၆.၀၇) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၆.၀၄) ဘီလီယံ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအနက် တရုတ်နိုင်ငံသည် ပဲပုပ်တန်ချိန် (၁၀၀.၄၂) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၀.၄၆) ဘီလီယံဖြင့် အာရှတွင် အကြီးဆုံး ပဲပုပ်တင်သွင်းသူအဖြစ် ရပ်တည်နေပြီး ဒေသတွင်း ပဲပုပ်တင်သွင်းမှု၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ရယူထားပါသည်။

၅.၄.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

ပဲပုပ်သီးနှံကို တနင်္သာရီတိုင်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှလွဲ၍ မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် စိုက်ပျိုးလျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်၊ ပဲခူး၊ ဧရာဝတီနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် အများဆုံး စိုက်ပျိုး

ပါသည်။ ပဲပုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရေးပါသော ကုန်စည်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်နေပြီး ၎င်းကို တင်ပို့ကုန် အဖြစ်သာမက ဒေသအနှံ့အပြား၌ အစားအစာများ ပြုလုပ်ရန်အတွက် အသုံးပြုပါသည်။

ပဲပုပ်ကို ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မူဆယ်နှင့် မြဝတီ စသည့်မြို့ကြီးများ၌ အဓိက ဈေးကွက်ဖြန့်ဖြူး ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ ဈေးကွက်များတွင် ပဲပုပ်ကို ဆီထုတ်ခြင်း၊ ချက်ပြုတ်ရာတွင် အသုံးပြုခြင်း၊ အစားထိုးထုတ်ကုန်များ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ခြင်း စသည့်ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားလျက် ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်အနေဖြင့် ထိုင်း၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် အရေးပါသော ဈေးကွက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပဲပုပ်အမြောက်အမြား တင်ပို့ခဲ့သော်လည်း လက်ရှိတွင် ကုန်ကြမ်းဖြစ်သော ပဲပုပ်စိမ်းပုံစံဖြင့် အဓိကတင်ပို့ပြီး အဆံခွဲပြီး ပြုပြင်ထားသော ပုံစံများကို အနည်းငယ်သာ တင်ပို့လျက် ရှိပါသည်။

ဇယား (၄၆) အာရှရှိ ပဲပုပ် (HS: 1201) တင်သွင်းမှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်သွင်းသည့် ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၁၂၆,၀၆၅,၆၆၃	၇၆,၀၄၃,၀၂၇	၁၀၀%
၁	တရုတ်	၁၀၀,၄၁၆,၇၉၂	၆၀,၄၆၂,၈၀၃	၈၀%
၂	ထိုင်း	၃,၂၈၄,၉၆၉	၂,၀၁၁,၈၈၆	၃%
၃	ဂျပန်	၃,၁၅၅,၅၂၁	၂,၂၁၀,၁၂၄	၃%
၄	တူကီယို	၂,၉၀၂,၀၄၂	၁,၆၄၆,၂၁၆	၂%
၅	တိုင်ပေ (တရုတ်)	၂,၅၄၂,၅၄၀	၁,၅၅၃,၅၉၆	၂%
၆	အီရန်	၂,၃၅၆,၄၉၉	၁,၂၄၁,၀၄၄	၂%
၇	အင်ဒိုနီးရှား	၂,၂၇၄,၄၂၈	၁,၄၇၄,၆၅၁	၂%
၈	ဗီယက်နမ်	၁,၈၄၄,၅၈၈	၁,၀၃၉,၇၉၅	၁%
၉	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁,၇၇၄,၆၄၃	၉၆၂,၅၄၂	၁%
၁၀	တောင်ကိုရီးယား	၁,၂၉၇,၈၅၉	၉၁၃,၀၀၂	၁%

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

အာရှဒေသ ပဲပုပ်အဓိကတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများကို ဇယား (၄၆) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည် အာရှတွင် ပဲပုပ်တင်သွင်းမှု ပထမ၊ ဒုတိယနှင့် တတိယနေရာတို့တွင် အသီးသီး ရပ်တည်နေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အာရှတွင် ပဲပုပ်အများဆုံး တင်ပို့သည့် နိုင်ငံများအနက် တူကီယို၊ တရုတ်နှင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံတို့သည် ပထမ၊ ဒုတိယနှင့် တတိယနေရာတို့တွင် အသီးသီး ရပ်တည်နေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (ဇယား ၄၇)။

ဇယား (၄၇) အာရှဂြိုဟ်ပဲပုပ် (HSC: 1201) တင်ပို့မှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

စဉ်	တင်ပို့သည့် နိုင်ငံ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်ပို့သည့် ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၃၂၉,၉၈၁	၂၄၀,၆၂၀	၁၀၀%
၁	တူကီယို	၈၀,၀၈၀	၅၂,၃၄၇	၂၄%
၂	တရုတ်	၇၂,၀၂၄	၈၄,၁၂၈	၂၂%
၃	ပါကစ္စတန်	၇၀,၉၃၃	၃၈,၇၀၂	၂၁%
၄	ကာဇက်စတန်	၄၆,၁၂၀	၂၃,၀၄၆	၁၄%
၅	အိန္ဒိယ	၂၂,၄၇၇	၁၈,၂၁၃	၇%
၆	ကမ္ဘောဒီးယား	၁၈,၆၃၀	၁၀,၁၆၇	၆%
၇	မလေးရှား	၉,၈၈၈	၇,၄၆၅	၃%
၈	အဇာဘိုင်ဂျန်	၃,၀၀၂	၁,၈၉၂	၁%
၉	အင်ဒိုနီးရှား	၂,၅၆၁	၁,၁၆၄	၁%
၁၀	တၢ်ခမ်နစ္စတန်	၁,၃၄၀	၈၃၆	၀%

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်း၊ စင်ကာပူနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံများသို့ ပဲပုပ် စုစုပေါင်း (၄၈၄) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၇,၀၀၀) တင်ပို့ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်အဓိက တင်ပို့သည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ပဲပုပ်တင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၉၈) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ပဲပုပ် (၄၇၅) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၀,၀၀၀) တင်ပို့ခဲ့ပြီး စင်ကာပူနိုင်ငံသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄,၀၀၀) ၊ ဂျပန်နိုင်ငံသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၀၀၀) ဖြင့် တစ်နိုင်ငံလျှင် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်ပို့ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ သို့ရာတွင် ဇယား (၄၈) အရ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှရှိ အခြားနိုင်ငံများသို့ ပဲပုပ်တင်ပို့မှု မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄၈) မြန်မာနိုင်ငံ ပဲပုပ် (HSC: 1201) တင်သွင်းမှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

စဉ်	မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်သွင်းသည့် ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၄၈၄	၆၇	၁၀၀%
၁	ထိုင်း	၄၇၅	၆၀	၉၈%
၂	စင်ကာပူ	၅	၄	၁%
၃	ဂျပန်	၄	၃	၁%

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၅.၄.၄။ ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုနှင့် တင်ပို့မှု

ပဲပုပ်ကို ရိုးရာဟင်းလျာများတွင် ချက်ပြုတ်စားသောက်သည့်အပြင် ပဲကြမ်း၊ တို့ဖူး၊ ပဲငံပြာရည်၊ ပဲနို့ စသည့် ပြုပြင်ထားသော အစားအစာများအဖြစ်လည်း ပြောင်းလဲအသုံး ပြုကြပါသည်။ ထို့အပြင် အသား အစားထိုး အစားအစာများ၊ အလှပြင်ပစ္စည်းများ၊ ပရိုတင်းမှုန့်၊ ပရိုတင်း (Protein Concentrate)၊ ပရိုတင်း စင်စစ် (Protein Isolate) နှင့် တိရစ္ဆာန် အစားအစာများ ထုတ်လုပ်ရာတွင်လည်း အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ပဲပုပ်တန်ချိန် (၂၁၀,၀၀၀) ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြားမှ တင်သွင်းမှုလုံးဝမရှိဘဲ (၄၈၈) တန်သာ နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည်က ပြည်တွင်းစားသုံးမှု အတွက် လုံလောက်ပြီး ပိုလျှံနေကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။ နိုင်ငံရှိလူဦးရေ (၅၄.၅၈) သန်းအတွက် တစ်ဦးလျှင် နှစ်စဉ် (၀.၆၅) ပြည်^{၂၆}နှုန်းဖြင့် စားသုံးမှု၊ တစ်ဧကလျှင် (၈) ပြည် မျိုးစေ့အဖြစ် အသုံးပြုမှုနှင့် ထုတ်လုပ်မှုတွင် (၂) ရာခိုင်နှုန်းဆုံးရှုံးမှုတို့ကို အခြေခံတွက်ချက်ပါက စုစုပေါင်းစားသုံးမှု ပမာဏမှာ တန်ချိန် (၈၂,၀၀၀) ဖြစ်ပြီး ပိုလျှံမှုပမာဏ တန်ချိန် (၁၂၈,၀၀၀) အထိ ရှိနေပါသည်။ ဤပိုလျှံပမာဏသည် နိုင်ငံ၏ အစားအစာ ဖူလုံရေးလိုအပ်ချက်၏ (၂၅၆) ရာခိုင်နှုန်းအထိ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်စွမ်းရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၅.၄.၅။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်ထုတ်လုပ်မှုသည် ၁၉၆၂-၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁၁,၀၀၀) မှ စတင်ကာ ၁၉၈၂-၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၂၀,၀၀၀) ကျော်၊ ၂၀၀၀-၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁၁၀,၀၀၀)၊ ၂၀၀၆-၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၂၀၀,၀၀၀) အထိ တိုးတက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၁၀-၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၂၅၀,၀၀၀) ဖြင့် စံချိန်တင်မှုကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၂၂-၂၃ ခုနှစ်တွင် ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ တန်ချိန် (၂၁၀,၀၀၀) အထိ ကျဆင်းလာခဲ့ပါသည်။ ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အတက်အကျ ပြောင်းလဲလာမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အဓိက ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်

- (၁) **ခေတ်မီစိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာများ လိုအပ်ချက်** - ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်း၊ နိုင်ငံရေး အခြေအနေ မတည်ငြိမ်ခြင်းများကြောင့် စိုက်ပျိုးနည်းပညာ ပညာပေးလုပ်ငန်းများ နှောင့်နှေး နေခဲ့ပြီး နည်းပညာလိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်မှုများ အားနည်းကာ သီးနှံအထွက်နှင့် အရည်အသွေး အပေါ်တွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေလျက် ရှိပါသည်။
- (၂) **မျိုးကောင်းမျိုးသန့် မျိုးစေ့နှင့် လယ်ယာသွင်းအားစုများ သုံးစွဲနိုင်မှုမရှိခြင်း**- မျိုးစေ့နှင့် စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုများ၏ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာမှု၊ ရရှိနိုင်သော ပမာဏလျော့နည်း လာမှုတို့ကြောင့် ရရှိသမျှ မျိုးစေ့နှင့် သွင်းအားစုများကိုသာ အသုံးပြုနေရပြီး စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုများ အသုံးပြုမှု လျော့နည်းလျက် ရှိပါသည်။
- (၃) **ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် စိုက်ပျိုးရေးရရှိနိုင်မှု** - မမျှော်မှန်းနိုင်သော ရေကြီးခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြင်း၊ အပူချိန်မြင့်မားခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ကျရောက်ခြင်းကြောင့်လည်း ပဲပုပ်ထုတ် လုပ်မှုနှင့် အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းမှုကို ထိခိုက်မှုများ ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိရာ ရာသီဥတုနှင့် လိုက်

^{၂၆} ၁ ပြည် = ၁.၆၅ ကီလိုဂရမ် = ၄.၃၂ ပေါင်

လျှော့ညီထွေစွာ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေး ရရှိနိုင်ရေး စီမံဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် မြေတွင်း အစိုဓာတ် ထိန်းသိမ်းခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။

- (၄) **ပိုးမွှားရောဂါကျရောက်မှု** - ဘက်စုံပိုးမွှားကာကွယ်နှိမ်နင်းရေးစနစ် (IPM) တွင် ပင်စည်ထိုးပိုး၊ အစက်ပြောက်ပဲပုပ်ပိုး၊ ပဲပုပ်စိမ်းပိုး၊ မှိုစွဲခြောက်သွေ့မှု၊ မီးခိုးရောင်မှိုရောဂါစသည့် ရောဂါများ ဖြစ်ပွားမှုကို ကာကွယ်ရန် ပိုးသတ်ဆေးများကို သင့်လျော်သလိုအသုံးပြု၍ ပိုးသတ်ဆေး အကြွင်းအကျန်များကိုလည်း စောင့်ကြည့်ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၅) **ဈေးနှုန်းမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဈေးကွက်အနည်းငယ်ကိုသာ မှီခိုနေခြင်း**- ဈေးကွက်လိုအပ်ချက် ပြောင်းလဲမှုများ၊ ပဲပုပ်တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများ၏ မူဝါဒပြောင်းလဲမှုများ၊ နိုင်ငံခြားငွေလဲနှုန်း အတက်အကျများနှင့် ကြီးမားသော ဈေးကွက်တစ်ခုတည်း (တရုတ်ဈေးကွက်ကဲ့သို့) ကို အလွန်အမင်း မှီခိုနေခြင်းတို့က ရေရှည်တည်တံ့သော ကုန်သွယ်မှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်စေပါသည်။
- (၆) **ခေတ်မီပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် တန်ဖိုးမြှင့်ကုန်ပစ္စည်းများ လိုအပ်ခြင်း** - ပဲပုပ်ကို တန်ဖိုးမြှင့် ကုန်ပစ္စည်းများအဖြစ် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ခြင်းဖြင့် ပြည်တွင်းမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းအတွက် တိရစ္ဆာန်စာရရှိမှု တိုးတက်စေခြင်း၊ ဒေသအတွင်း အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီး ပေးနိုင်ခြင်း၊ ခေတ်မီနည်းပညာများ မိတ်ဆက်နိုင်ခြင်း၊ ပြည်တွင်းစားသုံးမှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေခြင်းနှင့် တစ်မျိုးသားလုံး၏ အာဟာရဖူလုံရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၅.၄.၆။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး

ဇယား (၄၉) အာရှဒေသ ပဲပုပ် (HSC: 1201) တင်သွင်းမှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်သွင်းသည့် ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၁၂၆,၀၆၅,၆၆၃	၇၆,၀၄၃,၀၂၇	၁၀၀%
၁	တရုတ်	၁၀၀,၄၁၆,၇၉၂	၆၀,၄၆၂,၈၀၃	၈၀%
၂	ထိုင်း	၃,၂၈၄,၉၆၉	၂,၀၁၁,၈၈၆	၃%
၃	ဂျပန်	၃,၁၅၅,၅၂၁	၂,၂၁၀,၁၂၄	၃%
၄	တူကီယို	၂,၉၀၂,၀၄၂	၁,၆၄၆,၂၁၆	၂%
၅	တိုင်ပေ (တရုတ်)	၂,၅၄၂,၅၄၀	၁,၅၅၃,၅၉၆	၂%
၆	အီရန်	၂,၃၅၆,၄၉၉	၁,၂၄၁,၀၄၄	၂%
၇	အင်ဒိုနီးရှား	၂,၂၇၄,၄၂၈	၁,၄၇၄,၆၅၁	၂%
၈	ဗီယက်နမ်	၁,၈၄၄,၅၈၈	၁,၀၃၉,၇၉၅	၁%
၉	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁,၇၇၄,၆၄၃	၉၆၂,၅၄၂	၁%
၁၀	တောင်ကိုရီးယား	၁,၂၉၇,၈၅၉	၉၁၃,၀၀၂	၁%

ခေတ်မီစံ။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများသည် ပဲပုပ်စုစုပေါင်း တန်ချိန် (၁၂၆.၀၇) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၆.၀၄) ဘီလီယံ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ပဲပုပ်တန်ချိန်ပေါင်း (၁၀၀.၄၂) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၀.၄၆) ဘီလီယံ တင်သွင်းခဲ့ပြီး အာရှတွင် အကြီးမားဆုံးသော ပဲပုပ်တင်သွင်းသူဖြစ်ကာ အာရှ၏ ပဲပုပ်တင်သွင်းမှု၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို နေရာယူထားပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ပဲပုပ်တန်ချိန်ပေါင်း (၃.၂၈) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၀၁) ဘီလီယံနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ပဲပုပ်တန်ချိန်ပေါင်း (၃.၁၆) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၂၁) ဘီလီယံတင်သွင်းခဲ့ပြီး အာရှဒေသ စုစုပေါင်း ပဲပုပ်တင်သွင်းမှု၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများမှ ပဲပုပ်စုစုပေါင်း (၃၂၉,၉၈၁) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၄၀.၆၂) သန်း တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ တူကီယိုနိုင်ငံသည် အာရှ၏ ပဲပုပ်တင်ပို့မှုဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးခဲ့ပြီး တန်ချိန် (၈၀,၀၈၀)၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၂.၃၅) သန်းတင်ပို့ကာ အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲပုပ်စုစုပေါင်း တင်ပို့မှု၏ (၂၄) ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယအကြီးဆုံး တင်ပို့နိုင်ငံဖြစ်သော တရုတ်နိုင်ငံမှာ တန်ချိန် (၇၂,၀၂၄) ၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈၄.၁၃) သန်း တင်ပို့ခဲ့ပြီး အာရှနိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်း ပဲပုပ်တင်ပို့မှု၏ (၂၂) ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၅၀) အာရှဒေသ ပဲပုပ် (HSC: 1201) တင်ပို့မှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့် နိုင်ငံများ	တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်ပို့သည့် ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၃၂၉,၉၈၁	၂၄၀,၆၂၀	၁၀၀%
၁	တူကီယို	၈၀,၀၈၀	၅၂,၃၄၇	၂၄%
၂	တရုတ်	၇၂,၀၂၄	၈၄,၁၂၈	၂၂%
၃	ပါကစ္စတန်	၇၀,၉၃၃	၃၈,၇၀၂	၂၁%
၄	ကာဇက်စတန်	၄၆,၁၂၀	၂၃,၀၄၆	၁၄%
၅	အိန္ဒိယ	၂၂,၄၇၇	၁၈,၂၁၃	၇%
၆	ကမ္ဘောဒီးယား	၁၈,၆၃၀	၁၀,၁၆၇	၆%
၇	မလေးရှား	၉,၈၈၈	၇,၄၆၅	၃%
၈	အဇာဘိုင်ဂျန်	၃,၀၀၂	၁,၈၉၂	၁%
၉	အင်ဒိုနီးရှား	၂,၅၆၁	၁,၁၆၄	၁%
၁၀	တမိစတန်	၁,၃၄၀	၈၃၆	၀%

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲပုပ်စုစုပေါင်း (၄၈၄) တန်ကို ထိုင်း၊ စင်ကာပူနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံများသို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၇,၀၀၀) ဖိုး တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်ဈေးကွက်အတွက် အရေးပါသော နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း မြန်မာမှ ထိုင်းသို့ ပဲပုပ် (၄၇၅) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၀,၀၀၀) တင်ပို့ခဲ့ခြင်းဖြင့် သိနိုင်ပါသည်။ စင်ကာပူနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း ပဲပုပ်တင်ပို့မှု၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ စင်ကာပူသည် ပဲပုပ် (၅) တန် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ

၄,၀၀၀) နှင့် ဂျပန်သည် ပဲပုပ် (၄) တန် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃,၀၀၀) တို့ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲပုပ်များကို အခြား အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည် (ဇယား ၅၁)။

ဇယား (၅၁) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: 1201) အများဆုံး တင်သွင်းသည့် အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံ	တင်သွင်းသည့် ပမာဏ (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)	တင်သွင်းသည့် ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၄၈၄	၆၇	၁၀၀%
၁	ထိုင်း	၄၇၅	၆၀	၉၈%
၂	စင်ကာပူ	၅	၄	၁%
၃	ဂျပန်	၄	၃	၁%

ခေတ်မီစစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

၅.၄.၇။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

❖ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း (ဈေးနှုန်းနှိုင်းယှဉ်ချက်နှင့် Nominal Protection Rate-NPR)

လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်ဈေးနှုန်းများသည် တရုတ်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့ထက် နိမ့်ကျသော်လည်း တူကီယိုနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ထက် မြင့်မားပြီး ဂျပန်နိုင်ငံတွင် အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းဖြင့် ရောင်းချနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၅၂) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲပုပ် (HSC: 1201) လက်ကားဈေးနှုန်းများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

၂၀၂၃ ခုနှစ်/လအလိုက်	တရုတ်	တူကီယို	ဂျပန်	ထိုင်း	မြန်မာ
ဇန်နဝါရီ	၁,၂၇၈	၆၈၉	၂,၁၄၃	၁,၀၅၄	၉၇၂
ဖေဖော်ဝါရီ	၁,၂၂၇	၇၅၀	၄,၅၀၀	၅၀၀	၉၉၉
မတ်	၁,၁၉၈	၈၄၇	၄,၂၀၅	၈၆၀	၁,၂၄၀
ဧပြီ	၁,၂၉၅	၆၆၇	၃,၉၀၉	၈၃၂	၁,၁၂၀
မေ	၁,၂၄၆	၆၂၈	၄,၇၃၅	၃,၅၅၉	၁,၁၅၀
ဇွန်	၁,၁၈၅	၁,၈၄၂	၁,၈၀၀	၇၂၉	၁,၁၀၀
ဇူလိုင်	၉၃၉	၂,၀၀၅	၁,၈၀၅	၉၈၅	၉၈၈
ဩဂုတ်	၉၆၇	၅၇၄	၁,၈၁၀	၇၇၂	၉၈၀
စက်တင်ဘာ	၉၂၄	၅၇၃	၃,၈၃၃	၉၈၂	၁,၂၀၀
အောက်တိုဘာ	၁,၁၂၉	၆၂၆	၂,၉၈၈	၆၀၉	၁,၁၂၀
နိုဝင်ဘာ	၁,၀၉၃	၅၈၁	၂,၁၄၃	၇၂၉	၁,၀၈၆
ဒီဇင်ဘာ	၁,၀၆၁	၅၉၈	၁,၈၁၀	၅၂၀	၁,၁၀၀

ခေတ်မီစစ်။ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃၊ FAOSTAT ၂၀၂၃

လေ့လာမှုအရ မြန်မာ့ပဲပုပ်၏ NPR တွက်ချက်မှုများကို ဆန်းစစ်ရာတွင် မြန်မာ့ပဲပုပ်သည် စင်ကာပူ နိုင်ငံမှလွဲ၍ ဂျပန်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများရှိ ဈေးကွက်များတွင် အောင်မြင်စွာ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါ သည်။

ဇယား (၅၃) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: 1201) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်း သည့်နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	သွင်းကုန်နိုင်ငံများသို့ တင်သွင်းသည့် CIF ဈေးနှုန်း (အမေရိကန်/တန်)	တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများတွင် လက်ကားဈေး (အမေရိကန်/တန်)	
ဂျပန်	၁,၃၆၇	၂,၅၅၆	၀.၅၃
စင်ကာပူ	၁,၄၂၅	၉၆၁	၁.၄၈
ထိုင်း	၆၁၂	၁၀၁၀	၀.၆၁

ရင်းမြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

❖ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးယှဉ်ပြိုင်မှုများ

ဇယား (၅၄) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ပဲပုပ်အထွက်နှုန်း (တန်/ဟက်တာ)

ခုနှစ်	ကမ္ဘောဒီးယား	တရုတ်	အိန္ဒိယ	မြန်မာ	တူကီယဲ
၂၀၁၄	၁.၄၄	၁.၇၉	၀.၉၄	၁.၀၄	၄.၃၇
၂၀၁၅	၁.၄၆	၁.၈၁	၀.၇၃	၁.၀၄	၄.၄၀
၂၀၁၆	၁.၆၇	၁.၈၀	၁.၁၈	၁.၀၄	၄.၃၂
၂၀၁၇	၁.၇၅	၁.၈၅	၁.၁၈	၁.၀၄	၄.၄၂
၂၀၁၈	၂.၀၀	၁.၉၀	၁.၀၆	၁.၀၃	၄.၂၆
၂၀၁၉	၁.၆၄	၁.၉၅	၁.၁၉	၁.၀၃	၄.၂၅
၂၀၂၀	၁.၅၁	၁.၉၈	၀.၉၂	၁.၀၃	၄.၄၂
၂၀၂၁	၁.၅၉	၁.၉၅	၀.၉၈	၁.၀၃	၄.၁၅
၂၀၂၂	၁.၅၆	၁.၉၈	၁.၀၇	၁.၀၃	၄.၀၈

ရင်းမြစ်။ FAOSTAT ၂၀၂၃၊ CSO ၂၀၂၃

ဇယား (၅၄) တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများရှိ ပဲပုပ် အထွက် နှုန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်အထွက်နှုန်းသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း တစ်ဟက်တာလျှင် (၁.၀၄) တန် ထွက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ အနည်းငယ်ကျဆင်းခဲ့သော်လည်း တည်ငြိမ် သော အထွက်နှုန်းကို ထိန်းထားနိုင်ခဲ့ပါသည်။ တူကီယဲနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၇ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်များတွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၄.၄၂) တန်အထိ အမြင့်ဆုံးအထွက်နှုန်းကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်အထွက် နှုန်းမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၁.၇၉) တန် ထွက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၁.၉၈) တန်အထိ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် တိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်အထွက်နှုန်းမှာ နှစ်စဉ် မတည် ငြိမ်ဘဲ ပြောင်းလဲမှုများရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၂.၀၀) တန်အထိ အမြင့်ဆုံးရရှိခဲ့ကာ

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၁.၅၆) တန်အထိ ကျဆင်းသွားခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာ လျှင် (၀.၇၃) တန်ဖြင့် အထွက်နှုန်း အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၁.၀၇) တန်အထိ ပြန်လည်တိုးတက် လာခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၅၅) အရ မြန်မာ့ပဲပုပ် FOB ဈေးနှုန်းများကို အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရာတွင် (၁၀) နှစ်တာ ပျမ်းမျှဈေးနှုန်းအနေဖြင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှလွဲ၍ အခြားနိုင်ငံများထက် နိမ့်ကျနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၅၅) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ပဲပုပ် FOB ဈေးနှုန်းများ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

ခုနှစ်	တူကီယဲ	တရုတ်	ကာဇက်စတန်	အိန္ဒိယ	မလေးရှား	အင်ဒိုနီးရှား	မြန်မာ	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၆၅၀	၉၆၁	၅၄၂	၇၄၀	၆၂၈	၅၉၁	၄၈၀	၆၃၀	၆၃၀
၂၀၁၅	၅၉၃	၉၃၉	၄၄၉	၆၈၂	၅၅၄	၄၁၄	၄၈၀	၅၃၉	၄၇၀
၂၀၁၆	၅၈၉	၈၅၃	၅၀၈	၆၅၁	၂၅၆	၂၀၇	၄၈၀	၅၈၇	၅၆၄
၂၀၁၇	၅၅၀	၈၁၃	၄၀၈	၅၆၉	၃၉၇	၁၇၂	၄၈၀	၆၁၇	၉၄၇
၂၀၁၈	၅၆၉	၇၄၇	၄၅၄	၅၈၆	၅၁၂	၂၂၇	၅၅၀	၆၂၅	၄၄၄
၂၀၁၉	၄၈၂	၈၀၆	၄၆၄	၅၈၄	၄၉၃	၃၀၄	၄၁၃	၅၉၇	၃၅၅
၂၀၂၀	၄၇၃	၈၉၈	၄၉၆	၆၁၃	၅၄၃	၁၉၇	၄၃၉	၆၂၁	၄၀၀
၂၀၂၁	၆၂၉	၁,၁၅၅	၇၃၃	၈၁၇	၇၄၀	၃၁၁	၆၀၅	၆၂၆	၅၃၈
၂၀၂၂	၈၁၃	၁,၁၆၉	၇၁၃	၉၂၆	၈၅၆	၆၈၇	၇၃၀	၆၁၀	၆၃၃
၂၀၂၃	၆၅၄	၁,၁၆၈	၅၀၀	၈၁၀	၇၅၅	၄၅၅	၁၄၀	၈၃၄	၆၅၉

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

ဇယား (၅၆) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားသော အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သော ပဲပုပ် (HSC:1201) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းနှိုင်းယှဉ်ချက် (FOB)

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ/တန်)

ခုနှစ်	တူကီယဲ	တရုတ်	ကာဇက်စတန်	အိန္ဒိယ	မလေးရှား	အင်ဒိုနီးရှား	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်
၂၀၁၄	၀.၇၄	၀.၅၀	၀.၈၉	၀.၆၅	၀.၇၆	၀.၈၁	၀.၇၆	၀.၇၆
၂၀၁၅	၀.၈၁	၀.၅၁	၁.၀၇	၀.၇၀	၀.၈၇	၁.၁၆	၀.၈၉	၁.၀၂
၂၀၁၆	၀.၈၁	၀.၅၆	၀.၉၄	၀.၇၄	၁.၈၈	၂.၃၂	၀.၈၂	၀.၈၅
၂၀၁၇	၀.၈၇	၀.၅၉	၁.၁၇	၀.၈၄	၁.၂၁	၂.၇၈	၀.၇၈	၀.၅၁
၂၀၁၈	၀.၉၇	၀.၇၄	၁.၂၁	၀.၉၄	၁.၀၇	၂.၄၂	၀.၈၈	၁.၂၄
၂၀၁၉	၀.၈၆	၀.၅၁	၀.၈၉	၀.၇၁	၀.၈၄	၁.၃၆	၀.၆၉	၁.၁၆
၂၀၂၀	၀.၉၃	၀.၄၉	၀.၈၉	၀.၇၂	၀.၈၁	၂.၂၃	၀.၇၁	၁.၁၀
၂၀၂၁	၀.၉၆	၀.၅၂	၀.၈၃	၀.၇၄	၀.၈၂	၁.၉၅	၀.၉၇	၁.၁၃
၂၀၂၂	၀.၉၀	၀.၆၂	၁.၀၂	၀.၇၉	၀.၈၅	၁.၀၆	၁.၂၀	၁.၁၅
၂၀၂၃	၀.၂၁	၀.၁၂	၀.၂၈	၀.၁၇	၀.၁၉	၀.၃၁	၀.၁၇	၀.၂၁

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myantrade ၂၀၂၃

ဇယား (၅၆) အရ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံ (၈) နိုင်ငံ၏ ပဲပုပ် FOB ဈေးနှုန်းများကို ဖော်ပြထားပြီး ကိန်းဂဏန်းဖော်ပြချက်သည် (၁) ထက်ကြီးပါက ယင်းနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်ဈေးနှုန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံထက် ပိုမို သက်သာပြီး ဈေးနှုန်းအရ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိကြောင်း ညွှန်ပြနေပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်ဈေးနှုန်း အချိုးသည် နှစ်အများစုတွင် (၁) ထက် မြင့်မားနေပြီး ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ဈေးနှုန်းအချိုးသည်လည်း အလား တူပင် ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်များသည် ထိုနိုင်ငံများတွင် ဈေးနှုန်းအရ ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်း အားနည်းနေပါသည်။ သို့ရာတွင် အခြားသော နိုင်ငံအားလုံးနီးပါးတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်ဈေးနှုန်း များသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဤအချက်သည် မြန်မာ့ပဲပုပ်အနေဖြင့် အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများမှလွဲ၍ အခြားဈေးကွက်များတွင် ဈေးနှုန်းအရ အခွင့်အလမ်းကောင်းများ ရှိနေကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။

❖ မြန်မာ့ပဲပုပ်၏ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာ

၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်း၊ စင်ကာပူနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံများသို့ ပဲပုပ်တင်ပို့မှုများကို ဆန်းစစ် လေ့လာချက်အရ ဂျပန်နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့သို့ တင်ပို့နိုင်သည့် အလားအလာမှာ နိုင်ငံတစ်ခုလျှင် တန်ချိန် (၄၈၀) အထိရှိပြီး အာရှတွင် ပဲပုပ်အများဆုံး တင်သွင်းသည့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့မူ တန်ချိန် (၉) တန်သာ တင်ပို့နိုင် သည့် အလားအလာရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ တွေ့ရှိချက်များကို ဇယား (၅၇) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား (၅၇) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: 1201) ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများ	မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သည့် ပမာဏ (တန်)	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိ ကုန်သွယ်ဖက်များမှ တင်သွင်းမှုပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့မှုပမာဏ(တန်)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပို့ကုန် အလားအလာ
ထိုင်း	၄၈၄	၃,၂၈၄,၉၆၉	၄၇၅	၉
စင်ကာပူ	၄၈၄	၂၁,၉၃၆	၅	၄၇၉
ဂျပန်	၄၈၄	၃,၁၅၅,၅၂၁	၄	၄၈၀

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

❖ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage (RCA) and Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA))

ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များကို RCA (Revealed Comparative Advantage) နှင့် RSCA (Revealed Symmetric Comparative Advantage) များ အသုံးပြု၍ ဇယား (၅၈) တွင် ဖော်ပြ ထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ကို RCA နှင့် RSCA များဖြင့်တွက်ချက်၍ (၁၀) နှစ်တာ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်အရ RCA တန်ဖိုးသည် (၁) အောက် နှင့် RSCA တန်ဖိုးသည် အနုတ်လက္ခဏာ (သုညအောက်) ရှိသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်တင်ပို့မှုတန်ဖိုးနှင့် စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု တန်ဖိုးအချိုးသည် နှိုင်းယှဉ်ရာတွင် အားနည်းသည့် အခြေအနေရှိကြောင်း သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

ဇယား (၅၈) မြန်မာ့ပဲပုပ် (HSC: 1201) ၏ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA) နှင့် အချိုးညီသော အားသာချက် (RSCA)

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ ထောင်ပေါင်း)

ခုနှစ်	မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲပုပ် ပို့ကုန် တန်ဖိုး	မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် တွင် ပဲပုပ် တင်ပို့မှုတန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန်တန်ဖိုး	RCA	RSCA
၂၀၁၄	၂,၄၈၃	၁၁,၄၅၁,၈၆၁	၅၉,၀၃၂,၈၂၂	၁၈,၈၅၆,၉၅၇,၆၂၆	၀.၀၇	-၀.၈၇
၂၀၁၅	၂,၅၂၅	၁၁,၄၃၁,၇၉၂	၅၁,၁၄၅,၁၆၉	၁၆,၄၁၈,၀၆၃,၈၉၀	၀.၀၇	-၀.၈၇
၂၀၁၆	၁,၂၆၂	၁၁,၆၇၂,၇၁၇	၅၂,၅၂၅,၇၇၇	၁၅,၉၂၄,၂၀၃,၆၅၂	၀.၀၃	-၀.၉၄
၂၀၁၇	၁,၃၃၄	၁၃,၈၇၇,၉၅၃	၅၈,၀၅၁,၀၉၄	၁၇,၅၆၃,၅၈၆,၁၆၆	၀.၀၃	-၀.၉၄
၂၀၁၈	၅၂၄	၁၆,၇၀၂,၁၅၉	၅၉,၂၆၆,၁၅၃	၁၉,၃၂၉,၀၅၀,၁၇၄	၀.၀၁	-၀.၉၈
၂၀၁၉	၁,၉၂၂	၁၈,၁၁၇,၆၀၅	၅၅,၂၅၉,၄၂၉	၁၈,၇၆၁,၈၁၄,၉၁၇	၀.၀၄	-၀.၉၃
၂၀၂၀	၆,၉၇၄	၁၆,၉၄၉,၇၅၅	၆၃,၈၃၅,၄၁၈	၁၇,၅၁၄,၉၆၈,၇၉၇	၀.၁၁	-၀.၈၀
၂၀၂၁	၁,၇၆၁	၁၅,၁၅၃,၄၀၈	၇၈,၁၆၀,၈၈၆	၂၂,၁၅၄,၀၅၄,၄၅၆	၀.၀၃	-၀.၉၄
၂၀၂၂	၁၆၈	၁၇,၀၈၄,၅၁၃	၉၃,၇၉၃,၇၄၆	၂၄,၇၁၉,၇၉၅,၆၀၁	၀.၀၀	-၀.၉၉
၂၀၂၃	၆၈	၁၄,၇၅၂,၉၉၃	၉၃,၅၀၃,၁၄၉	၂၃,၂၉၁,၀၇၂,၃၁၃	၀.၀၀	-၁.၀၀

*RCA = Revealed Comparative Advantage, **RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage
 ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃၊ Myanmartrade ၂၀၂၃

၅.၄.၈။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ၏ ဈေးကွက်ဝယ်လိုအား

ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ပဲပုပ် တင်ပို့မှု၏ (၉၈) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ် ဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ ထို့နောက် ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့သည် စုစုပေါင်း တင်ပို့မှု၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီကို တင်သွင်းလျက် ရှိပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်း၊ စင်ကာပူနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံများ သို့ ပဲပုပ်စုစုပေါင်း (၄၈၄) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၇,၀၀၀) ဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ် ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်းပို့ကုန်၏ (၉၈) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းပါသည်။ မြန်မာပဲပုပ်ဈေးကွက်အတွက် ထိုင်း၏ အရေးပါမှုကို ပဲပုပ် (၄၇၅) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၀,၀၀၀) တန်ဖိုးဖြင့် မြန်မာမှထိုင်းသို့ တင်ပို့ခဲ့သည်ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် သိရှိနိုင်ပါသည်။ စင်ကာပူနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့မှာ မြန်မာ၏ စုစုပေါင်းပို့ကုန်၏ (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီကို တင်သွင်းခဲ့ပြီး စင်ကာပူမှာ ပဲပုပ် (၅) တန်ကို အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၄,၀၀၀) တန်ဖိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂျပန်မှာ ပဲပုပ် (၄) တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃,၀၀၀) တန်ဖိုး ဖြင့်လည်းကောင်း တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

အာရှနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ပဲပုပ်စုစုပေါင်း တန်ချိန် (၁၂၆.၀၇) သန်း၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၆.၀၄) ဘီလီယံတန်ဖိုးဖြင့် တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ပဲပုပ်တန်ချိန် (၁၀၀.၄၂) သန်း၊ အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၆၀.၄၆) ဘီလီယံတန်ဖိုးဖြင့် တင်သွင်းခဲ့ပြီး အာရှတွင် ပဲပုပ်အများဆုံး တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံ ဖြစ်ကာ အာရှဒေသ ပဲပုပ်တင်သွင်းမှု၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ရယူထားပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ပဲပုပ်တင်သွင်းမှု၏ (၉၈) ရာခိုင်နှုန်းကို ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှလည်းကောင်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံမှလည်းကောင်း၊ ကျန် (၁) ရာခိုင်နှုန်းကို အခြားနိုင်ငံများမှလည်းကောင်း တင်သွင်းရရှိပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ အဓိက ပဲပုပ်တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး မလေးရှား နိုင်ငံမှ (၈၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ တရုတ်နိုင်ငံမှ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်း၊ ကျန် (၁) ရာခိုင်နှုန်းကို အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့ပါ သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံကမူ ၎င်း၏ ပဲပုပ်လိုအပ်ချက် (၁၀၀) ရာခိုင်နှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံတစ်ခုတည်းမှသာ တင် သွင်းလျက်ရှိပါသည်။

❖ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက် ဝယ်လိုအား

ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ပဲပုပ်ကို ပဲနို့၊ တို့ဟူး၊ ပဲငပိ၊ မိဆို (အချဉ်ဖောက်ထားသည့် ပဲငပိ)၊ ဆော့ အမျိုးမျိုး၊ အသားတု စသည့် အစားအစာများ ထုတ်လုပ်ရန် အဓိက ဝယ်ယူကြပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက် ပဲပုပ်ဆီအသုံးပြုမှု နည်းပါးပြီး ဆီညှစ်ပြီးကျန်ရှိသော ပဲဖတ်ကို တိရစ္ဆာန်အစာအဖြစ် အသုံးပြုကြပါသည်။ ထို့အပြင် ပြည်တွင်းတွင် စားသုံးရန်နှင့် ပိုလျှံသည်များကို နိုင်ငံတကာသို့ တင်ပို့ရောင်းချသည့် ကုန်သွယ်ရေး လုပ်ငန်းများလည်း လည်ပတ်လျက်ရှိပါသည်။

ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက်ရှိ ပဲပုပ်ဝယ်လိုအားသည် ဈေးနှုန်းနှင့် ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်အပေါ် မူတည်၍ အပြောင်းအလဲများရှိနေသဖြင့် နှစ်စဉ်ပို့ကုန်ပမာဏ တည်ငြိမ်မှုမရှိပါ။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင်မူ နိုင်ငံ အတွင်း ပဲပုပ်အခြေခံ အစားအစာထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုနှင့်အမျှ ဝယ်လိုအား တိုးတက်လာနိုင်သည့် အလားအလာရှိပါသည်။ စားသုံးဆီစက်လုပ်ငန်းတွင် ဆီချောသန့်စင်ထုတ်လုပ်သည့် နည်းပညာ အသုံးပြုရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ပံ့ပိုးရပါမည်။ ၎င်းသည် ပြည်ပမှ စားသုံးဆီတင်သွင်းမှုကို လျှော့ချ ရန် အထောက်အကူဖြစ်စေပြီး ထွက်ရှိလာသည့် ပဲပုပ်ဖတ်များကို ပြည်တွင်းမွေးမြူရေးကဏ္ဍအတွက် အရည်အသွေးမီ တိရစ္ဆာန်အစာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတွင်း စားသုံးဆီလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်အတွက် ပြည်ပမှ စားအုန်းဆီများကို အမြဲ တမ်း တင်သွင်းနေရပါသည်။ ပဲပုပ်ဆီထုတ်လုပ်သည့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာပါက ပြည်တွင်း ပဲပုပ် ဈေးကွက် ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းလာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် တိရစ္ဆာန်အစာအဖြစ် အသုံးပြုရန် ပဲပုပ်ဖတ် များကိုလည်း နှစ်စဉ် တန်ချိန် (၅၀၀,၀၀၀) မှ (၆၀၀,၀၀၀) အထိ ပြည်ပမှ တင်သွင်းနေရပါသည်။ ပဲပုပ် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ပိုမိုတိုးချဲ့နိုင်ပါက စားသုံးဆီနှင့် ပဲပုပ်ဖတ်တင်သွင်းမှုအတွက် နိုင်ငံခြားငွေကုန်ကျမှုကို သိသိသာသာ လျှော့ချနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အဓိကအားဖြင့် ပြည်တွင်းစား သုံးသူများ၏ ပဲပုပ်ထုတ်ကုန်များအပေါ် စားသုံးမှုအလေ့အထ၊ ခေတ်မီဆီကြိတ်စက်ရုံများ တည်ဆောက် မှုနှင့် ပဲငပိလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့က အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။

၅.၄.၉။ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ကွင်းဆက် (ထုတ်လုပ်သူ-ပြည်တွင်းပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူ-တင်ပို့သူ)

စားသုံးဆီကြိတ်စက်များနှင့် တိရစ္ဆာန်အစာထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် စက်မှုလုပ်ငန်းများ လုံလောက် စွာ မရှိခြင်းသည် စိုက်ပျိုးသူ-ဆီကြိတ်သူ-မွေးမြူရေး ဈေးကွက်ဆိုင်ရာကွင်းဆက်တွင် ကွာဟချက် ဖြစ်နေ ပါသည်။ ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးသူများသည် ပြည်တွင်းဈေးကွက်အတွက် ဆီကြိတ်ခြင်းနှင့် အစားအစာမျိုးစုံ ပြန်လည်

ပြုပြင် ထုတ်လုပ်သူများနှင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်ပတင်ပို့ရန် တင်ပို့သူများနှင့်လည်းကောင်း ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်နေကြပါသည်။ ပဲပုပ်မျိုးစိတ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် ထုတ်လုပ်မှုနှင့် အစားအစာပြုလုပ်မှုအတွက် ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်အပေါ် မူတည်နေပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဆီကြိတ်ခြင်းအတွက် စိုက်ပျိုးပါက ဆီပါဝင်မှုကောင်းသော ပဲပုပ်မျိုးစိတ်များကိုသာ စိုက်ပျိုးသင့်ပါသည်။

ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးရေးရိယာအများစုမှာ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် တည်ရှိပြီး ကုန်သည်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပဲပုပ်များကို တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ နယ်စပ်ဂိတ်များမှတစ်ဆင့် တင်ပို့နိုင်ပါသည်။ ဤနည်းဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ် သက်သာစွာ ရောင်းချခြင်းဖြင့် အကျိုးမြတ်များ ရရှိနိုင်ပါသည်။

၅.၄.၁၀။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC Analysis)

အားသာချက်များ	အားနည်းချက်များ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးရန် ကောင်းမွန်သော မြေနှင့် မြေဆီလွှာ တည်ဆောက်ပုံရှိခြင်း၊ ▪ ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ် နည်းပါးခြင်း၊ ▪ ပြည်တွင်းစားသုံးဆီနှင့် တိရစ္ဆာန်အစာ ဝယ်လိုအား တိုးလာခြင်း ▪ အစိုးရမှ ထောက်ပံ့ငွေများပေးခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ အပြည့်အဝစိုက်နိုင်သော ဆန်စပါးစိုက်ရေးရိယာများတွင် အခြား ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော သီးနှံများ စိုက်ပျိုးခွင့် မရခြင်း၊ ▪ ဆီထုတ်လုပ်ရန်လိုအပ်သော စိုက်ပျိုးနည်းပညာနှင့် မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များ လိုအပ်ခြင်း၊ ▪ ဆီကြိတ်စက်ရုံများ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံ အားနည်းခြင်း၊ ▪ ထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်လာစေရန် ပဲပုပ်မျိုးကွဲစုံ တိုးတက် စိုက်ပျိုးရန် လိုအပ်ခြင်း။
အခွင့်အလမ်းများ	စိန်ခေါ်မှုများ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပဲပုပ်ဝယ်လိုအား မြင့်မားလာခြင်း၊ ▪ တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်တင်ပို့နိုင်ခြင်း၊ ▪ ဈေးကွက်အသစ်များ ရရှိနိုင်ခြင်း၊ ▪ ပြည်တွင်းစားသုံးဆီ ဝယ်လိုအားနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ထောက်ပံ့မှုရရှိခြင်း၊ ▪ စားသုံးဆီဝယ်လိုအား မြင့်မားလာခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ အာရှဒေသတွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော နိုင်ငံများ ပေါ်ထွန်းလာခြင်း၊ ▪ တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်ရေးအတားအဆီး များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရခြင်း၊ ▪ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဒဏ် ခံနေရခြင်း၊ ▪ ဈေးနှုန်းမတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဲပုပ်တင်ပို့မှုနှင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအားတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၊ ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲမှု၊ ပြည်တွင်းစားသုံးမှု၊ ပြည်ပတင်ပို့မှု၊ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှု၊ ပို့ကုန် အလားအလာနှင့် ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေး ခေါင်းစဉ်များဖြင့် သုံးသပ်တင်ပြချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု။ ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးရေးရိယာနှင့် ထွက်ရှိမှုများ ကျဆင်းလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး အထွက်နှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများထက် နိမ့်ကျနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များ ရရှိနိုင်မှု နည်းပါးပြီး အထွက်နှုန်းကောင်းသောမျိုးများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်စိုက်ပျိုးရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်။ လယ်ယာ သွင်းအားစုပစ္စည်းများ ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်လာခြင်း၊ လယ်ယာလုပ်သား ရှားပါးခြင်း၊ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်း

များ ကြုံတွေ့နေရပြီး သီးနှံဈေးနှုန်းများ တည်ငြိမ်မှုမရှိခြင်းတို့ကို ရင်ဆိုင်ရန် ကြိုတင်ပြင်ဆင် ဆောင်ရွက် သင့်ပါသည်။

ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲမှု။ ခေတ်မီ ပဲပုပ်ဆီစက်များ၊ တန်ဖိုးမြင့် ပဲပုပ်စားသောက်ကုန် ထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံများ၊ သိုလှောင်ရုံများ တည်ထောင်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ပဲပုပ်ကြိတ်ခွဲမှုအပိုင်းတွင်လည်း ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများ နည်းပါးပြီး နည်းပညာလိုအပ်ချက်များ ရှိနေပါသည်။ စက်ရုံအလုပ်ရုံများ လျှပ်စစ်ဓါတ်အား အလုံ အလောက် ရရှိရေးနှင့် ကောင်းမွန်သော ထုတ်လုပ်မှုကျင့်စဉ် (Good Manufacturing Practices - GMP) များ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာ့ပဲပုပ် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ် စားသုံးမှုပုံစံ ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲမှုများကိုလည်း မျက်ခြေမပြတ်လေ့လာရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပြည်တွင်းစားသုံးမှု။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပဲပုပ်စားသုံးမှုတွင် သိသိသာသာ တိုးတက်လာမှု မရှိ သေးဟု သုံးသပ်ရပါသည်။ ပြည်တွင်း ပဲပုပ်စားသုံးမှု တိုးတက်ရေးအတွက် ရှေးရိုးစဉ်လာ ပဲပုပ်အစား အသောက်များ ခေတ်မီရေး၊ ပဲပုပ်အခြေခံ အစားအစာအမယ်သစ်များ တီထွင်ထုတ်လုပ်ရေး၊ အများပြည်သူ သို့ ပဲပုပ်၏ အာဟာရကြွယ်ဝမှု၊ စားသုံးမှုအကျိုးကျေးဇူးနှင့် စားသုံးနည်းများ ပညာပေးရေး၊ အစားအစာ ဘေးကင်းလုံခြုံမှု အလေးဂရုပြု စားသုံးရေးတို့ကို အားပေးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ပတင်ပို့မှု။ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်နိုင်ငံဈေးကွက်တို့သို့ ပဲပုပ်အတွက် ဝယ်လိုအား ကြီး မားသော ဈေးကွက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ပဲပုပ်ကို ကုန်ကြမ်းအဖြစ် တင်ပို့ခြင်းအပြင် ပဲပုပ်ဆီ၊ ပဲပုပ်ကြိတ်ဖတ် များ ထုတ်လုပ်လျက် ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်ပါသည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်များ လျှော့ချရေး၊ နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်နှုန်းများ တည်ငြိမ်ရေး၊ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ လွယ်ကူချောမွေ့ရေးတို့ကို ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု။ မြန်မာ့ပဲပုပ် ဈေးနှုန်းများအား ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (RCA, RSCA) ဖြင့် တွက်ချက်လေ့လာပါက ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည့်အတွက် ဈေးနှုန်းအရ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုရှိအောင် စဉ်းစားဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ပို့ကုန်အလားအလာ။ ပဲပုပ်လိုအပ်ချက် ကြီးမားသော တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သို့ ပဲပုပ်တင်ပို့ရန် အလားအလာကောင်းများ ရှိနေပါသည်။ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံများသို့ ဈေးနှုန်းချိုသာစွာဖြင့် ပဲပုပ်အဓိက တင်ပို့သူအဖြစ် တင်ပို့နိုင်ရေး အစိုးရမူဝါဒများ ဖော်ဆောင်ထောက်ပံ့ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေး။ ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေး အညွှန်းကိန်းများကို “စံချိန်မီ” အဆင့်သို့ အမြန်ဆုံးရောက်ရှိအောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သွားရန်၊ ခေတ်မီကွန်ပျူတာ နည်းပညာများ အသုံးချဆောင်ရွက်ရန်၊ Software အပိုင်းရော Hardware အပိုင်းပါ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၅.၅။ ဖရဲသီး

၅.၅.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု

မြန်မာနိုင်ငံသည် သရက်သီး၊ ဖရဲသီး၊ မင်းဂွတ်သီး၊ ထောပတ်သီး၊ သလဲသီး၊ ကြက် မောက်သီးနှင့် အခြားသော ဟင်းသီးဟင်းရွက် အမျိုးအစားများစွာကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၊ ကုန်ပစ္စည်းအရည်အသွေး ကြီးကြပ်ရေး၊ စစ်ဆေးရေး နှင့် ပိုးမွှားကင်းစင်မှု အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (AQSIQ) ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ မင်းကွတ်သီး၊ ကြက်မောက်သီးနှင့် လိုင်ချီးသီးများကို နယ်စပ်နှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းမှတစ်ဆင့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး သရက်သီး၊ ဖရဲသီး၊ သခွားသီးနှင့် ဆီးဖြူသီးများကို မူဆယ်-ရွှေလီ၊ မိုင်းလား-တာလော့ဂိတ်ကဲ့သို့ နယ်စပ်ဂိတ်များမှ တရားဝင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန်အချို့ဖြစ်သည့် သစ်သီးဝလံ (၁၀) မျိုးကို နယ်စပ်ဂိတ်များအားလုံးမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တရားဝင်တင်ပို့နိုင်ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ အသီးအနှံ (၁၀) မျိုးမှာ သရက်၊ ဖရဲ၊ သခွားမွှေး၊ မင်းဂွတ်၊ ကြက်မောက်၊ လိုင်ချီး၊ လောင်ဂန်း၊ ဇီးသီး၊ ငှက်ပျော၊ နာနတ်သီးတို့ ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ အကောက်ခွန်ထွေထွေ အုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့သည် သရက်၊ ဖရဲ၊ သခွားမွှေးနှင့် ဆီးသီး စသည့် အသီး (၄) မျိုးကို နယ်စပ်ဂိတ် (၂) ခုမှသာ တင်သွင်းရန် ကန့်သတ်ထားခြင်းအား ဖယ်ရှား ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ဖရဲသီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သော နိုင်ငံပေါင်း (၁၂၀) ကျော်ရှိပြီး ရေမြေ ရာသီဥတု မရွေး စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်ပါသည်။ ဖရဲသီးသည် ရာသီတိုသီးနှံဖြစ်ပြီး စိုက်ပြီး ရက် (၁၀၀) ခန့်တွင် ခူးဆွတ် နိုင်ပြီဖြစ်သောကြောင့် ဖရဲစိုက်တောင်သူများအတွက် စီးပွားရေးအရ တွက်ချေကိုက်သော သီးနှံတစ်ခုဖြစ်ပါ သည်။ ကမ္ဘာ့ဖရဲသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများမှာ တရုတ်၊ တူကီယို၊ အိန္ဒိယ၊ ဘရာဇီး၊ အယ်လ်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံများ ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မက်ထရစ်တန်ချိန် သန်း (၇၀) ကျော်ဖြင့် ကမ္ဘာ့ ဖရဲသီး အများဆုံးထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ယင်းနောက်တွင် တန်ချိန် (၄) သန်းကျော်ဖြင့် တူကီယိုနိုင်ငံ၊ တန်ချိန် (၃.၈) သန်းကျော်ဖြင့် အီရန်နိုင်ငံ၊ တန်ချိန် (၂) သန်းကျော်ဖြင့် ဘရာဇီးနိုင်ငံနှင့် တန်ချိန် (၁.၈) သန်း ကျော်ဖြင့် အီဂျစ်နိုင်ငံတို့ အသီးသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်လျက် ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ဖရဲသီး ကြိုက်နှစ်သက်မှု အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ပြည်တွင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသာမက ပြည်ပမှလည်း တင်သွင်း လျက် ရှိပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဖရဲသီးထုတ်လုပ်မှု အချက်အလက်များအရ တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ဖရဲသီး ထုတ် လုပ်မှု၏ (၆၁) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အများဆုံးထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး တူကီယို၊ အိန္ဒိယ၊ အယ်လ်ဂျီးရီးယား၊ ဘရာဇီး၊ ရုရှား၊ ပါကစ္စတန်၊ အမေရိကန်၊ ဆီနီဂေါနှင့် ဥရောပတိုက်တစ်ခုလုံးသည် ထုတ်လုပ်မှုအများဆုံး နိုင်ငံများထဲတွင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် နှစ်စဉ်ထုတ်လုပ်သည့် တန်ချိန် သန်း (၇၀) ခန့်ရှိသော ဖရဲသီးအများစုကို ပြည်တွင်းတွင် စားသုံးကြပါသည် (Chinese news outlet People.cn reports) ။

မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီးများကို နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များမှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ နှစ်စဉ် တင်ပို့ ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ ဖရဲမျိုးစေ့များကို တရုတ်နှင့် မြန်မာကုန်သည်များမှတစ်ဆင့်

ပြည်တွင်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများထံ ဖြန့်ဝေပြီး အဆိုပါမျိုးစေ့များကို ဝယ်ယူစိုက်ပျိုး၍ ထွက်ရှိလာသော ဖရဲသီးအားလုံးကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်သွင်းကြသည်။ ဤနည်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဖရဲစိုက်တောင်သူများ အတွက် ခိုင်မာသောဈေးကွက်ကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပြီး ဝင်ငွေလည်းတိုးလာသဖြင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးရှိသော Win-Win လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

၅.၅.၂။ ဖရဲသီး၏ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပဈေးကွက်တွင် အရေးပါမှု

ကမ္ဘာ့ဖရဲသီးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံပေါင်း (၈၆) နိုင်ငံရှိပြီး ဖရဲသီးတင်ပို့မှု စုစုပေါင်းသည် တန်ချိန် (၅.၁) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၃.၆) ဘီလီယံရှိပါသည်။ ဖရဲသီး အဓိကတင်ပို့လျက်ရှိသည့် နိုင်ငံများမှာ စပိန်၊ မက္ကဆီကို၊ ဂျာမနီ၊ အမေရိကန်နှင့် မော်ရိုကိုနိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး အဆိုပါ (၅) နိုင်ငံ၏ တင်ပို့မှုပမာဏမှာ ကမ္ဘာ့တင်ပို့မှု၏ (၅၃) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖရဲသီးတင်ပို့မှု တန်ချိန် ထောင်ပေါင်း (၉၄.၁) ကျော်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၄.၀၄) သန်း တန်ဖိုးရှိပြီး ကမ္ဘာ့အဆင့် (၁၅) တွင် ရှိနေပါသည်။ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီးများကို တရုတ်၊ ထိုင်း၊ အိန္ဒိယ၊ စင်ကာပူနှင့် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ဖရဲသီးတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၀၁) နိုင်ငံရှိပြီး တင်သွင်းမှုပမာဏမှာ တန်ချိန် (၅.၇) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၅) ဘီလီယံ ကျော်ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်၊ ဥရောပသမဂ္ဂ၊ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်နှင့် ယူအေအီးနိုင်ငံတို့၏ တင်သွင်းမှုတန်ဖိုးသည် ကမ္ဘာ့တင်သွင်းမှု၏ (၅၃) ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ် ဖရဲသီးတင်ပို့မှုမှာ တန်ချိန် (၁၁၆,၀၇၀.၃) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁.၄၃၁) သန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဖရဲသီးတင်ပို့မှုမှ ရရှိသည့် ဝင်ငွေသည် စုစုပေါင်း သစ်သီးဝလံတင်ပို့မှုမှ ရရှိသောဝင်ငွေ၏ (၆) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယ ဝင်ငွေအများဆုံးရရှိသည့် ပို့ကုန်သီးနှံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ (၅) နှစ်တာကာလ အတွင်း ဖရဲသီးများကို နိုင်ငံပေါင်း (၆) နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ပါသည်။ ဖရဲသီးတင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၉၉) ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယ၊ စင်ကာပူ၊ ရုရှားနှင့် ယူအေအီး နိုင်ငံများသို့လည်း တင်ပို့လျက် ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖရဲသီးကို သုံးရာသီလုံး စိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး အခြားရာသီပေါ်သီးနှံများထက် စိုက်ပျိုးချိန် ကြာမြင့်ပြီး ဈေးကွက်တွင် အချိန်ကြာမြင့်စွာ ပေါ့ပေါများများ ရောင်းချနိုင်ပါသည်။ ဖရဲစိုက်တောင်သူများ သည် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် မမျှော်မှန်းနိုင်သော ဈေးကွက်အပြောင်းအလဲများကို အမြဲကြုံတွေ့နေရပြီး ရောင်းအားကောင်းခဲ့သည့် နှစ်များရှိသလို အရှုံးပေါ်ခဲ့သည့်နှစ်များ လည်းရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီးများ ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ အဓိက တင်ပို့နေပြီး ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်နှင့် လာအိုနိုင်ငံများသို့လည်း တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာသီအလိုက် အသီးအနှံ တင်ပို့မှုတွင် ဖရဲသီးတင်ပို့မှုသည် ဈေးကွက်တွင် ကာလအကြာဆုံး ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် စာရင်းအင်းအချက်အလက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဖရဲသီးတင်ပို့သည့် ကုန်တင်ကား စုစုပေါင်း (၇,၀၄၈) စီး တင်ပို့ထားပြီး တန်ချိန်အားဖြင့် (၁၀၀,၀၀၀) ကျော် တင်ပို့ခဲ့ကြောင်း

သိရသည် (Mussel Fruit Cargo Dashboard)။ ဖရဲသီးများသည် ပုပ်သိုးပျက်စီးလွယ်သော အသီးအနှံ ဖြစ်သောကြောင့် လက်ကားရောင်းချသူများသည် တင်ပို့သည့်အချိန်နှင့် အကျိုးအမြတ်များကို သတိထားရ သောကြောင့် တရုတ်ဈေးကွက်တစ်ခုတည်းကို မှီခိုခြင်းမရှိဘဲ အရည်အသွေးကောင်း သစ်သီးများကို တင်ပို့ နိုင်ရန် ယူအေအီး၊ ကာတာ စသည့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဈေးကွက်များနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် ဈေးကွက်အသစ် များကို ရှာဖွေနေကြသည်။

၅.၅.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

တရုတ်နိုင်ငံမှ ဝယ်လိုအားများသော ဖရဲသီးမျိုးများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးပြီး တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်-မြန်မာနယ်စပ်ရှိ ရွှေလီ-ဝမ်တိန် နယ်စပ်ဂိတ်မှ အမြန်လမ်းကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့၍ သစ်သီးဝလံတင်သွင်းခဲ့ပြီး သွင်းကုန်စစ်ဆေးရေးဦးစီးဌာနသည် မြန်မာနိုင်ငံ ဘက်မှ ဖရဲသီးများကို စစ်ဆေးကာ ဝမ်တိန် သစ်သီးရောင်းဝယ်ရေးဈေးကွက်သို့ ပို့ဆောင်ခဲ့သည်။ ဝမ်တိန် နယ်စပ်ဂိတ်၊ မက်မန်းလမ်းကြောင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ သစ်သီးဝလံများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နေသည့် အဓိကလမ်းကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဝမ်တိန်အကောက်ခွန်ဦးစီးဌာနသည် တရုတ်နယ်စပ်ဂိတ်ရှိ သစ်သီးဝလံ များအတွက် အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းရေးလုပ်ငန်းများကို အရှိန်မြှင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး သစ်သီး ကုန်တင်ကားများအတွက် ဦးစားပေးဝန်ဆောင်မှု ပေးလျက်ရှိရာ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီးအပါအဝင် သစ်သီး ဝလံများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ လျင်မြန်စွာ တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖရဲသီးထွက်ရှိချိန်သည် မြန်မာ နိုင်ငံနှင့် မတူညီသောကြောင့် မြန်မာ့ဖရဲသီး (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို တင်သွင်းလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှ ဩဂုတ်လကုန်အထိ တရုတ်နိုင်ငံသို့ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီးတင်ပို့မှု ပမာဏမှာ တန်ချိန် (၁,၁၁၃,၀၀၀) ကျော်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖရဲသီးကို ပြည်တွင်းစားသုံးမှုအပြင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ နယ်စပ်ဂိတ်များမှတစ်ဆင့် အများဆုံးတင်ပို့လျက်ရှိပြီး ထိုင်းနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံများသို့ပါ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများသို့ ဖရဲသီးတင်ပို့မှုစုစုပေါင်းသည် တန်ချိန် ထောင် ပေါင်း (၉၄.၁) ၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၄.၀၄) သန်းရှိပြီး တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မှုသည် စုစု ပေါင်းတန်ချိန် ထောင်ပေါင်း (၉၃.၉) ကျော်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၃.၉၆) သန်းကျော် တင်ပို့ ခဲ့သောကြောင့် ယင်းတင်ပို့မှုသည် ဖရဲသီးတင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၉၉) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပါသည်။ ကိုရီးယား၊ မလေးရှား၊ ယူအေအီးနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံများသို့လည်း တင်ပို့လျက်ရှိရာ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနည်းငယ်သာရှိပါသည် (WITS , World Bank, ၂၀၂၂)။

ဖရဲသီး တင်ပို့ရာတွင် အချိန်နှောင့်နှေးမှုများကြောင့် အသီးများ၏ အရည်အသွေးကို ထိခိုက်စေပြီး တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည့် ကုန်တင်ယာဉ် (၅) စီးတွင် (၁) စီးသာ ဖရဲသီးများ၏ အရည်အသွေးကို မထိခိုက် စေဘဲ ကောင်းမွန်စွာ တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖရဲသီးတင်ပို့ရောင်းချသူများသည် တရုတ်နိုင်ငံအပြင် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဈေးကွက်များဖြစ်သော ယူအေအီး၊ ကာတာနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် ဈေးကွက် သစ်များ ရှာဖွေလျက်ရှိပါသည်။ လက်ရှိတွင် တရုတ်ဈေးကွက်သည် မြန်မာ့ဖရဲသီးအတွက် တစ်ခုတည်း သော ပြည်ပဈေးကွက်ဖြစ်နေသောကြောင့် ရေရှည်တွင် ပြည်ပဈေးကွက်ကို ချဲ့ထွင်နိုင်ရန် လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။

၅.၅.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် တင်ပို့မှု

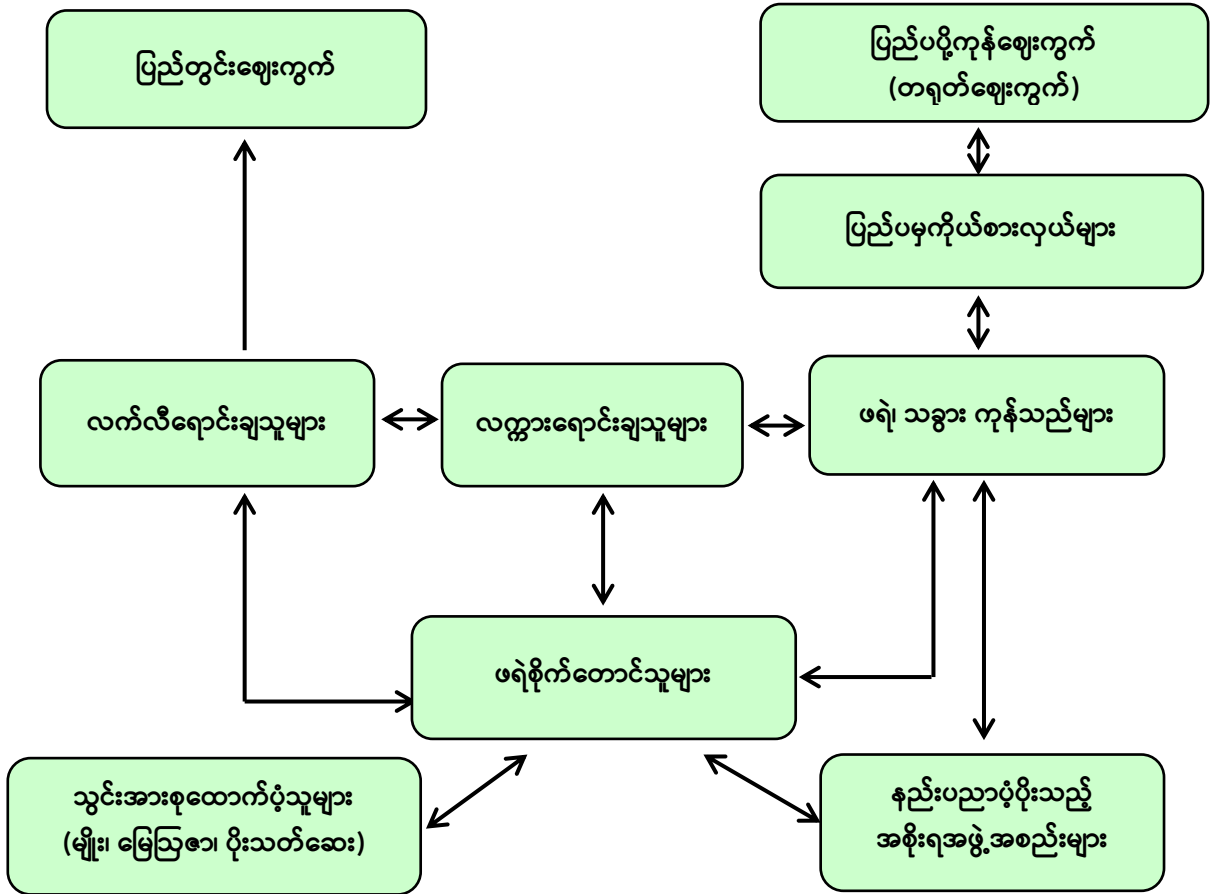
မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖရဲသီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့် စားသုံးမှုအခြေအနေများအရ ၂၀၁၀ ခုနှစ်အထိ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုပမာဏနှင့် ပြည်တွင်းစားသုံးမှု ပမာဏတို့တူညီနေပြီး သီးနှံပိုလျှံမှုမရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍ ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချမှု စတင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ရှိသော ဖရဲသီးများကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချသလို ပြည်တွင်းဒေသအသီးသီးတွင်လည်း ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ ရန်ကုန်ဖရဲသီး ဈေးကွက်သို့ မြင်းခြံ၊ မိတ္ထီလာ၊ ဝမ်းတွင်း အစရှိသည့်နေရာမှ ဖရဲသီးများ အများဆုံး ဝင်ရောက်လျက် ရှိပါသည်။ စားသုံးသူရေးရာဦးစီးဌာန၏ ကွင်းဆင်းစစ်တမ်း ကောက်ယူချက်အရ မလ္လာ၊ ချောင်းဦးနှင့် တံတားဦးမြို့နယ်တို့မှ ဖရဲသီးများကို ပဲခူးတိုင်းအနောက်ခြမ်းဈေးကွက်မှ ဝယ်ယူရောင်းချလျက် ရှိကြောင်းသိရသည်။

(၅) နှစ်တာကာလအတွင်း ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ဖရဲသီးတင်ပို့မှု အမြင့်ဆုံးနှစ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံပေါင်း (၄) နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မှုပမာဏမှာ တန်ချိန် (၇၉၆,၉၃၆.၂)၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၇.၄၈) သန်းရှိကြောင်း သိရသည်။ လေ့လာမှုများအရ ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် နိုင်ငံပေါင်း (၆) နိုင်ငံသို့ တန်ချိန် (၆၁၄,၀၇၇.၆၂) တင်ပို့ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၄.၅၃) သန်း၊ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ တွင် နိုင်ငံ (၄) နိုင်ငံသို့ တင်ပို့တန်ချိန် (၄၆၄,၁၇၀.၃၅)၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၃.၇၆) သန်းဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် နိုင်ငံ (၃) နိုင်ငံသို့ တန်ချိန် (၁၅၂,၉၇၁.၁)၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆.၄၄) သန်း တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်သည် (၅) နှစ်အတွင်း တင်ပို့မှု အများဆုံး နှစ်ဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံသို့ စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၉၉) ရာခိုင်နှုန်းခန့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ကာ ပို့ကုန်ပမာဏ တိုးမြှင့်လာခဲ့စေပါသည်။

၅.၅.၅။ ဖရဲသီး တန်ဖိုးကွင်းဆက်

ဖရဲသီးထုတ်လုပ်မှုနှင့် တင်ပို့မှုတန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် အဓိကအားဖြင့် မူဆယ်နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး စခန်းရှိ ထုတ်လုပ်သူများ၊ ကုန်သည်ပွဲစားများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံရှိ ရောင်းဝယ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးသူ လယ်သမားများသည် ကုန်သည်များနှင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်သို့ လက်ကားရောင်းချသူများမှတစ်ဆင့် ပြည်ပဈေးကွက်သို့ ထုတ်ကုန်များကို ရောင်းချကြပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံမှ ဝယ်ယူလိုသော ဈေးကွက်ဝယ်လိုအားရှိသည့် ဖရဲမျိုးကွဲများကို တရုတ်ကုန်သည်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့် ဖရဲစိုက်တောင်သူများထံ ဖြန့်ဝေပြီး စိုက်ပျိုးရရှိသော ဖရဲသီးများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်သွင်းကြပါသည်။ ဖရဲစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် လိုအပ်သော နည်းပညာ၊ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေး စသည့်သွင်းအားစုများကို တရုတ်ကိုယ်စားလှယ်များက အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ သွင်းကုန်နှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်၍ ပံ့ပိုးပေးပါသည်။

ပုံ (၅) ဖရဲသီး တန်ဖိုးကွင်းဆက်

၅.၅.၆။ ထုတ်လုပ်မှု၊ တင်ပို့မှု၏ စိန်ခေါ်မှုများ

စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာပြီး ခန့်မှန်းရခက်သည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဈေးကွက် အခြေအနေများကြောင့် ဖရဲစိုက်ပျိုးမှုများ ကျဆင်းလာခဲ့သည်။ ဖရဲသီးသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ အဓိကတင်ပို့ နေသည့် သီးနှံဖြစ်ပါသည်။ ဖရဲသီးသည် အလေးချိန်များပြီး တန်ချိန်အလိုက် တင်ပို့ရသော သီးနှံဖြစ်သော ကြောင့် အဆိုပါကုန်စည်ကို ပင်လယ်ရေကြောင်းဖြင့် တင်ပို့မှုနည်းပါးပြီး နယ်စပ်မှတစ်ဆင့် ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ လက်ရှိတွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အခက်အခဲ များကြောင့် စိုက်ပျိုးမှုလျော့နည်းလာပြီး ဆုံးရှုံးမှုများ ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ယခင်က မူဆယ်သို့ တစ်ရက်လျှင် ဖရဲသီးကုန်တင်ကား အစီးရေ (၆၀၀) မှ (၈၀၀) အထိရှိ ပြီး ပျမ်းမျှခရီးသည် (၃) ရက်ခန့်သာ ကြာမြင့်ပါသည်။ ယခုအခါ နယ်မြေတည်ငြိမ်မှုနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လမ်းကြောင်းအခက်အခဲများကြောင့် (၁၀) ရက် အထိ ကြန့်ကြာနေပြီး အချို့နေရာများတွင် သွားလာရခက်ခဲသော အခြေအနေများကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု များစွာနှင့် ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

ဖရဲသီးများအား တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရာတွင် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ် နယ်စပ် ဂိတ်များမှ တင်ပို့ရန် အဆင်မပြေခြင်းများကြောင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရှမ်း ပြည်နယ်တို့မှ ထွက်ရှိသော ဖရဲသီးနှင့် သခွားမွှေးသီးများကို မဲခေါင်မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် ပင်လယ်ရေ ကြောင်းမှတစ်ဆင့် မိုင်းလားမြို့နယ်ရှိ ဝမ်တာပုံစစ်ဆေးရေးဂိတ်နှင့် တာလေမြို့နယ်ရှိ ဝမ်ပုံစစ်ဆေးရေး ဂိတ်တို့မှ တင်ပို့လျက် ရှိပါသည်။

ဖရဲသီးသည် သဘာဝအရ ထိခိုက်ပျက်စီးလွယ်သော သီးနှံဖြစ်သောကြောင့် ရောင်းလိုအားနှင့် ဝယ်လိုအား မညီမျှပဲ ဝယ်လိုအားကျဆင်းပါက ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု ပို၍များနိုင်ပါသည်။ တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ရန်မှာလည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများစွာ လိုအပ်ပါသည်။

ဖရဲသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရာတွင် အမျိုးအစား (၃) မျိုးရှိပြီး ရောင်းသူ/ဝယ်သူများ ကိုယ်တိုင်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ တောင်သူများနှင့် ကုန်သည်များပူးပေါင်း၍ စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီကြီးများက စီးပွားဖြစ် ကိုယ်ပိုင်စိုက်ပျိုးခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် နယ်မြေမတည်ငြိမ်များကြောင့် လယ်ယာကဏ္ဍတွင် ကြီးမားသော ဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး လယ်သမားများသည် (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကုန်သည်များလက်ထဲတွင် (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ပျက်စီးရှုံးမှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လယ်သမားများသည် စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုဈေးနှုန်း ကြီးမြင့်စွာ အသုံးပြုနေရပြီး နယ်စပ်ဂိတ်များသို့ ပို့ဆောင်ရာတွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေးအခက်အခဲများကြောင့် အဆင်မပြေမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။

နယ်စပ်ဒေသရှိ ဖရဲသီးရောင်းချမှု ဈေးနှုန်းသည် အများအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံဘက်မှ ဝယ်သူများမှ အဓိက လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ အကယ်၍ သီးနှံအားလုံးကို ဈေးကောင်းကောင်းဖြင့် ရောင်းချခြင်း မပြုနိုင်ပါက ကျန်ရှိသော သီးနှံများ၏ ကုန်ကျစရိတ်ကို လယ်သမားများက ကျခံရပါမည်။ တင်ပို့သည့် ပို့ကုန်များကို ပယ်ချခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ပို့ဆောင်ခြင်း မပြုစေရေးအတွက် နှစ်နိုင်ငံ အစိုးရအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ အခြေခံအားဖြင့် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများသည် ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေး၊ မျိုးစေ့ စသည့် သွင်းအားစုများ ပံ့ပိုးကူညီရန်နှင့် ဖရဲစိုက်တောင်သူများအတွက် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် ဆော့ဖ်ဝဲလ်များ တီထွင်နိုင်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပြည်တွင်းဖရဲစိုက်ပျိုးမှု လျော့ကျလာခြင်း၊ တင်ပို့သည့် ကုန်စရိတ်များ တိုးလာခြင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့သာ တင်ပို့ရောင်းချမည့် တစ်ခုတည်းသောသီးနှံအဖြစ် ရှိနေသောကြောင့် ဈေးကွက်သေချာမှု မရှိခြင်းကဲ့သို့သော အခက်အခဲများ ရှိနေပါသည်။ ဖရဲသီးစိုက်ပျိုးထုတ်ခြင်းနှင့် တင်ပို့ခြင်းတွင် ဖရဲသီး (F1) မျိုးစေ့များကို တရုတ်နိုင်ငံမှ ဝယ်ယူစိုက်ပျိုးကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဓိကစိုက်ပျိုးသည့် ဖရဲသီးမျိုးကွဲများသည် အခြားနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် လူကြိုက်နည်းပြီး တရုတ်ဝယ်လက်များသာ နှစ်သက်ကြပါသည်။

၅.၅.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများ၏ ဖရဲသီးတင်သွင်းမှုသည် စုစုပေါင်းတန်ချိန် (၄၁၅,၄၈၅) တန် တင်သွင်းခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၃၆.၂၂) သန်း ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ ဖရဲသီးတင်သွင်းမှုသည် တန်ချိန် (၇၃,၆၀၇)၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁.၃၄) သန်းရှိသောကြောင့် အာရှနိုင်ငံများ တင်သွင်းမှု၏ (၁၈) ရာခိုင်နှုန်းရှိကြောင်း သိရသည်။ တရုတ်၊ တူကီယံနှင့် ကာဇာကစ္စတန်နိုင်ငံတို့သည် တင်သွင်းမှုအများဆုံး နိုင်ငံများအဖြစ် ဦးဆောင်နေပါသည်။

ဇယား (၅၉) မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီး (HSC: 080711) တင်ပို့မှု အများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	မြန်မာ့ဖရဲ တင်သွင်းသော နိုင်ငံများ	တင်သွင်းသည့် တန်ချိန် (တန်)	တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ US\$)	တင်သွင်းသည့် ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၅၇,၇၂၆	၁၈,၀၃၀	၁၀၀%
၁	တရုတ်	၅၇,၆၃၆	၁၈,၀၀၄	၉၉.၈၀%
၂	ထိုင်း	၉၀	၂၆	၀.၂၀%

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade, ၂၀၂၃, ITC Trademap, ၂၀၂၃

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများ၏ ဖရဲသီးတင်ပို့မှုသည် စုစုပေါင်း မက်ထရစ်တန်ချိန် (၅၇၁,၁၉၂) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၁၂.၀၈) သန်းရှိပါသည်။ တူကီယိုနိုင်ငံသည် အာရှ တွင် အဓိက တင်ပို့သည့်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ဖရဲသီးတန်ချိန် စုစုပေါင်း (၅၇,၇၂၆) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၈.၀၃) သန်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိက တင်သွင်းသူမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း တင်ပို့မှု၏ (၁၀၀) ရာခိုင်နှုန်းနီးပါး တင်သွင်းလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီးတန်ချိန် (၅၇.၆၃၆) တန်၊ တန်ဖိုးအား ဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၈) သန်းကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာ့ဖရဲသီးဈေးကွက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အရေးပါမှုကို ဖော်ပြနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖရဲသီးတန်ချိန် (၉၀) (စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ ၁ ရာခိုင်နှုန်းအောက်)၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆,၀၀၀) ကိုသာ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့ပြီး အခြား နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ခြင်းမရှိပါသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဇယား (၆၀) အာရှနိုင်ငံများ၏ ဖရဲသီး (HSC: 080711) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	အာရှနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှု	တင်ပို့သည့် တန်ချိန် (တန်)	တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး ('၀၀၀ US\$)	တင်ပို့သည့် ရာခိုင်နှုန်း
	အာရှနိုင်ငံ စုစုပေါင်း	၅၇၁,၁၉၂	၂၁၂,၀၈၃	၁၀၀%
၁	တူကီယို	၁၃၁,၀၈၂	၃၉,၂၃၃	၂၃%
၂	အီရန်	၆၁,၀၃၁	၁၇,၉၀၉	၁၁%
၃	ဥဇဘတ်ကစ္စတန်	၅၉,၄၂၈	၁၀,၅၈၂	၁၀%
၄	မြန်မာ	၅၇,၇၂၇	၁၈,၀၃၀	၁၀%
၅	တရုတ်	၅၆,၂၆၉	၅၄,၂၆၉	၁၀%
၆	အိန္ဒိယ	၅၁,၇၂၇	၁၁,၇၉၅	၉%
၇	ဗီယက်နမ်	၄၂,၉၇၇	၇,၉၄၈	၈%
၈	မလေးရှား	၃၈,၃၈၃	၁၄,၃၄၇	၇%
၉	အိုမန်	၁၃,၇၆၆	၁၁,၃၆၄	၂%
၁၀	ပါကစ္စတန်	၁၃,၂၁၁	၁,၈၉၈	၂%

ခေတ်မီစစ်။ UN Comtrade၊ ၂၀၂၃၊ ITC Trademap၊ ၂၀၂၃

၅.၅.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

❖ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု (Nominal Production Rate-NPR)

NPR တန်ဖိုးသည် (၁) သို့မဟုတ် (၁) ထက်နည်းပါက ကုန်စည်ထုတ်လုပ်မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီးပါက ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံမှ ဖရဲသီး (HSC: 080711) ကို တရုတ်နိုင်ငံကို အဓိက တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက်နည်းသောကြောင့် မြန်မာ့ဖရဲသီးသည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြားတင်ပို့သည့် နိုင်ငံ များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ကာ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ဇယား (၆၁) မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC:080711) ၏ Nominal Production Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

နိုင်ငံ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	တင်းသွင်းသည့်နိုင်ငံအတွက် CIF တန်ဖိုး (US\$/ mt)	တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံရှိ ဖရဲသီး၏ လက်ကားဈေး (US\$/mt)	
တရုတ်	၁၁၄	၁,၆၉၅	၀.၀၇

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade၊ ၂၀၂၃၊ FAOSTAT၊ ၂၀၂၃၊ Myantrade၊ ၂၀၂၃

❖ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖရဲသီးထုတ်လုပ်မှုသည် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တန်ချိန်အနည်းငယ်သာ ထွက်ရှိပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၀.၅၂) သန်းအထိ တိုးလာခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၀.၁၄) သန်း သို့ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ဖရဲသီး အများဆုံးထုတ်လုပ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း တန်ချိန် (၆၁.၇၀) သန်းမှ (၆၀.၅၄) သန်းအထိ တည်ငြိမ်သောထုတ်လုပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့သည်။

ဇယား (၆၂) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံများ၏ ဖရဲသီး (HSC: 080711) ထုတ်လုပ်မှု

(တန်ချိန် သန်း/ နှစ်)

ဘဏ္ဍာနှစ်	တရုတ်	အီရန်	မလေးရှား	ပါကစ္စတန်	တူဂီယံ	ဥဘော်ကစ္စတန်	ဗီယက်နမ်	မြန်မာ
၂၀၁၄	၆၁.၇၀	၄.၀၁	၀.၁၈	၀.၅၄	၃.၈၉	၁.၇၀	၁.၁၀	၀.၂၄
၂၀၁၅	၆၂.၈၉	၃.၇၁	၀.၁၈	၀.၅၃	၃.၉၂	၁.၈၅	၁.၀၈	၀.၂၇
၂၀၁၆	၆၂.၄၁	၄.၀၉	၀.၁၉	၀.၅၃	၃.၉၃	၂.၀၄	၁.၁၀	၀.၂၉
၂၀၁၇	၆၃.၃၆	၁.၇၀	၀.၁၇	၀.၅၅	၄.၀၁	၂.၀၃	၁.၁၂	၀.၃၂
၂၀၁၈	၆၁.၇၆	၁.၄၆	၀.၁၅	၀.၅၄	၄.၀၃	၁.၈၄	၁.၂၀	၀.၃၃
၂၀၁၉	၆၁.၀၄	၁.၆၄	၀.၁၄	၀.၅၇	၃.၈၇	၁.၂၃	၁.၃၆	၀.၃၄
၂၀၂၀	၆၀.၅၃	၁.၄၁	၀.၁၃	၁.၀၁	၃.၄၉	၁.၂၅	၁.၄၆	၀.၂၉
၂၀၂၁	၆၀.၅၉	၁.၂၅	၀.၁၃	၂.၃၁	၃.၄၇	၁.၂၁	၁.၂၁	၀.၅၂
၂၀၂၂	၆၀.၅၄	၁.၂၀	၀.၁၄	၁.၅၈	၃.၃၉	၁.၄၄	၁.၂၀	၀.၁၄

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade၊ ၂၀၂၃၊ ITC Trademap၊ ၂၀၂၃၊ Myantrade၊ ၂၀၂၃

အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်းသည် မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC:080711) (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနိုင်ငံနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော နိုင်ငံများ၏ ဖရဲသီး (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ကြား ခွဲခြားခြင်းဖြစ်သည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီးပါက မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သည့် ဖရဲသီးအရည်အသွေးသည် အခြားနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့သည့် ဖရဲသီးထက် ပိုကောင်းပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် (၁) နှင့် ညီမျှပါက အခြားနိုင်ငံများ၏ ဈေးနှုန်း၊ အရည်အသွေးနှင့် တူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်နည်းပါက အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အရည်အသွေးနိမ့်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC: 080711)

သည် တရုတ်နှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှလွဲ၍ ကျန်နိုင်ငံများရှိ ဖရဲသီးဈေးနှုန်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ပို၍ဈေးကြီးပြီး အရည်အသွေးလည်း ကောင်းပါသည်။

ဇယား (၆၃) အာရှနိုင်ငံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ဖရဲ၏ FOB ဈေးနှုန်း/တန် နှိုင်းယှဉ်ချက်

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း/တန်)

ဘဏ္ဍာနှစ်	တူကီယဲ	အီရန်	မြန်မာ	တရုတ်	အိန္ဒိယ	ဗီယက်နမ်	မလေးရှား
၂၀၁၄	၂၅၉	၂၃၁	၄၈၆	၈၆၀	၄၀၇	၅၅၅	၃၄၃
၂၀၁၅	၂၂၉	၂၂၄	၆၀၀	၇၅၆	၄၁၆	၅၇၅	၃၀၆
၂၀၁၆	၂၂၅	၁၇၁	၆၈၂	၈၇၉	၄၁၉	၄၈၈	၃၃၂
၂၀၁၇	၂၅၉	၁၉၂	၅၄၇	၇၃၉	၃၄၃	၅၀၀	၃၅၉
၂၀၁၈	၂၈၈	၂၀၆	၄၁၅	၈၄၈	၃၃၃	၅၁၀	၃၅၅
၂၀၁၉	၂၀၀	၂၃၇	၄၉၂	၈၆၀	၂၆၂	၅၅၄	၃၅၁
၂၀၂၀	၂၈၁	၂၂၃	၃၈၄	၈၁၀	၂၇၂	၆၀၂	၃၃၂
၂၀၂၁	၂၄၃	၂၃၁	၅၄၉	၉၀၃	၂၃၁	၅၆၈	၃၄၀
၂၀၂၂	၂၇၆	၂၁၈	၄၅၃	၁,၀၆၉	၂၄၅	၅၈၅	၃၆၈
၂၀၂၃	၂၉၉	၂၉၃	၃၁၂	၉၆၄	၂၂၈	၁၈၅	၃၇၄

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade၊ ၂၀၂၃၊ ITC Trademap၊ ၂၀၂၃၊ Myantrade၊ ၂၀၂၃

ဇယား (၆၄) မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ဖရဲသီး (HSC: 080711) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB ဈေးနှုန်း)

ဘဏ္ဍာနှစ်	တူကီယဲ	အီရန်	တရုတ်	အိန္ဒိယ	ဗီယက်နမ်	မလေးရှား
၂၀၁၄	၁.၈၈	၂.၁၀	၀.၅၆	၁.၁၉	၀.၈၈	၁.၄၂
၂၀၁၅	၂.၆၂	၂.၆၇	၀.၇၉	၁.၄၄	၁.၀၄	၁.၉၆
၂၀၁၆	၃.၀၃	၄.၀၀	၀.၇၈	၁.၆၃	၁.၄၀	၂.၀၅
၂၀၁၇	၂.၁၁	၂.၈၅	၀.၇၄	၁.၆၀	၁.၀၉	၁.၅၂
၂၀၁၈	၁.၄၄	၂.၀၂	၀.၄၉	၁.၂၅	၀.၈၁	၁.၁၇
၂၀၁၉	၂.၄၆	၂.၀၈	၀.၅၇	၁.၈၈	၀.၈၉	၁.၄၀
၂၀၂၀	၁.၃၇	၁.၇၃	၀.၄၇	၁.၄၁	၀.၆၄	၁.၁၆
၂၀၂၁	၂.၂၆	၂.၃၈	၀.၆၁	၂.၃၈	၀.၉၇	၁.၆၁
၂၀၂၂	၁.၆၄	၂.၀၈	၀.၄၂	၁.၈၅	၀.၇၈	၁.၂၃
၂၀၂၃	၁.၀၄	၁.၀၆	၀.၃၂	၁.၃၇	၁.၆၉	၀.၈၄

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade၊ ၂၀၂၃၊ ITC Trademap၊ ၂၀၂၃၊ Myantrade၊ ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တင်ပို့မှုအတွက် အလားအလာအကောင်းဆုံးသော ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံမှာ တရုတ် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး မြန်မာ့ဖရဲသီး တင်ပို့နိုင်မှုမှာ တန်ချိန် (၉၁) တန် ရှိပါသည် (ဇယား ၆၅)။

ဇယား (၆၅) မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC: 080711) ၏ ပို့ကုန်အလားအလာ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံ	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့သော ဖရဲသီး၏ စုစုပေါင်း တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်ချိန်)	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်မှ ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများသို့ တင်သွင်းသည့် ဖရဲသီးပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ဖရဲသီးပမာဏ (တန်)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပို့ကုန် အလားအလာ (တန်)
တရုတ်	၅၇,၇၂၇	၇၃,၆၀၇	၅၇,၆၃၆	၉၁

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade၊ ၂၀၂၃၊ ITC Trademap၊ ၂၀၂၃

❖ ဖရဲသီး၏ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ၁၀ နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ဖရဲသီး၏ ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA) တန်ဖိုးသည် (၄) ထက်ပိုများပြီး ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ခေါက်ချိုးညီ နှိုင်းယှဉ် အားသာချက် (RSCA) တန်ဖိုးသည် (၀.၆) ထက်များပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သည့် ဖရဲသီးသည် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မြင့်သောအဆင့်တွင် ရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၆၆) မြန်မာ့ဖရဲသီး (HSC: 080711) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA နှင့် RSCA)

(အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း)

နှစ်စဉ်	မြန်မာ့ဖရဲ တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	မြန်မာ့ စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် သို့ ဖရဲတင်ပို့ သည့် တန်ဖိုး	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စုစုပေါင်း ပို့ကုန် တင်ပို့သည့် တန်ဖိုး	*RCA	**RSCA
၂၀၁၄	၇၂.၄၆	၁၁,၄၅၁.၈၆	၁,၅၄၈.၈၂	၁၈,၈၅၆,၉၅၇.၆၃	၇၇.၀၄	၀.၉၇
၂၀၁၅	၆၄.၉၃	၁၁,၄၃၁.၇၉	၁,၅၀၉.၆၆	၁၆,၄၁၈,၀၆၃.၈၉	၆၁.၇၆	၀.၉၇
၂၀၁၆	၇၃.၂၄	၁၁,၆၇၂.၇၂	၁,၇၀၆.၃၈	၁၅,၉၂၄,၂၀၃.၆၅	၅၈.၅၅	၀.၉၇
၂၀၁၇	၇၄.၁၂	၁၃,၈၇၇.၉၅	၁,၆၇၃.၃၄	၁၇,၅၆၃,၅၈၆.၂၀	၅၆.၀၅	၀.၉၆
၂၀၁၈	၇၇.၀၄	၁၆,၇၀၂.၁၆	၂,၀၂၆.၁၈	၁၉,၃၂၉,၀၅၀.၁၇	၄၄.၀၀	၀.၉၆
၂၀၁၉	၇၈.၁၇	၁၈,၁၁၇.၆၁	၂,၀၁၀.၇၀	၁၈,၇၆၁,၈၁၄.၉၂	၄၀.၂၆	၀.၉၅
၂၀၂၀	၅၇.၄၄	၁၆,၉၄၉.၇၆	၂,၁၀၄.၄၇	၁၇,၅၁၄,၉၆၈.၈၀	၂၈.၂၀	၀.၉၃
၂၀၂၁	၆၉.၀၆	၁၅,၁၅၃.၄၁	၂,၁၅၅.၂၄	၂၂,၁၅၄,၀၅၄.၄၆	၄၆.၈၄	၀.၉၆
၂၀၂၂	၃၈.၅၅	၁၇,၀၈၄.၅၁	၂,၂၇၈.၁၆	၂၄,၇၁၉,၇၉၅.၆၀	၂၄.၄၈	၀.၉၂
၂၀၂၃	၁၈.၀၃	၁၄,၇၅၃.၀၀	၂,၂၇၇.၆၃	၂၃,၂၉၁,၀၇၂.၃၁	၁၂.၅၀	၀.၈၅

*RCA = Revealed Comparative Advantage, **RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade၊ ၂၀၂၃၊ ITC Trademap၊ ၂၀၂၃

၅.၅.၉။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC analysis)

အားသာချက်	အားနည်းချက်
<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ပျိုးသောဒေသများ၏ မတူညီသော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ဂေဟဗေဒ အခြေအနေများကြောင့် သီးနှံများ ကြာရှည်စွာ ရရှိနိုင်ခြင်း၊ တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများနှင့် အနီးကပ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဈေးကွက်ရရှိခြင်း၊ ပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ဝယ်လိုအား မြင့်မားခြင်းမှ အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> ဈေးကွက်တည်ငြိမ်မှု မရှိခြင်း၊ သွင်းအားစုများအား ဈေးကြီးပေးဝယ်ရ၍ ရင်းနှီးမှုများပြီး ပြန်ရချက်မသေချာသည့် သီးနှံဖြစ်ခြင်း၊ သိုလှောင်သိမ်းဆည်း၍ မရသည့် သီးနှံဖြစ်သောကြောင့် လမ်းခရီးကြန့်ကြာမှုများ ကြုံရပါက ဈေးကွက်အခြေအနေတွင် ပို၍ ဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။
အခွင့်အလမ်း	စိန်ခေါ်မှု
<ul style="list-style-type: none"> ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက်ဝယ်လိုအားများခြင်း၊ တရုတ်ဈေးကွက်သို့ နယ်စပ်ဂိတ်များမှတစ်ဆင့် လွယ်ကူစွာတင်ပို့နိုင်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> မမျှော်လင့်ထားသော နယ်မြေဒေသ မတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် နယ်စပ်ဒေသများမှတစ်ဆင့် တင်ပို့ရာတွင် လမ်းခရီးကြန့်ကြာပြီး အချိန်မီ တင်ပို့နိုင်ရန် ခက်ခဲခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်နှင့် အရင်းအနှီးစရိတ်များ မြင့်တက်ခြင်း၊ လုပ်သားရှားပါးခြင်း၊ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုများ မြင့်မားလာခြင်း။

၅.၆။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း

၅.၆.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါမှု

မြန်မာနိုင်ငံသည် (၂,၄၀၀) ကီလိုမီတာခန့် ရှည်လျားသော ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းများနှင့် ကုန်းတွင်းပိုင်းတွင် ရေချိုမြစ်များဖြစ်သည့် ဧရာဝတီမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ စစ်တောင်းမြစ်နှင့် သံလွင်မြစ် အစရှိသည့် ရေချိုမြစ်ကြီးများအပြင် အခြားရေချိုမြစ်ချောင်း အင်းအိုင်များလည်း အများအပြားရှိပါသည်။ ကုန်းတွင်းရှိ ရေချိုရေပြင်များသည် စုစုပေါင်း (၈.၁) ဟက်တာသန်း ကျယ်ဝန်းပြီး ယင်းအနက် (၁.၃) ဟက်တာသန်းသည် အမြဲတမ်းရေပြင်များဖြစ်ကာ ကျန်အပိုင်းများမှာ ရာသီအလိုက် ရေလွှမ်းမိုးသော မြစ်ဝှမ်းဒေသများ ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၆၇) နှစ်အလိုက် ရေထွက်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ (တန်)

	၂၀၂၁	၂၀၂၀	၂၀၁၉	၂၀၁၈	၂၀၁၇	၂၀၁၆	၂၀၁၅
စုစုပေါင်း (တန်ချိန်)	၆,၀၇၄,၈၂၀	၆,၀၁၃,၇၈၁	၅,၉၃၁,၈၁၅	၅,၈၇၇,၄၆၀	၅,၆၇၅,၄၆၂	၅,၅၉၈,၀၀၃	၅,၃၁၆,၉၅၀
သဘာဝဖမ်းဆီးခြင်း	၄,၉၀၇,၄၇၀	၄,၈၇၂,၉၀၃	၄,၈၄၉,၇၅၀	၄,၇၄၇,၁၁၀	၄,၆၂၆,၇၇၀	၄,၅၇၇,၄၁၀	၄,၃၁၇,၃၂၀
ပင်လယ်ငါးဖမ်းခြင်း	၃,၂၉၅,၀၇၀	၃,၂၆၄,၈၃၇	၃,၂၄၉,၇၀၀	၃,၁၅၂,၁၄၀	၃,၀၃၆,၄၁၀	၂,၉၉၆,၇၄၀	၂,၈၅၄,၂၀၀
ရေချိုငါးဖမ်းခြင်း	၁,၆၁၂,၄၀၀	၁,၆၀၈,၀၆၆	၁,၆၀၀,၀၅၀	၁,၅၉၄,၉၇၀	၁,၅၉၀,၃၆၀	၁,၅၈၀,၆၇၀	၁,၄၆၃,၁၂၀
ငါးမွေးမြူခြင်း	၁,၁၆၇,၃၅၀	၁,၁၄၀,၈၇၈	၁,၀၈၂,၀၆၅	၁,၁၃၀,၃၅၀	၁,၀၄၈,၆၉၂	၁,၀၂၀,၅၉၃	၉၉၉,၆၃၀

ဇစ်မြစ်။ အရှေ့တောင်အာရှ ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားထုတ်ပြန်ချက်၊ ၂၀၂၁

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ပစ္စည်းအရင်းအမြစ်များ ပေါများကြွယ်ဝမှုကြောင့် ရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သည့် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် နိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် အရေးပါပြီး အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများနှင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရှာဖွေရေးကိစ္စရပ်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သော လုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်သည့် အဓိကဇာစ်မြစ်လုပ်ငန်း (၂) မျိုးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ (က) ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းနှင့် (ခ) သဘာဝငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍကို ရေခဲငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍနှင့် ရေချိုငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍ ဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ ရေခဲငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ကမ်းနီးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် ပင်လယ်ကမ်းဝေးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့ ပါဝင်ပြီး ရေချိုငါးလုပ်ငန်းတွင် ရေချိုသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း၊ အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် လိုင်စင်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းရေထွက်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှုအနက် သဘာဝငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ (၈၁) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှ (၁၉) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး ပါဝင်ပံ့ပိုးခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၆၈) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ကုန်လုပ်ငန်းမှ ထုတ်လုပ်သည့် အဓိက ငါးမျိုးစိတ်များ/ အုပ်စုများ၏ ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ (တန်)

အဓိက ငါးမျိုးစိတ်များ/ အုပ်စုများ	၂၀၂၁	၂၀၂၀	၂၀၁၉	၂၀၁၈	၂၀၁၇	၂၀၁၆
ငါးမြစ်ချင်း	၆၈၆,၅၄၀	၆၈၇,၅၈၂	၃၆၁,၃၄၅	၅၄၈,၉၆၂	၆၄၇,၉၇၄	၆၁၅,၃၅၂
ငါးကြင်း	၁၁၉,၀၄၇	၁၂၃,၀၄၇	၃၀၃,၇၃၁	၁၂၀,၉၈၂	၁၉,၂၈၉	၁၈,၉၃၄
ငါးခုံးမ	၁၇၁,၂၈၁	၁၇၅,၂၈၁	၂၅၉,၅၄၂	၂၃၁,၆၀၇	၁၁,၀၉၁	၁၀,၈၈၇
တီလားပီးယား	၃၉,၀၅၀	၃၃,၀၅၀	၆၉,၄၇၂	၄၄,၅၁၁	၃၃,၇၅၅	၃၃,၁၃၄
ပုစွန်	၇၀,၁၈၃	၅၉,၆၅၀	၅၁,၇၉၆	၂၂,၅၇၁	၅၉,၉၄၄	၆၇,၇၂၄
ကဏန်း	၅၃,၆၈၉	၄၆,၆၁၂	၁၉,၉၁၃	၉၇,၅၁၉	၁၇၈,၄၂၀	၁၇၅,၁၃၈
ငါးခူ	၂၁,၈၅၉	၁၀၃	-	၅၅,၁၈၄	၅၇,၈၆၆	၅၆,၈၀၁

ဇာစ်မြစ်။ အရှေ့တောင်အာရှ ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားထုတ်ပြန်ချက်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်

မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအသီးသီးမှ ရေထွက်ပစ္စည်းများ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ထုတ်လုပ်မှု တိုးမြှင့်လာသည်နှင့်အမျှ ကမ္ဘာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ မွေးမြူထုတ်လုပ်သည့်နိုင်ငံများတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၆) နေရာတွင် ရပ်တည်လျက် ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ရေခဲငါးဖမ်းဆီးခြင်းမှ ငါးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံး နိုင်ငံများတွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၁၈) နေရာတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး ကုန်းတွင်းပိုင်း ရေချိုငါးဖမ်းဆီးခြင်းမှ ငါးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများအနက် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၄) နေရာတွင် တည်ရှိပါသည် (FAO, ၂၀၂၄)။ မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်တွင်းထုတ်ကုန်စုစုပေါင်း (Gross Domestic Product) ၏ (၂) ရာခိုင်နှုန်းကို ရေထွက်ပစ္စည်းကဏ္ဍမှ ရရှိထားပြီး ပြည်တွင်းအသားဓာတ်စားသုံးမှု၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်း အထိ အထောက်အကူပြုပါသည် (World Bank, ၂၀၁၉)။ ရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုတွင် လုပ်ငန်း အမျိုးအစားများ ကွဲပြားစွာ တည်ရှိနေခြင်းနှင့်အတူ အဆိုပါလုပ်ငန်းအပေါ်တွင် မှီတည်၍ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အလို့ငှာ ပံ့ပိုးမှုပြုပေးခြင်းဖြင့် အလုပ်အကိုင်များ ဖမ်းတီးပေးနေသောကြောင့် အချိန်ပြည့်လုပ်သား (၈) သိန်းခန့်နှင့် အချိန်ပိုင်းလုပ်သား (၂.၄) သန်းခန့် အလုပ်အကိုင်ရရှိနေသည့် လုပ်ငန်းရပ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ငါးသည် ပုံမှန်အားဖြင့် မြန်မာလူထု၏ အဓိက စားသုံးသောအစာဖြစ်ပြီး ပရိတင်းဓါတ် အများဆုံး ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သောကြောင့် ငါးလုပ်ငန်းနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍသည် အစားအစာနှင့် အာဟာရဖူလုံရေးတို့ အတွက် နိုင်ငံ၏အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်အနေဖြင့် ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၊ ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံများရှိ ဈေးကွက်များသို့ တင်ပို့ရောင်းချခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံ ဝင်ငွေ ပိုမိုတိုးတက်ရရှိစေမည့် အခွင့်အလမ်းများရရှိလာပြီး မွေးမြူရေးထွက်ကုန်များစွာ ဖန်တီးထုတ်လုပ် နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းရရှိစေပါသည်။

၅.၆.၂။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ထုတ်ကုန်၏ အရေးပါမှု

ပြည်တွင်းဈေးကွက်အနေဖြင့် ငါး၊ ပုစွန်၊ ကဏန်းထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၅၀-၆၀) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားသော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ (processed fishery products) ၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင်သာ ရောင်းချကြပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်အနေဖြင့် ရန်ကုန်ရှိ လက်ကားဈေး များဖြစ်သည့် ရွှေပိတောက်ငါးဈေး၊ စံပြလက်ကားဈေးနှင့် သီရိမင်္ဂလာလက်ကားဈေးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ အောက် ပိုင်းဒေသအတွက် အဓိကဖြန့်ဖြူးသည့် လက်ကားဈေးများဖြစ်ပြီး မန္တလေးကမ်းနားလမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်းဒေသအတွက် အဓိက ဖြန့်ဖြူးသည့်နေရာ ဖြစ်ပါသည်။ လက်ကားဈေးကွက်များ သည် ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ငါး၊ ပုစွန် စသည့် ရေထွက်ပစ္စည်းများအတွက် အဓိကရောင်းချသည့် လမ်း ကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့ရှိ လက်ကားဈေးများသည် တစ်ရက်လျှင် ဖမ်းဆီးနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း နှစ်ခုစလုံးမှရရှိသည့် ရေထွက်ပစ္စည်း ပျမ်းမျှတန်ချိန် (၅၀၀,၀၀၀) မှ (၆၀၀,၀၀၀) အထိ ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားကြပါသည် (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။

လက်ကားဈေးကွက်များမှတစ်ဆင့် လက်လီဈေးကွက်များဖြစ်သည့် စူပါမားကတ်များနှင့် မြို့နယ် အသီးသီး၏ လက်လီဈေးများသို့ ဖြန့်ဖြူးရောင်းဝယ်ဖောက်ကားကြပြီး အသေးစားငါးဖမ်းသမားများသည် ဖမ်းဆီးရရှိသည့် ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ရပ်ကွက်ဈေးများ၌ စားသုံးသူများထံ တိုက်ရိုက်ရောင်းချကြပါ သည်။ စူပါမားကတ်သို့ ရောင်းချသည့်လမ်းကြောင်းတွင် လတ်ဆတ်မှု၊ အရွယ်အစား၊ သန့်ရှင်းမှုနှင့် ရေခဲ လွှာခြင်း စသည့် တင်းကြပ်သော အရည်အသွေးလိုအပ်ချက်များ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သန့်ရှင်းပြီး စနစ် တကျထုပ်ပိုးထားသော ပရီမီယံထုတ်ကုန်များအပြင် အေးခဲထားသည့် သို့မဟုတ် ပြုပြင်ပြီးထုတ်ကုန်များကို စူပါမားကတ်များ၊ ဟိုက်ပါမားကတ်များနှင့် ဆိုင်ခွဲစတိုးဆိုင်များတွင် ရောင်းချလေ့ရှိပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေး ကွက်တွင် ရောင်းချနေသည့် ပြည်တွင်းထုတ် ပြုပြင်စီမံထားသော ရေထွက်ပစ္စည်းများ (processed fishery products) များမှာ ဥပမာအားဖြင့် အေးခဲပုစွန်၊ မုန့်လုပ်ထားသောပုစွန်၊ ပုစွန် သို့မဟုတ် ငါးပေါင်မုန့်၊ ငါးပိနှင့် ငါးခြောက် စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ရေထွက်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့မှုအနေဖြင့် စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု၏ (၁၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်အား တင်ပို့ လျက်ရှိပြီး ယင်းသို့တင်ပို့ရာတွင် ပုံမှန်ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း (Normal Trade) နှင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ် ရေးလမ်းကြောင်း (Border Trade) စသည့် စနစ် (၂) မျိုးဖြင့် တင်ပို့ကြပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ ပြည်ပသို့တင်ပို့ရာတွင် အဓိကအားဖြင့် အရှင်တင်ပို့ခြင်း (alive product) နှင့် ပြုပြင်ထုပ်ပိုးတင်ပို့ခြင်း (processed products) ဟူ၍ တွေ့ရှိနိုင်ပြီး အရှင်တင်ပို့ခြင်းတွင် ငါးရှဉ့်၊ ငါး၊ ပုစွန်၊ မိချောင်းနှင့် ကဏန်းနှင့် အလှမွေးငါး စသည်တို့ပါဝင်ပြီး ပြုပြင်ထုပ်ပိုးတင်ပို့ခြင်းတွင် ရေခဲအသုံးပြုခြင်း (chilled type)၊ အေးခဲမှု

ပြုခြင်း (frozen type)၊ အခြောက်လှန်းခြင်း- နေရောင်ခြည်တိုက်ရိုက်အသုံးပြုခြင်း/ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင် အသုံးပြုခြင်း (dried form)၊ ငါးဆားနယ်ပြုလုပ်ခြင်း (salted form)၊ ကျပ်တင်ခြင်း (smoked form) အမှုန့် အဖြစ် ပြုပြင်ခြင်း-ငါးကြေမှုန့် (Fish meal) စသည်ဖြင့် သက်ဆိုင်ရာဈေးကွက်များ၏ တောင်းဆိုချက်အပေါ် မူတည်၍ အမျိုးအမည်ကွဲပြားစွာ တင်ပို့လျက်ရှိနေပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်အနက်မှ ဒေသတွင်း ဈေးကွက်အများဆုံး ရရှိနေသည့် (၅) နိုင်ငံမှာ ထိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ အမေရိကန်နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ ရေထွက်ပစ္စည်းများအား အခြားနိုင်ငံတကာ ဈေးကွက်အများဆုံးရရှိနေသည့် နိုင်ငံများဖြစ်သည့် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စု၊ အိုမန်၊ ထိုင်ဝမ်၊ ကူဝိတ်၊ ကိုးရီးယား၊ အိန္ဒိယ၊ ဟောင်ကောင်၊ ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့လျက် ရှိပါသည်။

ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအရ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချမှုမှ ရရှိသည့် စုစုပေါင်းဝင်ငွေစာရင်းကို လေ့လာပါက ငါးတန်ချိန် (၂၀,၄၆၇.၆၃) နှင့် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၃.၀၅) သန်း၊ ပုစွန်တန်ချိန် (၄၁၀.၉၅) နှင့် တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၃၇) သန်း နှင့် အခြားရေထွက်ပစ္စည်းများမှာ တန်ချိန် (၁၈,၃၄၉.၆၁)၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၈.၄၂) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည် (DOP, ၂၀၂၄)။

ဇယား (၆၉) နှစ်အလိုက် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှု တန်ချိန်နှင့်တန်ဖိုး

ခုနှစ်	တင်ပို့မှု	
	ပမာဏ (တန်ချိန်)	တန်ဖိုး ('၀၀၀ USD)
၂၀၂၁	၄၀၃,၉၈၇	၈၀၆,၆၆၇
၂၀၂၀	၄၇၃,၅၆၃	၈၈၇,၇၇၆
၂၀၁၉	၄၃၉,၆၆၃	၈၁၂,၁၆၅
၂၀၁၈	၅၆၈,၂၂၄	၇၁၁,၇၁၇
၂၀၁၇	၄၈၇,၈၈၆	၆၉၆,၃၀၂
၂၀၁၆	၃၉၄,၃၉၇	၅၆၁,၈၂၆
၂၀၁၅	၃၃၈,၂၈၄	၄၈၂,၂၃၇

စာစ်မြစ်။ FAO ၏ ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်နှင့် စာရင်းဇယားဝန်ဆောင်မှု

မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်အနက်မှ ဒေသတွင်း ဈေးကွက်အများဆုံး ရရှိနေသည့် (၅) နိုင်ငံမှာ ထိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ အမေရိကန်၊ မလေးရှား၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာဈေးကွက် အများဆုံးရရှိနေသည့် (၂၁) နိုင်ငံမှာ တရုတ်၊ ဂျပန်၊ အမေရိကန်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စု၊ အိုမန်၊ ထိုင်ဝမ်၊ ကူဝိတ်၊ ကိုးရီးယား၊ အိန္ဒိယ၊ ဟောင်ကောင်၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း၊ ဘာရိန်း၊ အီရတ်၊ ကာတာ၊ ဩစတြေးလျ၊ အီတလီ၊ ကနေဒါ၊ ပြင်သစ်၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ နှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၆.၃။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသဘောတူစာချုပ် (Economic Cooperation Agreement) အရ တရုတ်နိုင်ငံမှ မြန်မာ နိုင်ငံသို့ ချေးငွေနှင့်အထောက်အပံ့များ စတင်ခဲ့ပြီး ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် စီးပွားရေးပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ် မှုများ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန်အတွက် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ်များ (Border Trade Agreements) ကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ် လက်မှတ်ရေးထိုး ဆောင်ရွက်ခဲ့ ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် စီးပွားရေးနှင့်နည်းပညာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူညီချက်စာချုပ် (၆) ခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးချုပ်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူစာချုပ် (Regional Comprehensive Economic Partnership - RCEP) ကို မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ကိုရီးယား၊ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်နိုင်ငံတို့သည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လက် မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေလ ၁ ရက်နေ့တွင် မြန်မာ-တရုတ်နိုင်ငံအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ စတင်အသက်ဝင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ-တရုတ် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုအခြေအနေသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ တိုး တက်လာခဲ့ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်အရ AQSIQ ဌာနအား အကောက် ခွန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (General Administration of Customs of the People's Republic of China-GACC) ဟု ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးအတွက် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သမ္မတ၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်အတွင်း ကုန်သွယ်မှု လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးအတွက် နှစ်နိုင်ငံအကြား ချောမွေ့သော ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ ဖွဲ့ စည်းနိုင်ရေးအတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာကိုလည်းကောင်း၊ နယ်စပ်နေပြည်သူများ၏ အကျိုးစီးပွား ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရန် ရွှေ့လီ-မူဆယ် နယ်စပ်စီးပွားရေးဇုန်အား တည်ထောင်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မူဘောင် သဘောတူစာချုပ် ဆွေးနွေးမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ လျင်မြန်စွာတိုးတက်စေရေးအတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာကို လည်းကောင်း လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ GACC အဖွဲ့နှင့် အပင်ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေး ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်သဘောတူစာချုပ် (SPS protocol) များ လက်မှတ်ရေးထိုးချုပ်ဆို၍ ကုန်စည်များ တင်ပို့ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါး၊ ပုစွန်နှင့် အခြားရေထွက်ပစ္စည်းများကို ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိရာ တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံပြီးလျှင် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ ဒုတိယအများဆုံး တင်ပို့ရောင်းချနိုင်သော ပြည်ပဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပုစွန်၊ ပုစွန်ကျား၊ ငါးနှင့် ကကတစ် စသည်တို့ အပါအဝင် အခြား ရေထွက်ပစ္စည်းအမျိုးပေါင်း (၂၀) ကျော်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပင်လယ်ရေကြောင်း၊ လေ ကြောင်းနှင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းများဖြင့် အဓိကတင်ပို့ လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာ နှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ပစ္စည်းတင်ပို့ရောင်းချမှု ပမာဏ နှင့် တန်ဖိုးများကို ဇယား (၇၀) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား (၇၀) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့မှုအခြေအနေ

ဘဏ္ဍာနှစ်	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်ချိန် '၀၀၀)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (US\$ သန်း)
၂၀၁၄-၂၀၁၅	၇၅.၇၃	၁၆၉.၆၉
၂၀၁၅-၂၀၁၆	၇၅.၇၃	၁၆၉.၆၉
၂၀၁၆-၂၀၁၇	၁၀၀.၂	၁၉၀.၁၂
၂၀၁၇-၂၀၁၈	၁၁၇.၇၉	၁၉၇.၉၆
၂၀၁၈-၂၀၁၉	၁၃၇.၂၆	၂၀၄.၈၂
၂၀၁၉-၂၀၂၀	၁၇၃.၄၅	၂၅၄.၉၂
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁၁၁.၀၈	၂၂၂.၈၉
၂၀၂၁-၂၀၂၂	၅၀.၉၇	၁၀၇.၁၅
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၁၁၈.၈၉	၂၄၄.၅၃

ဇစ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

၅.၆.၄။ ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေချိုမြစ်ချောင်းအင်းအိုင်များ ပေါများခြင်း၊ ရှည်လျားသော ကမ်းရိုးတန်းများနှင့် အမျိုးမျိုးသော ရာသီဥတုအနေအထားများသည် ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ပြည်တွင်းစားသုံးမှုအတွက်သာ မက ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုအတွက်ပါ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်သည့် အထောက်အပံ့များ ဖြစ်ပါသည်။ ကြွယ်ဝသော ရေချိုရေငန်သယံဇာတများမှ ထုတ်လုပ်ပေးသည့် ရေထွက်ပစ္စည်းများသည် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အစားအစာဖူလုံရေးအတွက် လွန်စွာအရေးပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍမှ လူတစ်ဦးချင်း စားသုံးရန် ငါးနှင့် ပင်လယ်စာများကို (၆၇) ကီလိုဂရမ် ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး အမှန်တကယ် လူတစ်ဦးချင်း စားသုံးသည့်ပမာဏမှာ (၄၀.၆) ကီလိုဂရမ်ဖြစ်သည့်အတွက် ပြည်တွင်းစားသုံးမှု ပမာဏထက် ပိုလျှံထုတ်လုပ်နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် (FAOSTAT, ၂၀၂၃)။

ရေထွက်ပစ္စည်းများအတွက် ပြည်တွင်းဈေးကွက်ဝယ်လိုအားသည် ပြည်တွင်းရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ (၅၀-၆၀) ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ပြုပြင်စီမံထားသော ရေထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှု၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည် (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။ မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်းဒေသအတွက် ပင်လယ်စာထွက်ကုန် အများအပြားကို ရွှေပိတောက်ငါးဈေး၊ ကြည့်မြင်တိုင်ဗဟိုစံပြဈေးနှင့် သီရိမင်္ဂလာဈေးတို့မှ အလွယ်တကူ ဝယ်ယူနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းဒေသအတွက်မူ မန္တလေးကမ်းနားဈေးသည် ပြည်တွင်းဝယ်လိုအား မြင့်မားသော အဓိကဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည် (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။ ရန်ကုန်မြို့ရှိ ရေထွက်ပစ္စည်း လက်ကားဈေးများတွင် ပြည်တွင်းဝယ်လိုအား တစ်ရက်လျှင် ပျမ်းမျှတန်ချိန် (၅၀၀,၀၀၀) မှ (၆၀၀,၀၀၀) အထိ ရှိပါသည်။

ရန်ကုန်ရှိ သား/ငါးဈေးများတွင် လက်လီရောင်းချသူ (၅၀၀-၆၀၀) ခန့်နှင့် အချက်အချာကျသော ဗဟိုစံပြငါးဈေးတွင် ရောင်းချသူ (၂၀၀) ခန့်ရှိကြောင်း သိရှိရသော်လည်း ယင်းဈေးကြီးများတွင် ဝယ်ယူ/

ရောင်းချသည့် ပမာဏကို တိကျစွာ မှတ်တမ်းထိန်းသိမ်း ကောက်ယူသည့်စနစ်မရှိသဖြင့် ပြည်တွင်း ဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းလိုအားပမာဏကို အတိအကျ မသိရှိနိုင်သေးပါ (Thura Swiss Co., Ltd., ၂၀၂၁)။ ထိုကုန်ပစ္စည်းများကို အဓိကအားဖြင့် ဟိုတယ်များ၊ စားသောက်ဆိုင်များ၊ ကော်ဖီဆိုင်များ၊ စူပါမားကတ်များနှင့် နီးစပ်ရာ လက်လီဈေးကွက်များသို့ တစ်ဆင့်ပြန်လည် ရောင်းချမည့်သူများထံသို့ ဒေသတွင်း ကုန်တိုက်ကြီးများမှတစ်ဆင့် ဖြန့်ဖြူးလေ့ရှိပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်များတွင် ဝယ်ယူစားသုံးသူများသည် ရေထွက်ပစ္စည်း၏ အရွယ်အစား၊ အသွင်အပြင်နှင့် လတ်ဆတ်မှုအရ ရောင်းချသူမှသတ်မှတ်ထားသော ဈေးနှုန်းဖြင့် နီးစပ်ရာ ရပ်ကွက်ဈေးများတွင် တစ်ဆင့်ပြန်လည်ရောင်းချသူများထံမှ လက်လီဝယ်ယူလေ့ ရှိပါသည်။ ပြုပြင်စီမံထားသော ရေထွက်ပစ္စည်းများအတွက် ပြည်တွင်းဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းချသည့်ပမာဏမှာ နည်းပါးပြီး ရောင်းချမှုနှင့်ပတ်သက်သော ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များကို ရရှိနိုင်ခြင်းမရှိပါ။

မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ပုံမှန်ကုန်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းများဖြစ်သော ပင်လယ်ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်းကုန်သွယ်မှုများအပြင် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းများအနေဖြင့် နယ်စပ်ဂိတ်များ ဖြစ်သည့် မြဝတီ၊ ကော့သောင်း၊ စစ်တွေ၊ မြိတ်၊ မူဆယ်၊ မောင်တော၊ တမူး၊ ချင်းရွှေဟော်၊ ထီးခီး၊ ရိဒါ၊ မောတောင်နှင့် ကျိုင်းလပ် စသည်တို့မှတစ်ဆင့် ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။ ဇယား (၇၁) တွင် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အထိ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ရေကြောင်း၊ လေကြောင်းနှင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများအလိုက် နှစ်စဉ်ပြည်ပတင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား (၇၁) ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း အမျိုးမျိုးဖြင့် ရေထွက်ပစ္စည်းများကို နှစ်စဉ်ပြည်ပတင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ

ဘဏ္ဍာနှစ်	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်ချိန် '၀၀၀)		တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (USD သန်း)	
	ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်း	နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေး	ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်း	နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေး
၂၀၁၄-၂၀၁၅	၁၄၅.၄၁	၁၉၂.၈၈	၂၁၇.၁၆	၂၆၅.၀၉
၂၀၁၅-၂၀၁၆	၁၄၈.၅၆	၂၂၀.၄၁	၂၁၄.၈၆	၂၈၇.၇၇
၂၀၁၆-၂၀၁၇	၁၄၂.၀၉	၂၉၆.၆၁	၂၄၀.၉၆	၃၆၄.၈၆
၂၀၁၇-၂၀၁၈	၁၅၂.၉၉	၄၁၅.၂၄	၂၆၃.၇၂	၄၄၇.၉၉
၂၀၁၈-၂၀၁၉ (April to Sept)	၆၇.၁၄	၁၅၃.၉၃	၁၁၉.၃၉	၁၇၄.၁၃
၂၀၁၈-၂၀၁၉ (Oct to Sept)	၁၄၉.၅၈	၄၃၄.၁၀	၂၈၉.၅၄	၄၃၈.၇၂
၂၀၁၉-၂၀၂၀	၁၇၀.၃၈	၄၉၉.၃၀	၃၃၂.၂၂	၅၂၀.၉၂
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁၇၈.၆၈	၃၇၉.၅၅	၃၉၉.၅၄	၃၈၆.၉၆
၂၀၂၁-၂၀၂၂ (Oct to March)	၁၂၇.၉၀	၂၀၈.၁၇	၂၆၁.၁၀	၂၁၉.၅၇
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၂၂၄.၄၃	၂၉၀.၄၁	၄၁၄.၅၈	၃၅၉.၆၅

ခေတ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မွေးမြူရေးနှင့် ဖမ်းဆီးလုပ်ငန်းများမှရရှိသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ပြည်ပသို့ရောင်းချခဲ့သော တင်ပို့မှုပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများကို ဇယား (၇၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မွေးမြူရေးနှင့် ဖမ်းဆီးလုပ်ငန်းများမှ ရရှိသည့် ရေချိုရေငန်း ငါး၊ ပုစွန်နှင့် အခြားရေထွက်ပစ္စည်းအမျိုးပေါင်း (၃၄၅) မျိုးကို တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ရာ ရေငန်ငါးများ၊ အလှမွေးငါးများ (Aquarium Fishes) နှင့် ရေထွက်ပစ္စည်းအရှင်များမှာ တင်ပို့မှုပမာဏသာမက နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိမှုအနေဖြင့်ပါ အများဆုံးဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၇၂) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ပစ္စည်းများ၏ တင်ပို့မှု ပမာဏနှင့် တန်ဖိုးများ

စဉ်	ရေထွက်ပစ္စည်း အမျိုးအစား	တန်ချိန် ('၀၀၀)	တန်ဖိုး (USD သန်း)
၁	ရေငန်ငါး (Sea Water Fish)	၂၇၀.၂၆	၂၉၅.၅၃
၂	အလှမွေးငါး (Aquarium Fishes)	၁၃၆.၅၃	၂၁၇.၄၄
၃	အခြား (အရှင်) (Other - Live)	၃၁.၈၄	၁၃၂.၃
၄	ရေချိုငါး (မွေးမြူ) (Fresh Water Fish - Culture)	၅၇.၁၇	၆၅.၂၅
၅	ရေငန်ပုစွန် (ဖမ်းဆီး) (Sea Water Prawn - Capture)	၁၅.၂၂	၄၉.၃
၆	ရေချိုငါး (ဖမ်းဆီး) (Fresh Water Fish - Capture)	၂.၉၈	၇.၀၇
၇	ရေငန်ပုစွန် (မွေးမြူ) (Sea Water Prawn - Culture)	၀.၇၇	၆.၇၁
၈	ရေချိုပုစွန် (Fresh Water Prawn)	၀.၀၇	၀.၆၃
	စုစုပေါင်း	၅၁၄.၈၄	၇၇၄.၂၃

ဇော်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

ဇယား (၇၃) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ် ပြည်ပသို့ အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ပစ္စည်း (၁၀) မျိုး

စဉ်	ရေထွက်ပစ္စည်း အမျိုးအစား	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်ချိန် '၀၀၀)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (USD သန်း)
၁	ရွံ့ဂဏန်းအရှင် (Live Mub Crab)	၁၄.၈၉	၆၅.၂၁
၂	ငါးကြေမှုန့် (Fish Meal)	၆၈.၉၂	၆၄.၇၈
၃	ငါးရှဉ့်အရှင် (Live Eel)	၁၃.၄၄	၄၈.၃၄
၄	ငါးမြစ်ချင်း (Rohu)	၃၅.၁၄	၄၃.၉၃
၅	ကဏန်းပျော့ (Soft Shell Crab)	၃.၃၁	၂၈.၄၄
၆	Plathukae	၃၅.၁၃	၂၇.၅၉
၇	ငါးသလောက် (Hilsa)	၈.၀၀	၂၇.၅၅
၈	ငါးတံခွန် (Ribbon Fish)	၂၁.၂၂	၂၄.၁၀
၉	ရွှေငါး (Thread Fin Bream)	၁၉.၆၀	၁၈.၀၆
၁၀	ပုစွန်ဖြူ (White Shrimp)	၅.၈၂	၁၇.၃၂

ဇော်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပသို့ အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း (၁၀) မျိုး၏ ပြည်ပတင်ပို့မှုပမာဏနှင့် ရှာဖွေပေးနိုင်ခဲ့သော နိုင်ငံခြားဝင်ငွေအသီးသီးတို့ကို ဇယား (၇၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

၅.၆.၅။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း တန်ဖိုးကွင်းဆက် (ထုတ်လုပ်သူ-ပြည်တွင်းဈေးကွက်-တင်ပို့သူ)

ရေထွက်ပစ္စည်းများအတွက် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးကွင်းဆက်လည်ပတ်မှုတွင် ထုတ်လုပ်မှုအနေဖြင့် စနစ် (၄) ခုဖြစ်သည့် ရေချို/ရေငန်ငါးမွေးမြူရေး၊ လိုင်စင်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ အင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် ကမ်းနီးကမ်းဝေး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့အပေါ်တွင် အားထားဆောင်ရွက်ရပါသည်။ ရေထွက်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီး/မွေးမြူထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ စုဆောင်းခြင်း၊ ပြုပြင်စီမံထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းနှင့် ဖြန့်ဖြူးခြင်း လုပ်ငန်းအားလုံးတွင် လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးချင်းစီမှအစ ကြီးမားသည့် လက်ကားရောင်းဝယ်သူများ၊ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချသူများ စသည်ဖြင့် ပါဝင်သည်။

(က) ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သူများ

ရေချိုငါးကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရောင်းဝယ်ရေးတို့တွင် အလယ်အလတ်အဆင့်ရှိ လုပ်ငန်းများသည် အရောင်းအဝယ် ပြေလည်မှုရရှိစေရန် စေ့စပ်ဆက်သွယ်ပေးသော ကြားခံဆောင်ရွက်ပေးသူများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ အင်းလေလံရရှိထားသော အင်းသူကြီးများနှင့် ငါးဖမ်းကွက်လိုင်စင် ရရှိထားသူများ၊ အကြီးစားငါးမွေးတောင်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ အင်းသူကြီးနှင့် ငါးဖမ်းကွက်လိုင်စင် ရရှိသူများသည် ငါးဈေးကွက်အား အဓိက ချုပ်ကိုင်ထားသူများဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးကွင်းဆက် အပေါ်ဖက်နှင့် အောက်ခြေလုပ်ငန်းများကို ပေါင်းစပ်ချိတ်ဆက်ပေးသူများဖြစ်သည့်အပြင် ငါးလုပ်ငန်းဈေးကွက်ချိတ်ဆက်မှု အတက်အကျကိုလည်း ထိန်းချုပ်ထားသူများလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ငါးဖမ်းဆီးသူ အသေးစားတံငါသည်များသည် မကြာခဏ ဈေးတိုးမြှင့်လိုသူများ ဖြစ်လေ့ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ငါးဖမ်းကွက်အတွင်း ဝင်ရောက်ဖမ်းဆီးခွင့်နှင့် ရယူထားသော ငါးဖမ်းကရိယာတို့ကြောင့် ၎င်းတို့ဖမ်းဆီးရရှိသော ငါးများအား လျှော့ဈေးဖြင့် ရောင်းချခြင်းအား လက်ခံရလေ့ရှိပါသည်။ အကြီးစားရေထွက်ပစ္စည်းဖမ်းဆီးသည့် ကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင် ငါးဖမ်းသင်္ဘောများဖြင့် ဖမ်းဆီးရရှိသော ပုစွန်များ၊ ငါးများကို ငါးတင်ငါးချဆိပ်ကမ်းတွင် ရောင်းချပြီး ပြည်ပမှ အအေးခန်းကုမ္ပဏီများထံ တိုက်ရိုက်ရောင်းချကြပါသည်။ အကြီးစားငါးမွေးမြူသူများသည် ငါးလေးပြုစုကန် (Nursery farm) ကို (၅) ဧကအောက်၊ အောင်းကန် (ငါးဖျန်းကန်) (Hatchery farm) ကို (၅) ဧကမှ (၁၀) ဧကကြားနှင့် အသားတိုးကန် (Grow-out farm) ကို (၁၀) ဧကအထက် စသည်ဖြင့် ငါးကန်အမျိုးအစား (၃) မျိုးခွဲ၍ မွေးမြူကြပါသည်။

(ခ) ရေထွက်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ သွင်းအားစု ထုတ်လုပ်ရောင်းချသူများ

သွင်းအားစုထုတ်လုပ်ရောင်းချသူများသည် ကမ်းလွန်နှင့် ကုန်းတွင်းငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်သည့် သွင်းအားစုများဖြစ်သည့် လေလံအင်းငါးဖမ်းကွက်များ၊ လိုင်စင်ငါးဖမ်းကွက်၊ ငါးစာ၊ ငါး/ပုစွန်သားပေါက်များ၊ သက်သေခံလက်မှတ်များနှင့် ခွင့်ပြုချက်များ၊ ငါးဖမ်းလှေနှင့် ငါးဖမ်းကရိယာများ၊ ပိုက်ကွန်၊ ရေခဲ၊ ရေခဲစက်နှင့် အခြားသော ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများ အစရှိသည်တို့ကို ထုတ်လုပ်ရောင်းချကြပါသည်။ ငါးသားပေါက်ကန်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ငါး/ပုစွန်ဆိတ်သားပေါက် အများအပြားရှိသည့် ကမ်းရိုး

တန်းတစ်လျှောက်ရှိ ကျေးရွာများတွင် တည်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် အချို့သော အိမ်ထောင်စုများသည် သားပေါက်များကို မွေးမြူထားကြပြီး ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မွေးမြူသူများထံ ပြန်လည်ရောင်းချကြပါသည်။ ငါး/ပုစွန်/ပုစွန်ဆိတ် အရိုင်းဝယ်သူ ကိုယ်စားလှယ်များသည် သားပေါက်များကို ထိုမွေးမြူရေးရုံများမှ ဝယ်ယူကြပြီး မွေးမြူသူများထံ လက်လီခွဲ ပြန်ရောင်းကြသည် (ILO, ၂၀၁၅)။

(ဂ) ရေထွက်ပစ္စည်းစုဆောင်းရာ နေရာများ (ဥပမာ- ငါးရွဲ၊ ငါးရွဲခိုင်)

ငါးစုဆောင်းရာ ငါးရွဲ၊ ရွဲခိုင်များမှာ မြစ်ကမ်းနားတစ်လျှောက်တွင် တည်ရှိကြပြီး တံငါသည်များ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ဖမ်းမိသော ငါးများအား အဆင်ပြေလွယ်ကူစွာ လာရောက်ရောင်းချနိုင်ရန် တည်ဆောက်ထားကြပါသည်။ ၎င်းရွဲခိုင်ပိုင်ရှင်များသည် ငါးလက်ကားရောင်းဝယ်ရေး ခိုင်လုပ်ငန်းများကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်ထားကြပြီး ငါးများကို လက်ခံရရှိပြီးပါက ရွေးချယ်ခြင်း၊ ဆေးကြောခြင်းနှင့် အအေးလုံသော ရေခဲပုံးများအတွင်း ရေခဲရိုက်သိုလှောင်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ငါးစုဆောင်းသော ငါးရွဲခိုင်များသည် ငါးဖမ်းဆီးသော တံငါသည်များနှင့် ငါးဈေးကွက်အား ချိတ်ဆက်ခြင်းနှင့် ရေလုပ်သားများအတွက် ငါးပေါက်ဈေးနှင့် ဈေးကွက် စံနှုန်းများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအား လက်ခံရရှိစေသည့် သတင်းအရင်းအမြစ် တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ငါးရွဲခိုင်များသည် ဒေသအတွင်းမှ စုဆောင်းရရှိသော ငါးများအား မြို့ပေါ်ရှိ ငါးရွဲခိုင်များသို့ လည်းကောင်း၊ မြို့နယ်အတွင်းရှိ ငါးလက်လီရောင်းချသော ခေါင်းရွက်/ဗျပ်ထိုးဈေးသည်များ (သို့မဟုတ်) ရန်ကုန်နှင့် အထက်ပိုင်းဒေသရှိ ငါးလက်ကားဈေးကွက်များသို့ ဆက်လက်တင်ပို့ ရောင်းချကြပါသည်။ အချို့သော ဒေသတွင်း ငါးခိုင်များအနေဖြင့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ ငါးလက်ကားခိုင်ကြီးများသို့ တိုက်ရိုက် တင်ပို့ရောင်းချမှုများလည်း ရှိပါသည် (ILO, ၂၀၁၅)။

(ဃ) ရေထွက်ပစ္စည်း လက်ကားပွဲရုံများ

ငါးလက်ကားပွဲရုံများသည် အထူးသီးသန့် ငါးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူများဖြစ်ပြီး ငါးရွဲခိုင်များမှ ဝယ်ယူကာ ရန်ကုန်မြို့ရှိ ငါးလက်ကားဈေးများသို့ တစ်နှစ်ပတ်လုံး တင်ပို့ရောင်းချကြပါသည်။ ငါးဖမ်းဆီးရေးလုပ်ငန်းမှ ငါးများသည် ငါးရွဲခိုင်များမှတစ်ဆင့် လက်ကားပွဲရုံများသို့ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားကြသော်လည်း ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှ ထုတ်လုပ်သည့်ငါးများကို လက်ကားပွဲရုံများသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချကြပါသည်။ ၎င်းလက်ကားပွဲရုံများသည် မြို့နယ်အတွင်းရှိ ငါးလက်လီရောင်းချသော ခေါင်းရွက်/ဗျပ်ထိုးဈေးသည်များ (သို့မဟုတ်) ရန်ကုန်နှင့် အထက်ပိုင်းဒေသရှိ ငါးလက်ကားဈေးကွက်များသို့ ဆက်လက်တင်ပို့ ရောင်းချကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ငါးများ၏ အရည်အသွေး၊ ငါးတင်သွင်းမှုအခြေအနေနှင့် ငါးဈေးကွက်လိုအပ်ချက် ပမာဏများအပေါ် အခြေခံပြီး ငါးဈေးနှုန်း သတ်မှတ်ကြပါသည် (ILO, ၂၀၁၅)။

(င) ရေထွက်ပစ္စည်း ပြည်ပတင်ပို့ ရောင်းချသူများ

မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှုတွင် ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်များ ထုတ်ပေးခြင်း၊ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၏ ဈေးကွက်မှလိုအပ်သော အစားအစာ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ ထုတ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် နည်းပညာအကူအညီပေးခြင်း စသည်တို့ကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှစတင်ကာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။^{၂၇}

^{၂၇} ကုန်သည်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်မှ ကောက်နုတ်ချက်

ရေထွက်ပစ္စည်းများအနက် ရေသတ္တဝါမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှရရှိသည့် ဂဏန်းပျော့ကို တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ ထိုင်ဝမ်၊ ကိုရီးယား၊ နယူးဇီလန်၊ မလေးရှားနှင့် ဒူဘိုင်းနိုင်ငံများသို့ အဓိက တင်ပို့လျက်ရှိပြီး ငါးမျိုးစုံနှင့် ပုစွန်မျိုးစုံကိုမူ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အဓိက တင်ပို့ပြီး ပြည်တွင်းတွင်လည်း ဖြန့်ဖြူးရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။

မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ထိုင်း၊ တရုတ်အပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်သို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက် ရှိပါသည်။ ယခုအခါ ရေငန်ပုစွန်ဖြူအပါအဝင် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်း စုစုပေါင်း (၁၁) မျိုးခန့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရန် GACC လက်မှတ်ရရှိထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။^{၂၀} ရေထွက်ပစ္စည်း တန်ဖိုးမြှင့်ကွင်း ဆက်တစ်လျှောက်ရှိ စက်ရုံများနှင့် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့်စက်ရုံများအား အစားအစာဘေး ကင်းလုံခြုံမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဓာတ်ခွဲစစ်ဆေးမှုများကို ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပေးလျက် ရှိပါသည်။ စက်ရုံများနှင့် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့်စက်ရုံများ အသုံးပြုသည့် ဓာတ်ခွဲခန်းများသည် နိုင်ငံတကာအသိအမှတ်ပြု ISO လက်မှတ်များကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကပင် ရရှိခဲ့သည့်အတွက် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ ဥရောပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။^{၂၁}

မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအနေဖြင့် ကမ်းရိုးတန်းငါးဖမ်းရေယာဉ် (၃,၂၀၀) စီး၊ ကမ်းဝေးငါးဖမ်းရေယာဉ် (၁၉,၁၉၂) စီး၊ ငါးသယ်ရေယာဉ် (၂၆၀) စီးတို့ဖြင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသကဲ့သို့ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်များ၌ ငါး/ ပုစွန်မွေးမြူရေးကန် ဧက (၅) သိန်းခန့်၊ စက်ရုံ (၁၂၄) ရုံဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ ပြည်တွင်းစားသုံးမှု ဖူလုံရုံသာမက ပြည်ပသို့ နှစ်စဉ်တင်ပို့နိုင်မှုကြောင့် ပြည်ပဝင်ငွေရှာဖွေပေးနိုင်သည့် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။^{၂၂} မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ပစ္စည်းများကို တင်ပို့ရောင်းချသည့် အသင်းအဖွဲ့ပေါင်း စုစုပေါင်း (၁၁) ဖွဲ့ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်း (Myanmar Fishery Product Processor and Exporter Association-MPEA) မှ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ပံ့ပိုးကူညီမှုများကို အဓိကထား ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။^{၂၃} စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနသည် ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက်နှစ်ခုလုံးအတွက် တန်ဖိုးမြှင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်မည့် ရေထွက်ပစ္စည်း ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့် (Fish Processing) စီးပွားရေးဇုန်များ ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် လိုအပ်သည့်စီမံကိန်းများ ရေးဆွဲဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။^{၂၄}

၅.၆.၆။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် တင်ပို့ရောင်းချမှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ

မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်းတွင် အဓိက ကြုံတွေ့ရသော အဟန့်အတားများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများအား အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်-

(က) လျှပ်စစ်ဓါတ်အား (လျှပ်စစ်မီးနှင့် လောင်စာဆီ) ပုံမှန်ရရှိမှုမရှိခြင်း

လျှပ်စစ်ဓါတ်အား (လျှပ်စစ်မီးနှင့်လောင်စာ) ပုံမှန်မရရှိခြင်းသည် ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်များအား မြင့်မားစေပြီး ထုတ်လုပ်မှုပြဿနာရပ်များအား ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ စက်မှုဇုန်များ (နောင်လာမည့် အထူးစီးပွား

^{၂၀} ကုန်သည်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်မှ ကောက်နုတ်ချက်
^{၂၁} အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်မှ ကောက်နုတ်ချက်
^{၂၂} <https://www.moi.gov.mm/news/၁၂၃၂၇>
^{၂၃} အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်မှ ကောက်နုတ်ချက်
^{၂၄} <https://www.moi.gov.mm/news/၁၂၃၂၇>

ရေးဇုန်များ) တွင် လျှပ်စစ်ဓါတ်အား ပုံမှန်မရရှိခြင်းသည် ပြုပြင်စီမံထုတ်လုပ်သူများအတွက် ကုန်စည် အရည်အသွေးနှင့် ကုန်စည်ထောက်ပံ့ပေးသွင်းမှု သေချာစေမှုအား အခက်အခဲတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင် လျှပ်စစ်မီးမရရှိခြင်းကြောင့် ရေထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်းအတွက် အဓိကအခက်အခဲ တစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရေခဲစက်ရုံများအနေဖြင့် ဒေသတွင်းတွင် လုံလောက်သော ရေခဲထုတ်လုပ်မှုကို ပုံမှန်မထိန်းသိမ်းနိုင်ဘဲ လတ်ဆတ်သောကုန်ပစ္စည်းများ စုဆောင်းသိုလှောင်ရန် အခက် တွေ့နေရသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ လျှပ်စစ်ဓါတ်အား ထုတ်လုပ်ရေးအတွက် စိန်ခေါ်မှုများအပြင် လောင် စာဆီဈေးနှုန်းများ ကြီးမြင့်ခြင်းသည်လည်း ရေထွက်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သူများအတွက် ကုန်ကျစရိတ် ပိုမို ကြီးမားစေပါသည်။

(ခ) ငါးသားလောင်းများ၊ ငါးသားပေါက်များနှင့် အရည်အသွေးမီအစာများ အလုံအလောက် မရရှိခြင်း

ငါးသားပေါက်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် အဓိကအခက်အခဲမှာ ငါးမွေးမြူသူများဆီမှ ဝယ်လိုအား နည်းပါး ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ဝယ်လိုအားနည်းပါးခြင်းသည် ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ဝယ်လိုအားများ ရပ်တန့် နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်အနေဖြင့် ယခင်က မွေးမြူရေးငါးများကို မွန်ပြည်နယ်၊ မြင်းခြံမြို့၊ မြစ်ကြီးနားမြို့၊ ကလေးမြို့၊ တမူးမြို့နှင့် လားရှိုးမြို့များသို့ တင်ပို့ရောင်းချသော ပြည်တွင်းဈေး ကွက်ရှိခဲ့သော်လည်း ယခုအခါတွင် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးအခက်အခဲကြောင့် တင်ပို့၍ မရနိုင်တော့သော အခြေအနေ ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

ငါးသားပေါက်မွေးမြူရေးအတွက် အရည်အသွေးပြည့်မီသော အစာရရှိရန် ခက်ခဲခြင်းသည်လည်း ၎င်းကဏ္ဍအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီး ဌာန၏ ကုန်သွယ်မှုသတ်မှတ်ထားချက်အရ နိုင်ငံခြားငွေရရှိသော လုပ်ငန်းများမှသာ ပြည်ပမှ ကုန်ပစ္စည်း ဝယ်ယူတင်သွင်းနိုင်သည်ဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ငါးစာလုပ်ငန်း သီးသန့်လုပ်ကိုင်သူများသည် နိုင်ငံ ခြားဝင်ငွေမရရှိသော်လည်း ငါးစာထုတ်လုပ်မှုအတွက် လိုအပ်သောပစ္စည်းများကို ပြည်ပမှ ဝယ်ယူတင်သွင်း ရပါသည်။ နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်နှုန်း မြင့်တက်လာခြင်းသည် ငါးစာလုပ်ငန်းအတွက် အရေးကြီးသော စိန်ခေါ် မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် ငါးစာဈေးနှုန်းမှာ အာရှတိုက်တွင် အမြင့်မားဆုံးဖြစ်ခြင်းနှင့် ငါးမျိုးစိတ် အနည်းငယ်ကိုသာ အဓိကထား မွေးမြူထုတ်လုပ်လျက်ရှိခြင်းသည်လည်း ရေသတ္တဝါမွေးမြူသူများအတွက် ကြီးမားသော စိန် ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်သည်။ သားဖောက်ထုတ်လုပ်ခြင်း နည်းပညာများ မလုံလောက်မှုကြောင့် ပြည်ပဈေး ကွက်တင်ပို့ရန် အလားအလာအလွန်ကောင်းသော ရေငန်ပုစွန်မွေးမြူထုတ်လုပ်ခြင်းတွင်လည်း ကြီးမား သော အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရပါသည်။

ထို့ပြင် ၎င်းကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံတော်မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မရှိသည့်အပြင် ငါးမွေးတောင်သူများအား တရား ဝင် ငွေထုတ်ချေးခြင်းများမရှိ၍ ပြင်ပပုဂ္ဂလိကငွေချေးမှုမှာ အတိုးနှုန်းမြင့်ခြင်းနှင့်အတူ မျိုးကောင်းမျိုးသန့် များထုတ်လုပ်ရန် မျိုးရိုးဗီဇနှင့်ပတ်သက်သော ပညာရှင်များ လုံလောက်စွာ မရှိခြင်းသည်လည်း ငါးမွေးမြူ ထုတ်လုပ်သူများအနေဖြင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း ချဲ့ထွင်ရန်အတွက် အဟန့်အတားများဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင်

ကျွမ်းကျင်သော တိုးချဲ့ပညာပေး လုပ်သားအင်အားများမှာ ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေရေးအတွက် အဓိကကျသောကြောင့် ထုတ်လုပ်မှုနည်းစနစ်များ ဥပမာအားဖြင့် ခေတ်မှီမွေးမြူရေး စနစ် သစ်များ၊ ငါးကန်များတွင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစေရေးအတွက် ဓါတုဆေးဝါးများအသုံးပြုရာတွင် လိုက်နာသင့်သော စည်းမျဉ်းများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ပညာပေးနိုင်သည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် အလုံအလောက် မရရှိခြင်းသည် အဟန့်အတားတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) Good Aquaculture Practices (GAqP) ကိုထိထိရောက်ရောက်ကျင့်သုံးနိုင်ရန် အကန့်အသတ် ဖြစ်စေခြင်း

GAqP တွင် တာဝန်သိသော စိုက်ပျိုးရေးအလေ့အထများ (Responsible Farming Practises) မှ တစ်ဆင့် ထုတ်ကုန်အရည်အသွေး ဘေးကင်းမှု၊ ပတ်ဝန်းကျင် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှု စသည်တို့ သေချာစေရန် ထိန်းသိမ်းလိုက်နာရမည့် လုပ်ထုံးနှင့်စနစ်များ များစွာရှိသည်။ GAqP အသုံးပြုနိုင်မှုသည် ကျန်းမာရေးနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးများအား လျော့ချလျက် အရည်အသွေးမြင့်မားသော ထုတ်ကုန်များအား ထုတ်လုပ်နိုင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

ငါးပုစွန်မွေးမြူရေးနည်းပညာများနှင့် နည်းပညာသင်တန်းများအား အလုံအလောက် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်စွမ်းမရှိပေ။ တိုးချဲ့ပညာပေးရေး ဝန်ဆောင်မှုများ နည်းပါးခြင်းသည် ထုတ်လုပ်မှုနည်းပညာများအား ထိထိရောက်ရောက် ဖြန့်ဝေနိုင်မှုနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာနိုင်မှုတို့အတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေပါသည်။ ငါးနှင့်ပုစွန်ကန် အများစုတွင် မိရိုးဖလာ အခြေခံအဆောက်အအုံများဖြင့်သာ မွေးမြူနေကြပြီး ၎င်းသည် Intensive မွေးမြူရေး ပြုလုပ်ရန်အတွက် သင့်လျော်မှုမရှိပေ။ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် နည်းပညာများ အဆင့်မြင့်နိုင်ရန်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အမြောက်အများ လိုအပ်ပါသည် (National Export Strategy : Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

(ဃ) Good Manufacturing Practices (GMP) နှင့် ကိုက်ညီမှုရရှိစေရန် Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) ကဲ့သို့သော စနစ်တွင် အခက်အခဲရှိခြင်း

ကောင်းမွန်သော ထုတ်လုပ်မှုကျင့်စဉ် (GMP) စနစ်များသည် ကုန်စည်များကို သတ်မှတ်ထားသည့် အရည်အသွေး စံနှုန်းတစ်မျိုးဖြင့် တပြေးညီ ထုတ်လုပ်စေရန် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ GMP စံနှုန်းများကို ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်အဆင့်တွင် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ထုတ်ကုန်အရည်အသွေးပြည့်ဝမှုနှင့် ဘေးကင်းမှုအတွက် အာမခံချက်ပေးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် GMP အသုံးပြုမှုနှင့် အရည်အသွေးမီ စီမံခန့်ခွဲမှုများ တိုးမြှင့်ရန်အတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ စက်ရုံများ အထူးသဖြင့် အစာစက်ရုံများ၊ ရေခဲစက်ရုံများနှင့် ငါးလုပ်ငန်းများတွင် GMP လုပ်ငန်းစဉ်များအား ထည့်သွင်းအသုံးပြုတတ်သည့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသော နည်းပညာရှင်များ ရှိမနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ GMP အတွက် လက်ရှိ ပြည်သူ့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်း အစီအစဉ်များသည် ခေတ်မီတော့ဘဲ ၎င်းဘာသာရပ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး တက္ကသိုလ် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင် လည်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မပါရှိပေ။

ရေထွက်ကုန်များကို ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများ ရင်ဆိုင်နေရသော အဓိကအခက်အခဲတစ်ရပ်မှာ သုံးစွဲရန်အတွက် သန့်ရှင်းသောရေ မရရှိခြင်း (သို့မဟုတ်) အလုံအလောက်မရရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပြုပြင်ထုတ်

လုပ်သော စက်ရုံများတွင် သန့်ရှင်းသော ရေရရှိမှုမရှိခြင်းသည် ရေမိလ္လာစနစ်၊ စက်ရုံ ပိုးမွှားရောဂါထိန်းချုပ်မှု တိုင်းတာသောစနစ် (Phytosanitary) တို့နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိဖြစ်စေပြီး ကုန်သွယ်မှု စံချိန်စံနှုန်းများအတွက် အဟန့်အတားများ ဖြစ်စေပါသည်။ ၎င်းကြောင့် ကိုက်ညီမှုရရှိစေရန် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများသည် ရေကို ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲသုံးစွဲသည့် အစီအမံများအပေါ်တွင် များစွာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်လိုအပ်ပြီး ၎င်းသည် ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်ကို များစွာတိုးမြှင့်စေပါသည်။ ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ အောင်မြင်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် အရည်အသွေးမီပြီး စံချိန်စံညွှန်း တစ်သားတည်းဖြစ်သော ထုတ်ကုန်များအား ထုတ်လုပ်နိုင်မှု အပေါ်တွင် များစွာတည်မီနေပါသည်။ ၎င်းကို GMP စံနှုန်းနှင့်အတူ မြှင့်တင်နိုင်ပါက ယင်းကဏ္ဍအနေဖြင့် ၎င်း၏ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်အမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝယ်ယူမှုများနှင့် ရေရှည်ဆက်ဆံရေးကိုလည်းကောင်း၊ လိုအပ်လျက်ရှိသော နိုင်ငံများသို့ ပို့ကုန်တင်ပို့မှုကိုလည်းကောင်း၊ ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော ဈေးကွက်အလား အလာများနှင့်အညီ ထုတ်ကုန်အသစ်များ ထုတ်လုပ်မှုကိုလည်းကောင်း အသီးသီးမြှင့်တင်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည် (National Export Strategy : Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

(c) Maximum Sustainable Yield (MSY) စီမံခန့်ခွဲမှု စိန်ခေါ်မှုသည် ငါးဖမ်းဆီးရရှိမှုကို လျော့ပါးစေခြင်း

MSY ဆိုသည်မှာ အသစ်တစ်ဖန် ပြုလုပ်သုံးစွဲ၍ရသော ဇာစ်မြစ်တစ်ခု (renewable resources) သည် သဘာဝအလျောက်တိုးပွားမှု (သို့မဟုတ်) ပြန်လည်ဖြည့်တင်းမှုမှတစ်ဆင့် ၎င်း၏ အသစ်တစ်ဖန် ပြုလုပ်သုံးစွဲမှုကို မထိခိုက်စေပဲ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစွာ ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်းကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ MSY သည် နိုင်ငံတိုင်းအတွက် ၎င်းတို့၏ ငါးသယံဇာတများအား ရေရှည်စီမံခန့်ခွဲရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် MSY ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အခက်အခဲများစွာ ရှိပါသည်။ လက်ရှိမူဘောင်သည် ခေတ်မီတော့ဘဲ MSY အစစ်အမှန်နှင့် ပတ်သက်သည့် သိရှိမှုအား ယုတ်လျော့စေပါသည်။ လက်ရှိငါးဖမ်းဆီးရရှိမှု အဆင့်သည် ၁၉၇၉-၁၉၈၀ တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် MSY အထက်တွင် ရှိသော်လည်း စာရင်းအချက်အလက် မရရှိခြင်းကြောင့် ခိုင်မာကြောင်းစစ်ဆေးရန် ခဲယဉ်းပြီး အမှန်တကယ် ငါးရရှိမှုအဆင့်အား ဖော်ထုတ်ရန် ခက်ခဲပါသည်။

MSY စာရင်းအချက်အလက် စီမံခန့်ခွဲမှုစွမ်းရည် ပြည့်ဝခဲ့လျှင်ပင် အစိုးရအနေဖြင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ ဥပဒေများ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုအပိုင်းတွင် ပြဿနာများစွာ ရှိပါသည်။ ဥပဒေနှင့်မညီသော ငါးဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံ ပြန်ကြားမှုမရှိသော ငါးဖမ်းဆီးမှုများ (Illegal, unregulated and unreported fishing-IUU) အား တိုက်ဖျက်ရန် အာဏာပိုင်များတွင် နည်းလမ်းအနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ ငါးဖမ်းရာသီ မဟုတ်သောအချိန်များတွင်ပင် တရားမဝင်ငါးဖမ်းမှုအား ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် နည်းလမ်းအနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ သဘာဝအလျောက်ဖမ်းဆီးခြင်းမှ ငါးပုစွန်မွေးမြူရေးအဖြစ် ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းသည် ငါးကောင်ရေ လျော့ပါးမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဿနာများအား ဖြေရှင်းနိုင်သော်လည်း ငါးဖမ်းရန်များအား ထိထိရောက်ရောက် ထိန်းချုပ်မှုမရှိပါက ငါးကောင်ရေကျဆင်းမှုမှာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်းကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၎င်း၏ ငါးသယံဇာတများကို တာဝန်သိသိ စီမံခန့်ခွဲတတ်ရန် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ အလွန်အကျွံ ငါးဖမ်းဆီးခြင်းသည် အနာဂတ် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက် ကြောက်မက်ဖွယ် အကျိုးဆက်များကို ဖြစ်ပေါ်စေရုံသာမက ရေလုပ်ငန်းထုတ်ကုန်များအား စားသုံးနေကြသော

လူသားအပေါင်းနှင့် ဂေဟစနစ်အတွက် ဆိုးကျိုးများစွာ သက်ရောက်လျက် ရှိပါသည် (National Export Strategy : Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

(ဝ) မြန်မာနိုင်ငံတွင် တန်ဖိုးမြှင့်ရေထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်နိုင်မှုစွမ်းရည် နည်းပါးခြင်း

ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများအတွက် အဓိက စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ ကုန်ကြမ်း ပုံမှန် ရရှိမှု မရှိခြင်းနှင့် ကုန်ကြမ်းရရှိမှု နည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် အရေအတွက် တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်ရန်ခက်ခဲခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပို့ကုန်စာရင်းအချက်အလက်များတွင် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ ပုံမှန်မရရှိခြင်းကြောင့် ယင်းအခက် အခဲကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတွင် ကုန်တင်ပို့မှု ဆက်ဆံရေး ဆက်လက်အခွန်ရှည်နိုင်မှုနှုန်း နည်းပါးပြီး တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများကဲ့သို့သော အဓိက ဈေးကွက်နေရာများတွင် ဈေးကွက်ရှယ်ယာ ကျဆင်းလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပုစွန်ဆိတ်/ ပုစွန်ထုပ်များကဲ့သို့ ထုတ်ကုန်များသည် ပို့ဆောင်ရေးခက်ခဲခြင်းကြောင့် အချို့ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနေရာမှ စက်ရုံများအထိ တင်ပို့နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ အရည်အချင်းပြည့်ဝသော စားသောက်ကုန်များထုတ်လုပ်သည့် ပညာရှင်များမရှိခြင်းသည်လည်း လုပ်ငန်း များ၏ ကုန်ပစ္စည်းအသစ် ထုတ်လုပ်နိုင်မှုစွမ်းရည်အား လျော့ပါးစေသည်။ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့် ကုမ္ပဏီ များ၏ ထုတ်ကုန်အလိုက် အသင့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်မှုသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အသိအမြင်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှု အပေါ်တွင်သာ မူတည်လျက်ရှိသည်။ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများသည် စိတ်ချယုံကြည်ရသော ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များ မရရှိခြင်း၊ ကုန်စည်ပြပွဲများ (သို့မဟုတ်) အခြား အသိဉာဏ်ပညာဆိုင်ရာ တွေ့ဆုံပွဲများတွင် ပါဝင်မှုနည်းခြင်းတို့သည်လည်း တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန် ထုတ်လုပ်နိုင်မှုစွမ်းရည်ကို လျော့နည်းစေပါသည် (National Export Strategy : Fisheries Sector Strategy, ၂၀၁၅-၂၀၁၉)။

(ဆ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများ

မြန်မာနိုင်ငံသည် မိုးရွာသွန်းမှုနှင့် နှစ်စဉ်အပူချိန်များ မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ဖောက်ပြန်မှုဒဏ် ထိခိုက်ခံစားရသော နိုင်ငံများထဲမှ တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အပူချိန် ဆက် တိုက်တိုးလာမှုနှင့် ပိုမိုပြောင်းလဲနိုင်သော မိုးရွာသွန်းမှု၊ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများကဲ့သို့သော ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုဖြစ်စဉ်များသည် မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍအပေါ်တွင် များစွာသက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များဖြစ်သည့် ကုန်းတွင်းရေအပူချိန် မြင့်မားခြင်းသည် ရေအရည်အသွေး ကျဆင်း ခြင်းနှင့် မိုးရွာသွန်းမှုတွင် အောက်ဆီဂျင်ပျော်ဝင်မှု ပြောင်းလဲခြင်းတို့ကြောင့် မိုးခေါင်ရေရှားမှု ဖြစ်ပေါ် စေခြင်း၊ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ရေရရှိမှုနည်းပါးလာခြင်းနှင့် ဆားငန်ရေများ ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ ထိုဖြစ်စဉ်များသည် ငါးများနေထိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်၊ အစားအစာ အရင်း အမြစ်များ၊ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် စုဆောင်းမှုပုံစံများ၊ သားကောင်များနှင့် ရောဂါပိုးများ ဖြန့်ဖြူးပေးခြင်းအပေါ် တွင် များစွာသက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ (World Bank, ၂၀၁၄)။ အပူပိုင်းဇုန်ဒေသများ၌ နွေရာသီတွင် ရေရရှိမှု နည်းခြင်းနှင့် ဆောင်းရာသီတွင် အပူချိန်နိမ့်ကျခြင်းတို့သည် ရေထွက်ပစ္စည်း အရင်းအမြစ်များအပေါ်တွင် များစွာသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ ရေသတ္တဝါ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်း နှစ်ခုစလုံးတွင် ရေနှင့် ရေထွက်ပစ္စည်း အရင်းအမြစ်များ ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ကျဆင်းခြင်း၊ ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုဖြစ်စဉ် များနှင့် ဖြစ်ပွားမှုအကြိမ်အရေအတွက် မြင့်လာခြင်းတို့သည် ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများ တိုးမြှင့်လာခြင်း၊

ထုတ်လုပ်မှုအခက်အခဲပိုလာခြင်း၊ သယံဇာတ ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားလာခြင်းနှင့် အတူ တံငါသည်များ နေရာရွှေ့ပြောင်းခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေပါသည် (FAO, ၂၀၁၀)။

၅.၆.၇။ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပို့ကုန်ဝေစုအချိုး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပို့ကုန်မဟာဗျူဟာ (၂၀၂၀-၂၀၂၅) အရ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ ကုန်သွယ်မှုကို တိုးမြှင့်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ၂၀၁၈-၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ မြန်မာ့ ရေထွက်ပစ္စည်းတင်ပို့မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၂၀) သန်းကျော်ဖြင့် အမြင့်ဆုံးစံချိန်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်များကို တင်ပို့နိုင်မှုတွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပမာဏအများဆုံး တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချမှုမှ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၇၁၄.၈) သန်းရရှိခဲ့ပြီး ယခင် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၁.၀၄) သန်းခန့် လျော့နည်းခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေထွက်ပစ္စည်း ပြည်ပတင်ပို့မှုအနေဖြင့် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း နိုင်ငံပေါင်း (၄၀) ကျော်သို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၅၁၄.၈၄) တန် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇၇၄.၂၃) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ထိုင်း၊ တရုတ်၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အမေရိကန်၊ ယူအေအီးနှင့် ယူကေနိုင်ငံများသို့ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချ လျက်ရှိပြီး ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သည့် ပမာဏနှင့် ပို့ကုန်တန်ဖိုးအသီးသီးကို ဇယား (၇၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား (၇၄) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို အဓိကကုန်သွယ်သည့် နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချသည့် ပမာဏနှင့် ပို့ကုန်တန်ဖိုးများ

ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့မှု					
စဉ်	နိုင်ငံ	တင်ပို့မှု ပမာဏ		တင်ပို့မှု တန်ဖိုး	
		(တန်ချိန် '၀၀၀)	ရာခိုင်နှုန်း	(USD သန်း)	ရာခိုင်နှုန်း
၁	ထိုင်း	၂၃၉.၉၁	၄၆.၆၀	၂၆၃.၀၂	၃၃.၉၇
၂	တရုတ်	၁၁၈.၉၀	၂၃.၀၉	၂၄၄.၅၃	၃၁.၅၈
၃	ဂျပန်	၉.၈၀	၁.၉၀	၄၀.၆၅	၅.၂၅
၄	တောင်ကိုရီးယား	၃၃.၄၄	၆.၅၀	၂၈.၉၄	၃.၇၄
၅	စင်ကာပူ	၂၁.၇၈	၄.၂၃	၂၈.၂၆	၃.၆၅
၆	မလေးရှား	၁၀.၁၆	၁.၉၇	၂၂.၄၈	၂.၉၀
၇	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၅.၅၁	၃.၀၁	၁၉.၈၁	၂.၅၆
၈	အမေရိကန်	၅.၇၄	၁.၁၁	၁၈.၉၄	၂.၄၅
၉	ယူအေအီး	၁၃.၇၅	၂.၆၇	၁၃.၉၄	၁.၈၀
၁၀	ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း	၆.၁၅	၁.၁၉	၁၃.၅၆	၁.၇၅
၁၁	အခြားနိုင်ငံများ	၃၉.၇၀	၇.၇၁	၈၀.၁၁	၁၀.၃၅
	စုစုပေါင်း	၅၁၄.၈၄	၁၀၀.၀၀	၇၇၄.၂၃	၁၀၀.၀၀

ခေတ်မြစ်။ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၂၃

အဆိုပါ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှု ပမာဏ၏ (၈၅) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို အာရှနိုင်ငံများသို့ အဓိကတင်ပို့ရောင်းချခဲ့ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၂၃၉.၉၁) တန်ခန့်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁၁၈.၉၀) တန်ခန့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန် ပြည်ပတင်ပို့မှုပမာဏ၏ (၄၆.၆၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် (၂၃.၀၉) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ အများဆုံး တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခဲ့သည့်အတွက် အဆိုပါထိုင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းပို့ကုန်များ၏ အဓိကအကျဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ တင်ပို့မှုပမာဏ အနေဖြင့်သာမက မြန်မာ့ရေထွက်ပို့ကုန်တန်ဖိုး စုစုပေါင်း၏ (၆၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ထိုင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချခြင်းမှ အများဆုံးရရှိခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန်များကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆၃.၀၂) သန်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၄၄.၅၃) သန်းခန့် တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခဲ့ပါသည် (ဇယား ၇၄)။

ယခုအခါ ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံသို့ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ ပို့ကုန်ဈေးကွက် ပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် Best Aquaculture Practice (BPA) အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ရရှိစေရန် အဆိုပါနိုင်ငံမှ လက်ခံမည့် Third Party အဖွဲ့အစည်းအား ငှားရမ်း၍ ပြည်ပဈေးကွက်ရရှိရေး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများသည်လည်း ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မေလမှစတင်၍ မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူတင်သွင်းခွင့်ပြုခဲ့သည့်အတွက် ပြည်ပဈေးကွက်ရရှိမှု ပိုမိုများပြားလာခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတွင် တတိယအများဆုံး ငါးအရှင်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၂၂,၅၃၈) တန်ကို တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၇.၇၈) သန်းဖြင့် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး အာရှဒေသတွင်း ငါးအရှင်ပို့ကုန်၏ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၇၅) အာရှတိုက်၏ ငါးအရှင် (HSC:0301) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (USD '၀၀၀)	တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၂၁၁,၇၅၉	၁,၅၉၅,၉၀၇	၁၀၀%
၁	တရုတ်	၁၀၂,၉၇၂	၇၈၉,၃၀၈	၄၉%
၂	ဖိလစ်ပိုင်	၄၆,၅၄၆	၈၃,၉၀၃	၂၂%
၃	မြန်မာ	၂၂,၅၃၈	၅၇,၇၇၉	၁၁%
၄	တိုင်ပေ (တရုတ်)	၁၀,၆၄၁	၁၂၅,၀၅၉	၅%
၅	ဂျပန်	၈,၉၉၀	၁၂၇,၄၂၈	၄%
၆	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၆,၆၂၄	၂၄,၁၁၈	၃%
၇	အင်ဒိုနီးရှား	၄,၈၆၁	၆၄,၈၇၀	၂%
၈	ကိုရီးယား	၄,၂၂၃	၆၃,၆၉၄	၂%
၉	ထိုင်း	၂,၄၉၃	၂၅,၀၉၉	၁%
၁၀	သီရိလင်္ကာ	၅၃၄	၂၆,၆၀၉	၀%

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ငါးအရှင်တန်ချိန်စုစုပေါင်း (၂၂,၅၂၃) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅၇,၇၅၅) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ပမာဏအားဖြင့် (၁၁,၃၆၀) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၁.၇၆) သန်း တန်ဖိုးရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင်တင်ပို့မှု၏ (၄၆) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄.၀၁) သန်း တန်ဖိုးရှိသော တန်ချိန် (၁၀,၃၄၁) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၇၆) မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင် (HSC:0301) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (USD '၀၀၀)	တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း
	စုစုပေါင်း	၂၂,၅၂၃	၅၇,၇၅၅	၁၀၀%
၁	တရုတ်	၁၁,၃၆၀	၄၁,၇၆၀	၅၀%
၂	ထိုင်း	၁၀,၃၄၁	၁၄,၀၀၇	၄၆%
၃	ဆော်ဒီအာရေးဗျ	၂၂၅	၇၁၉	၁%
၄	စင်ကာပူ	၂၂၄	၃၉၃	၁%
၅	အိန္ဒိယ	၁၃၃	၃၂၆	၁%
၆	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၁၃	၁၉၇	၁%
၇	ဘာရိန်း	၆၉	၈၁	၀%
၈	ဂျပန်	၃၄	၂၁၇	၀%
၉	အာရပ်	၂၄	၃၅	၀%
၁၀	မလေးရှား	၀	၄	၀%

ဇစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

တူကီယဲသည် အာရှတွင် လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှ တွင် ဒုတိယအများဆုံး လတ်ဆတ်ငါးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှဒေသသို့ တန်ချိန် (၁၀၅,၆၀၉) တန် တင်ပို့ကာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆၈) သန်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာရှတွင် လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့မှု တတိယအများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှဒေသသို့ တန်ချိန် (၆၁,၃၅၈) တန်၊ တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၂) သန်း တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ လတ်ဆတ်ငါးတန်ချိန် စုစုပေါင်း (၁၀၄,၉၉၄) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆၇.၃၅) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါးကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၈၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ ပမာဏအားဖြင့် (၉၃,၇၁၄) တန် တင်ပို့ခဲ့ပြီး တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄၅.၉၀) သန်း ရှိပါသည်။

ဇယား (၇၇) အာရှဒေသရှိ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:0302) တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (USD '၀၀၀)	တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း (%)
	စုစုပေါင်း	၅၃၆,၁၄၀	၁,၈၁၃,၃၁၄	၁၀၀%
၁	တူကီယို	၁၃၀,၈၆၈	၆၉၄,၆၁၀	၂၄%
၂	မြန်မာ	၁၀၅,၆၀၉	၁၆၈,၇၃၅	၂၀%
၃	ထိုင်း	၆၁,၃၅၈	၄၂,၄၇၁	၁၁%
၄	အိန္ဒိယ	၅၄,၂၆၀	၆၂,၄၇၇	၁၀%
၅	အင်ဒိုနီးရှား	၄၈,၁၄၅	၁၀၆,၇၅၁	၉%
၆	တရုတ်	၃၇,၆၈၅	၂၇၆,၈၈၁	၇%
၇	မလေးရှား	၂၆,၇၃၈	၃၈,၀၅၈	၅%
၈	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၅,၉၃၄	၄၄,၀၆၈	၃%
၉	ဂျပန်	၈,၇၃၅	၁၁၄,၉၀၈	၂%
၁၀	တိုင်ပေ (တရုတ်)	၈,၆၀၄	၃၃,၅၃၅	၂%

စာစ်မြစ်။ ။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

ဇယား (၇၈) မြန်မာနိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်ငါး (Fresh Fish) (HSC:0302) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (USD '၀၀၀)	တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း (%)
	စုစုပေါင်း	၁၀၄,၉၉၄	၁၆၇,၃၄၅	၁၀၀%
၁	ထိုင်း	၉၃,၇၁၄	၁၄၅,၉၀၀	၈၉%
၂	ဆော်ဒီအာရေးဗျ	၄,၈၆၅	၄,၉၀၇	၅%
၃	တရုတ်	၂,၂၆၂	၇,၃၈၄	၂%
၄	စင်ကာပူ	၁,၂၅၉	၁,၇၁၃	၁%
၅	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁,၂၄၈	၂,၈၄၂	၁%
၆	အိန္ဒိယ	၉၁၀	၃,၄၁၆	၁%
၇	အီရတ်	၂၂၁	၂၇၁	၀%
၈	UAE	၁၇၀	၂၆၁	၀%
၉	မလေးရှား	၉၀	၂၂၆	၀%
၁၀	ကူဝိတ်	၈၅	၁၁၄	၀%

စာစ်မြစ်။ ။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ အေးခဲငါးတန်ချိန်စုစုပေါင်း (၁၃၀,၆၀၁) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၇၃) သန်းရှိပါသည်။ မြန်မာ့အေးခဲငါးကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ဆော်ဒီအာရေးဗျနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများ သို့တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အေးခဲငါး တင်ပို့မှု၏ (၁၅) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသော နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃၀.၈၉) သန်း တန်ဖိုးရှိသော တန်ချိန် (၁၉,၁၄၇) တန်ကို တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၇၉) မြန်မာနိုင်ငံမှ အေးခဲငါး (Frozen Fish) (HSC:0303) တင်ပို့မှုအများဆုံး အာရှနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

အဆင့်	တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ	တင်ပို့မှု ပမာဏ (တန်)	တင်ပို့မှု တန်ဖိုး (USD '၀၀၀)	တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်း (%)
	စုစုပေါင်း	၁၃၀,၆၀၁	၁၇၃,၅၁၇	၁၀၀%
၁	ဆော်ဒီအာရေးဗျ	၃၂,၄၄၆	၂၈,၇၁၅	၂၅%
၂	တရုတ်	၁၉,၁၄၇	၃၀,၈၉၃	၁၅%
၃	စင်ကာပူ	၁၇,၂၁၂	၂၀,၈၇၄	၁၃%
၄	UAE	၁၄,၉၈၈	၁၄,၆၉၉	၁၁%
၅	ထိုင်း	၁၄,၂၂၈	၂၄,၁၅၀	၁၁%
၆	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၆,၃၉၁	၉,၇၃၃	၅%
၇	ကူဝိတ်	၄,၅၂၃	၄,၉၂၆	၃%
၈	အိုမန်	၄,၃၅၃	၄,၅၇၁	၃%
၉	အီရတ်	၃,၆၁၄	၄,၁၈၉	၃%
၁၀	ကာတာ	၃,၃၈၇	၃,၉၂၈	၃%

ဇစ်မြစ်။ Uncomtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ငါးအသားလွှာ တန်ချိန်စုစုပေါင်း (၅,၆၅၇) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၅.၇၃) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ငါးအသားလွှာကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၃၆) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ကိုးရီးယား၊ တရုတ်၊ တိုင်ပေ (တရုတ်)၊ UAE နှင့် ဟောင်ကောင်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအသားလွှာတင်ပို့မှု၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ အသီးသီး တင်သွင်းခဲ့ကြပါသည် (UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃)။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ငါးခြောက်တန်ချိန် စုစုပေါင်း (၈,၀၆၉) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၀.၁၇) သန်းရှိပါသည်။ မြန်မာ့ငါးခြောက်ကို အဓိက တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ မလေးရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၃၄) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၃၃) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ပါသည် (UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃)။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တန်ချိန်စုစုပေါင်း (၃၄,၂၇၄) တန်ကို

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၄၅) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ အခွဲ
မာရေနေသတ္တဝါကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့တင်ပို့သည့် ပမာဏ
၏ (၇၁) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။(UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃)။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ခရုကမာတန်ချိန် စုစုပေါင်း (၇,၃၇၁) တန်ကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင်
တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၆.၃၂) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ခရုကမာကို အဓိက
တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့တင်ပို့သည့် ပမာဏ၏ (၅၇) ရာခိုင်နှုန်းကို
၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ခရုကမာတင်ပို့မှု၏ (၂၄) ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ
တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၇၄) သန်း တန်ဖိုးရှိသော တန်ချိန် (၁,၇၇၇) တန်ကို တင်သွင်း
ခဲ့ပါသည်။(UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap ၂၀၂၃)။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများသို့ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တန်ချိန်စုစုပေါင်း (၃၄၈) တန်ကို ၂၀၂၃
ခုနှစ်တွင် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး တင်ပို့မှုတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၅) သန်း ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ရေနေ
ကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါကို အဓိကတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံမှာ ဂျပန်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အာရှနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့သည့် ပမာဏ
၏ (၅၁) ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၂၂)
ရာခိုင်နှုန်းကို တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ ဟောင်ကောင်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၀.၈၅)
သန်းရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ၊ ကိုးရီးယားနိုင်ငံ၊ တိုင်ပေ(တရုတ်)နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည်
မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ တင်ပို့မှု၏ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၂) ရာခိုင်
နှုန်းနှင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်းစီ တင်သွင်းခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ (UN Comtrade ၂၀၂၃၊ ITC Trademap
၂၀၂၃)။

၅.၆.၈။ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်

❖ ထုတ်ကုန်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း

မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင်၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ် Nominal Protection Rate (NPR) အခြေအနေအား ဇယား (၈၀)
တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ NPR တန်ဖိုးသည် (၁) နှင့်ညီမျှသည် (သို့မဟုတ်) (၁) ထက်ငယ်နေလျှင် ကုန်
ပစ္စည်း၏ ထုတ်လုပ်မှုသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက်ကြီးလျှင်
ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ငါးရှဉ့်အရှင်ကို တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ အဓိက
ထား တင်ပို့နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသို့ တင်ပို့ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် NPR တန်ဖိုး
သည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင်သည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ
ငါးရှဉ့်အရှင် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြားတင်ပို့သည့် နိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍ ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးရှဉ့်အရှင်
ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၈၀) မြန်မာ့ငါးရှဉ့်အရှင် (HSC: 030192) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးရှဉ့်အရှင် ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	မြန်မာ့ ငါးရှဉ့်အရှင်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် CIF Price (USD/Ton)	မြန်မာ့ ငါးရှဉ့်အရှင် ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်း (USD/Ton)	
ထိုင်း	၁,၈၀၈	၁၆,၄၇၈	၀.၁၁
တရုတ်	၅,၇၅၅	၁၆,၄၇၃	၀.၃၅

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, FAOSTAT ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနိုင်ငံသည် မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) ကို တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ အဓိကထား တင်ပို့နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသို့ ငါးအရှင်တင်ပို့ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများတွင် NPR တန်ဖိုးသည် (၁) ထက် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ငါးအရှင်သည် လက်ရှိ ကမ္ဘာ့ငါးအရှင်ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့် အခြားတင်ပို့သည့် နိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍ ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင် ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၈၁) မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) ၏ Nominal Protection Rate (NPR) (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံမှ ငါးအရှင် ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံများ	Pm	Pw	NPR (Pm/Pw)
	မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် CIF price (USD/ton)	မြန်မာ့ငါးအရှင်ကို ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်း လက်ကားဈေးနှုန်း (USD/Ton)	
ထိုင်း	၁,၁၅၁	၃,၁၄၉	၀.၃၇
တရုတ်	၄,၁၇၃	၆,၇၇၄	၀.၆၂

ခေတ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃ ၊ FAOSTAT ၂၀၂၃ ၊ Myantrade ၂၀၂၃

❖ **အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ**

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ (၂၀၁၄-၂၀၂၃) ခုနှစ်အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၈၂) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ငါးအရှင် တစ်တန်ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ငါးအရှင်တင်ပို့သော မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်တင်ပို့နိုင်မှု ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးအခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၈၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည် အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားနှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံ၏ ငါးအရှင် (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား (၈၂) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများ အဓိကတင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ
နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (USD/Ton)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	မြန်မာ	ဂျပန်	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	အင်ဒိုနီးရှား	ကိုးရီးယား	ထိုင်း
၂၀၁၄	၆,၅၈၂	၂,၅၅၈	၂၀,၀၂၄	၃,၆၂၇	၃,၄၉၄	၁၂,၂၃၄	၆,၅၅၅
၂၀၁၅	၅,၉၂၄	၂,၆၅၉	၁၆,၅၈၁	၁,၉၅၇	၅,၄၄၂	၁၂,၆၄၃	၅,၉၀၆
၂၀၁၆	၆,၄၀၅	၁,၈၅၁	၁၇,၁၂၈	၃,၇၁၇	၇,၁၈၀	၁၃,၈၇၁	၆,၁၉၅
၂၀၁၇	၆,၀၂၇	၂,၂၄၀	၁၇,၆၂၁	၃,၇၂၆	၈,၄၇၃	၁၄,၆၀၀	၁၂,၂၅၄
၂၀၁၈	၇,၂၄၇	၂,၁၅၄	၁၆,၆၅၄	၃,၆၉၃	၈,၉၇၅	၁၄,၇၆၈	၇,၉၀၀
၂၀၁၉	၆,၆၉၈	၂,၆၇၅	၁၆,၄၆၁	၄,၀၉၃	၉,၀၆၃	၁၂,၄၉၆	၈,၆၂၇
၂၀၂၀	၆,၅၃၉	၃,၄၇၄	၁၃,၆၉၈	၃,၈၄၀	၁၁၂၁၆	၁၃,၄၅၅	၁၀,၃၂၀
၂၀၂၁	၇,၂၄၂	၂,၁၄၃	၁၄,၀၆၇	၃,၈၇၁	၁၀,၅၉၆	၁၆,၄၆၂	၈,၂၄၆
၂၀၂၂	၈,၀၅၃	၃,၃၆၀	၁၄,၇၄၀	၄,၁၀၁	၁၁,၅၅၂	၁၅,၅၆၃	၈,၆၀၇
၂၀၂၃	၇,၆၆၅	၂,၅၆၄	၁၄,၁၇၄	၃,၆၄၁	၁၃,၃၄၅	၁၅,၀၈၃	၁၀,၀၆၈

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

ဇယား (၈၃) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင် (HSC:0301) ၏
အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	ဂျပန်	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	အင်ဒိုနီးရှား	ကိုးရီးယား	ထိုင်း
၂၀၁၄	၀.၃၉	၀.၁၃	၀.၇၁	၀.၇၃	၀.၂၁	၀.၃၉
၂၀၁၅	၀.၄၅	၀.၁၆	၁.၃၆	၀.၄၉	၀.၂၁	၀.၄၅
၂၀၁၆	၀.၂၉	၀.၁၁	၀.၅၀	၀.၂၆	၀.၁၃	၀.၃၀
၂၀၁၇	၀.၃၇	၀.၁၃	၀.၆၀	၀.၂၆	၀.၁၅	၀.၁၈
၂၀၁၈	၀.၃၀	၀.၁၃	၀.၅၈	၀.၂၄	၀.၁၅	၀.၂၇
၂၀၁၉	၀.၄၀	၀.၁၆	၀.၆၅	၀.၃၀	၀.၂၁	၀.၃၁
၂၀၂၀	၀.၅၃	၀.၂၅	၀.၉၀	၀.၃၁	၀.၂၆	၀.၃၄
၂၀၂၁	၀.၃၀	၀.၁၅	၀.၅၅	၀.၂၀	၀.၁၃	၀.၂၆
၂၀၂၂	၀.၄၂	၀.၂၃	၀.၈၂	၀.၂၉	၀.၂၂	၀.၃၉
၂၀၂၃	၀.၃၃	၀.၁၈	၀.၇၀	၀.၁၉	၀.၁၇	၀.၂၅

စာစ်မြစ်။ UNcomtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင်သည် အခြားနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော ငါးအရှင်ထက် အရည်အသွေး ပိုကောင်းသည်ဟုဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့် ညီမျှလျှင် မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ဈေးနှုန်းသည် အခြားနိုင်ငံများနှင့် တူညီသည်ဟုဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအရှင်ထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေးပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်မှုရလဒ်အရ ငါးအရှင်တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများ

နည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သောအရည်သည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ အဓိကတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၈၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး ဈေးနှုန်းမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျော့နည်းနေသော်လည်း မလေးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ထက် ပိုမိုမြင့်မားစွာ ရရှိနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဇယား (၈၄) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ အဓိကတင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (USD/Ton)

နှစ်စဉ်	မြန်မာ	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	တရုတ်	မလေးရှား	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	ဂျပန်
၂၀၁၄	၁,၂၂၄	၇၁၇	၂,၁၅၀	၂,၂၀၃	၄,၉၂၀	၁,၂၁၅	၃,၁၅၁	၇,၂၈၄
၂၀၁၅	၁,၁၆၈	၆၈၃	၂,၁၂၀	၂,၅၆၀	၅,၇၁၃	၉၄၆	၂,၅၃၂	၅,၈၈၅
၂၀၁၆	၁,၂၇၃	၈၃၅	၂,၃၂၆	၂,၁၉၆	၆,၅၁၈	၈၅၆	၉၈၀	၆,၂၈၂
၂၀၁၇	၁,၄၈၀	၆၀၂	၂,၁၂၆	၂,၀၄၄	၅,၇၈၉	၉၆၁	၂,၉၈၁	၅,၅၂၆
၂၀၁၈	၁,၃၅၇	၆၉၀	၂,၅၅၄	၁,၉၃၂	၆,၈၄၂	၁,၂၄၃	၃,၃၈၉	၅,၆၄၇
၂၀၁၉	၁,၃၅၂	၈၁၈	၁,၉၇၄	၂,၃၂၀	၆,၆၅၆	၁,၁၆၅	၃,၄၅၅	၇,၂၅၃
၂၀၂၀	၁,၃၈၆	၇၅၂	၂,၀၈၅	၂,၁၇၉	၆,၂၄၉	၁,၁၉၂	၄,၄၈၀	၁၀,၄၈၈
၂၀၂၁	၂,၀၀၄	၇၄၁	၁,၇၁၇	၂,၁၄၃	၆,၉၅၁	၁၃၅၀	၄,၂၀၆	၁၂,၇၄၉
၂၀၂၂	၁,၉၅၉	၆၇၁	၁,၇၅၈	၂,၁၃၄	၇,၅၆၈	၁,၃၁၃	၃,၅၇၆	၁၃,၂၂၆
၂၀၂၃	၁,၅၉၈	၆၉၂	၁,၁၅၁	၂,၂၁၇	၇,၃၄၇	၁,၄၂၃	၂,၇၆၆	၁၃,၁၅၅

ခေတ်မီစံ။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) တင်ပို့သော မြန်မာနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့နိုင်မှု ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးအခြေအနေများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၈၅) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (FOB) ဈေးနှုန်းနှင့် အခြား နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံ၏ လတ်ဆတ်ငါး (FOB) ဈေးနှုန်းတို့ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာ (၁) ထက်ကြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး သည် အခြား နှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါးထက် ဈေးပိုရ၍ အရည်အသွေးပိုကောင်းသည် ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) နှင့်ညီမျှလျှင် မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး၏ ဈေးနှုန်းသည် အခြားနိုင်ငံများနှင့် တူညီသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး (၁) ထက်ငယ်လျှင် အခြားနှိုင်းယှဉ်နိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါးထက် ဈေးလျော့ရ၍ အရည်အသွေး ပိုညံ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါးသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အရည်အသွေးနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လတ်ဆတ်ငါး တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ လတ်ဆတ်ငါးအရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါးသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၈၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (FOB Price)

နှစ်စဉ်	ထိုင်း	အိန္ဒိယ	အင်ဒိုနီးရှား	တရုတ်	မလေးရှား	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	ဂျပန်
၂၀၁၄	၁.၇၁	၀.၅၇	၀.၅၆	၀.၂၅	၁.၀၁	၀.၃၉	၀.၁၇
၂၀၁၅	၁.၇၁	၀.၅၅	၀.၄၆	၀.၂၀	၁.၂၃	၀.၄၆	၀.၂၀
၂၀၁၆	၁.၅၂	၀.၅၅	၀.၅၈	၀.၂၀	၁.၄၉	၁.၃၀	၀.၂၀
၂၀၁၇	၂.၄၆	၀.၇၀	၀.၇၂	၀.၂၆	၁.၅၄	၀.၅၀	၀.၂၇
၂၀၁၈	၁.၉၇	၀.၅၃	၀.၇၀	၀.၂၀	၁.၀၉	၀.၄၀	၀.၂၄
၂၀၁၉	၁.၆၅	၀.၆၈	၀.၅၈	၀.၂၀	၁.၁၆	၀.၃၉	၀.၁၉
၂၀၂၀	၁.၈၄	၀.၆၆	၀.၆၄	၀.၂၂	၁.၁၆	၀.၃၁	၀.၁၃
၂၀၂၁	၂.၇၁	၁.၁၇	၀.၉၄	၀.၂၉	၁.၄၉	၀.၄၈	၀.၁၆
၂၀၂၂	၂.၉၂	၁.၁၁	၀.၉၂	၀.၂၆	၁.၄၉	၀.၅၅	၀.၁၅
၂၀၂၃	၂.၃၁	၁.၃၉	၀.၇၂	၀.၂၂	၁.၁၂	၀.၅၈	၀.၁၂

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ အဓိကတင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ ၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အတွင်း FOB ဈေးနှုန်းများနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ဇယား (၈၆) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် အေးခဲငါးတစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၉၀၁) ဈေးနှုန်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးရခဲ့သော်လည်း ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်မှုမရှိဘဲ အတက်အကျများနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၈၆) မြန်မာနှင့် အာရှနိုင်ငံများမှ အဓိကတင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ FOB ဈေးနှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း (USD/Ton)

နှစ်စဉ်	တရုတ်	ကိုရီးယား	အိန္ဒိယ	ဂျပန်	ဗီယက်နမ်	အင်ဒိုနီးရှား	မြန်မာ
၂၀၁၄	၂,၅၆၅	၁,၈၈၅	၂,၁၇၆	၁,၄၈၁	၂,၀၃၂	၉၈၁	၁,၀၉၈
၂၀၁၅	၂,၅၉၃	၁,၆၆၇	၂,၃၉၆	၁,၂၀၂	၂,၀၃၂	၁,၅၆၄	၁,၀၃၁
၂၀၁၆	၂,၅၅၅	၁,၈၇၆	၂,၃၄၅	၁,၁၈၁	၂,၀၃၂	၁,၈၁၉	၁,၃၃၂
၂၀၁၇	၂,၃၁၉	၂,၃၉၉	၂,၀၉၄	၁,၂၂၈	၁,၉၇၀	၁,၇၇၂	၁,၂၄၂
၂၀၁၈	၂,၅၃၁	၁,၉၀၁	၂,၀၃၉	၁,၂၃၉	၂,၂၅၄	၁,၇၆၃	၁,၃၆၇
၂၀၁၉	၂,၄၇၆	၁,၇၆၁	၂,၁၉၆	၁,၂၉၃	၁,၄၃၅	၁,၇၃၉	၁,၆၉၇
၂၀၂၀	၂,၆၆၈	၁,၇၃၆	၂,၀၅၆	၁,၃၇၄	၂,၂၈၅	၁,၆၈၇	၁,၉၀၁
၂၀၂၁	၃,၃၄၀	၁,၆၆၀	၁,၉၇၃	၁,၂၉၄	၂,၁၄၈	၁,၉၀၃	၁,၅၈၈
၂၀၂၂	၃,၃၃၈	၁,၈၄၇	၁,၇၈၄	၁,၂၆၂	၂,၁၃၈	၂,၂၆၇	၁,၃၉၄
၂၀၂၃	၂,၅၃၅	၁,၈၇၅	၁,၇၂၀	၁,၅၁၆	၁,၉၉၂	၂,၄၂၀	၁,၃၆၈

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) ၏ အရည်အသွေးနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးသည် အခြား နိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာ၏ နှိုင်းယှဉ်ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် (၁) အောက်တွင် ရှိနေသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးအသားလွှာသည် ၎င်းနိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာထက် ဈေးနည်းပြီး အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးအသားလွှာတင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးအသားလွှာ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူ ရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးအသားလွှာသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၈၇) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများမှ တင်ပို့သော အေးခဲငါး (HSC:0303) ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုး နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

နှစ်စဉ်	တရုတ်	ကိုးရီးယား	အိန္ဒိယ	ဂျပန်	ဗီယက်နမ်	အင်ဒိုနီးရှား
၂၀၁၄	၀.၄၃	၀.၅၈	၀.၅၀	၀.၇၄	၀.၅၄	၁.၁၂
၂၀၁၅	၀.၄၀	၀.၆၂	၀.၄၃	၀.၈၆	၀.၅၁	၀.၆၆
၂၀၁၆	၀.၅၂	၀.၇၁	၀.၅၇	၁.၁၃	၀.၆၆	၀.၇၃
၂၀၁၇	၀.၅၄	၀.၅၂	၀.၅၉	၁.၀၁	၀.၆၃	၀.၇၀
၂၀၁၈	၀.၅၄	၀.၇၂	၀.၆၇	၁.၁၀	၀.၆၁	၀.၇၈
၂၀၁၉	၀.၆၉	၀.၉၆	၀.၇၇	၁.၃၁	၁.၁၈	၀.၉၈
၂၀၂၀	၀.၇၁	၁.၁၀	၀.၉၂	၁.၃၈	၀.၈၃	၁.၁၃
၂၀၂၁	၀.၄၈	၀.၉၆	၀.၈၀	၁.၂၃	၀.၇၄	၀.၈၃
၂၀၂၂	၀.၄၂	၀.၇၅	၀.၇၈	၁.၁၀	၀.၆၅	၀.၆၁
၂၀၂၃	၀.၅၄	၀.၇၃	၀.၇၉	၀.၉၀	၀.၆၉	၀.၅၆

စာစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC: 0305) သည် အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်နှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးခြောက်တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ငါးခြောက်အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ငါးခြောက်သည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

လှေလာတွေ့ရှိချက်အရ မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC: 0306) သည် အခြားနိုင်ငံများ၏ အခွံမာရေနေသတ္တဝါနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု သိရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အခွံမာရေနေသတ္တဝါ တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူ ရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော အခွံမာရေနေသတ္တဝါသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အလားတူ ခရုကမာ (HSC:0307) တင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ ခရုကမာ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှတင်ပို့သော ခရုကမာသည် အရည်အသွေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့အပြင် မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: 0308) သည် အခြားနိုင်ငံများ၏ ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဈေးနည်းခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်

အာရှတွင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါတင်ပို့သော အခြားနိုင်ငံများ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းများနည်းတူ ရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါသည် အရည်အသွေးပိုမိုကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

❖ **ပို့ကုန် ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ**

မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ အကောင်းဆုံး ရေထွက်ပစ္စည်းများမှာ အေးခဲငါး (HSC:0303) တန်ချိန် (၀.၁၄) သန်းနှင့် လတ်ဆတ်ငါး (HSC: 0302) တန်ချိန် (၀.၀၁) သန်း တို့ဖြစ်ပြီး အခြားရေထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) တန်ချိန် (၀.၀၀၄) သန်း၊ ငါးခြောက် (HSC:0305) တန်ချိန် (၀.၀၀၃) သန်းနှင့် ခရုကမာ (HSC:0307) တန်ချိန် (၀.၀၀၃) သန်းတို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ အကောင်းဆုံး ရေထွက်ပစ္စည်းများမှာ အေးခဲငါး (HSC:0303) တန်ချိန် (၀.၁၃) သန်း၊ လတ်ဆတ်ငါး (HSC: 0302) တန်ချိန် (၀.၀၉) သန်းနှင့် ငါးအရှင် (HSC: 0301) တန်ချိန် (၀.၀၁) သန်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သော ကုန်သွယ်မှုအလားအလာကောင်းသည့် အခြားရေထွက်ပစ္စည်းများမှာ ငါးအသားလွှာ (HSC:0304) တန်ချိန် (၀.၀၀၅) သန်း၊ ငါးခြောက် (HSC:0305) တန်ချိန် (၀.၀၀၆) သန်းနှင့် ခရုကမာ (HSC:0307) တန်ချိန် (၀.၀၀၆) သန်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

❖ **ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ (Revealed Comparative Advantage (RCA) and Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA))**

ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Comparative Advantage (RCA) နှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ခေါက်ချိုးညီ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (Revealed Symmetric Comparative Advantage (RSCA) ၏ တန်ဖိုးများ ယူဆချက် (၁) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည် $(0 < RCA \leq 1)$ or $(-1 < RSCA \leq 0)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မရှိပါ။ ယူဆချက် (၂) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည် $(1 < RCA \leq 2)$ or $(0 < RSCA \leq 0.33)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် နည်းခြင်း၊ ယူဆချက် (၃) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည် $(2 < RCA \leq 4)$ or $(0.33 < RSCA \leq 0.6)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် အလယ်အလတ်၊ ယူဆချက် (၄) RCA or RSCA တန်ဖိုးသည် $(4 < RCA)$ or $(0.6 < RSCA)$ ဖြစ်လျှင် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် များပြားခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့သော မြန်မာ့ငါးအရှင် (HSC: 0301) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ငါးအရှင်၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး (HSC: 0302) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့လတ်ဆတ်ငါး၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာ့အေးခဲငါး (HSC: 0303) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA နှင့် RSCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် RCA တန်ဖိုးသည် “၀” နှင့် “၁” ကြား (0 < RCA ≤ 1) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “-၁” နှင့် “၀” ကြား (-1 < RSCA ≤ 0) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ် အားသာချက်မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် RCA တန်ဖိုးသည် “၁” နှင့် “၂” ကြား (1 < RCA ≤ 2) (သို့မဟုတ်) RSCA တန်ဖိုးသည် “၀” နှင့် “၀.၃၃” ကြား (0 < RSCA ≤ 0.33) ဖြစ်နေသောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် နည်းနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ကျန်နှစ်များတွင် RCA တန်ဖိုး (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့အေးခဲငါး (HSC: 0303) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာ့ငါးအသားလွှာ (HSC: 0304) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA နှင့် RSCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ “၀” နှင့် “၁” ကြား (0 < RCA ≤ 1) နှင့် SRCA တန်ဖိုးသည် “-၁” နှင့် “၀” ကြား (-1 < RSCA ≤ 0) ဖြစ်နေသောကြောင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရ ပါသည်။ မြန်မာ့ငါးခြောက် (HSC: 0305) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ ငါးခြောက် (HSC: 0305) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC: 0306) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများ ဖြစ်သည့် RCA ၏ တန်ဖိုးများမှာ (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့အခွံမာရေနေသတ္တဝါ (HSC: 0306) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၈၈) မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် (RCA နှင့် RSCA)

နှစ်စဉ်	ငါးအရှင် (HSC:0301)		လတ်ဆတ်ငါး (HSC:0302)		အေးခဲငါး (HSC:0303)		ငါးအသားလွှာ (HSC:0304)		ငါးခြောက် (HSC:0305)		အခွံမာရေနေ သတ္တဝါ (HSC:0306)		ခရုတမာ (HSC:0307)	
	RCA	RSCA	RCA	RSCA	RCA	RSCA	RCA	RSCA	RCA	RSCA	RCA	RSCA	RCA	RSCA
၂၀၁၄	၅၃.၆၄	၀.၉၆	၁၉.၅၁	၀.၉၀	၀.၃၅	-၀.၄၈	၀.၀၁	-၀.၉၉	၆.၀၆	၀.၇၂	၇.၈၄	၀.၇၇	၁.၂၈	၀.၁၂
၂၀၁၅	၄၆.၁၈	၀.၉၆	၁၉.၉၆	၀.၉၀	၀.၂၈	-၀.၅၆	၀.၀၉	-၀.၈၄	၆.၄၁	၀.၇၃	၈.၃၈	၀.၇၉	၁.၉၃	၀.၃၂
၂၀၁၆	၄၃.၀၂	၀.၉၅	၁၇.၇၇	၀.၈၉	၁.၀၇	၀.၀၃	၀.၀၉	-၀.၈၂	၈.၂၅	၀.၇၈	၉.၅၉	၀.၈၁	၂.၁၈	၀.၃၇
၂၀၁၇	၄၂.၀၆	၀.၉၅	၁၄.၁၀	၀.၈၇	၇.၂၈	၀.၇၆	၀.၄၃	-၀.၄၀	၇.၈၃	၀.၇၇	၈.၈၄	၀.၈၀	၃.၀၃	၀.၅၀
၂၀၁၈	၂၂.၆၀	၀.၉၂	၁၄.၄၄	၀.၈၇	၅.၂၇	၀.၆၈	၀.၆၈	-၀.၁၉	၈.၄၈	၀.၇၉	၈.၂၉	၀.၇၈	၃.၈၇	၀.၅၉
၂၀၁၉	၁၉.၀၀	၀.၉၀	၁၁.၃၄	၀.၈၄	၇.၂၄	၀.၇၆	၀.၄၁	-၀.၄၁	၅.၇၆	၀.၇၀	၈.၂၂	၀.၇၈	၄.၂၁	၀.၆၂
၂၀၂၀	၁၆.၀၈	၀.၈၈	၁၁.၃၂	၀.၈၄	၁၁.၉၁	၀.၈၅	၀.၄၄	-၀.၃၉	၁၀.၃၁	၀.၈၂	၆.၈၁	၀.၇၄	၇.၅၇	၀.၇၇
၂၀၂၁	၃၅.၀၄	၀.၉၅	၉.၃၇	၀.၈၁	၁၆.၄၄	၀.၈၉	၀.၈၉	-၀.၀၆	၇.၁၀	၀.၇၅	၇.၀၃	၀.၇၅	၄.၁၆	၀.၆၁
၂၀၂၂	၃၁.၂၀	၀.၉၄	၁၀.၉၁	၀.၈၃	၁၁.၆၃	၀.၈၄	၀.၄၃	-၀.၄၀	၄.၆၄	၀.၆၅	၈.၀၂	၀.၇၈	၃.၇၂	၀.၅၈
၂၀၂၃	၃၂.၄၇	၀.၉၄	၁၀.၃၆	၀.၈၂	၁၂.၈၀	၀.၈၆	၀.၈၅	-၀.၀၈	၄.၈၇	၀.၆၆	၇.၉၉	၀.၇၈	၂.၉၃	၀.၄၉

*RCA = Revealed Comparative Advantage, **RSCA= Revealed Symmetric Comparative Advantage

ခေစ်မြစ်။ UN Comtrade ၂၀၂၃, ITC Trademap ၂၀၂၃, Myantrade ၂၀၂၃

၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ မြန်မာ့ခရူကမာ (HSC: 0307) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA တန်ဖိုးများသည် (၄) ထက်ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက် ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ခရူကမာ (HSC: 0307) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်များတွင် မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: 0308) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် RCA တန်ဖိုးသည် (၄) ထက် ကြီးပြီး RSCA တန်ဖိုးများမှာ (၀.၆) ထက်ကြီးသောကြောင့် မြန်မာ့ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါ (HSC: 0308) ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်မှာ များပြားနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

၅.၆.၉။ စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများ (SWOC Analysis)

အားသာချက်	အားနည်းချက်
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ရေထွက်ပစ္စည်းကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် သဘာဝ သယံဇာတဇာစ်မြစ်များ ပေါများစွာ ရရှိနိုင်ခြင်း၊ ▪ လူတစ်ဦးချင်း ငါးစားသုံးမှုနှုန်းမြင့်မားသော နိုင်ငံဖြစ်ခြင်း၊ ▪ ပြည်တွင်းရှိ ပေါများသည့် ရေသယံဇာတများကို အကျိုးရှိရှိ အသုံးချ၍ ရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း၊ ▪ အမျိုးသားအဆင့် အစီအစဉ်များ၊ မူဝါဒများ၊ လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ ဥပဒေများချမှတ်၍ မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ ရေရှည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိခြင်း၊ ▪ ရေထွက်ပစ္စည်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အစားအစာ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် အရည်အသွေးများ စစ်ဆေးပေးနိုင်သည့် နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြု ISO လက်မှတ်ရ ဓာတ်ခွဲခန်းများ ရှိခြင်း၊ ▪ QCRS section (audit for processing plant/ ice facility/ storage facility) ရှိခြင်း၊ ▪ ငါးဖမ်းလိုင်းနှင့် ကျန်းမာရေးထောက်ခံချက်လက်မှတ် ထုတ်ပေးသည့် စနစ်ကျင့်သုံးခြင်း၊ ▪ SEAFDEC Member Country/ SEAFDEC Departments များနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ▪ Digital platform များရှိခြင်း၊ ▪ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်အပါအဝင် MPEA နှင့် အခြားသော ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များရှိခြင်း၊ ▪ ကုန်သွယ်မှုနှင့်ဆိုင်သော လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ရည်ရွယ်၍ ကုန်သွယ်မှုနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်များ သင်ကြားပို့ချပေးသည့် နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြု သင်တန်းကျောင်း Trade Training Institute - TTI ရှိခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ တင်ပို့ရောင်းချရာတွင် ရရှိသော နိုင်ငံခြားဝင်ငွေအား ၂၅:၇၅ အချိုးဖြင့် လဲလှယ်ရန် သတ်မှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအရ အကျိုးအမြတ် တွက်ခြေကိုက်မှုနည်းခြင်း၊ ▪ ကုန်သွယ်မှုတွင် စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ သတ်မှတ်ထားချက်အရ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ ရရှိသော လုပ်ငန်းများမှသာ ပြည်ပမှ ကုန်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူတင်သွင်းနိုင်သည်ဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ငါးစာလုပ်ငန်း သီးသန့်လုပ်ကိုင်သူများသည် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ မရရှိသော်လည်း ငါးစာထုတ်လုပ်မှုအတွက် လိုအပ်သောပစ္စည်းများကို ပြည်ပမှဝယ်ယူတင်သွင်းရန် လိုအပ်ခြင်း၊ အထက်ပါ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်များကြောင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ လဲလှယ်နှုန်း မြင့်တက်ခြင်းနှင့်အတူ အစားအစာစွန့်ပေးခြင်းဖြစ်ခြင်း၊ ▪ ရေချိုငါးမွေးမြူရေး လုပ်ငန်းများသည်လည်း အချိန်ပေးလုပ်ကိုင်ရသော လုပ်ငန်းများဖြစ်ပြီး လုပ်သားရှားပါးခြင်းကြောင့် လုပ်သားခေါ်ရခက်ခဲခြင်း၊ လုပ်သားနှင့် ဝန်ထမ်း ထိန်းသိမ်းစရိတ် များပြားခြင်းအပြင် အစားအစာကုန်ကျစရိတ်များ များပြားလာခြင်း၊ ▪ ရေထွက်ပစ္စည်းတင်ပို့ ရောင်းချသော လုပ်ငန်းများတွင် မရှိမဖြစ် အရေးကြီးသော ရေခဲစက်များ လည်ပတ်ရန် လျှပ်စစ်စွမ်းအင် မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် သိုလှောင်ရာတွင် အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီး တင်ပို့ရောင်းချရာတွင် အအေးခန်းစနစ်များဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရသည့်အတွက် ကုန်ကျစရိတ် များပြားခြင်း၊ ▪ Processing ပိုင်းတွင် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုစွမ်းအား ကျဆင်းလာသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကြုံတွေ့နေရခြင်း၊

- ကမ်းဝေးကမ်းနီး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိက လိုအပ်ချက်ဖြစ်သော လောင်စာဆီ လုံလောက်အောင် မရရှိခြင်း၊
- လျှပ်စစ်မီး မလုံလောက်သည့်အတွက် မီးစက်များဖြင့် အအေးခန်းများ၊ ရေခဲစက်များ လုပ်ဆောင်ရသည့် အတွက် ဓာတ်ဆီနှင့် ဒီဇယ်ဆီ ကုန်ကျစရိတ် များပြား လာခြင်း၊
- ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပဈေးကွက်များသို့ တင်ပို့ရောင်းချရာ တွင် လုံခြုံရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး မလွယ်ကူ ခြင်းကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ်များ ပိုမို မြင့်တက်လာခြင်း၊
- ရေထွက်ပစ္စည်းများ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချမှုမှ ရရှိ လာသော နိုင်ငံခြားဝင်ငွေများသည်လည်း ငွေလဲနှုန်း ထား မတည်ငြိမ်သည့်အတွက် တင်ပို့ရောင်းချခြင်းနှင့် ငွေပေးချေမှု လုပ်ဆောင်ရာတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရခြင်း၊
- ငါးသယ်ဇာတ အရင်းအမြစ်များ ရေရှည်တည်တံ့မှု ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ထားရှိချက်များနှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် ငွေကြေးနှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်များရှိခြင်း၊
- ငါးသယ်ဇာတ အရင်းအမြစ်များ တည်ရှိမှု ပုံမှန်သုံးသပ် ခြင်းနှင့် သင့်လျော်သည့် စီမံခန့်ခွဲရေး/ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရေးနည်းလမ်းများ ဆွေးနွေးဖော်ထုတ်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- NADP / NPOA IUU fishing / NPOA Sharks and Rays စသည့် လုပ်ငန်းစီမံချက်များ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် ငွေကြေးအရင်းအမြစ်နှင့် နည်းပညာ အကန့်အသတ်များရှိခြင်း၊
- ဓါတ်ခွဲခန်းဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများ၊ စွမ်းဆောင်ရည်၊ ကျွမ်း ကျင်ဝန်ထမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန်သုံးသပ်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- CITES ဆိုင်ရာ certificate စနစ်ကျင့်သုံးရန် နည်းပညာ အကန့်အသတ်ရှိခြင်းနှင့် FAO/ WHO/Codex Alimentarius-International Food Standards/ WTO/ SPS နှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းအပေါ် ပုံမှန်သုံးသပ်ရန် နည်းပညာ အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- ဈေးကွက်သုတေသနများ ပုံမှန်လုပ်ဆောင်ရန် ရန်ပုံငွေ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံ အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- ပို့ကုန်ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် အကဲဖြတ်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု မဟာဗျူဟာ/အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲရန် လိုအပ်ခြင်း၊

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပြည်ပတင်ပို့သည့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ သတ်မှတ် ပြဌာန်းချက်များ/ လိုအပ်ချက်များအား ပုံမှန်ဆန်းစစ် လေ့လာမှုပြုရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ▪ ပြည်ပတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများနှင့် ပြည်တွင်း စက်ရုံများ အကြား အမြဲမပြတ် သတင်းစီးဆင်းမှုရှိရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ▪ ဌာန/ အဖွဲ့အစည်း/ လုပ်ငန်း/ ကဏ္ဍ အချင်းချင်း လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အသိပေးမှု တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အတွေ့အကြုံ/ အသိပညာဖလှယ်မှု ပိုမိုတိုးမြှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ▪ ငါးလုပ်ငန်းတွင် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာများ သီးသန့်ရေးဆွဲ၍ ရုံးချုပ်/ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ထမ်းအားလုံး ကျွမ်းကျင်မှုရှိရန် ပုံမှန်သင်ကြားရန် လိုအပ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် Monitoring and Evaluation (M&E) Plan များ ထည့်သွင်း အသုံးပြုမှု ပိုမိုတွင်ကျယ်စွာ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊
<p style="text-align: center;">အခွင့်အလမ်း</p>	<p style="text-align: center;">စိန်ခေါ်မှု</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပြည်တွင်း ငါးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူ အရေအတွက် နည်းပါးခြင်းကြောင့် တစ်ဦးချင်း အကျိုးအမြတ်ရရှိစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း၊ ▪ ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချသူများအနေဖြင့် လုပ်ငန်းပိုင်း ကျွမ်းကျင်မှုများရှိ၍ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရ လွယ်ကူခြင်းနှင့် ငါးအပါအဝင် ရေထွက်ပစ္စည်းများ ပြည်ပတင်ပို့ရောင်းချခြင်းသည် အခြား လုပ်ငန်းများထက် အကျိုးအမြတ်များပြားစွာရရှိခြင်း၊ ▪ ရေငန်ပိုင်နက်ဧရိယာ များပြားသည့်အတွက် နိုင်ငံတကာ ဝယ်လိုအားများသော ဥပမာ- ကျောက်ငါး၊ ငါးသင်းဝါ၊ ငါးပါးနီ စသည်တို့ကို မွေးမြူရောင်းချရန် အခွင့် အလမ်းကောင်းများရှိခြင်း၊ ▪ GACC (တရုတ်နိုင်ငံ အကောက်ခွန် အထွေထွေ အုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့) နှင့် သဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက် တင်ပို့မှုပမာဏနှင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ တိုးမြှင့်လာခြင်း၊ ▪ မြန်မာ့ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် ပြည်တွင်း/ ဒေသတွင်း/ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း အကူအညီ ရရှိနိုင်ခြင်းနှင့် ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချရာ ဥပဒေ၊ မူဝါဒ၊ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်များ အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊ ▪ မြန်မာ့ရေထွက်ကုန် တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ၏ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ရေထွက်ကုန် ထုတ်လုပ်မှုပြုနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ ပိုမိုတိုးမြှင့် အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု အခြေအနေ၊ စားသုံးသူအကြိုက်များ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ငါးဈေးကွက်တည်ငြိမ်မှု အခြေအနေ၊ အစိုးရ၏ အထောက်အပံ့မရရှိခြင်းနှင့် မူဝါဒ မတည်ငြိမ်ခြင်းကြောင့် လုပ်ငန်းဆက်လက် လုပ်ကိုင်ရန် ခက်ခဲခြင်း၊ ▪ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်များ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုအခြေအနေများသည် မြန်မာ့ရေထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် တင်ပို့ရောင်းချမှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်ခြင်း။

- FAO/WTO/WHO/EU စသည့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့်ချိတ်ဆက်၍ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ မူဘောင်များ/ စွမ်းရည် များကို အမြဲမပြတ်တိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေရန် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊
- SEAFDEC/ASEAN နှင့်ချိတ်ဆက်၍ နည်းပညာ/ လုပ်ငန်း လမ်းညွှန်/ မူဝါဒများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရေး ဆောင်ရွက် နိုင်ခြင်း၊ ICT (သတင်းနည်းပညာ) နည်းပညာ အထောက် အပံ့များ ရရှိခြင်း၊
- ကမ္ဘာ့ရေထွက်ပစ္စည်းမွေးမြူရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့အစည်း GAA နှင့် ချိတ်ဆက်၍ မြန်မာ့မွေးမြူရေးထွက်ကုန်များ ပိုမို စိတ်ချယုံကြည်မှုရှိစွာဖြင့် တင်ပို့နိုင်ခြင်း၊
- ဈေးကွက်ပိုမို ချဲ့ထွင်လာနိုင်ခြင်း (ဥပမာ-ဆော်ဒီအာရေးဗျ)၊
- အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများအပါအဝင် ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ရေထွက်ကုန်ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်စည်း မျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ တစ်သတ်မတ်တည်း လိုက်နာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းနှင့် မြန်မာ့ရေထွက်ကုန် ကောင်းသတင်း ကျော်ဇောမှုရရှိစေခြင်း၊

၆။ မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များနှင့် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်များ

၆.၁။ အဓိကအချက်များ

- (၁) မြန်မာ့စီးပွားရေးတွင် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၏ အရေးပါမှု၊ GDP ၏ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို ဖန်တီးပေးထားခြင်း၊ တင်ပို့ကုန်၏ (၂၃) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ရှိခြင်း၊ ပြည်တွင်း စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် သွင်းအားစုများ၊ နိုင်ငံ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျှော့ချရေးတွင် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင် နေခြင်း၊
- (၂) ကျယ်ပြန့်သော စိုက်ပျိုးစီးပွားဇုန်များရှိခြင်း၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုမှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဆန်တင်ပို့မှုတွင် သိသာထင်ရှားသော တိုးတက်မှုရှိခြင်း၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်းတင်ပို့မှုသည် မကြာသေးမီ နှစ်များအတွင်း သိသာစွာတင်ပို့နိုင်ခဲ့ခြင်း၊ ပဲတီစိမ်းတင်ပို့မှုမှာ နှစ်အလိုက် တိုးတက်မှုရှိခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖရဲသီးဝယ်လိုအား မြင့်မားခြင်း၊ ပဲပုပ်ထုတ်လုပ်မှုမှာ မလုံ လောက်သေးဘဲ ပြည်တွင်း မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းနှင့် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍများအတွက် တင်သွင်း ရန် လိုအပ်နေခြင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရေထွက်ကုန်မျိုးကွဲ (၂၀) ကျော် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ခြင်း၊
- (၃) အာဆီယံနှင့် ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသဘောတူစာချုပ်တွင် ပါဝင် နေခြင်း၊ အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုဧရိယာ (ACFTA) တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ပါဝင်ခြင်း၊ မြန်မာ-တရုတ် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (CMEC) နှင့် လန်ချန်း-မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (LMC) တို့တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေခြင်း၊ LMC ၏

ဒေသတွင်းပေါင်းစည်းမှု၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ နယ်နမိတ်ဖြတ်ကျော် ပြဿနာများ အပေါ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေခြင်း၊

- (၄) အပင်ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (SPS Protocol) (၉) ခု လက်မှတ်ရေးထိုး၍ နှစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှုများ လွယ်ကူချောမွေ့စေခြင်း၊ အခြား လယ်ယာထွက်ကုန်များ အတွက် SPS Protocol များ လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရေး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းလျက်ရှိခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံသို့ မြန်မာ့ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်မှု၏ လေးပုံတစ်ပုံခန့်ရှိခြင်း၊
- (၅) စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မူဝါဒများနှင့် ဗျူဟာများ (၂၀၁၆)၊ စိုက်ပျိုးရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မဟာဗျူဟာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစီအစဉ် (ADS, ၂၀၁၈)၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဆန်စပါးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမဟာဗျူဟာ (MRSDS, ၂၀၁၅)၊ အမျိုးသားပို့ကုန်မြှင့်တင်ရေးမဟာဗျူဟာ (၂၀၁၅) များ ရေးဆွဲထားရှိခြင်း၊
- (၆) မြန်မာအစိုးရသည် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့၏ ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားအဆင့် ကုန်သွယ်မှုလွယ်ကူချောမွေ့စေရေး ကော်မတီ (National Trade Facilitation Committee) ကို အထောက်အကူပြု လုပ်ငန်းအဖွဲ့များဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ (WTO) ၏ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး သဘောတူညီချက်နှင့် အာဆီယံ စီးပွားရေးအသိုက်အဝန်း (AEC) မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်းတို့နှင့်အညီ အကောင်းဆုံး နိုင်ငံတကာအလေ့အကျင့်များကို လိုက်နာ၍ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများစွာကို ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။
- (၇) ဆန်စပါး၊ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၊ ပဲတီစိမ်း၊ ပဲပုပ်၊ ဖရဲသီးနှင့် ရေထွက်ပစ္စည်းများ စသည့် ကုန်စည် (၆) မျိုးတို့၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ ပို့ကုန်အလားအလာနှင့် ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့ရေးဆိုင်ရာ လေ့လာမှုများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဆန်တင်ပို့မှုတွင် ဒေသတွင်း ယှဉ်ပြိုင်မှု ပြင်းထန်ပြီး ဆန်အထွက်နှုန်း မြှင့်တင်ရန်နှင့် အရည်အသွေး တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ အာရှဈေးကွက်တင်ပို့မှုတွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်များ၊ ပဲတီစိမ်း၏ ပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု၊ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက်နှင့် ကုန်သွယ်မှုအလားအလာများ၊ ဖရဲသီး၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် ကောင်းမွန်မှုများ၊ ပို့ကုန်ဈေးကွက်တွင် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု၊ အရည်အသွေးနှင့် အစားအစာ ဘေးကင်းလုံခြုံစေရေး စံနှုန်းများ မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

၆.၂။ ဆန်စပါး

၆.၂.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ

- (၁) ထုတ်လုပ်မှု၊ သုံးစွဲမှု၊ တင်ပို့မှု၊ ဈေးနှုန်းနှင့် ဈေးကွက်လက်ကျန်တို့အပေါ် အစိုးရမှ စုဆောင်းရရှိထားသော တိကျသည့် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပံ့ပိုး

ပေးခြင်းသည် ဆန်ဈေးကွက်ကို ချောမွေ့စွာ လည်ပတ်နိုင်စေရန်နှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် ပိုမို အကြံပြုတင်ပြနိုင်စေရန်အတွက် အရေးပါသော အဓိကသော့ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဈေးနှုန်းနှင့် ပြည်ပတင်ပို့မှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအပြင် ဆန်စပါးမူဝါဒနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအသုံးစရိတ် အစီအစဉ်များ၏ အဓိကကန့်သတ်ချက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဖြန့်ဝေပေးသင့်ပါသည်။ ၎င်းသည် ပုဂ္ဂလိကနှင့် အစိုးရကဏ္ဍအကြား ယုံကြည်မှုကို ပိုမိုတည်ဆောက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

- (၂) စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနနှင့် ပညာပေးအစီအစဉ်များ၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ရေအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ၊ တိုးတက်လာသော လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ချိတ်ဆက်မှုများ၊ လျှပ်စစ်မီးနှင့် သင့်တင့်သော ချေးငွေရရှိရေး၊ လူထုအကျိုးပြု အစီအစဉ်များ စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ တစ်ဆင့် ဆန်စပါးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ခေတ်မီနည်းပညာများ လက်ခံကျင့်သုံးမှု မြှင့်တင်နိုင်ရန် ပြည်သူ့လူထုအတွက် အစိုးရရန်ပုံငွေဖြင့် ဆောင်ရွက်သည့် အစီအစဉ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။
- (၃) အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးတွင် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ပို့ကုန်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ငွေကြေးမူဝါဒများကို နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် မြန်မာ့ဆန်၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန်ရည်ရွယ်၍ ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်သည်။
- (၄) အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှု၊ တိုးချဲ့ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပံ့ပိုးကူညီမှုနှင့် မျိုးစေ့များ ပွားများခြင်းတို့ကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြည်ပဝယ်လက်များ ကြိုက်နှစ်သက်သည့် လက္ခဏာများပါရှိသော စပါးမျိုးများ ပေါ်ထွက်လာရန်အတွက် ပြည်ပတင်ပို့ရန် အလားအလာရှိသော စပါးမျိုးများအပေါ် သုတေသနများ ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ပိုမိုအာရုံစိုက်သင့်ပါသည်။
- (၅) အရည်အသွေးနိမ့်မျိုးစေ့များ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရေအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှု ညံ့ဖျင်းခြင်း၊ ဓာတ်မြေဩဇာ အရည်အသွေးညံ့ဖျင်းခြင်းနှင့် မသင့်လျော်သော ပိုးသတ်ဆေးများ သုံးစွဲခြင်းစသည့် အထွက်နှုန်းနိမ့်ကျစေသည့် အကြောင်းအရင်းများကို တောင်သူများက ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနေပါသည်။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်နှင့်အညီ လယ်ယာကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၏ အခန်းကဏ္ဍ ပါဝင်နေခြင်းကြောင့် ကန်ထရိုက်လယ်ယာစနစ်ဖြင့် တောင်သူများ၏ လိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီသော သင့်လျော်သည့် နည်းပညာများကို ထိရောက်စွာ လွှဲပြောင်းနိုင်စေရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ တိုးချဲ့ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများ အားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။
- (၆) တောင်သူများ၏ ကုန်ထုတ်စွမ်းအား မြှင့်တင်ရန်နှင့် ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်နှင့်အညီ ထုတ်ကုန်များ၏ အရည်အသွေး တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ရေအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရေပေးဝေရေးစနစ်များ ကောင်းမွန်အောင် ပိုမိုအာရုံစိုက်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

- (၇) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဆန်စက်များသည် သင့်တော်သော လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မရရှိခြင်းကြောင့် ထိခိုက်မှု ရှိပါသည်။ ဆန်ကြိတ်ခွဲခြင်းအတွက် အခြေခံအဆောက်အအုံဖြစ်သည့် ဆန်စက်များနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ဖြန့်ဖြူးသည့်စနစ်များသည် ခေတ်မီတော့ဘဲ ငွေကုန်ကြေးကျမှုများပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရမှု မရှိတော့သဖြင့် ပြည်ပတင်ပို့ရန်အတွက် လိုအပ်သည့် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မကိုက်ညီသော အရည်အသွေးညံ့ဆန်များ ရရှိစေပါသည်။ စွမ်းအင်အတွက် ဒီဇယ်ဆီ အသုံးပြုခြင်းသည် လျှပ်စစ်မီတာခထက် နှစ်ဆမှသုံးဆ ပိုမိုကုန်ကျသောကြောင့် ဆွဲဆောင်မှုရှိသည့် အခြားရွေးချယ်စရာတစ်ခု မဟုတ်ပါ။ မဝေးတော့သည့် အနာဂတ်တွင် စပါးခွံသုံး စွမ်းအင် ထုတ်စက် (Gasifier) များသည် ဒီဇယ်ကုန်ကျစရိတ်၏ (၇၅) ရာခိုင်နှုန်းကို အစားထိုးပေးနိုင်သော်လည်း အချို့သောနည်းပညာများမှာ ထိရောက်မှုမရှိသဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ညစ်ညမ်းစေနိုင်ပါသည်။ အကူအညီအထောက်အပံ့ပေးသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သင့်လျော်သော စွမ်းအင်ထုတ်စက် (Green Gasifier Equipment) များအတွက် သတင်းအချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ပုံစံဖြင့် နည်းပညာအကူအညီကို ပံ့ပိုးကူညီပေးနိုင်ပါသည်။
- (၈) ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းနှင့် သီလဝါဆိပ်ကမ်းတို့တွင် ယခင်ရှိပြီးသား ဆိပ်ကမ်းလုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများကို ခေတ်မီအောင် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ မိုးရာသီအတွင်း ရေမစိုအောင် အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် အမိုးပါသော ဆိပ်ကမ်းပလပ်ဖောင်းများ တည်ဆောက်ရေးတွင် စက်ပစ္စည်းကိရိယာများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသင့်ပါသည်။
- (၉) ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်ရှိ ပါဝင်ပတ်သက်သူများသည် ထုတ်လုပ်မှု၊ လည်ပတ်မှုနှင့် ရောင်းချမှုနှင့် ဖြန့်ဖြူးမှုလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ငွေကြေးအရင်းအနှီး မလုံလောက်ခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ အခြောက်ခံခြင်း၊ ကြိတ်ခွဲခြင်းနှင့် သိုလှောင်ခြင်းကဲ့သို့သော ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် လုပ်ငန်းများကို အဆင်ပြေလွယ်ကူချောမွေ့စေရန် အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (SMEs) များအတွက် လုံလောက်သော ချေးငွေပံ့ပိုးသည့်အစီအစဉ် ပိုမိုမြှင့်တင်သင့်ပါသည်။

၆.၂.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည့်အဖွဲ့အစည်း
ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ဆန်စပါး ထုတ်လုပ်မှုစနစ်များ၏ ကုန်ထုတ်စွမ်းအား နည်းပါးခြင်းကြောင့် စပါးအထွက်တိုးမှုကို ကန့်သတ်စေပြီး တင်ပို့နိုင်သော ပိုလျှံမှုများ ဖြစ်စေခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် လယ်ယာအဆင့်တွင် အရည်အသွေးကောင်းမျိုးများ မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလလတ်မှ ကာလရှည် 	<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည့်အဖွဲ့အစည်း
<ul style="list-style-type: none"> ကောင်းမွန်သော စိုက်ပျိုးရေး အလေ့အကျင့်များနှင့် ပေါင်းစပ်ပြီး အထွက်နှုန်းများ သိသိသာသာ တိုးလာစေရန် အရည်အသွေးကောင်းမျိုးများ လိုအပ်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ပြည်ပဝယ်လက်များ၏ ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီမည့် စပါးမျိုးကွဲ သုတေသနအစီအစဉ်များကို လုပ်ဆောင်ပြီး မျိုးစေ့ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ရန်၊ ဆည်မြောင်းနှင့် ရေအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ အသစ်ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်၊ အစိုးရ၏ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ တိုးချဲ့ပညာပေးရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်း၍ အားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်ရန်၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် တောင်သူများအကြား ကန်ထရိုက်လယ်ယာစနစ်များ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အားပေးမြှင့်တင်ရန်၊ 		<p>စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန</p> <p>ဆည်မြောင်းနှင့် ရေအသုံးချမှုစီမံခန့်ခွဲရေးဦးစီးဌာန</p> <p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p> <p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>
<ul style="list-style-type: none"> ကျေးလက် အခြေခံအဆောက်အအုံ မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် သွင်းကုန်ဈေးနှုန်း တိုးမြှင့်စေပြီး ထုတ်ကုန်ဈေးနှုန်းများ ကျဆင်းခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> နိုင်ငံတော်၏ ဆန်ထက်ဝက်ကို စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ပေးနေသည့် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများတွင် လယ်ယာကုန်ထုတ်လမ်းများ ဖော်ဆောင်ရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်။ 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်</p>	<p>သမဝါယမနှင့် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် စိုက်/မွေး/ဆည်ဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>
ကြိတ်ခွဲမှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> လျှပ်စစ်စွမ်းအင် ထောက်ပံ့မှု အကန့်အသတ်များကြောင့် ကြိတ်ခွဲမှု ကုန်ကျစရိတ်များကို တိုးစေပြီး ဆန်အရည်အသွေးကို ကျဆင်းစေခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> အသေးစားနှင့် အလတ်စား ဆန်စက်များ အဆင့်မြှင့်တင်ရန်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်မီ ဆန်စက်ကြီးများ ထူထောင်ရန် ချေးငွေပံ့ပိုးပေးရန်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ဖြန့်ဖြူးရေးလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သင့်လျော်သော စွမ်းအင်ထုတ်စက်များ တပ်ဆင်အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် ဆန်စပါးကြိတ်ခွဲစက်များကို နည်းပညာ အကူအညီ ပံ့ပိုးပေးရန်၊ 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်</p>	<p>လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာန၊ စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် ဆန်စက်ပိုင်ရှင်များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည့်အဖွဲ့အစည်း
တင်ပို့မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> အရည်အသွေး ညံ့ဖျင်းသော ဆိပ်ကမ်း အခြေခံအဆောက်အအုံများကြောင့် တင်ပို့မှုကုန်ကျစရိတ်များ တိုးစေခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းရှိ မူလရှိပြီးသား စက်ကိရိယာများနှင့် အဆောက်အအုံများကို ခေတ်မီအောင် ပြုပြင်ခြင်းနှင့် သီလဝါဆိပ်ကမ်းတွင် သင်္ဘောများ ဆိုက်ကပ်နိုင်သည့် ဆိပ်ခံတံတား အသစ်များ တည်ဆောက်ခြင်း။ မိုးရာသီအတွင်း ကုန်စည်များ မိုးမစိုစေရန် အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်။ 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန၊ ဆိပ်ကမ်းအာဏာပိုင်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>
<ul style="list-style-type: none"> ကုန်စည်လက်ကျန်၊ ဈေးနှုန်းနှင့် ပို့ကုန်ခန့်မှန်းချက်များဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်ရှိသော သတင်းအချက်အလက်များသည် ဈေးကွက်တွင် မသေချာမရေရာမှုများ ဖန်တီးပေးခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> အချိန်နှင့်တပြေးညီ တိကျသော ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးရန်။ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဈေးကွက် သုတေသနများနှင့် ထောက်ပံ့မှုကွင်းဆက် လေ့လာသုံးသပ်မှုများကို ပံ့ပိုးကူညီရန်။ 	<p>ကာလတိုမှ ကာလလတ်</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>
<ul style="list-style-type: none"> ခန့်မှန်း၍မရသော ကုန်သွယ်မှုနှင့် ငွေကြေးမူဝါဒများသည် ဆန်စပါးတန်ဖိုး ကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လျှော့ကျစေခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုတွင် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသော ပို့ကုန်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ငွေကြေးမူဝါဒများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်။ 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန်</p>
<ul style="list-style-type: none"> ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ထုတ်လုပ်မှုလည်ပတ်မှုနှင့် ရောင်းချမှုနှင့် ဖြန့်ဖြူးမှုလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနည်းပါးခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> အခြောက်ခံခြင်း၊ ကြိတ်ခွဲခြင်းနှင့် သို့လှောင်ခြင်း ကဲ့သို့သော ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် လုပ်ငန်းများကို လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ (SMEs) အတွက် ချေးငွေလိုအပ်ခြင်း 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာဝန်ကြီးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆန်စပါးအသင်းချုပ်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>

၆.၃။ အစေ့ထုတ်ပြောင်း

၆.၃.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ

- (၁) ကုန်ကြမ်းတင်ပို့မှုပုံစံမှ ပြုပြင်ထုတ်ပိုးတင်ပို့သည့်ပုံစံသို့ ပြောင်းလဲနိုင်မှသာလျှင် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုတွင် ပိုမိုယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိစေရန် MSME လုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် ကုန်ကြမ်းများကို ပြုပြင်ထုတ်ပိုးတင်ပို့သည့်ပုံစံများအဖြစ် စက်မှုလုပ်ငန်းအသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် တွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

- (၂) မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့အပြင် ပို့ကုန်ကဏ္ဍတိုးတက်စေရန် အခြား ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ (ဥပမာ အိန္ဒိယ၊ ဗီယက်နမ် စသည်ဖြင့်) ရေရှည်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက် ရေး သဘောတူညီချက်များ ဆောင်ရွက်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။
- (၃) GACC- SPS Protocol ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကတည်းက လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော်လည်း မြန်မာ့ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ရောင်းချရာတွင် အခက်အခဲအချို့ ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်မှ ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်အထိ ရာသီ အလိုက် မြန်မာ့အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အကောက်ခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်ဖြင့် တင်ပို့ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ထိုင်းနိုင်ငံမှ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်သွင်းမှုအပေါ် အကောက်ခွန် (၇၃) ရာခိုင်နှုန်း တိုးကောက်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက်ကို အခြေခံ၍ တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ (၂) နိုင်ငံ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများတွင် အဆိုပါကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးဖော်ထုတ်သင့်သည်။
- (၄) တရုတ်နိုင်ငံနှင့် GACC- SPS Protocol များအကြောင်း သတင်းအချက်အလက် မျှဝေခြင်း၊ HACCP; ISO လက်မှတ်ရရှိရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို နယ်စပ်ကုန် သွယ်ရေးဒေသများရှိ ကုန်သည်များထံ မျှဝေသင့်သည်။
- (၅) ရောင်းလိုအားနှင့် ဝယ်လိုအားအခြေအနေအပါအဝင် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် တည်ငြိမ်သော ထုတ်ကုန်အရည်အသွေး၊ အရေအတွက်နှင့် ဈေးနှုန်းများ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ပို့ကုန်အဖြစ် သေချာစေရန် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် လုပ်ငန်းရှင်များအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။
- (၆) အေဂျင်စီအချင်းချင်း စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများအပြင် နှစ်နိုင်ငံအကြား ရင်းနှီးစွာ ဆွေးနွေးခြင်း သို့မဟုတ် တွေ့ဆုံခြင်း စသည့်နည်းလမ်းဖြင့် ကုန်ထုတ်စွမ်းအား၊ ပို့ကုန် အရည်အသွေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအပေါ် ပိုမိုသိရှိနားလည်ရန်နှင့် စိတ်ဝင်စားမှုရရှိစေရန်အတွက် တရုတ်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးကောင်စီ (CCPIT) နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ရှင်များအား မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်လေ့လာရန် ဖိတ်ခေါ်ခြင်း သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံမှ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်လေ့လာခြင်းများ ဆောင်ရွက်သင့် ပါသည်။
- (၇) တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပင်လယ်လမ်းကြောင်းမှ ကုန်စည်တင်ပို့ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၊ Kwanxi ပြည်နယ်ရှိ Qingqiang ဆိပ်ကမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အနီးဆုံးဆိပ်ကမ်းဖြစ်သည်။ တရုတ် အစိုးရက ဆိပ်ကမ်းကို အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်မှုအတွက် အဓိက ဆိပ်ကမ်းအဖြစ် အဆင့်မြှင့်တင်နေသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပို့ကုန်များကို Qingqing ဆိပ်ကမ်းမှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်အား အသုံးပြုကာ အခြားပြည်နယ်များသို့ တင်ပို့ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

- (၈) မဲခေါင်မြစ်ဝတွင် တည်ရှိသော ဝမ်ပုံဆိပ်ကမ်း (တာလေ) သည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည့် လမ်းကြောင်းများထဲမှ တစ်ခုဟု ယူဆနိုင်သောကြောင့် လက်ရှိ ပို့ကုန်စစ်ဆေးရေးဂိတ် အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် အဆင့်မြှင့်တင်သင့်သည်။
- (၉) ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကြန့်ကြာမှုများနှင့် ကုန်ကျစရိတ်များ လျော့ချနိုင်ရန် မြန်မာ နိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းများကို ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၁၀) တရုတ်နိုင်ငံနှင့် GACC-SPS Protocol ချုပ်ဆိုရန် ကိုက်ညီသည့် ကောက်ပဲသီးနှံ/ ကုန်စည် များကို ရွေးချယ်ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၌ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည်နည်းပါးပြီး ဝယ်လိုအား မြင့်မား သော သီးနှံ/ကုန်စည်များကို ဦးစားပေးရွေးချယ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။
- (၁၁) စိုက်ပျိုးသည်မှ ရိတ်သိမ်းသည်အထိ လယ်ယာသုံးစက်ကိရိယာများ သုံးစွဲပြီး ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် ကို ဝင်ရောက်နိုင်ရန်အတွက် အရည်အသွေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသော ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ နည်းပညာများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေး ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။
- (၁၂) ထိုင်းနိုင်ငံမှ မီးခိုးမြူပြဿနာများ လျော့ပါးစေရန်အတွက် တောင်ယာ စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာ ကို လေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်းနှင့် သရုပ်ပြခြင်းတို့ကို ဂရုပြု ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။
- (၁၃) ရာသီဥတုအခြေအနေ၊ ပိုးမွှားရောဂါကျရောက်မှု၊ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်ဝယ်လိုအား၊ ဈေးနှုန်း နှင့် ပို့ကုန်အခွင့်အလမ်းများဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ အသိပညာပေး ထောက်ပံ့ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၁၄) GACC မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ISO အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်၊ HACCP လွယ်ကူစွာရရှိနိုင်ခြင်း၊ မျိုးစေ့ တင်သွင်းခြင်းနှင့် အခြားကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ဒေသရှိ ကုန်သည်များထံ သတင်းအချက် အလက် မျှဝေခြင်းများကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပေးသင့်သည်။
- (၁၅) လက်ရှိတွင် တောင်သူအများစုသည် CP စပ်မျိုးများပေါ်တွင် မှီခိုနေရသည့်အတွက် တင်သွင်း နိုင်ငံများ၏ အရည်အသွေးလိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသောမျိုးစေ့များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရေး သုတေသနလုပ်ငန်းများကို အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၁၆) ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့် အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရန်အတွက် အစေ့ထုတ်ပြောင်း စိုက်ပျိုးဧရိယာ အတွင်း ဆည်မြောင်းစနစ်နှင့် ရေအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုနည်းပညာများ အားကောင်းစေရေး ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- (၁၇) ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်း၍ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၊ ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာနှင့် အရည် အသွေးထိန်းချုပ်ရေးနယ်ပယ်များတွင် တောင်သူလယ်သမားများအား တိုးချဲ့ပညာပေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၁၈) အငယ်စား၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးအတွက် အစိုးရ၏ပံ့ပိုးကူညီမှုသည် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို နောက်ဆက်တွဲ ယူနစ်

တစ်ခုအဖြစ် ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် တိုင်းပြည်၏ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ကြီးမားစွာ အထောက်အကူပြုမည် ဖြစ်ပါသည်။

- (၁၉) အနာဂတ်တွင် ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍနှင့် ကုန်စည်တင်ပို့မှု တိုးတက်စေရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှု ပိုမိုလွယ်ကူလာစေရန်၊ ခွင့်ပြုချက်ထုတ်ပေးသည့်အဆင့်ကို လျှော့ချရန်၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာကို ပိုမိုအသုံးပြု၍ ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်များကို လျှော့ချရန်၊ စာရွက်စာတမ်း လိုအပ်ချက်ကို လျှော့ချရန်နှင့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- (၂၀) လေလွင့်ဆုံးရှုံးမှုများကို အနည်းဆုံးအထိ လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက် မိုးရာသီအတွင်း ကုန်စည်များကို ပို့ဆောင်ရာတွင် အသုံးပြုရန် အမိုးအကာနှင့် အဆောက်အဦများ စီစဉ်ပေးခြင်းနှင့် ကုန်ပစ္စည်း တင်/ချခြင်းလုပ်ငန်းများကို ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများဖြင့် နေ့ဆိုင်၊ ညဆိုင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။
- (၂၁) ထုတ်လုပ်မှုနှင့် အရည်အသွေးမြှင့်တင်နိုင်ရေး ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် နည်းပညာများ တိုးတက်စေရန်အတွက် အထွက်နှုန်းမြင့်မားပြီး ရာသီဥတုဒဏ် ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်သော မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များ ထောက်ပံ့ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

၆.၃.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပြည်ပမှတင်သွင်းသော စပ်မျိုးစေ့များပေါ် များစွာ မှီခိုနေရခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ တင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများ၏ အရည်အသွေး လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမည့် မျိုးစေ့ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ သုတေသန လုပ်ငန်းများကို အရှိန်မြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ပျိုးရေးသုတေသန ဦးစီးဌာန
<ul style="list-style-type: none"> ▪ တောင်သူအများစုသည် မိရိုးဖလာ လယ်ယာလုပ်ငန်းကို အားကိုးကြပြီး လယ်ယာသုံး စက်ကိရိယာများ လိုအပ်နေခြင်း၊ ▪ အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ရာတွင် ထိုင်းနိုင်ငံမှ မီးခိုးမြူပြဿနာ၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ စိုက်ပျိုးချိန်မှ ရိတ်သိမ်း ချိန်အထိ လယ်ယာသုံး စက်ယန္တရားများကို တိုးမြှင့်အသုံးပြုခြင်း၊ ▪ တောင်ယာခုတ်ထွင် မီးရှို့ခြင်းအလေ့အကျင့်များ လျှော့ချရန် တောင်ယာစိုက်ပျိုးရေး နည်းပညာသင်တန်းနှင့် သရုပ်ပြခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စက်မှုလယ်ယာဦးစီးဌာန နှင့် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပို့ကုန်များ ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲစေရန်အတွက် အစေ့ထုတ်ပြောင်း၏ ကုန်ထုတ်စွမ်း 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ အထွက်နှုန်းကောင်းပြီး ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်သော ပြောင်းမျိုးများ ထုတ် 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
<p>အားနှင့် အရည်အသွေး မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊</p>	<p>လုပ်မှု တိုးတက်စေရန် ဖြန့်ဖြူးပေးခြင်း၊</p> <ul style="list-style-type: none"> အရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် နည်းပညာကို တောင်သူများထံသို့ ထောက်ပံ့ပေးရန်၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်း၍ တောင်သူလယ်သမားများအား တိုးချဲ့ပညာပေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ဆည်မြောင်းနှင့် ရေအသုံးချမှု စီမံခန့်ခွဲခြင်း နည်းပညာများ အားကောင်းစေခြင်း၊ 		<p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန</p> <p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန</p> <p>ဆည်မြောင်းနှင့် ရေအသုံးချမှုစီမံခန့်ခွဲရေးဦးစီးဌာန</p>
ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> အစေ့ထုတ်ပြောင်းကို ကုန်ကြမ်းအဖြစ်သာ တင်ပို့နေခြင်း၊ သိုလှောင်ရာတွင် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာ အားနည်းခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုတွင် ပိုမိုယှဉ်ပြိုင်နိုင်စေရန်အတွက် ကုန်ကြမ်းများကို ပြုပြင်ထုတ်လုပ် တင်ပို့နိုင်မည့် စက်မှုလုပ်ငန်း အသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် MSME လုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကုန်သည်များအကြား နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ</p> <p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန</p> <p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် ပြောင်းကုန်သည်များအသင်း</p>
ပို့ကုန်ကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> အစေ့ထုတ်ပြောင်း တင်ပို့ရာတွင် ထိုင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ကို အဓိက မှီခိုနေခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> အခြား ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများ (အိန္ဒိယနှင့် ဗီယက်နမ်) တို့နှင့် ရေရှည်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်များ ရှာဖွေခြင်း၊ 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန</p>
<ul style="list-style-type: none"> ရေရှည်တည်တံ့သော တင်ပို့မှုအတွက် သတင်းအချက်အလက် မျှဝေရာတွင် အားနည်းခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ပို့ကုန်ကဏ္ဍရှိ ဈေးနှုန်း၊ ရောင်းလိုအားနှင့် ဝယ်လိုအား အခြေအနေများ အပါအဝင် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန</p>
<ul style="list-style-type: none"> အနာဂတ်တွင် ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍနှင့် ကုန်စည်တင်ပို့မှုများ တိုးတက်စေရန်၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ခွင့်ပြုချက်ထုတ်ပေးသည့် အဆင့်ကို လျှော့ချခြင်း၊ 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန၊ အကောက်ခွန်ဦးစီးဌာနနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန</p>

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
	<ul style="list-style-type: none"> အစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာကို ပိုမိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်ကို လျှော့ချခြင်း၊ စာရွက်စာတမ်း သုံးစွဲမှုများကို တတ်နိုင်သမျှ လျှော့ချခြင်း၊ 		တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
<ul style="list-style-type: none"> သင်္ဘောတင်ရာတွင် ကုန်ပစ္စည်းများ ဆုံးရှုံးမှုအနည်းဆုံးဖြစ် စေရန်၊ 	<ul style="list-style-type: none"> မိုးရာသီအတွင်း ကုန်စည် ပို့ဆောင်ရာတွင် အမိုးအကာ /အဆောက်အဦများ ပံ့ပိုးကူညီဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ 	ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ	မြန်မာနိုင်ငံ ပဲမျိုးစုံ၊ ပြောင်းနှင့်နှမ်းကုန်သည်များအသင်းနှင့် မြန်မာ့ဆိပ်ကမ်းအာဏာပိုင်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
<ul style="list-style-type: none"> တရုတ်နိုင်ငံ၊ CCPIT* နှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များတို့အကြား ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန် လိုအပ်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> တရုတ်နိုင်ငံရှိ CCPIT နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များအကြား ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၊ ပို့ကုန်များ၏ အရည်အသွေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအပေါ် ပိုမိုသိရှိနားလည်ပြီး စိတ်ပါဝင်စားစေရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်ရန် CCPIT မှ အာဏာပိုင်များအား ဖိတ်ကြား၍ ရင်းနှီးစွာ ဆွေးနွေးခြင်း သို့မဟုတ် တွေ့ဆုံခြင်း၊ 	ကာလတိုမှ ကာလလတ်ထိ	စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပဲမျိုးစုံ၊ ပြောင်းနှင့်နှမ်း ကုန်သည်များအသင်းတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
<ul style="list-style-type: none"> လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးအခက်အခဲများကြောင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုနေရာများ (ဥပမာ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း) သို့ ကုန်ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်ရာတွင် နှောင့်နှေးမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းများ ပြုပြင်မွမ်းမံခြင်းကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊ 	ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ	ကုန်းလမ်းပို့ဆောင်ရေး ညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာန
<ul style="list-style-type: none"> လက်ရှိတွင် တရုတ်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းခွင့် တားမြစ်ထားပြီး ထိုင်းနိုင်ငံမှလည်း ရာသီအလိုက် အကောက်ခွန် ကောက်ယူခြင်းအား မြင့်မားစွာတင်းကြပ်ထားခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> အဆိုပါပြဿနာများအား တရုတ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းအစည်းအဝေးများတွင် တင်ပြဆွေးနွေးခြင်း၊ 	ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ	စီမံကိန်းဦးစီးဌာနမှ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ဌာနများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

* CCPIT - နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ တရုတ်ကောင်စီ

၆.၄။ ပဲတီစိမ်း

၆.၄.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ

- (၁) **အခြေခံအဆောက်အအုံ**- ခေတ်မီ ပဲတီစိမ်း ကြိုတင်ခွဲထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံအလုပ်ရုံများနှင့် ပဲတီစိမ်းအခြေခံ တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန် ထုတ်လုပ်သည့်လုပ်ငန်းများ၊ ခေတ်မီသိုလှောင်ရုံများ၊ လမ်းတံတား ဆိပ်ကမ်း စသည့် သယ်ယူပို့ဆောင်တင်ပို့မှု (Logistics) ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ အရည်အသွေး ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ (Quality Infrastructure) စသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ထောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အားပေးမြှင့်တင်သည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၂) **ဌာနဆိုင်ရာအဖွဲ့များ**- ပဲတီစိမ်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်း၊ မဟာဗျူဟာ နည်းဗျူဟာများ ချမှတ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ တိုးတက်မှုအခြေအနေများကို လေ့လာသုံးသပ် စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပဲတီစိမ်း တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ စုပေါင်းပါဝင်သော မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ထူထောင်ဆောင်ရွက်ရန်။
- (၃) **စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း**- ပဲတီစိမ်းဈေးကွက် ကွင်းဆက်တစ်လျှောက်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက၊ တောင်သူ၊ ကုန်သည်ပွဲစား၊ ပြုပြင်ကြိတ်ဝါးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သူများ၊ ပြည်ပတင်ပို့သူများ စသည့် ပဲတီစိမ်း တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် ပါဝင်နေသူများအား စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရန်။
- (၄) **နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ**- စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၊ ပဲတီစိမ်းနှင့် ပဲတီစိမ်းအခြေခံစားသောက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်မှုတို့အတွက် လိုအပ်သော နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ရရှိနိုင်ရေး စီမံဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၅) **မူဝါဒအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း**- မြန်မာ့ပဲတီစိမ်းမူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရန်။
- (၆) **မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ**- နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးရည်မှန်းချက်များနှင့်အညီ ပဲတီစိမ်း၏ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပို့ကုန်အလားအလာကောင်းများ ရှိနေမှုအပေါ် အခြေခံ၍ “အရေးကြီးသီးနှံ” တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဇီဝလုံခြုံရေး (Bio-Safety) အစီအမံများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရေရှည်တည်တံ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်တို့ကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည့် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်။

၆.၄.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်းများ
ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ပျိုးသူများနှင့် သုံးစွဲသူများကြား ဈေးကွက်ကွင်းဆက် လိုအပ်ချက် ရှိနေခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> အရည်အသွေးကောင်းသော ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများ၊ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများနှင့် တင်ပို့သူများအကြား အနီးကပ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်ကို အားပေးရန်၊ လယ်ယာသွင်းအားစု၊ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်၊ အလုပ်သမားစရိတ်၊ သန့်စင်စက်ရုံများတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရရှိမှု၊ နိုင်ငံတကာပို့ကုန်များ၏ ငွေလဲနှုန်း စသည့် အချက်များနှင့် ဆက်စပ်နေသော ဈေးနှုန်းအပြောင်းအလဲများကို လေ့လာသုံးသပ်ရန်၊ တန်ဖိုးမြှင့် ထုတ်ကုန်များ တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် စားသုံးသူများ၏ ဝယ်လိုအားအချက်အလက်များ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စိုက်/မွေး/ဆည်ဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန
<ul style="list-style-type: none"> မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ တူကီယို၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အထွက်နှုန်းနည်းပါးခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား တိုးမြှင့်လာစေရန် နည်းပညာများ ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် အထွက်နှုန်းကောင်းမျိုးများ တိုးတက်လာစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ လယ်ယာအဆင့်တွင် အသိအမှတ်ပြုမျိုးစေ့များ ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးမှုအားကောင်းစေခြင်း။ ပိုးမွှားရောဂါဖြစ်ပွားမှု ထိန်းချုပ်နိုင်စေရန် ဘက်စုံပိုးမွှားကာကွယ်နှိမ်နင်းရေးစနစ် (IPM) အတွက် တိုးချဲ့ပညာပေး ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာနနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန
ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲမှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်လုပ်ငန်းစဉ်များအားနည်းခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> တန်ဖိုးမြှင့် ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲစက်များနှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် နည်းပညာအတွက် နည်းပညာပံ့ပိုးပေးခြင်းနှင့် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပဲတီစိမ်းကုန်သည်အသင်းတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
ပို့ကုန်ကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှစတင်၍ ပို့ကုန်တွင် FOB ဈေးနှုန်း 	<ul style="list-style-type: none"> ကုန်ကျစရိတ်လျှော့ချရန်အတွက် ဈေးကွက်ကွင်းဆက် တစ်လျှောက်တွင် ပါဝင်သော တောင်သူများ၊ ကုန်သည်များ၊ ပြုပြင် 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စိုက်/မွေး/ဆည် ဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီးပွား/ ကူးသန်း

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်းများ
မတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဈေးနှုန်းကျဆင်းခြင်း၊	<p>ကြိတ်ခွဲသူများ၊ ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်း၊</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ကျေးလက်လမ်းတံတားများ၊ ဆိပ်ကမ်းအဆောက်အအုံများ၊ အခြားသော ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး အဆောက်အအုံများနှင့် အရည်အသွေးထိန်းချုပ်သည့် အခြေခံ အဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ရာတွင် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ 		<p>ဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း</p> <p>စိုက်/မွေး/ဆည် ဝန်ကြီးဌာနနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ အချို့သော အာရှနိုင်ငံများ (မလေးရှားနှင့် စင်ကာပူ) တွင် ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု နည်းပါးခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ အာရှဈေးကွက်ရှိ အခြား ပြိုင်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းလေ့လာ သုံးသပ်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ▪ ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်မှု (ပို့ကုန်အလား အလာနှင့် RCA & RSCA) နှင့် အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှု (MRLs၊ သိုလှောင်မှု၊ ထုတ်ကုန်များ၏ ဇာစ်မြစ်ကို စစ်ဆေးခြင်း စသည်..) တို့ကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း၊ ▪ ပို့ကုန်တန်ဖိုးအပေါ် ငွေကြေးမူဝါဒကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း (ပို့ကုန်ဝင်ငွေအပေါ် လဲလှယ်နှုန်းအချိုး) 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>စိုက်/မွေး/ဆည် ဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း</p> <p>စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာနနှင့် တင်ပို့သူများ/ ကုန်သည်များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း</p>

၆.၅။ ပဲပုပ်

၆.၅.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ

- (၁) **အခြေခံအဆောက်အအုံ**- ခေတ်မီ ပဲပုပ်ဆီစက်ရုံများနှင့် သိုလှောင်ရုံများ၊ လမ်းတံတားဆိပ်ကမ်း စသည့် သယ်ယူပို့ဆောင်တင်ပို့မှု (Logistics) ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ အရည်အသွေး ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ (Quality Infrastructure) စသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ထောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အားပေးမြှင့်တင်သည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၂) **ဌာနဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ** - ပဲပုပ်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း၊ မဟာဗျူဟာ နည်းဗျူဟာများ ချမှတ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ တိုးတက်မှု အခြေအနေများ လေ့လာသုံးသပ် စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပဲပုပ်တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ စုပေါင်းပါဝင်သော မြန်မာ့ပဲပုပ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ထူထောင်ဆောင်ရွက်ရန်။

- (၃) **စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း**- ပဲပုပ်ဈေးကွက် ကွင်းဆက်တစ်လျှောက်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက၊ တောင်သူ၊ ကုန်သည်ပွဲစား၊ ပြုပြင်ကြိတ်ဝါး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူများ၊ ပြည်ပတင်ပို့သူများ စသည့် ပဲပုပ်တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် ပါဝင်နေသူများအား စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရန်၊
- (၄) **နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ**- စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၊ ပဲပုပ်ဆီနှင့် ပဲပုပ်ကြိတ်ဖတ်ကြိတ်ဝါးထုတ်လုပ်မှု၊ ပဲပုပ်အခြေခံ စားသောက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်မှုတို့အတွက် လိုအပ်သော နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ရရှိနိုင်ရေး စီမံဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၅) **မူဝါဒအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း**- မြန်မာ့ပဲပုပ်မူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းအကောင်အထည် ဖော်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရန်။
- (၆) **မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ**- နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးရည်မှန်းချက်များနှင့်အညီ ပဲပုပ်ကို ၎င်း၏ အလားအလာကောင်းများ ရှိနေမှုအပေါ် အခြေခံ၍ “ဦးစားပေးသီးနှံ” တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဇီဝလုံခြုံရေး (Bio-Safety) အစီအမံများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရေရှည်တည်တံ့ဖွံ့ဖြိုးမှု (Sustainability) နှင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်တို့ကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည့် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်။

၆.၅.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် တင်ပို့မှုကျဆင်းခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည့် အသိအမှတ်ပြု မျိုးစေ့များ ထုတ်လုပ်ရန် အားပေးမြှင့်တင်ခြင်း၊ ▪ သွင်းအားစုများနှင့် ဘက်စုံပိုးမွှားကာကွယ် နှိမ်နင်းရေးစနစ် (IPM) အား မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် တိုးချဲ့ပညာပေးဝန်ဆောင်မှုများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ ▪ ပဲပုပ်နှင့် ပဲပုပ်ဆီ၏ အရည်အသွေး ကောင်းမွန်စေရေးအတွက် နည်းပညာဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ▪ စိုက်ပျိုးသည်မှု တင်ပို့သည်အထိ ထောက်ပံ့မှု ကွင်းဆက်တစ်လျှောက် အတားအဆီးများအား ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် တန်ဖိုးကွင်းဆက်လေ့လာမှု ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ▪ ထုတ်လုပ်မှုတွင် အကျိုးတူ ကန်ထရိုက်လယ်ယာ စနစ် အစီအစဉ်များ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းနှင့် 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ 	<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ပျိုးရေးသုတေသန ဦးစီးဌာနနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန စားသုံးသူရေးရာ ဦးစီးဌာန စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန နှင့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်တင်ပို့သူများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
	<p>လယ်ယာသုံးစက်ကိရိယာများ ဝယ်ယူရန် ချေးငွေများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊</p> <ul style="list-style-type: none"> အာဟာရဓာတ်မြင့်မားစွာ ပါဝင်သော မျိုးစေ့များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရေးအတွက် သုတေသနလုပ်ငန်းများကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရာတွင် တောင်သူလယ်သမားများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအကြား အကျိုးတူ ကန်ထရိုက်လယ်ယာစနစ် အစီအစဉ်များ မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ 		<p>စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန</p> <p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် လုပ်ငန်းရှင်ကုမ္ပဏီများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း</p>
ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ပြည်တွင်းမွေးမြူရေးဈေးကွက်တွင် ပဲပုပ်ဆီ ဝယ်လိုအား နည်းပါးပြီး ပဲပုပ်ကြိတ်ဖတ် ဝယ်လိုအား မြင့်မားနေခြင်း နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ပဲပုပ်ဆီကြိတ်ဖတ် ဝယ်လိုအား မြင့်မားနေခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ပဲပုပ်ဆီကြိတ်စက်ရုံများနှင့် စားသုံးနိုင်သော တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရေးအတွက် နည်းပညာနှင့် ငွေးကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် နည်းပညာနှင့် ပြုပြင်ကြိတ်ခွဲရေးလုပ်ငန်းများ (အခြောက်ခံခြင်း၊ သိုလှောင်ခြင်း) အတွက် နည်းပညာနှင့် ငွေးကြေးအထောက်အပံ့များ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ဆီကြိတ်စက်ရုံများ တည်ထောင်ရန် ချေးငွေများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ပြည်ပတင်ပို့ရန် ပဲပုပ်ဆီ ကြိတ်ဝါးခြင်း၊ အခြောက်ခံခြင်းနှင့် သိုလှောင်ခြင်းတို့အတွက် နည်းပညာအထောက်အပံ့ပေးခြင်း၊ 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန</p> <p>စိုက်/မွေး/ဆည်ဝန်ကြီးဌာန</p> <p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း</p> <p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန</p>
ပို့ကုန်ကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> အာရှဈေးကွက်တွင် ဝယ်လိုအား မြင့်မားနေပြီး မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်ပို့မှုပမာဏ နည်းပါးနေခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ပဲပုပ်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနှင့်ထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်စေရေး စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များနှင့် By-Products များအတွက် နိုင်ငံတကာဈေးကွက် ဝယ်လိုအားကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ ပဲပုပ်ကို ၎င်း၏ အလားအလာကောင်းများ ရှိနေမှုအပေါ် အခြေခံ၍ “ဦးစားပေးသီးနှံ” တစ်ခုအဖြစ် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန</p> <p>စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန</p> <p>စိုက်/မွေး/ဆည်ဝန်ကြီးဌာန</p>

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
	<ul style="list-style-type: none"> ပြည်ပတင်ပို့ရန် GACC နှင့် SPS Protocol လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့် အခြားတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများနှင့် သဘောတူစာချုပ်များ တိုးချဲ့ချုပ်ဆိုခြင်း။ 		စိုက်/မွေး/ဆည်ဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
<ul style="list-style-type: none"> မြန်မာနိုင်ငံတွင် စားသုံးဆီ လုံလောက်မှုမရှိခြင်း။ 	<ul style="list-style-type: none"> ပဲပုပ်ဆီ By-Products များ သန့်စင်ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်ခြင်းများအတွက် နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခြင်း။ 	ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ	စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာန

၆.၆။ ဖရဲသီး

၆.၆.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ

- (၁) ဖရဲသီးသည် အရည်ရွမ်း၍ လတ်ဆတ်မှုကို အချိန်တိုအတွင်း ဆုံးရှုံးတတ်သော သီးနှံဖြစ်သောကြောင့် ရောင်းလိုအားဝယ်လိုအား မညီမျှပါက ရောင်းချသူ တောင်သူများနှင့် ကုန်သည်များအတွက် ဆုံးရှုံးမှုများ ကြုံတွေ့ရနိုင်သဖြင့် ကုန်စည်သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ် ကောင်းမွန်စေရေး ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၂) လယ်သမားအများစုသည် ခူးဆွတ်ပြီးကာလ၌ အရည်အသွေးထိန်းသိမ်းရန် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာဗဟုသုတ နည်းပါးသောကြောင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့နှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုများ ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၃) ဖရဲသီးဝယ်ယူမှုသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ သတ်မှတ်ဈေးနှုန်းနှင့် ရွေးချယ်မှုအပေါ် မူတည်နေပြီး နယ်စပ်ဖရဲဈေးကွက်တွင် တင်ပို့လိုက်သည့် ဖရဲသီးများကို အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ပြန်ပို့ခြင်း သို့မဟုတ် ဈေးနှိမ်ခြင်းခံရပါက ရောင်းချသူများဘက်မှ ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုမရှိစေရေး အစိုးရအချင်းချင်း ညှိနှိုင်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၄) မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေး၊ မျိုးစသည့် သွင်းအားစုများ၏ ကုန်ကျစရိတ်လျှော့ချရန် ကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းရာတွင် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်ရန်။
- (၅) ဖရဲစိုက်တောင်သူများထံ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တပြေးညီ သိရှိနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (၆) တရုတ်နိုင်ငံမှ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များသည် တရုတ်ဘာသာစကားဖြင့်သာ ထုတ်ပြန်လေ့ရှိသောကြောင့် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များ ရယူရန် အခက်အခဲများရှိနေသည့်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ တရုတ်အာဏာပိုင်များထံသို့ တရားဝင်တောင်းခံခြင်းဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိစေရေး ဆောင်ရွက်ပေးရန်။

၆.၆.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> စိုက်ဧရိယာများ ကျဆင်းလာခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများ ပူးပေါင်း၍ မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေး၊ မျိုးစေ့ စသည့် သွင်းအားစုများနှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာများကို ပံ့ပိုးပေးရန်၊ လယ်သမားများအတွက် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တပြေးညီ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သော ဆော့ဖ်ဝဲလ်များ ရေးဆွဲရန်၊ 	ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန
<ul style="list-style-type: none"> နယ်စပ်ဂိတ်သို့ ကုန်စည်သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အခြေအနေများ မတည်ငြိမ်မှုကြောင့် စွန့်စားရခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ ကုန်စည်သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ပံ့ပိုးပေးရန်၊ 	ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ	ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာနနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
<ul style="list-style-type: none"> ဖရေသီး (F1) မျိုးစေ့များကို တရုတ်နိုင်ငံမှ ဝယ်ယူနေရခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီသော မျိုးစေ့များ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် သုတေသနပြု ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ 	ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ	စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဦးစီးဌာန
<ul style="list-style-type: none"> အဓိကစိုက်ပျိုးနေသော မျိုးများမှာ အခြားနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် လူကြိုက်နည်းပြီး တရုတ်ဝယ်လိုအားကိုသာ မှီခိုနေရခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးတွင် တင်ပို့ကုန်များ ပြန်ပို့ခံရခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခံရခြင်းမရှိစေရန် မြန်မာ-တရုတ် အစိုးရအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ 	ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ	စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
ပို့ကုန်ကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ဈေးကွက်တင်ပို့ပြီးနောက် ကျန်ရှိသော ဖရေသီးများ၏ ကုန်ကျစရိတ်ကို လယ်သမားများက ကျခံနေရခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> တရုတ်နိုင်ငံ GACC နှင့် သဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေးထိုးရန် မလိုသည့် သီးနှံဖြစ်သည့်အတွက် ဖရေတင်ပို့မှုများ ပို၍တိုးချဲ့ရန် 	ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ	စီမံကိန်းဦးစီးဌာန (စိုက်/မွေး/ဆည်)
<ul style="list-style-type: none"> တရုတ်ဈေးကွက်အပေါ် အလွန်အမင်း မှီခိုနေရခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ဒူဘိုင်း၊ EU နိုင်ငံများကဲ့သို့သော အခြားဈေးကွက်များ၏ လိုအပ်ချက်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ 	ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ	ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာနနှင့် တင်ပို့သူများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
<ul style="list-style-type: none"> ပျက်စီးလွယ်သောသီးနှံဖြစ်သည့်အတွက် ဝယ်လိုအား/ရောင်းလိုအားမညီမျှပါက ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ကုန်စည်သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် သိုလှောင်ရန်အတွက် အအေးခန်းစင်တာနှင့် သိုလှောင်ရုံများ 	ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ထိ	ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာနနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
<ul style="list-style-type: none"> တရုတ်နိုင်ငံမှ ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို တရုတ်ဘာသာဖြင့်သာ ထုတ်ပြန်သောကြောင့် သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိရန် ခက်ခဲခြင်း ၊ 	<p>တည်ဆောက်ရန် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုအား ငွေကြေး အထောက်အပံ့ပေးရန်</p> <ul style="list-style-type: none"> သက်ဆိုင်ရာ တရုတ်အာဏာပိုင်များထံ တရားဝင် တောင်းဆိုရန်၊ 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်ထိ</p>	<p>စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံဘက်မှ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း</p>

၆.၇။ ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း

၆.၇.၁။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ

- (၁) ပို့ကုန်မှရရှိသော နိုင်ငံခြားဝင်ငွေကို ၂၅:၇၅ အချိုးဖြင့် လဲလှယ်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် ကုန်သွယ်ရေးစည်းမျဉ်းများအရ အမြတ်အစွန်းနည်းပါးခြင်းအား ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိသော လုပ်ငန်းများမှသာ နိုင်ငံခြားမှ ကုန်ပစ္စည်းများ တင်သွင်းနိုင်သည့် စည်းမျဉ်းကြောင့် ငါးစာလုပ်ငန်း သီးသန့်လုပ်ကိုင်သူများသည် ငါးစာထုတ်လုပ်ရန်လိုအပ်သော ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများကို ပြည်ပမှဝယ်ယူတင်သွင်းရန် ခက်ခဲမှုများရှိနေပါသည်။ ရေထွက်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ရောင်းချမှုမှရသည့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေများသည်လည်း မတည်ငြိမ်သော ငွေလဲနှုန်းမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် တင်ပို့ခြင်းနှင့် ငွေပေးချေမှုများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပို့ကုန်ဝင်ငွေဆိုင်ရာ လက်ရှိ ငွေလဲလည်မှုစည်းမျဉ်းကို လိုအပ်သလို ထိန်းညှိဖြေလျှော့ပေးရန် စဉ်းစားသုံးသပ်သင့်ပါသည်။
- (၂) ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့ရောင်းချသော လုပ်ငန်းများတွင် မရှိမဖြစ် အရေးကြီးသော ရေခဲစက်များ လည်ပတ်ရန် လျှပ်စစ်စွမ်းအင် မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် အအေးခန်းစနစ်များဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရာသည့်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ ပြားခြင်းနှင့် အအေးခန်းပျက်စီးမှုများကြောင့် သိုလှောင်ရာတွင် အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ငါးနှင့် ရေထွက်ပစ္စည်း တင်ပို့သိုလှောင်ရေးဧရိယာများအား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ဦးစားပေးဖြန့်ဖြူးပေးသင့်ပါသည်။
- (၃) ကမ်းဝေးကမ်းနီး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိကလိုအပ်ချက်ဖြစ်သော လောင်စာဆီ လုံလောက်စွာ မရရှိခြင်းနှင့် ကုမ္ပဏီသည် လျှပ်စစ်မီးမလုံလောက်သဖြင့် အအေးခန်းများနှင့် ရေခဲစက်များအား မီးစက်များဖြင့် လည်ပတ်ရသည့်အတွက် ဓာတ်ဆီနှင့် ဒီဇယ်ဆီ ကုန်ကျစရိတ် များပြားလာပါသည်။ ကမ်းဝေးကမ်းနီး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းအတွက် လောင်စာဆီ လုံလောက်စွာ ဖြန့်ဖြူးပေးသင့်ပါသည်။

- (၄) ငါးလုပ်ငန်း သယံဇာတအရင်းအမြစ် တည်ရှိမှု ပုံမှန်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် သင့်လျော်သည့် စီမံခန့်ခွဲရေး/ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးနည်းလမ်းများ ဆွေးနွေးဖော်ထုတ်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်းကြောင့် ငါးသယံဇာတအရင်းအမြစ်များ ရရှိမှုအပေါ် ပုံမှန်ဆန်းစစ်မှုအား ကျင့်သုံးရန် စီမံဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။
- (၅) ဓါတ်ခွဲခန်းဆိုင်ရာပစ္စည်း/ စွမ်းဆောင်ရည်/ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန်သုံးသပ်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊ CITES ဆိုင်ရာ certificate စနစ်ကျင့်သုံးရန် နည်းပညာ အကန့်အသတ်ရှိခြင်းနှင့် FAO/WHO/Codex Alimentarius-International Food Standards/WTO/SPS နှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းအပေါ် ပုံမှန်သုံးသပ်ရန် နည်းပညာအကန့်အသတ်ရှိခြင်းတို့ ကြုံနေရပါသည်။ CITES လက်မှတ်များနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အစားအစာစံချိန်စံညွှန်းများ ထုတ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် အရည်အသွေးစစ်ဆေးရေးဓာတ်ခွဲခန်း တည်ဆောက်မှု ဖွံ့ဖြိုးစေရန် နည်းပညာနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ပေးရန် အကြံပြုပါသည်။
- (၆) ရုံးချုပ် /ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး ပန်ထမ်းအားလုံး လုပ်ငန်းခွင်ကျွမ်းကျင်မှုရှိစေရန် သင်တန်းအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပြီး ၎င်းအတွက် သင်တန်းနှင့် Monitoring and Evaluation (M&E) Plan များ ပုံမှန်လိုအပ်ပါသည်။
- (၇) ရေထွက်ပစ္စည်း ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ခြင်း (processing) ပိုင်းတွင် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုစွမ်းအား ကျဆင်းလာသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကြုံတွေ့နေရခြင်းကြောင့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် စက်ကိရိယာအသစ်များ တပ်ဆင်နိုင်ရန် ချေးငွေများ ပံ့ပိုးပေးသင့်ပါသည်။
- (၈) ငွေလဲလှယ်နှုန်းထား မတည်ငြိမ်သည့်အတွက် တင်ပို့ရောင်းချခြင်းနှင့် ငွေပေးချေမှု လုပ်ဆောင်ရာတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရသဖြင့် မကြာခဏ ပြောင်းလဲနေသည့် မတည်ငြိမ်သော ငွေလဲနှုန်းထားနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ငွေပေးချေမှုစနစ်ကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။
- (၉) ဓါတ်ခွဲခန်းဆိုင်ရာပစ္စည်း/ စွမ်းဆောင်ရည်/ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန်သုံးသပ်မှု အကန့်အသတ်ရှိပြီး ပုံမှန်ဈေးကွက်သုတေသနဆောင်ရွက်ရန် အကန့်အသတ်ရှိသဖြင့် ဓာတ်ခွဲခန်းနှင့် ပုံမှန်ဈေးကွက်သုတေသနအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရန် နည်းပညာနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။
- (၁၀) အချက်အလက်စီးဆင်းမှု မြန်ဆန်စေရန်နှင့် ပြည်တွင်းပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ပုံမှန်အစည်းအဝေးနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ASEAN နှင့် မိတ်ဖက်နိုင်ငံများအကြား လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်များ (FTA) ကို ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း အားနည်းနေခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်း ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့်အတူ ပုံမှန်အစည်းအဝေးများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုအစီအစဉ်များ

ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပြည်တွင်းစက်ရုံများနှင့် ပို့ကုန်နိုင်ငံများပါဝင်သော Focal Point/ကွန်ယက် တစ်ခုဖွဲ့စည်း၍ တည်ထောင်ပေးသင့်ပါသည်။

- (၁၁) ပြည်တွင်း ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများသို့ လုံလောက်သော ငါးလုပ်ငန်းနည်းပညာများ ထောက်ပံ့ရန်အတွက် အသိပညာမျှဝေပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ နည်းပါးပြီး ထုတ်လုပ်သည့် နည်းပညာများအား သင်ကြားပေးမည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ လုံလောက် မှုမရှိပါ။ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် သင်တန်းဆရာများ ထောက်ပံ့ပေးရန် SEAFDEC နှင့် FAO အဖွဲ့အစည်းတို့အား အဆိုပြုသင့်ပါသည်။
- (၁၂) အခြေခံအဆောက်အဦများ၊ ရေခဲစက်ရုံများနှင့် ငါးလုပ်ငန်းများတွင် ကောင်းမွန်သည့် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ် (GMP စနစ်) များ အသုံးပြုတတ်သည့် လေ့ကျင့်သင်ကြားထား သော ပညာရှင်များ လိုအပ်နေပါသည်။ လက်ရှိ အများပြည်သူအတွက် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းသင်တန်းအစီအစဉ်များကို ခေတ်မီအောင် ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်နေပြီး တက္ကသိုလ် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် GMP ဘာသာရပ်ကို ထည့်သွင်းသင်ကြားပေးသင့်ပါသည်။

၆.၇.၂။ မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် အဆိုပြုလုပ်ငန်းစီမံချက်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်း အခြား	အကောင်အထည် ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် အဖွဲ့အစည်း
ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပို့ကုန်မှရရှိသော နိုင်ငံခြား ဝင်ငွေကို ၂၅:၇၅ အချိုးဖြင့် လဲ လှယ်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် ကုန်သွယ်ရေး စည်းမျဉ်းများ အရ အမြတ်အစွန်းနည်းပါးခြင်း၊ ▪ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိသော လုပ် ငန်းများမှသာ နိုင်ငံခြားမှ ကုန် ပစ္စည်းများ တင်သွင်းနိုင်သည့် စည်းမျဉ်းကြောင့် ငါးစာလုပ် ငန်း သီးသန့် လုပ်ကိုင်သူများ သည် ငါးစာထုတ်လုပ်ရန် လို အပ်သော ကုန်ကြမ်းပစ္စည်း များကို ပြည်ပမှဝယ်ယူ တင်သွင်းရန် ခက်ခဲမှုများ ရှိနေခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပို့ကုန်ဝင်ငွေဆိုင်ရာ လက်ရှိ ငွေလဲစည်း မျဉ်းကို လိုအပ်သလို ထိန်းညှိဖြေလျှော့ ပေးရန် စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည် 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ စီးပွား/ကူးသန်းဝန်ကြီး ဌာနနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန်
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ရေထွက်ပစ္စည်းတင်ပို့ရောင်းချ သော လုပ်ငန်းများတွင် လျှပ် စစ်စွမ်းအင် မလုံလောက်ခြင်း ကြောင့် သိုလှောင်ရာတွင် 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ရေထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်းသုံး သိုလှောင် ရေးပစ္စည်းများအတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ် အား ဦးစားပေး ဖြန့်ဖြူးပေးခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည် 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီး ဌာနနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရခြင်း၊			
<ul style="list-style-type: none"> ကမ်းဝေးကမ်းနီး ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများအတွက် လောင်စာဆီ လုံလောက်စွာ မရရှိခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကမ်းဝေးကမ်း နီးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းအတွက် လောင်စာဆီ လုံလောက်စွာ ဖြန့်ဖြူးပေးခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလရှည် 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာ့ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ လုပ်ငန်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်
<ul style="list-style-type: none"> ငါးသယံဇာတ အရင်းအမြစ် ရရှိမှု ပုံမှန်သုံးသပ်ရန် အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးသယံဇာတရရှိမှုအပေါ် ပုံမှန် စိစစ်သုံးသပ်မှု ပြုလုပ်ခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလလတ်မှ ကာလရှည် 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန
<ul style="list-style-type: none"> သင်တန်းနှင့် Monitoring and Evaluation (M&E) Plan များ ပုံမှန်လိုအပ်ခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ရုံးချုပ်/ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများရှိ ဝန်ထမ်းအားလုံး ကျွမ်းကျင်မှုရှိရန် သင်တန်းနှင့် M&E အစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလလတ်မှ ကာလရှည် 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ FAO နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ် တို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်
<ul style="list-style-type: none"> ထုတ်လုပ်မှုနည်းလမ်းများ (ဥပမာ- ခေတ်မီ ငါးမွေးမြူရေး စနစ်၊ ငါးကန်များတွင် ဓာတုပစ္စည်းများအား အန္တရာယ်ကင်းစွာ အသုံးပြုသည့် စည်းမျဉ်းများ အစရှိသည်) အား ပညာပေးမည့် ကျွမ်းကျင်သူ အရေအတွက် မလုံလောက်ခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ ထောက်ပံ့ပေးရန် SEAFDEC သို့ အဆိုပြု၍ သင်တန်း ဆရာများအတွက် သင်တန်းများ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလတိုမှ ကာလလတ် 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်
<ul style="list-style-type: none"> ပြည်တွင်း ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများသို့ လုံလောက်သော ငါးလုပ်ငန်းနည်း ပညာများ ထောက်ပံ့ရန်အတွက် ပညာပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ထုတ်လုပ်သည့် နည်းပညာများ အား သင်ကြားပေးမည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ လုံလောက်မှုမရှိခြင်းနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ရေခဲစက်ရုံများနှင့် ငါးလုပ်ငန်းများတွင် ကောင်းမွန်သည့် ထုတ်လုပ်မှု 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများအတွက် နည်းပညာပေးခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ ထောက်ပံ့ပေးရန် FAO သို့ အဆိုပြု၍ နည်းပညာသင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်ပေးခြင်း၊ 	<ul style="list-style-type: none"> ကာလလတ်မှ ကာလရှည် 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
<p>လုပ်ငန်းစဉ် (GMP စနစ်) များ အသုံးပြုတတ်သည့် လေ့ကျင့်သင်ကြားထားသော ပညာရှင်များနည်းပါးခြင်း၊</p>			
ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ပြုပြင်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍသည် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ကျဆင်းနေမှုကြောင့် အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရခြင်း ပြန်လည်ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံများတွင် သန့်ရှင်းသော ရေရရှိမှု ကင်းမဲ့ခြင်းကြောင့် မိလ္လာစနစ်များ၊ ပိုးမွှားရောဂါကာကွယ်ရေးစနစ်များနှင့် မကိုက်ညီဘဲ ကုန်သွယ်ရေးစံနှုန်းများအတွက် အဟန့်အတားများဖြစ် ပေါ်စေခြင်း တန်ဖိုးမြှင့်ရေထွက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း အားနည်းခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ငါးပြုပြင်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် စက်ကိရိယာအသစ်များ တပ်ဆင် နိုင်ရန် ချေးငွေ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများတွင် GMP စနစ်များနှင့် သက်ဆိုင်သော ပညာရေးအစီအစဉ်များ စီစဉ်ပေးခြင်း၊ တန်ဖိုးမြှင့်ရေထွက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်သည့်နယ်ပယ်များတွင် နိုင်ငံတကာသင်တန်းများ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်</p>	<p>ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p> <p>ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p> <p>စိုက်/မွေး/ဆည် ဝန်ကြီးဌာန</p>
တင်ပို့မှုကဏ္ဍ			
<ul style="list-style-type: none"> ငွေလဲနှုန်းထား မတည်ငြိမ်သည့်အတွက် တင်ပို့ရောင်းချခြင်းနှင့် ငွေပေးချေမှု လုပ်ဆောင်ရာတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> မတည်ငြိမ်သည့်ငွေလဲနှုန်း ထားနှင့်အညီ ဆောင်ရွက် ပေးနိုင်သည့် ငွေပေးချေမှု စနစ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ 	<p>ကာလလတ်မှ ကာလရှည်</p>	<p>ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>
<ul style="list-style-type: none"> ခါတ်ခွဲခန်းဆိုင်ရာ ပစ္စည်း/စွမ်းရည်/ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန်သုံးသပ်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> CITES လက်မှတ်များနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအစား အစာစံချိန်စံညွှန်းများ ထုတ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့် အရည်အသွေး စစ်ဆေးရေး ဓာတ်ခွဲခန်း တည်ဆောက်နိုင်ရန် နည်းပညာနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ပေး ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ 		<p>ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာ နိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်</p>
<ul style="list-style-type: none"> ပုံမှန် ဈေးကွက်သုတေသန ဆောင်ရွက်ရန် အကန့်အသတ် ရှိခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် ပို့ကုန်မြှင့်တင်ခြင်းအတွက် ဈေးကွက်သုတေသနဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအစီအမံအတွက် 	<p>ကာလတိုမှ ကာလရှည်</p>	<p>ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ GAAနှင့်</p>

ကန့်သတ်ချက်များ	အကြံပြုချက်များ	အချိန်အပိုင်းအခြား	အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်း
	<p>ငွေကြေးနှင့် နည်းပညာ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ကမ္ဘာ့ရေထွက်ပစ္စည်း မွေးမြူရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့အစည်း (GAA) နှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ 		SEAFDEC တို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပို့ကုန်ဈေးကွက်နှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန် သတင်းရရှိမှုလိုအပ်ခြင်း 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ပြည်တွင်း ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့်အတူ ပုံမှန်အစည်းအဝေးများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုအစီအစဉ်များ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပြည်တွင်း စက်ရုံများနှင့် ပို့ကုန်နိုင်ငံများ ပါဝင်သော Focal Point/ ကွန်ယက် တစ်ခု ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပေးခြင်း၊ 	ကာလလတ်မှ ကာလရှည်	ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံ ငါးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်

၇။ ကိုးကားချက်များ

ASEAN, ASEAN Trade in Goods Agreement, 26 February 2009

ASEAN, ASEAN-China Free Trade Area (ACFTA), January 2010

Andrew Laitha, “Pulses Value Chain Analysis in Myanmar” Myanmar Development Institute, Myanmar Economic Bulletin, 2019

CSO, Myanmar Statistical Year Book 2022, Ministry of Planning and Finance, December 2022

CSO, Myanmar Agriculture Statistics (2014-2015 to 2022-2023), Ministry of Planning and Finance, 2024

Dr. Wai Ye Linn, “Presentation of Standardization and Quality Control of Myanmar Agri-products in Export” Department of Consumer Affairs, March 2024

Five -Year Plan of Action on Lancang-Mekong Cooperation (2023 – 2027), March 11 2024

IFFRI -Myanmar, Traders and Agri- Food Value Chain Resilience, The Case of Maize in Myanmar, Working paper 43, December 2023

MOALI, Myanmar Agriculture development Strategy and Investment Plan (2018-19-----2022-2023), 2018

Myanmar Ministry of Commerce, National Export Strategy, Rice, 2015-2019

The World Bank, MYANMAR: Capitalization on Rice Export Opportunities, Report number 85804, February 2024

USDA, Burma Corn Production Supply and Demand, February 2023

U Han Lin Zaw, Presentation: “Ensuring Smooth Flow of Trade and Goods”, Department of Trade, March 2024

U Nyi Nyi Aung, Presentation: “Importance of Trade Facilitation Agreements on Export of Myanmar Agri-Products”, March 2024

Reports of national consultants, prepared for “Improvement of Agriculture Trade Facilitation to encourage Supply Chain of Myanmar’s Agriculture Products in collaboration with LMC Countries Project”, 2024